

Kanton Sarajevo
Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

Izvještaj o razvoju Kantona Sarajevo u 2018. godini

Direktor:
Hamdija Efendić, dipl.ing.građ.

Sarajevo, septembar 2019. godine

ZAVOD ZA PLANIRANJE RAZVOJA KANTONA SARAJEVO
www.zpr.ks.gov.ba

DIREKTOR
Hamdija Efendić, dipl.ing.građ.

KOORDINACIJA I OBRADA
Sektor za planiranje društveno-ekonomskog razvoja

RADNI TIM
Mr.sc. Maida Fetahagić
Emina Kašmo, dipl.ecc.
Ermina Ćatić, dipl.ecc.
Ilda Tanjo, MA ekologije
Ajla Husić, B.Sc.
Nihada Smajić, ekonomski tehničar
Vedran Krehić, B.Sc.
Edin Trgo, elektrotehničar elektronike

Članovi KOR-a

Maida Fetahagić, Zavod za planiranje razvoja KS
Emina Kašmo, Zavod za planiranje razvoja KS
Ermina Ćatić, Zavod za planiranje razvoja KS
Ilda Tanjo, Zavod za planiranje razvoja KS
Nihada Smajić, Zavod za planiranje razvoja KS
Džejna Agić, Ministarstvo pravde i uprave
Belma Trajkov i Miralem Dedović, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku raseljena lica i
izbjeglice
Azemina Njuhović, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade
Muamer Kukan, Ministarstvo saobraćaja
Derva Husejnović, Ministarstvo za boračka pitanja
Alma Kadić i Amela Ferhatović, Ministarstvo zdravstva
Nedžad Borišić, Ministarstvo kulture i sporta
Amela Rokša, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša
Nurija Memić, Ministarstvo privrede
Nihad Kozlić, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture
Elvedina Ademović, Ministarstvo finansija
Amira Silajdžić/Sanja Petrović, Ministarstvo unutrašnjih poslova
Timur Gadžo, Zavod za informatiku i statistiku KS
Muamer Mahmutović, Privredna komora KS
Harun Rizvanbegović, SERDA

Sadržaj

Uvodne napomene.....	5
Izvršni sažetak	6
I Makroekonomski pokazatelji.....	15
1. Kanton Sarajevo u Federaciji BiH	15
2. Nivo razvijenosti KS u FBiH i općina u KS.....	17
3. Demografske karakteristike	19
3.1 Stanovništvo i gustina naseljenosti	19
3.2 Starosna struktura stanovništva	21
3.3 Vitalne karakteristike stanovništva	23
4. Ekonomski razvoj.....	25
4.1 Makroekonomske karakteristike	25
4.1.1 Bruto društveni proizvod	25
4.1.2 Tržište rada	28
4.1.3 Vanjskotrgovinska razmjena.....	34
4.1.4 Investicije	36
4.2 Registrovani poslovni subjekti	38
4.3 Rezultati poslovanja poslovnih subjekata (preduzeća)	39
4.3.1 Analiza izvrsnosti granske privrede Kantona Sarajevo	45
4.3.2 Analiza po djelatnostima	48
4.4 Komunalna privreda	53
4.4.1 Poslovanje kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i javnih komunalnih preduzeća ..	53
5. Društveni razvoj.....	56
5.1 Obrazovanje.....	56
5.2 Socijalna zaštita	60
5.2.1 Boračka zaštita.....	64
5.2.2 Socijalno uključivanje.....	65
5.3 Zdravstvo	68
5.4 Kultura	72
5.5 Sport.....	73
5.6 Civilna zaštita	75
5.7 Sigurnost građana.....	75
6. Javna infrastruktura	77
6.1 Saobraćajna infrastruktura	77
6.2 Vodosnabdijevanje	79
6.3 Energetska infrastruktura	81
7. Zaštita okoliša.....	85
7.1 Zaštita zraka.....	85
7.2 Vode.....	86
7.3 Otpad	90
7.4 Prirodno naslijeđe.....	92
7.5 Energijska efikasnost	93
8. Analiza budžeta i javne administracije.....	94

8.1 Analiza javnih prihoda i rashoda.....	94
8.2 Program javnih investicija.....	95
II Implementacija Strategije.....	97
Uvod	97
9. Struktura strategije	98
10. Kratki sažetak Akcionog plana Strategije razvoja Kantona za 2018-2020. godinu	101
11. Ukupan pregled provedbe strategije za 2018. godinu	105
12. Pregled provedbe po ciljevima i prioritetima za 2018. godinu.....	109
13. Pregled financijskih ulaganja za 2018. godinu.....	120
ANEKS	122
Pregled tabela	175
Pregled grafova	177
Web stranice korištene u izradi Izvještaja	177

Klasifikacija djelatnosti (KD 2010)

- A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov
- B Vađenje ruda i kamena
- C Prerađivačka industrija
- D Prizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
- E Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnost sanacije okoliša
- F Građevinarstvo
- G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala
- H Prevoz i skladištenje
- I Djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
- J Informacije i komunikacije
- K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
- L Poslovanje nekretninama
- M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
- N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
- O Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje
- P Obrazovanje
- Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
- R Umjetnost, zabava i rekreacija
- S Ostale uslužne djelatnosti
- T Djelatnost domaćinstava kao poslodavaca; djelatnost domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe
- U Djelatnost vanteritorijalnih organizacija i tijela

Uvodne napomene

Izveštaj o razvoju Kantona Sarajevo pripremljen je prema Programu rada Zavoda za planiranje razvoja KS za 2018. godinu i u skladu je sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH.

Osnovni cilj je da prezentira cjelovit pregled situacije i napretka KS u 2018. godini. Izveštaj treba da posluži Vladi KS kao putokaz u procesima u narednom periodu.

Izveštaj je sveobuhvatan, analizira ekonomski, društveni, infrastrukturni i okolišni aspekt razvoja, u periodu od 2014. do 2018. godine. To je svojevrsna situaciona analiza koja se naslanja na Strategiju razvoja KS i time obezbjeđuje kontinuitet u analizi i izvještavanju sveukupnog razvoja. Urađen je prema preporučenoj metodologiji „ Godišnji izvještaj o razvoju s izvještajem o provedbi strategije, prijedlog minimalnog sadržaja izvještaja“, ILDP, 2017.

Izveštaj se sastoji od dva dijela. Prvi prikazuje nivo razvijenosti Kantona Sarajevo u FBiH, analizira makroekonomske karakteristike, poslovne subjekte i komunalnu privredu, osnovne karakteristike obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstva, kulture, sporta, civilne zaštite i sigurnosti građana, kao i javnu infrastrukturu i zaštitu okoliša.

Drugi dio predstavlja implementaciju projekata i aktivnosti iz Strategije u 2018. godini, trend mjerljivih indikatora postavljenih na nivou strateških ciljeva i prioriteta za 2014, 2015., 2016., 2017. i 2018. godinu i implementaciju po strateškim i prioritetnim ciljevima.

Na kraju u Aneksu je dat tabelarni pregled planiranih i realizovanih aktivnosti po strateškim prioritetnim ciljevima, mjerama, projektima, kao i nosiocima implementacije, strukturi i izvoru finansiranja i vrijednosti planiranih i realizovanih sredstava u 2018. godini.

Postupku izrade Izvještaja predhodile su faze prikupljanja podataka o provedenim aktivnostima, njihovoj finansijskoj strukturi, izvoru sredstava, odnosno implementaciji Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. za 2018. godinu.

Izveštaj se zasniva na relevantnim statističkim podacima publikovanim od strane Federalnog zavoda za statistiku, Zavoda za informatiku i statistiku KS, JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, kao i Izvještajima o radu ministarstava Kantona Sarajevo, Zavoda za javno zdravstvo KS, Zavoda zdravstvenog osiguranja KS, Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH, Federalnog zavoda za programiranje, Finansijsko-informatičke agencije i Porezna uprava Federacije BiH).

Proces izrade podržao je Projekat integriranog planiranja razvoja (ILDP), zajednička inicijativa Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP) u Bosni i Hercegovini.

Poseban doprinos pripremi Izvještaja o razvoju dali su članovi Kantonalnog odbora razvoj za implementaciju Strategije razvoja KS do 2020.

Izvršni sažetak

I Makroekonomski pokazatelji

Ekonomski razvoj

- Kanton Sarajevo na području Federacije BiH se pokazuje kao značajno područje koncentracije ekonomskih potencijala (stanovništvo, zaposlenost, nezaposlenost), kao i efekata razvijenosti (stepen zaposlenosti, obim vanjsko-trgovinske razmjene). To je najveći obrazovni, zdravstveni i turistički centar u Federaciji BiH. Prema indeksu razvijenosti od 2,03 Kanton Sarajevo je iznad prosjeka razvijenosti Federacije BiH i rangiran je na prvo mjesto u Federaciji BiH. Prema BDP/pc u iznosu od 16.712 KM Kanton Sarajevo je 1,7 puta razvijeniji od prosječnog BDP/pc Federacije BiH.
- Prosjek BDP/pc Europske unije (EU) u 2018. godini je 28.200 eura, što znači da je BDP/pc Kantona Sarajevo (oko 8.590 eura) 2018. godine iznosio 30,4% prosječnog BDP/pc EU, dok je BDP/pc u FBiH iznosio 18% prosječnog BDP/pc EU.
- Sredinom 2018. godine na području Kantona Sarajevo živi 419.414 stanovnika, od kojih je 286.115 radno sposobno. U strukturi radne snage učešće zaposlenih u 2018. godini je 70,3%, ili 12,7% više nego prethodne godine, dok je učešće nezaposlenih bilo 29,7% ili 5,7% manje nego u 2017. godini.
- Stepem zaposlenosti ukupnog stanovništva u Kantonu Sarajevo u 2018. godini je 35,3% i u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 12,5%. Stopa nezaposlenosti aktivnog stanovništva u Kantonu Sarajevo, u 2018. godini je iznosila 29,7%, i u odnosu na 2017. godinu smanjena je za 11,6%. Prosječna neto plaća isplaćena u Kantonu Sarajevo krajem 2018. godine iznosila je 1.134 KM i veća je 2,9% u odnosu na prethodnu godinu.
- U 2018. godini djelatnosti sa lokacijskim kvocijentom iznad 2, koji pokazuje veći stepen specijalizacije i razvoja sektora (zaposlenosti), su djelatnost informacije i komunikacije (J) i poslovanje nekretninama (L).
- U toku 2018. godine ukupan izvoz roba i usluga sa područja Kantona Sarajevo ostvaren je u vrijednosti preko 1,5 milijardi, što je za 1,4% više u odnosu na 2017. godinu. U istom periodu ostvaren je uvoz u vrijednosti od oko 4,6 milijarde KM, što je za 6,3% više u odnosu na 2017. godinu.
- Ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2017. godini na području Kantona Sarajevo iznose 862,4 miliona KM, što je povećano za 1,4% u odnosu na 2016. godinu.
- Na području Kantona Sarajevo djeluje 37.087 registrovanih poslovnih subjekata (pravna i fizička lica) što je više za 4,7% u odnosu na 2017. godinu kad je broj registrovanih poslovnih subjekata bio 34.414.
- Bilansne obrasce o poslovanju u 2018. godini u Kantonu Sarajevo predalo je 7.683 poslovna subjekata koji knjigovodstvo vode u skladu sa kontnim okvirom za privredna društva (preduzeća), što je za 0,8% više nego u 2017. godini.
- U 2018. godini najveći broj poslovnih subjekata registriran je u tercijarnom sektoru uslužnih djelatnosti (4.238), i u odnosu na prošlu godinu bilježi povećanje za 0,4%. Dok najmanji broj poslovnih subjekata bilježi primarni sektor (djelatnosti A i B) i u odnosu na prethodnu godinu broj poslovnih subjekata se smanjio za 2,6%.
- Poslovni subjekti ostvarili su prihod u fiskalnoj 2018. godini u iznosu od preko 18,7 milijardi KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 1,8%.
- Dobit je ostvarena u iznosu od preko 1 milijarde KM i smanjena je za 0,1% u odnosu na prethodnu godinu. Gubitak bilježi povećanje u odnosu na 2017. godinu za 22,1%.
- Analiza izvrsnosti granske privrede Kantona Sarajevo putem BEX indeksa pokazuje da u posmatranom periodu ne postoje djelatnosti koje su poslovale izvrsno. Tu spadaju djelatnosti koje posluju sa

vrhunskim rezultatima. Djelatnost koja posluje vrlo dobro je djelatnost O (Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje) i to u periodu od 2015. do 2018. godine.

- Djelatnost J (Informacije i komunikacije) posluje dobro u cijelom posmatranom periodu (2014.-2018.). Djelatnost O (Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje) posluje dobro u 2014. godini, u 2015. djelatnost R (Umjetnost, zabava i rekreacija) i djelatnost Q (Djelatnosti zdravstvene socijalne zaštite) u 2017. i 2018. godini posluje dobro. U 2018. godini djelatnost E (Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnost sanacije okoliša) i N (Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti) počinju da posluju dobro. Poboljšanje se može očekivati samo ako se pristupi unapređenjima.
- U 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini djelatnosti A, B, C, D, F, G, H, I, L, M, P, R, S ostaju na istom na istom rangu poslovne izvrsnosti (granično područje između dobrog i lošeg), poslovna izvrsnost je pozitivna, ali nije zadovoljavajuća. Potrebno je pristupiti ozbiljnim unaprijeđenjima. Djelatnosti E (Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnost sanacije okoliša), N (Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti) i Q (Djelatnosti zdravstvene socijalne zaštite) u 2018. godini prelaze na veći rang poslovanja tj. počinju da posluju dobro.
- U okviru glavnih industrijskih grupacija u Kantonu Sarajevo u 2018. godini, u odnosu na 2017. godinu, rast proizvodnje zabilježen je u skoro svim grupacijama; intermedijarnim proizvodima (14,6%), proizvodnji kapitalnih proizvoda (7,7%), u proizvodnji netrajnih proizvoda za široku potrošnju (3,3%). S druge strane u energetske industriji zabilježen je pad obima proizvodnje (1,7%) i proizvodnji trajnih proizvoda za široku potrošnju (3,3%).
- Prema podacima FIA-e, u 2018. godini u sektoru građevinarstva registrovano je 496 preduzeća, što je za 4 preduzeća, odnosno 0,8% manje u odnosu na 2017. godinu.
- Prema datim podacima poslovni subjekti iz oblasti trgovine imaju najveće učešće od 31,4% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo.
- U 2018. godini Kanton Sarajevo je posjetilo 570.795, odnosno 18,3% turista više u odnosu na 2017. godinu, pri čemu je rast stranih turista iznosio 17,3%, a domaćih turista 24,8%. U Kantonu Sarajevo u 2018. godini iskorištenost kapaciteta iznosila je 24,3% i veća je od iskorištenosti u 2017. godini, kada je iznosila 22,4%.
- Broj pravnih lica u Kantonu Sarajevo u oblasti informacija i komunikacija u 2018. godini iznosio je 505 i bilježi povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 5,2%. U 2018. godini u ovom sektoru je zaposleno 10.625 lica, što je za 5,1% veći broj zaposlenih nego u 2017. godini.
- Komunalna preduzeća u KS u 2018. godini ostvarila su ukupan prihod od 313.697.742 KM koji je veći za 1,1% u odnosu na 2017. godinu. U istom periodu, ostvareni ukupni rashodi iznose 341.878.013 KM i veći su za 1,0% u odnosu na 2017. godinu. Gubitak na kraju 2018. godine iznosi 37.541.413 KM i manji je u odnosu na 2017. godinu za 9,3 %. Gubitak prema Bilansu uspjeha ostvarila su KJKP-a: Vodovod i kanalizacija i GRAS.

Društveni razvoj

- U Kantonu Sarajevo u 2018. godini, bilo je 53 predškolske ustanove, predškolskim obrazovanjem je obuhvaćeno 4.204 djece Kantona Sarajevo. U odnosu na 2017. godinu u Kantonu Sarajevo 2018. može se uočiti povećanje broja predškolskih ustanova za 1,9%, a smanjenje broja djece obuhvaćene predškolskim obrazovanjem za 0,4%.
- Na početku 2018/2019. školske godine, na području Kantona Sarajevo djeluje 89 škola redovnog devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja sa 1.615 odjeljenja, koje pohađa 36.535 učenika i u kojima nastavu obavlja 2.661 nastavnika. U osnovnom obrazovanju Kantona Sarajevo u školskoj 2018/2019.

godini u odnosu na 2017/2018., smanjen je broj odjeljenja za 0,9% dok je broj učenika povećan za 3,0% kao i nastavnika za 27,7%, a broj škola je nepromijenjen.

- Na početku 2018/2019. školske godine, u Kantonu Sarajevo radi 39 škola srednjeg obrazovanja, 34 za redovno, 3 za specijalno srednje obrazovanje i 1 vjerska škola. Škole pohađa 15.307 učenika, 14.677 redovno, 143 specijalno srednje obrazovanje i 487 učenika vjerske škole. Nastavu obavlja 1.543 nastavnika, 1.463 u školama redovnog srednjeg obrazovanja, 50 u školama specijalnog srednjeg obrazovanja i 30 nastavnika u vjerskim školama. U školskoj 2018/2019. godine broj škola srednjeg obrazovanja u Kantonu Sarajevo u odnosu na 2017/2018. godinu je ostao isti, dok je broj odjeljenja smanjen za 4,3%, broj učenika za 3,9% i nastavnika 0,1%.
- U Sarajevu u 2018/2019. školskoj godini djeluje 32 visokoškolske ustanove, od toga je na Univerzitetu u Sarajevu 28 visokoškolskih ustanova i 4 su privatne visokoškolske ustanove. U školskoj 2018/2019. upisano je 28.253 studenata, od toga na Univerzitetu u Sarajevu 24.967 studenata ili 88,3% (od kojih je 20.226 redovnih ili 81,0%), dok je na privatnim visokoškolskim ustanovama upisano 2.594 studenta ili 9,1% (od kojih je 2.539 redovnih ili 97,8%). Broj studenata na visokoškolskim ustanovama je smanjen za 1,7% u odnosu na 2017/2018. godinu. Broj studenata na privatnim visokoškolskim ustanovama takođe bilježi smanjenje za 18,3%.
- U toku 2018. godine registrirano je ukupno 34.464 korisnika prava za koje se izdvajaju finansijska sredstva po osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, što predstavlja 8,2% stanovnika Kantona Sarajevo. U odnosu na 2017. godinu, smanjen je broj korisnika oblika materijalne pomoći zaštite za 3,6%.
- Ukupno izdvojena sredstva po osnovu zakona u 2018. su iznosila 60.084.744 KM, a prosječna mjesečna naknada po korisniku 145,3 KM. U 2018. izdvojeno je 1,8% više sredstava po osnovu zakona u odnosu na 2017., dok se prosječna naknada po korisniku povećala za 5,7%.
- Prema evidenciji Javne Ustanove Kantonalni centar za socijalni rad, u KS je u 2018. godini bilo 26.633 korisnika socijalne zaštite po kategorijama evidentiranim u nadležnim općinskim službama socijalne zaštite, što je za 5,0% više u odnosu na 2017. godinu. Visina prosječno mjesečnih realizovanih sredstava za korisnike socijalne zaštite u 2018. godini je 1.403.669 KM i u odnosu mjesečni prosjek u 2017., veća je za 0,9% ili ukupno u 2018. na godišnjem nivou je isplaćeno 16.844.028 KM.
- U 2018. godini evidentirano je prosječno mjesečno 4.622 korisnika u kategoriji civilnih žrtava rata koji su ostvarili prava na materijalne pomoći. U odnosu na 2017. godinu broj ovih korisnika je smanjen za 3,4%. Na ime materijalnih prava korisnicima prosječno mjesečno je isplaćeno 1.169.617 KM što je za 1,8% manje nego u prethodnoj godini ili ukupno u 2018. na godišnjem nivou je isplaćeno 14.035.404 KM. Prosječno realizirana sredstva po korisniku su 253 KM.
- Evidentirano je 19.558 korisnika u kategoriji zaštite porodica sa djecom koji ostvaruju prava na materijalnu pomoć, te je na ime tih prava isplaćeno prosečno mjesečno 2.433.776 KM ili godišnje 29.205.312 KM, što po korisniku iznosi 124 KM. U odnosu na 2017. godinu broj ovih korisnika je smanjen za 4,4%, a iznos sredstava po korisniku je povećan za 4,2%.
- Na temelju primjene Federalnih propisa i propisa Kantona Sarajevo ukupno je bilo 189.968 korisnika boračko invalidske zaštite, lične i porodične invalidnine. U odnosu na 2017. godinu, broj korisnika je neznatno povećan za 0,1%.
- U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, novčanu naknadu je u 2018. godini koristilo 2.391 nezaposlenih lica, odnosno 3,8% od ukupno nezaposlenih lica u KS. Pravo na zdravstveno osiguranje koristilo je 48.183 lica (5,4% manje u odnosu na prethodnu godinu). U 2018. godini evidentno je smanjenje i broja korisnika zdravstvenog osiguranja i broja korisnika novčane naknade po osnovu nezaposlenosti u KS u odnosu na 2017.godinu.
- Ukupan broj nezaposlenih mladih u 2018. godini se smanjuje kao i broj ukupno nezaposlenih (3.764 manje u odnosu na 2017. godinu). To dovodi i do smanjenja učešća mladih u ukupno nezaposlenim sa

25,1% u 2017. na 23,7% u 2018. godini. U ukupnom broju zaposlenih lica u Kantonu Sarajevo, žene predstavljaju udio od 45,3%.

- Broj zaposlenih žena je porastao u posmatranom periodu za 0,4%. S druge strane, smanjen je broj nezaposlenih žena, kao i udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih lica u Kantonu Sarajevo. Posmatrano prema spolu, u KS više je nezaposlenih žena nego muškaraca. Stopa nezaposlenosti ženske radne snage je veća od nezaposlenosti muškaraca za oko 10,7%.
- Dojenačka smrtnost je jedan od najboljih pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva, posebno djece, a istovremeno je i odraz organizacije zdravstvene zaštite. Vrijednost stope dojenačke smrtnosti je 6,64‰ u 2018. godini i nalazi se u kategoriji vrlo niskog dojenačkog mortaliteta. U 2018. godini stopa nataliteta je bila 10,9 promila i manja je za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu, dok je stopa mortaliteta iznosila 10,3 promila i manja je za 1,0%, to rezultira prirodnim priraštajem 0,6 koji je dvostruko manji u odnosu na prethodnu godinu.
- Ukupan broj oboljenja u Kantonu Sarajevo u 2018. godini je iznosio 509.119 što ukazuje na povećanje broja oboljenja za 9.399 u odnosu na 2017. godinu.
- Porodičnu medicinu u 2018. godini je pružalo ukupno 211 radnih timova na 78 punktova, te na jedan radni tim u prosjeku dolazi 1.677 stanovnika starosti 15 i više godina, što je neznatno smanjeno u odnosu na situaciju u 2017. godini (198 timova porodične medicine, na jedan tim u prosjeku dolazilo 1.786 stanovnika starijih od 15 godina).
- Ukupni posteljni kapaciteti zdravstvenih ustanova koje su pružale bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Kantona Sarajevo i stanovništvu Federacije BiH koje je gravitalo Univerzitetском kliničkom centru Sarajevo u 2018. godini iznosio je 2.092 postelje ili 4,98 postelja na 1.000 stanovnika Kantona Sarajevo, a što je za 0,9% manji broj postelja u odnosu na prethodnu godinu (2.106 postelja).
- U javnom sektoru zdravstvene zaštite u 2018. godini u KS je radilo 7.516 osoba, u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 1,02%.
- U primarnoj i specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti broj ljekara u odnosu na prethodnu godinu se povećao za 3,8%, a broj stomatologa se smanjio za 7,4%. Smanjen je broj pacijenata koji se dodjeljuju jednom doktoru porodične medicine, dok je povećan broj pacijenata ne jednog stomatologa. Broj doktora medicine na 100.000 stanovnika je u poređenju sa drugim regijama i zemljama, približan nivou Evropske unije, KS prednjači u zemljama regiona po broju doktora medicine na 100.000 stanovnika.
- Prema evidenciji Zavoda zdravstvenog osiguranja KS na dan 31.12.2018. godine na obavezno zdravstveno osiguranje bilo je prijavljeno 428.051 osigurano lice, što je za 0,1% manje u odnosu na stanje u 2017. godini.
- Kapaciteti kulture nisu ravnomjerno raspoređeni na području Kantona Sarajevo. Najveća koncentracija objekata kulture se nalazi na području užeg centra Grada, tako da stanovništvo općina ima različite mogućnosti pristupima kulturnih sadržaja.
- Na nivou Kantona Sarajevo registrovane su 572 organizacije u sportu i to u 57 različitih sportova, u udruženjima sporta i rekreacije za invalide i u institucionalnim organizacijama sporta. Ukupni broj učesnika u sportu je cca 30.200. U 2018. godini budžet za sport je bio je 6.969.690 KM što iznosi 0,81% od ukupnog budžeta KS.
- Kantonalna Uprava za civilnu zaštitu se kao osnovni nosilac stručnih poslova u oblasti zaštite i spašavanja u Kantonu uspješno realizovala poslove i zadatke. U toku 2018. godine Profesionalna vatrogasna brigada (PVB) Sarajevo su imali ukupno 15.054 intervencije, od čega najveći broj obezbjeđenje zračnih operacija, 1.003 požarnih, nijedna eksplozija, 619 ostalih intervencija (raznih tehničkih intervencija, obezbjeđenja društvenih, političkih, kulturnih i sportskih manifestacija, koje su se održavale na području Kantona), u 2018. godini zabilježeno je povećanje intervencija na

obezbjeđenju zračnih operacija polijetanja i slijetanja aviona na Međunarodni aerodrom Sarajevo za 13,8%.

- Kriminalitet na području Kantona Sarajevo u 2017. godini u odnosu na isti period prethodne godine, posmatrano kroz statističke pokazatelje, karakteriše smanjenje broja registrovanih krivičnih djela za 0,9%, dok je povećan broj prijavljenih lica za 13,8%, maloljetnih izvršilaca za 63,8%, povratnika u činjenju krivičnih djela za 0,9% i lica lišenih slobode za 7%. U odnosu na 2017. godinu, neznatno je povećana ukupna rasvijetljenost krivičnih djela (za 0,1%).

Javna infrastruktura

- Željeznice FBiH su u 2018. godini, u odnosu na godinu prije, ostvarile bolje rezultate u sektoru prijevoza putnika i u sektoru prijevoza robe.
- U toku 2018. godine, u Kantonu Sarajevo prevezeno je ukupno 127 hiljada tona robe, što je u odnosu na količinu prevezene robe iz 2017. godine manje za 23%. Istovremeno, u Federaciji BiH prevezeno je 6,2 miliona tona robe, što je za 22,7% više u odnosu na godinu ranije.
- U avio saobraćaju Federacije BiH, u toku 2018. godine, došlo je do povećanja međunarodnog prometa aviona za 4,3% u odnosu na 2017. godinu. Ukupno je prevezeno 1.655.603 putnika, što je za 8% više u odnosu na godinu ranije. Međutim, kod međunarodnog prijevoza tereta nastavljen je negativan trend iz prošle godine, te je zabilježen pad obima prevezenog tereta za 8,5% odnosno ukupno je prevezeno 1.986 tona tereta.
- Prema zvaničnim statističkim pokazateljima u odnosu na broj stanovnika, u KS je priključeno oko 98% stanovnika na vodovodne sisteme. Snabdijevanje pitkom vodom na području općina Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća i općine Trnovo (olimpijskih planina Bjelašnice i Igmana) obezbjeđuje se, najvećim dijelom (87%) eksploatacijom podzemnih voda iz aluvijalnih naslaga u Sarajevskom polju. Vrijednosti sadašnje specifične potrošnje vode domaćinstava iznose oko 120 l/st. dan, a privrede oko 64 l/st. dan.
- U Kantonu Sarajevo u 2018. godini je isporučena energija u iznosu od 4.736,22 GWh, od čega je: električna energija u iznosu od 1.410,29 GWh ili 29,78%, prirodni gas 1.225,63 GWh ili 25,88%, čvrsta goriva 511,64 GWh ili 10,80% i naftni derivati 1.588,66 GWh ili 33,54%. Ukupna potrošnja energije u Kantonu Sarajevo u 2018. godini, u odnosu na 2017. godinu, je bila veća za 116,04 GWh ili 2,51%.

Zaštita okoliša

- U oblasti zaštite okoliša u 2018. godini vršena je primjena i priprema kantonalnih propisa, vezanih za pojedine komponente okoliša, od zraka, vode, prirode, buke, upravljanja otpadom, uključujući pripremu strateških planskih dokumenata i realizaciju okolišnih projekata. Doneseni su sljedeći neprogramirani propisi iz nadležnosti Vlade Kantona Sarajevo:
 - Akcioni plan energetske efikasnosti u javnim objektima Kantona Sarajevo i
 - Izmjene i dopune Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u KS.
- U 2018. godini je, posredstvom Zavoda za javno zdravstvo KS izvršena nabavka rezervnih dijelova za analizatore. Također izvršena je kalibracija analizatora u kalibracionoj laboratoriji akreditiranoj prema standardu ENISO 17025. Izvršena je nabavka jedne stacionarne automatske stanice za mjerenje kvaliteta zraka, koja je smještena na području općine Ilidža. Izvršeno je poboljšanje konekcije na web stranici <http://kvalitetzraka.ba>.
U Budžetu KS za 2018. godinu osigurana su sredstva za subvencioniranje gasnih priključaka na postojeću infrastrukturu „Sarajevogasa“, objavljuvani su Javni pozivi za rekonstrukciju postojeće gasne instalacije i Javni pozivi za nove priključke na gasnu instalaciju.

- U toku 2018. godine su, prema Planu interventnih mjera u KS, proglašavane dva puta I epizoda "Pripravnost" i dva puta II epizoda "Upozorenje". U 2018. godini, za potrebe izrade Urbanističkih planova KS, Zavod za planiranje razvoja KS pokrenuo je izradu Studije vodosnabdijevanje na području KS. Paralelno se radi i Studija odvodnje i tretmana otpadnih i oborinskih voda na području KS. U cilju poboljšanja vodosnabdijevanja potrošača iz javnog centralnog sistema pokrenuti su značajni projekti kao što su „Projekat vodovoda Sarajevo“ i NRW Projekat. U 2018. godini ukupno je popravljeno 3.512 kvarova na vodovodnoj mreži.

Na području KS jedino je preduzeće JKP "Vodostan" d.o.o. Ilijaš počev od 18.02.2018. godine provodi sistem samokontrole HACCP koji je obavezan u svim preduzećima koja se bave isporukom vode za piće, ako je isporučena količina vode veća od 10 m³/dan.

Svih devetnaest izvorišta u javnom vodovodnom sistemu, koji su u nadležnosti JKP "Komunalac" d.o.o. Hadžići, imaju Odluke o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12).

Na području općine Trnovo donesene su Odluke o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama za izvorišta sa kojih se vrši snabdijevanje naselja na području općine u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12).

Za sedam izvorišta, koja se koriste za vodosnabdijevanje na teritoriji općine Ilijaš usvojene su odluke o zaštiti izvorišta vode za piće u skladu sa važećim Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12). Za novo izvorište Vrutak donesena je Odluka o zaštiti izvorišta („Službene novine KS“, broj: 44/15). Izvorištem još uvijek ne upravlja JKP „Vodostan“ Ilijaš.

Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda je u 2018. godini u kontinuitetu prečistilo 17.814.062 m³ otpadne vode. Najveći problem na postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda predstavlja tretman otpadnog mulja, te se za rješavanje ovog problema apliciralo preko resurnog Ministarstva za određene IPA fondove.

- U 2018. godini je realizovana druga faza Projekta uvođenja odvojenog prikupljanja otpada u individualnim stambenim objektima u KS, koja je rezultirala nabavkom 3.000 kanti od 240 l i jednog vozila za prikupljanje otpada iz individualnih stambenih objekata, a otpočela je realizacija treće faze projekta. Zavod za planiranje razvoja KS je nosilac realizacije projekta Izrada elaborata o lokacijama reciklažnih dvorišta, niša i zelenih otoka za područje devet općina KS sa lociranjem u prostorno-planskoj dokumentaciji i investicijskim planom. U toku 2018. godine urađena je II faza elaborata „Projekcija razvoja“ i pristupilo se izradi III faze.
- U toku 2018. godine izrađen je Glavni projekat Edukacijskog centra i smještajnog objekta u okviru Zaštićenog pejzaža "Bijambare". Izdvojena su sredstva za pripremu glavnog projekta Parka minijatura "Bosansko kraljevstvo" u ZP "Bijambare", za koji je Općina Ilijaš izdala urbanističku saglasnost. U izvještajnom periodu pokrenuto je više postupaka javne nabavke usluge izrade planova upravljanja SP "Vrelo Bosne" i ZP "Bentbaša". Pripremljena je i revizija Plana upravljanja Spomenikom prirode "Skakavac".

Na području ZP "Trebević", nakon realizacije aktivnosti na izmještanju dijela vodovodne mreže za potrebe izgradnje javne česme i toaleta, te donošenja urbanističke saglasnosti, u 2018. godini izrađen je Glavni projekat, te je predmet u proceduri izdavanja građevinske dozvole. Ministarstvo je dalo saglasnost za rekonstrukciju nekadašnjeg restorana Vidikovac. Okončan je i projekat izgradnje javne rasvjete na lokalitetu Prvi šumar- Ravne, čiji je nosilac realizacije bio Zavod za izgradnju Kantona.

U okviru Spomenika prirode "Vrelo Bosne" provedene su prioritetne aktivnosti na sanaciji i uređenju Velike aleje, što sve skupa realizuje Općina Ilidža po osnovu sporazuma sa KJU za zaštićena prirodna područja.

- Kada je u pitanju nastavak realizacije Projekta "Zeleni ekonomski razvoj" i njegove komponente „Povećanje energetske efikasnosti javnih objekata u Kantonu Sarajevo“, nakon usvajanja Akcionog plana energetske efikasnosti u javnim objektima KS ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 13/18 i 21/18), otpočela je energetska sanacija sedam javnih objekata: JU "Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo", OŠ "Malta", OŠ "Vladislav Skarić", Policijska stanica Novi Grad, OŠ "Behaudin Selmanović", vrtić „Lastavica“, te OŠ "Hilmi ef. Sarić".
- U periodu 01.01.-31.12.2018. godine zaprimljeno je 65 zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole, iz 2017. godine je preneseno 14 zahtjeva, odnosno rješavano je 79 zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole. Izdata su 33 rješenja o okolinskoj dozvoli, 1 rješenje o odbijanju zahtjeva i 21 zaključak o odbacivanju zahtjeva.

Javne finansije

- U periodu 01.01. do 31.12.2018. godine ostvareni su prihodi i primici u iznosu 805.551.813 KM, a izvršeni rashodi i izdaci u iznosu 765.006.675 KM. U 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini najveći udio ostvarenih prihoda se ostvarivao preko poreznih prihoda, od 80,8% do 85,6. U 2018. godini, ostvareni prihodi od poreza su veći za 7,5% u odnosu na ostvarenje 2017. godine. U 2018. godini, ostvareni prihodi od poreza su veći za 11,6% u odnosu na ostvarenje 2017. godine. Kad je riječ o budžetskim rashodima, evidentan je rast sa 740.270.842 KM u 2017. na 765.006.675 KM u 2018. godini.
- Ukupan broj projekata javnih investicija (tekućih i kandidovanih) u 2018. godini je 149 i veći je za 13,7% u odnosu na ukupan broj projekata u 2017. godinu. Ukupna planirana vrijednost projekata javnih investicija (tekućih i kandidovanih) u 2018. iznosi preko 1 milijarde KM što je povećanje za 8,1% u odnosu na 2017. godinu.

II Implementacija Strategije

- Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja KD do 2020 godine prati efekte njene implementacije predstavljanjem postignutih rezultata (aktivnosti), odnosno uočenih problema u realizaciji, te pruža uvid u realizaciju pet definisanih razvojnih strateških ciljeva. Izvještaj o implementaciji Strategije pruža uvid u realizaciju pet definisanih razvojnih strateških ciljeva, uz praćenje efekata implementacije Strategije na stepen razvoja kantona.
- Opća ocjena je da je kod strateškog cilja 1 u postizanju šest prioriternih ciljeva u 2018. godini zabilježeno je poboljšanje većine pokazatelja u odnosu na 2014. godinu. Poseban značaj i razvoj u odnosu na prethodne godine je pozicioniranje Sarajeva na rang u lakoće poslovanje, povećanje konkurentnosti turističke destinacije KS gdje svi indikatori bilježe značajno povećanje, kao i osnaživanje ITK sektora.
- Kod strateškog cilja 2 u postizanju tri prioriterna cilja u 2018. godini zabilježeno poboljšanje većine pokazatelja u odnosu na 2014. godinu. Raste zaposlenost, sredstva aktivnih mjera za zapošljavanje daju efekte, stopa zaposlenih žena i mladih se povećala, razvija se poduzetnička infrastruktura, ali i dalje je stopa nezaposlenosti iznimno visoka.
- Opća ocjena kod strateškog cilja 3 je da je došlo do izvjesnog napretka u stvaranju uslova za uključiv društveno ekonomski rast ali i dalje je oko 43% stanovnika po nekom osnovu socijalno isključeno. Reforma sistema zdravstvene zaštite pokazuju pozitivne tendencije u pravcu smanjenja obuhvata stanovnika po jednom ljekaru, a negativne po stomatologu. Opremljenost kompjuterima osnovnih škola je unaprijeđena, ali pokazuje se nešto slabija opremljenost srednjih škola kompjuterima i pristupa internetu za učenike.
- Strateški cilj 4 u posmatranom periodu od 2014. do 2018. godine prema indikatorima bilježi i pozitivne pomake, ali i pomake koji ne idu u ciljanom pravcu. Zaštita okoliša, prostora, prirodnih i infrastrukturnih resursa u poslijeratnom periodu nije bila prioritarno pitanje za tranzicijsku zemlju kakva je Bosna i Hercegovina, dok u posljednjih par godina svijest o zaštiti i poboljšanju okoliša iz godine u godinu se mijenja na bolje. Unaprijeđenje i razvoj infrastrukture je sigurno i dalje cilj koji traži veća ulaganja od ostavrenih u ovom periodu.
- Strateški cilj 5 u posmatranom periodu od 2014. do 2018. godine prema indikatorima bilježi i pozitivne pomake, ali i pomake koji ne idu u ciljanom pravcu. Pitanje održivosti javnih finansija, povećanje kapitalnih ulaganja iz budžeta KS, jačanje razvojnih kapaciteta administracije, rast izvoza su ciljevi koji se kraću prema zadatim. No, pitanje zahvatanje sredstava iz EU fondova, korištenje instrumenta zemljišne politike, brendiranje KS, saradnja nevladinog i vladinog sektora su sigurno ciljevi koji zahtjevaju veći angažman svi aktera u KS.
- Okvirna potrebna sredstva za realizaciju Strategije razvoja KS do 2020. procjenjena su na 1.397.257.700 KM. Za nepune tri godine (2016¹, 2017. i 2018.) implementacije Strategije utrošeno je oko 317,2 miliona KM, odnosno 22,7% od ukupno planiranih sredstava za cijeli period implementacije Strategije do 2020.

¹ Strategija je usvojena u septembru 2016. godine.

- Posmatrajući strukturu po strateškim ciljevima, od 141,5 miliona KM sredstava planiranih za Strateški cilj 1, u nevedenom periodu je realizovano oko 50,7 miliona KM, odnosno 35,8%. Za Strateški cilj 2. do sada je utrošeno oko 32,9 miliona KM, što je 43,9% od ukupno planiranih sredstava (74,9 miliona KM). Za projekte/aktivnosti Strateškog cilja 3. utrošeno je oko 115,7 miliona KM, odnosno 25,0% od ukupno planiranih sredstava (462,3 miliona KM), dok je od 700,3 miliona KM ukupno planiranih sredstava za Strateški cilj 4. do sada utrošeno preko 115,9 miliona KM, odnosno 16,6%. Za Strateški cilj 5. do sada je utrošeno preko 2 miliona KM, što je 11,4% od ukupno planiranih sredstava (skoro 18,2 miliona KM).
- Akcionim planom 2018-2020. predviđeno je 215,6 miliona KM planiranih sredstava za 2018. godinu od kojih je realizovano oko 88 miliona KM, odnosno 40,8%.
- Od ukupno realizovanih sredstava u iznosu od 87.998.074 KM, najviše se odnosi na projekte Strateškog cilja 4 (44,4%), zatim Strateškog cilja 3 (26,2%), Strateškog cilja 1 (17,5%), te na projekte Strateškog cilja 2 (11,2%) i Strateškog cilja 5 (0,8%).

Sredstvima u 2018. godini, u odnosu na planirano, realizovalo se:

- 77,9% sredstava planiranih za Strateški cilj 1,
 - 188,0% sredstava planiranih za Strateški cilj 2,
 - 73,6% sredstava planiranih za Strateški cilj 3,
 - 25,3% sredstava planiranih za Strateški cilj 4,
 - 13,4% sredstava planiranih za Strateški cilj 5.
- Posmatrajući prema strukturi finansiranja u 2018., iz Budžeta KS je 61.459.070 KM, odnosno 69,8%, iz sredstava Općina u iznosu od 1.026.529 KM ili 1,2%, te 25.512.475 KM iz Drugih izvora finansiranja (budžeti viših nivoa vlasti, fondovi, grantovi, donacije....) što je 29,0% od ukupno realizovanih sredstava.

I Makroekonomski pokazatelji

1. Kanton Sarajevo u Federaciji BiH

Ekonomsku i društvenu poziciju Kantona Sarajevo velikim dijelom određuje činjenica da je Sarajevo glavni grad Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine. Glavni gradovi predstavljaju administrativno-političke centre, finansijske centre, obrazovno-naučno-istraživačke centre i centre kulturnog života države. Sarajevo je za BiH centar po svim prethodno nabrojanim osnovama. Budući da su u Sarajevu locirane ambasade, konzulati, poslovna predstavništva inostranih kompanija i uredi međunarodnih organizacija (Svjetska banka, MMF, različite organizacije Ujedinjenih nacija) efektivna tražnja na području Kantona Sarajevo je znatno veća u poređenju sa ostalim kantonima i regijama u BiH.

Tabelarni pregled ilustruje osnovne potencijale Kantona i Federacije BiH, te daje komparaciju Kantona u odnosu na FBiH.

Tabela 1. Osnovni pokazatelji Kantona Sarajevo i FBiH 2018.

Osnovni pokazatelji	Kanton Sarajevo	Federacija BiH	Odnos KS i FBiH
Površina	1.277,30	26.109,70	4,9
Gustina naseljenosti st/km ²	328,5	84,1	3,9
Ukupno stanovništvo (sredinom godine)	419.414	2.196.233	19,1
Stanovništvo ispod 15 godina	65.493	325.400	20,1
Radni kontigent (15-65 godina)	286.115	1.538.814	18,6
Stanovništvo iznad 65 godina	67.806	332.019	20,4
Stopa nataliteta (na 1.000 stanovnika)	10,9	8,6	1,3
Stopa mortaliteta (na 1.000 stanovnika)	10,3	9,8	1,1
Stopa prirodnog priraštaja (na 1.000 stanovnika)	0,6	-1,2	-0,5
Broj zaposlenih (XII)	147.848	519.800	28,4
Broj nezaposlenih (XII)	62.561	329.907	19,0
Radna snaga	210.409	855.410	24,6
Stepen zaposlenosti stanovništva (%)	35,3	23,7	1,5
Stepen zaposlenosti radnog kontigenta (%)	51,7	33,8	1,5
Stopa nezaposlenosti (u odnosu na radnu snagu, %)	29,7	38,8	0,8
Prosječna neto plaća u KM (XII)	1.134	889	1,3
Društveni bruto proizvod (u 000 KM, 2018.)	7.009.175	21.764.722	32,2
Društveni bruto proizvod per capita - BDP/pc u KM (2018.)	16.712	9.911	1,7
Poreski prihodi po stanovniku u KM	353	181,3	1,9
Registrirani poslovni subjekti	37.087	110.536	33,6
Ostvarene investicije (u 000 KM, 2017.)	862.447	2.766.146	31,2
Indeks fizičkog obima proizvodnje (2018/2017.)	104,6	100,8	1,0
Indeks prerađivačke industrije (2018/2017.)	106	101,7	1,0
Broj turista	570.795	1.068.702	53,4
Broj noćenja	1.113.419	2.088.946	53,3
Izvoz (000 KM)	1.540.432	7.911.910	19,5
Uvoz (000 KM)	4.678.033	13.266.591	35,3
Obim vanjsko-trgovinske razmjene (000 KM)	6.218.465	21.178.501	29,4
Stepen pokrivenosti uvoza izvozom (%)	32,9	59,6	55,2
Broj učenika osnovnih škola (školska 2018/2019.)	36.535	185.273	19,7
Broj učenika srednjih škola (školska 2018/2019.)	15.307	81.470	18,8
Broj studenata (školska 2018/2019.)	28.253	64.902	43,5
Broj ljekara	57	4.922	11,
Broj stomatologa	162	592	27,4
Broj penzionera	87.431	349.158	25,0

Izvor: Analitičko dokumentaciona osnova Zavod za planiranje razvoja KS. Podaci se odnose na 2018. godinu, ako nije drugačije naznačeno.

Kanton Sarajevo, površinom od 1.277,3 km² jedan je od prostorno manjih kantona na području Federacije BiH, zauzima svega 4,9% teritorije Federacije BiH. Sredinom 2018. godine na području Kantona živi 419.414 stanovnika, što je 19,1% populacije Federacije BiH.

Sarajevski kanton, sa prosječnom gustom naseljenosti od 328,5 st/km², oko 3,9 puta je iznad prosječne gustine naseljenosti Federacije BiH i njen je najgušće naseljen kanton.

Svi parametri vitalne statistike KS veći su u odnosu na parametre FBiH: stopa nataliteta za 1,3 promila, stopa mortaliteta za 1,1 promil, a stopa prirodnog priraštaja u Kantonu Sarajevo i dalje pozitivna 0,6 promil, dok je u FBiH negativna i iznosi -1,2 promila.

Krajem 2018. godine u Kantonu je bilo 147.848 zaposlena lica, što je najveća koncentracija (28,4%) radnih mjesta u FBiH. Stepenn zaposlenosti ukupnog stanovništva Kantona je 35,3% što je za oko 12% veće od ostvarenog stepena u FBiH.

U istom periodu, na području Kantona bilo je 62.561 nezaposlenih, što je 19,0% nezaposlenih u Federaciji Bosne i Hercegovine. Stopa registrovane nezaposlenosti u Kantonu iznosi 29,7% i manja je od registrovane u FBiH za oko 9%.

Na području Kantona Sarajevo u 2018. godini ostvarena je vrijednost BDP u iznosu od oko 7 milijardi KM, što je 32,2% društvenog bruto proizvoda ostvarenog u FBiH. Prosječno ostvareni društveni bruto proizvod po stanovniku je 16.712 KM, i prema ovom pokazatelju razvijenosti, Kanton je 1,7 puta razvijeniji od prosjeka FBiH.

Na području Kantona Sarajevo ostvareno je 31,2% ukupnih investicija u FBiH.

Ukupno registrirani poslovni subjekti na području Kantona, njih 37.087, predstavljaju 33,6% poslovnih subjekata Federacije.

U 2018. godini u Sarajevskom kantonu je boravilo 570.795 turista, što predstavlja 53,4% ukupnog broja turista koji su posjetili FBiH.

U toku 2018. godine u Kantonu je ostvaren uvoz u vrijednosti od oko 4,7 milijarde KM ili 35,3% ukupnog uvoza FBiH. U istom periodu ukupan izvoz roba i usluga sa područja Kantona ostvaren je u vrijednosti od preko 1,5 milijarde KM, ili 19,5% ukupno ostvarenog izvoza FBiH. Stepenn pokrivenosti uvoza izvozom u Kantonu je 32,9%, i značajno je manji od ostvarenog u FBiH.

Na početku 2017/2018. školske godine, područje Kantona broji 36.535 učenika osnovnog obrazovanja, što je 19,7% od ukupnog broja učenika osnovnog obrazovanja FBiH. Škole srednjeg obrazovanja pohađa 15.307 učenika, što je učešće od 18,8% u ukupnom broju srednjoškolskih učenika u FBiH. Na području Kantona Sarajevo upisano je 28.253 studenata, a to je preko 43,5% od ukupnog broja studenata na području FBiH.

U 2018. godini Kanton Sarajevo ima 573 ljekara što je 11,6% od ukupnog broja ljekara u FBiH, 162 stomatologa ili 27,4% od ukupnog broja stomatologa u FBiH.

2. Nivo razvijenosti KS u FBiH i općina u KS

Prema svim raspoloživim pokazateljima, Kanton Sarajevo u okviru Federacije Bosne i Hercegovine, a i države BiH, predstavlja značajno područje koncentracije osnovnih ekonomskih potencijala (stanovništvo, zaposlenost, nezaposlenost), kao i efekata razvijenosti (stepen zaposlenosti, obim vanjsko-trgovinske razmjene). Najveći bruto domaći proizvod po stanovniku u Federaciji BiH se ostvaruje u Kantonu Sarajevo. To je najveći obrazovni, zdravstveni i turistički centar u Federaciji BiH.

Sumarni prikaz relativnih nivoa razvijenosti kantona u odnosu na prosječnu razvijenost Federacije BiH da će se preko indeksa razvijenosti. U tabeli su dati indeksi razvijenosti za kantone i Federacije BiH, na osnovu koji su kantoni i rangirani u odnosu na Federaciju BiH.

Metodologija proračuna indeksa razvijenosti u Federaciji utvrđena je prema „Uredbi o izradi indeksa razvijenosti u Federaciji Bosne i Hercegovini“ (Službene novine FBiH broj 17/19).

Prema indeksu razvijenosti u Federaciji, kategorizacija jedinica lokalne samouprave (JLS) radi se u pet skupina, a kantona u tri skupine, pri čemu viši broj skupine znači nižu razinu razvijenosti.

Tabela 2. Kategorizacija kantona i JLS

Skupina	Vrijednost JLS indeksa	Skupina	Vrijednost indeksa na nivou kantona
I	>1,25	I	>1,25
II	<1,00, 1,25>	II	<0,60, 1,25>
III	<0,75, 1,00>	III	<0,60
IV	<0,60, 0,75>		
V	<0,60		

Tabela 3. Nivo razvijenosti Federacije BiH po kantonima u FBiH 2018 (FBiH=1,00)

Naziv	Prihod od poreza na dohodak pc 2018	Stepen zaposlenosti 2018	Kretanje stanovništva 2013-2018	Učešće starog stanovništva 2013-2018	Stepen obrazovanja radne snage 2017	Indeks 2018	Rang	Grupa
Kanton Sarajevo	3,12	2,30	1,81	0,78	1,53	2,03	1	I
Hercegovačko-neretvanski kanton	1,46	1,20	0,70	0,55	1,53	1,13	2	II
Bosansko-podrinjski kanton Goražde	1,33	1,92	0,69	0,35	1,05	1,12	3	II
Zapadnohercegovački kanton	0,79	0,77	0,85	0,74	2,03	1,04	4	II
Zeničko-dobojski kanton	0,52	0,95	0,88	1,26	0,64	0,81	5	II
Tuzlanski kanton	0,43	0,84	1,01	1,05	0,80	0,79	6	II
Srednjobosanski kanton	0,22	0,65	0,84	1,30	0,76	0,70	7	II
Unsko-sanski kanton	0,09	0,00	0,87	1,51	0,00	0,42	8	III
Posavski kanton	0,20	0,16	0,00	0,60	0,64	0,30	9	III
Kanton 10	0,00	0,01	0,01	0,00	1,29	0,26	10	III

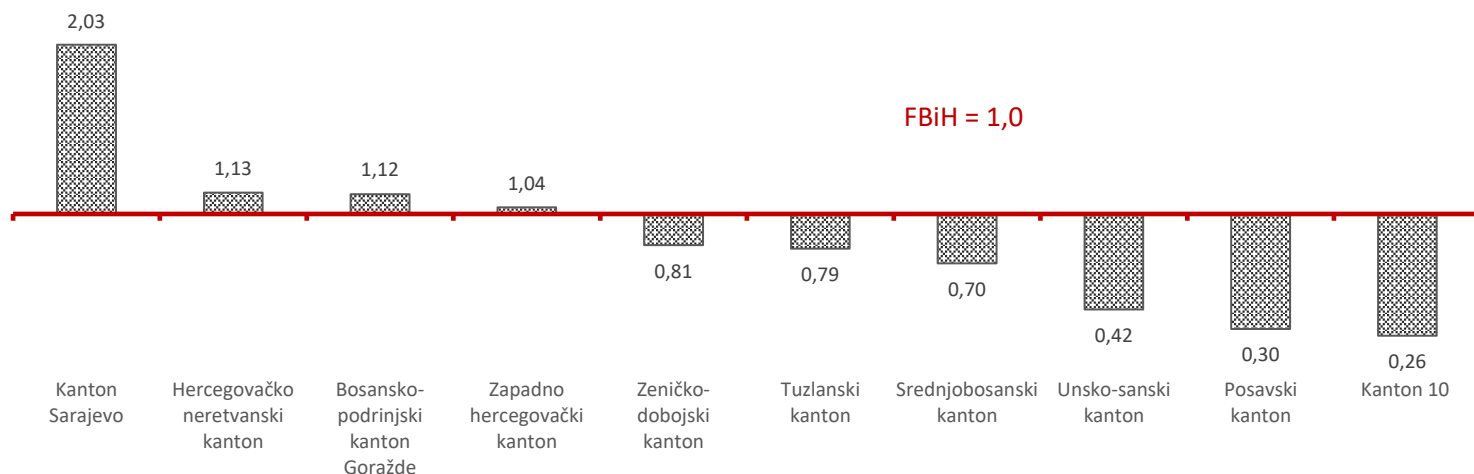
Izvori: Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH u 2018. godini

Po rangu razvijenosti Kanton Sarajevo je i dalje na prvom mjestu, dok je na posljednjem, 10. mjestu, Kanton 10. Prema indeksu razvijenosti Kanton Sarajevo je dva puta veći od prosjeka razvijenosti

Federacije Bosne i Hercegovine. Također, Hercegovačko-neretvanski kanton, Bosansko-podrinjski kanton i Zapadnohercegovački kanton bilježe veći indeks u odnosu na Federaciju.

Vrijednost indeksa na nivou kantona iznad 1,25 (grupa I) jedino je zabilježen u Kantonu Sarajevo, dok u III grupu (najmanje razvijeni kantoni) spadaju: Unsko-sanski kanton, Posavski kanton i Kanton 10.

Indeks razvijenosti kantona u FBiH u 2018.

Graf 1.

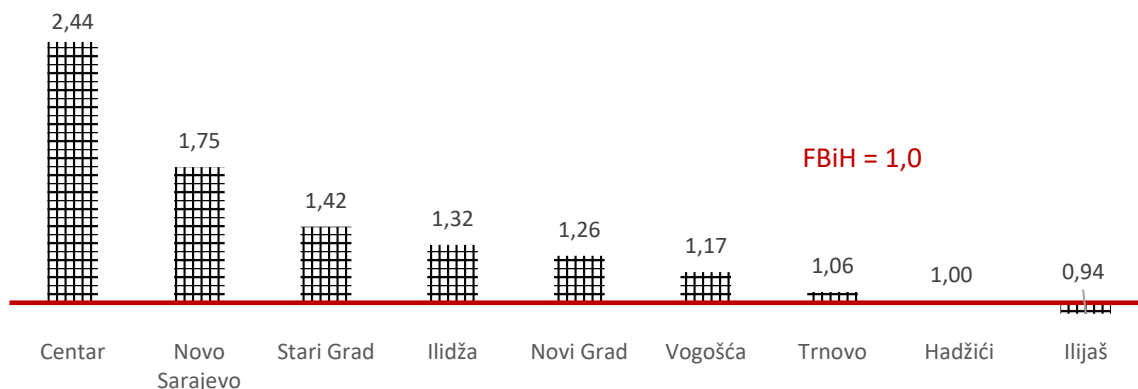
Tabela 4. Nivo razvijenosti Federacije BiH po JLS u FBiH 2018.

Naziv	Prihod od poreza na dohodak pc 2018	Stepen zaposlenosti 2018	Kretanje stanovništva 2013-2018	Učešće starog stanovništva 2013-2018	Stepen obrazovanja radne snage 2017	Indeks 2018	Rang	Grupa
Centar	4,28	4,04	0,89	0,77	1,35	2,44	1	I
Novo Sarajevo	3,18	1,85	1,00	0,85	1,28	1,75	2	I
Stari Grad	2,43	1,44	0,86	0,80	1,16	1,42	3	I
Ilidža	1,52	1,43	1,39	1,06	1,10	1,32	4	I
Novi Grad	1,77	1,03	1,20	0,96	1,14	1,26	6	I
Vogošća	1,33	0,81	1,49	1,14	1,01	1,17	8	II
Trnovo	2,65	1,24	0,00	0,21	0,60	1,06	13	II
Hadžići	1,01	0,82	1,22	1,11	0,84	1,00	18	III
Ilijaš	0,70	0,89	1,35	1,13	0,71	0,94	24	III

Izvori: Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH u 2018. godini

Analiza općina prema indeksu razvijenosti pozicionira općinu Centar na prvo mjesto sa vrijednošću indeksa 2,44 i koji je veći od prosjeka razvijenosti Kantona Sarajevo. Ostale općine imaju indeks razvijenosti ispod prosjeka kantona, a najmanji indeks razvijenosti u 2018. godini zabilježen je u općini Ilijaš i pozicionirana je na dvadeset četvrtom mjestu u Federaciji BiH.

Indeks razvijenosti općina u FBiH u 2018.

Graf 2.

3. Demografske karakteristike²

3.1 Stanovništvo i gustina naseljenosti

U Kantonu Sarajevo u 2018. godini živi 419.414 stanovnika, što čini 19,1% stanovnika FBiH (2.196.233), što u odnosu na 2017. godinu bilježi povećanje za 0,1%

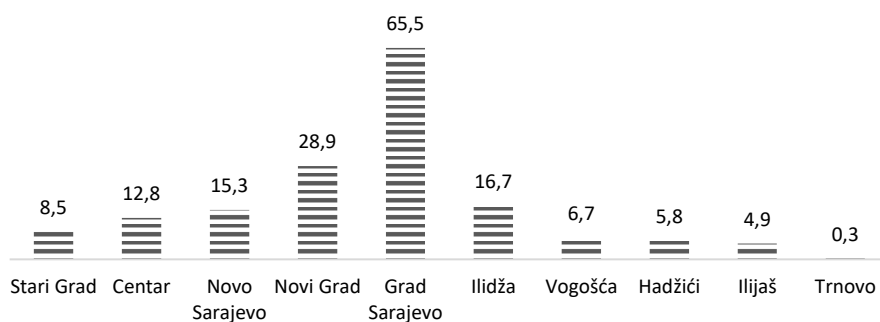
Na području Grada Sarajeva u 2018. godini živi 274.889 stanovnika. Najveća koncentracija stanovnika je na području općine Novi Grad sa 28,9% učešća u ukupnom stanovništvu Kantona. Najmanje stanovnika živi u općini Trnovo, 1.297 ili 0,3% od ukupnog stanovništva Kantona Sarajevo.

Tabela 5. Broj stanovnika

Područje	Broj stanovnika												Indeks 2018/2017
	2013	%	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	
Stari Grad	36.976	8,9	36.758	8,9	36.578	8,8	36.395	8,7	36.090	8,6	35.771	8,5	99,1
Centar	55.181	13,3	54.948	13,2	54.655	13,1	54.369	13	54.091	12,9	53.652	12,8	99,2
Novo Sarajevo	64.814	15,7	64.690	15,6	64.760	15,6	64.639	15,5	64.548	15,4	64.169	15,3	99,4
Novi Grad	118.553	28,7	118.868	28,7	119.307	28,6	119.694	28,7	120.314	28,7	121.297	28,9	100,8
Grad Sarajevo	275.524	66,6	275.264	66,4	275.300	66,1	275.097	65,9	275.043	65,7	274.889	65,5	99,9
Ilidža	66.730	16,1	67.607	16,3	68.567	16,5	69.164	16,6	69.533	16,6	70.108	16,7	100,8
Vogošća	26.343	6,4	26.685	6,4	27.106	6,5	27.452	6,6	27.836	6,7	28.138	6,7	101,1
Hadžići	23.891	5,8	24.018	5,8	24.149	5,8	24.264	5,8	24.414	5,8	24.493	5,8	100,3
Ilijaš	19.603	4,7	19.780	4,8	20.048	4,8	20.283	4,9	20.398	4,9	20.489	4,9	100,4
Trnovo	1.502	0,4	1.367	0,3	1.263	0,3	1.238	0,3	1.318	0,3	1.297	0,3	98,4
Kanton Sarajevo	413.593	100	414.721	100	416.433	100	417.498	100	418.542	100	419.414	100	100,2

Stanovništvo Kantona Sarajevo po općinama 2018. (%)

² Detaljnije informacije o stanovništvu vidjeti na web stranici Zavoda za planiranje razvoja KS, „Demografska analiza KS po općinama u periodu 2013-2018.“

Graf 3.

Na području Kantona Sarajevo, općina sa najvećom površinom je Trnovo (338,4 km²), a sa najmanjom Novo Sarajevo (9,9 km²).

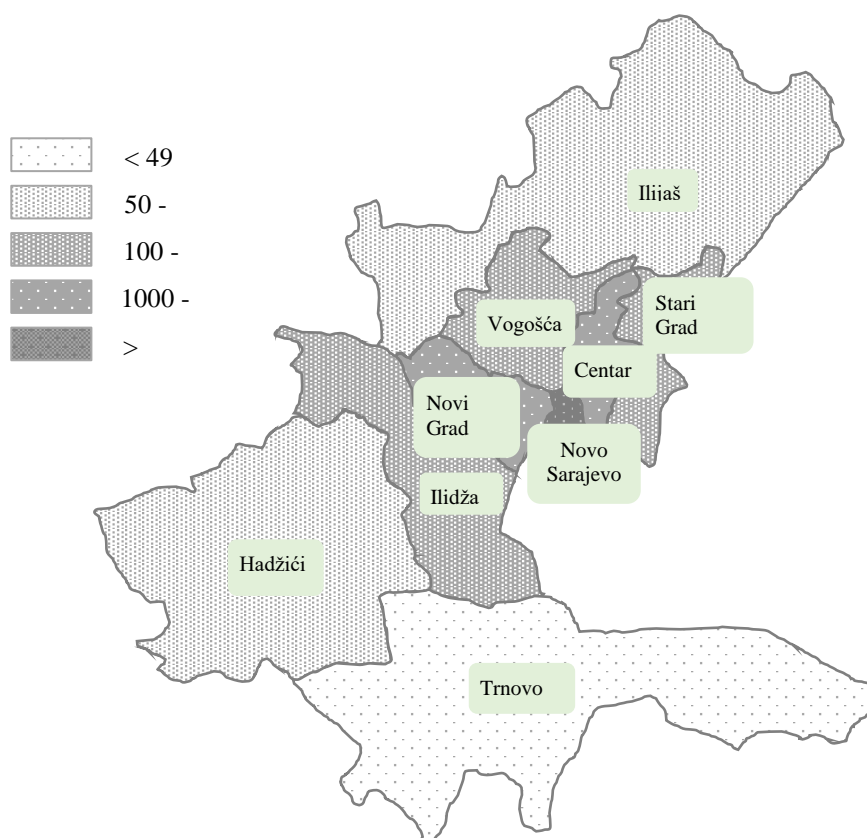
Tabela 6. Površina i gustina naseljenosti po općinama

Područje	Površina km ²	Gustina naseljenosti									
		(stan/km ²)					Općina/Kanton				
		2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Stari Grad	51,4	715,1	711,6	708,1	702,1	695,9	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1
Centar	33	1.665,10	1.656,20	1.647,5	1.639,1	1.625,8	5,1	5,1	5,0	5,0	5,0
Novo Sarajevo	9,9	6.534,30	6.541,40	6.529,2	6.520,0	6.481,7	20,1	20,1	20,0	19,9	19,7
Novi Grad	47,2	2.518,40	2.527,70	2.535,9	2.549,0	2.569,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8
Grad Sarajevo	141,5	1.945,30	1.945,60	1.944,1	1.943,8	1.942,6	6,0	6,0	5,9	5,9	5,9
Ilidža	143,4	471,5	478,2	482,3	484,9	488,8	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Vogošća	72	370,6	376,5	381,3	386,6	390,8	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
Hadžići	273	88,0	88,5	88,9	89,4	89,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Ilijaš	309	64,0	64,9	65,6	66,0	66,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Trnovo	338,4	4,0	3,7	3,7	3,9	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kanton Sarajevo	1.277,30	324,7	326	326,9	327,7	328,4	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Najgušće naseljena općina u Sarajevskom kantonu je Novo Sarajevo sa gustinom naseljenosti 6.481,7 st/km², što je 19,7 puta više od prosječne gustine naseljenosti Kantona (328,4 st/km²). Gustina naseljenosti najmanja je u općini Trnovo i iznosi 3,8 st/km².

Veću gustinu naseljenosti u odnosu na prosječnu gustinu naseljenosti Kantona Sarajevo imaju općine: Novo Sarajevo, Novi Grad, Centar, Stari Grad, Ilidža i Vogošća.

Gustina naseljenosti (st/km²) po općinama Kantona Sarajevo, 2018.

Slika 1.

3.2 Starosna struktura stanovništva

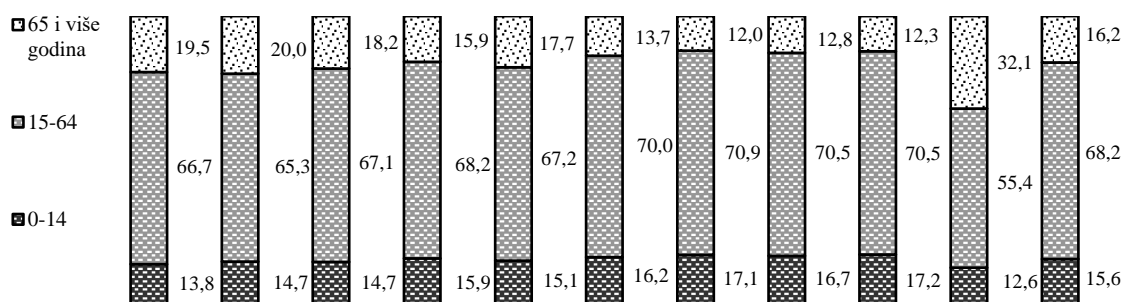
U 2018. godini, na području Kantona Sarajevo, živi 15,6% stanovništvo starosti do 14 godina, 16,2% stanovništvo iznad 65 godina, a radni kontigent stanovništva, grupacija od 15 do 64 godine starosti čini 68,2% ukupnog stanovništva.

U 2018. godini najveće učešće mladog stanovništva do 14 godina, je u općini Ilijaš 17,2%, a najmanje u općini Trnovo 12,6%. Učešće starije grupacije stanovnika iznad 65 godina je najveće u općini Trnovo 32,1%, a najmanje u općini Vogošća, oko 12,0%.

Tabela 7. Starosna struktura stanovništva u Kantonu Sarajevo

Starosne grupe	Broj stanovnika										Indeks 2018/2017
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	
Ukupno	14.721	00	16.433	00	17.498	00	18.542	00	19.414	00	100,2
0-14	66.633	5,1	71.330	7,1	75.903	3,2	64.882	5,5	65.493	5,6	100,9
15-64	92.797	0,6	93.323	0,4	93.170	0,2	88.056	3,8	86.115	3,2	99,3
64 +	55.291	3,3	51.780	2,4	48.425	1,6	65.604	5,7	67.806	5,2	103,4

Starosna struktura stanovništva 2018. (%)

Graf 4.

U 2018. godini najmlađa grupa stanovnika do 14 godina starosti na području Kantona Sarajevo povećana je za 0,9% u odnosu na 2017. godinu. U skoro svim Općinama zabilježen je porast ove populacije, osim u općini Stari Grad.

Broj radno sposobnog stanovništva, starosne dobi između 15 i 64 godine, u istom periodu na nivou Kantona Sarajevo se smanjio za 0,7%. Radno sposobno stanovništvo se povećalo u općini Hadžići za 0,1%, Ilidža za 0,7%, Ilijaš 0,5%, i Vogošća za 0,8% a u ostalim općinama došlo je do smanjenja radno sposobnog stanovništva.

Na području Kantona Sarajevo, u istom periodu, broj stanovnika iznad 65 godina starosti je povećan za 3,4% u odnosu na 2017. godinu. Do povećanja ove populacije je došlo u svim općinama.

Različita dinamika mladog i starog stanovništva prouzrokuje promjene učešća tih dobnih grupa u ukupnom stanovništvu u Kantonu Sarajevo. Između 2017. i 2018. godine, neznatno je povećano učešće mladih sa 15,5% na 15,6%, kao i učešće starijih preko 65 godina sa 15,7% na 16,2%.

Važan instrument za planiranje ukupne potrošnje i općenito za planiranje razvoja su specifični oblici dobne strukture, koeficijenti dobne ovisnosti. Na temelju kontingenata stanovništva, moguće je izračunati osnovne koeficijente dobne ovisnosti u posmatranom periodu, koji u stvari pokazuju biološku strukturu stanovništva

Biološka struktura Kantona Sarajevo analiziraće se pomoću koeficijenata starosnih struktura.

Tabela 8. Koeficijenti starosnih struktura u Kantonu Sarajevo

Koeficijenti dobne ovisnosti	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupne dobne ovisnosti	41,6	42,0	44,0	45,3	46,5
Dobne ovisnosti mladih	22,8	24,3	22,2	22,5	22,9
Dobne ovisnosti starog kontigenta	18,9	17,7	21,9	22,8	23,7
Zamjene generacije	1,2	1,4	1,0	1,0	1,0
Indeks starenja	83,0	72,6	98,7	101,1	103,5

Koeficijent ukupne dobne ovisnosti, koji pokazuje stepen opterećenosti stanovništva u radnoj dobi kontigentom mladih i staračkim kontigentom, pokazuje blagu tendenciju povećanja od 2014. do 2018. godine kada iznosi 46,5.

Koeficijent dobne ovisnosti mladih je 22,9 u 2018. godini što ukazuje na potrebu ulaganja u ljudski kapital – predškolske ustanove, škole, zdravstvo, nova radna mjesta itd. Visok koeficijent ukazuje na visok ekonomski teret koji snosi radno-sposobno stanovništvo.

Koeficijent dobne ovisnosti starih, koji pokazuje opterećenost stanovništva u radnoj dobi kontingentom starog stanovništva, pokazuje tendenciju smanjivanja.

Koeficijent zamjene generacija (odnos stanovništva mlade i starije dobi) smanjen je sa 1,2 u 2014. godini, na 1,0 u 2018. godini. To znači da na svakog stanovnika koji napušta radnu dob i prelazi u dob starih, u radnu dob iz mladih ulazi 1,0 stanovnik. Ovaj koeficijent indicira na pritisak na zapošljavanje.

Indeks starenja stanovništva je značajno povećan sa 83,0 u 2014. godini na 103,5 u 2018. godini i ukazuje povećanje udjela starog stanovništva. U slučaju jednakih učešća mladih i starijeg stanovništva ovaj indeks iznosi 100. Smatra se da indeks starenja čija je vrijednost veća od 0,40 (ili 40%) ukazuje na populaciju koja je zašla u proces starenja. Obzirom da je indeks starenja stanovništva Kantona Sarajevo veći od ove granične vrijednosti, možemo kazati da se radi o relativno staroj populaciji.

3.3 Vitalne karakteristike stanovništva

U Kantonu Sarajevo u 2018. godini rođeno je 4.517 stanovnika, a stopa nataliteta je iznosila 10,9 promila, što bilježi smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 9. Stope vitalne statistike

Područje	Stopa (%)														
	nataliteta					mortaliteta					prirodnog priraštaja				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Stari Grad	9,4	10,5	11,3	11,8	9,9	11,9	13,1	12,5	12,7	12,7	-2,6	-2,6	-1,2	-0,8	-2,7
Centar	12,1	11,3	11,8	11,8	10,2	13,5	13,8	13,4	12,8	13,2	-2,9	-2,5	-1,6	-1,0	-2,9
Novo Sarajevo	11,3	10,8	11,6	11,4	10,8	11,8	11,8	11,7	11,3	11,0	-0,4	-1,0	-0,1	0,1	-0,3
Novi Grad	10,6	10,7	10,7	10,2	11,0	9,0	9,6	8,9	9,4	8,9	1,7	1,2	1,7	0,8	2,1
Grad Sarajevo	10,6	10,8	11,2	11,0	10,6	10,9	11,4	11,0	11,0	10,8	-0,3	-0,6	0,2	0,0	-0,1
Ilidža	11,6	11,5	11,0	11,9	10,9	7,9	9,4	8,4	8,4	9,6	3,7	2,1	2,6	3,5	1,3
Vogošća	11,5	11,4	14,1	14,4	12,0	8,7	8,6	9,8	9,1	8,5	2,8	2,8	4,4	5,3	3,5
Hadžići	11,8	10,8	11,9	12,6	10,3	8,9	9,0	9,2	10,1	8,1	2,9	1,8	2,7	2,6	2,1
Ilijaš	13,5	15,1	14,6	13,0	14,4	10,0	10,8	9,9	9,5	10,5	3,5	4,3	4,7	3,4	4,0
Trnovo	8,0	6,7	6,0	10,0	8,0	23,3	27,3	30,0	23,3	21,3	-15,3	-20,6	-24,0	13,3	-13,3
Kanton Sarajevo	11,0	11,2	11,5	11,6	10,9	10,2	10,8	10,4	10,4	10,3	0,8	0,4	1,2	1,2	0,6

Tabela 10. Vitalni indeks

Područje	Stopa (%)				
	Vitalni indeks				
	2014	2015	2016	2017	2018
Stari Grad	0,78	0,80	0,90	0,94	0,78
Centar	0,79	0,82	0,88	0,92	0,78
Novo Sarajevo	0,96	0,92	0,99	1,01	0,98
Novi Grad	1,18	1,12	1,19	1,08	1,23
Grad Sarajevo	0,97	0,95	1,02	1,00	0,99
Ilidža	1,48	1,23	1,31	1,41	1,14
Vogošća	1,32	1,33	1,45	1,58	1,41
Hadžići	1,33	1,19	1,29	1,25	1,26
Ilijaš	1,35	1,40	1,48	1,36	1,38
Trnovo	0,34	0,24	0,20	0,43	0,38
Kanton Sarajevo	1,08	1,03	1,11	1,11	1,06

Najveća stopa nataliteta u 2018. godini je u općini Ilijaš 14,4 promila, a najmanja u općini Trnovo 8,0 promila.

U odnosu na 2017. godinu smanjenje stope nataliteta zabilježeno je u svim općinama, osim općina Novi Grad i Trnovo koje bilježe rast u 2018. godini.

U Kantonu Sarajevo 2018. godine ukupno je umrlo 4.260 lica tako da je stopa mortaliteta 10,3 promila i u odnosu na prethodnu godinu blago je niža.

Najveća stopa mortaliteta ostvarena je u općinama Trnovo 21,3, Centar 13,2 i Stari Grad 12,7 promila, a najmanja u općini Hadžići, 8,1 promila.

Povećanje stope mortaliteta u odnosu na prethodnu godinu bilježe općine Centar, Ilidža i Ilijaš.

Stopa prirodnog priraštaja na području Kantona Sarajevo u 2018. godini je 0,6 promila, i manja je nego u prethodnoj godini kada je iznosila 1,2 promila.

Pozitivne stope prirodnog priraštaja u 2018. godini ostvarene su u općinama Novi Grad, Ilidža, Vogošća, Hadžići i Ilijaš, dok je kod ostalih općina stopa prirodnog priraštaja negativna.

Vitalni indeks, odnos broja rođenih i umrlih, na području Kantona Sarajevo u posmatranom periodu veći je od 1,0.

4. Ekonomski razvoj

4.1 Makroekonomske karakteristike

4.1.1 Bruto društveni proizvod

Ukupno ostvareno vrijednost bruto domaćeg proizvoda (BDP) na području KS u 2018. godini iznosi 7.009 miliona KM³, što je povećanje za 5% u odnosu na ostvareni u predhodnoj godini. Istovremeno i BDP/pc koji iznosi 16.712 KM u 2018. godini bilježi povećanje (4,8%). Ostvareni BDP u KS generira oko 32% vrijednosti BDP Federacije.

Prosjek BDP/pc Europske unije (EU) u 2018. godini je 28.200 eura, što znači da je BDP/pc Kantona Sarajevo (oko 8.590 eura) 2018. godine iznosio 30,4% prosječnog BDP/pc EU, dok je BDP/pc u FBiH iznosio 18% prosječnog BDP/pc EU.

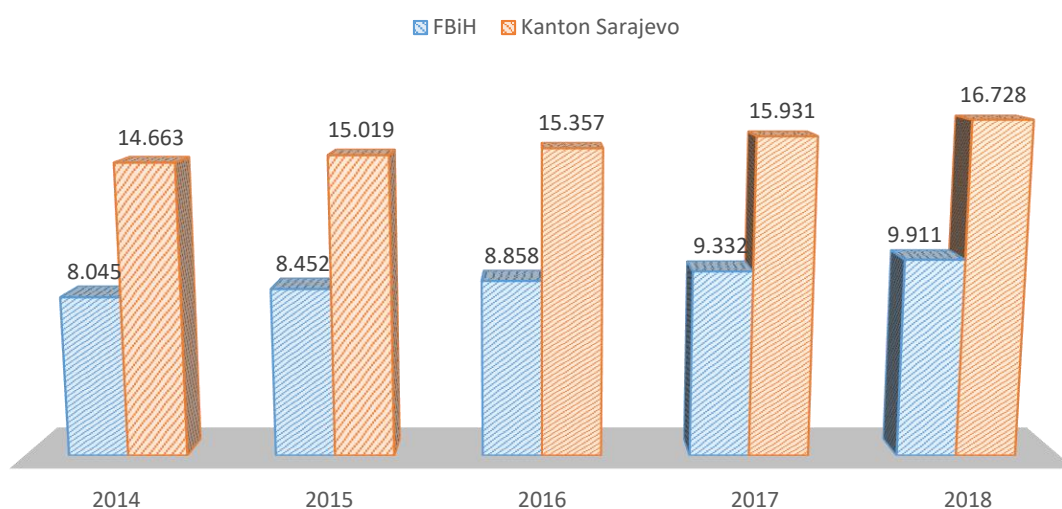
BDP/pc u Federaciji BiH veći je za 6,2% od ostvarenog u BDP/pc u 2017. godini koji je iznosio 9.332 KM

Tabela 11. Bruto domaći proizvod za Kanton Sarajevo, ukupno i per capita

	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
BDP u mil. KM ¹⁾						
FBiH	17.827	18.688	19.540	20.540	21.765	106,0
Kanton Sarajevo	6.085	6.248	6.404	6.675	7.009	105,0
Stanovništvo-hilj. (procj. sred. god.)						
FBiH	2.216	2.211	2.206	2.201	2.196	99,8
Kanton Sarajevo	415	416	417	419	419	100,0
BDP po stanovniku u KM						
FBiH	8.045	8.452	8.858	9.332	9.911	106,2
Kanton Sarajevo	14.672	15.004	15.340	15.949	16.712	104,8

Izvori: Procjena, Zavoda za planiranje razvoja KS

BDP/pc KS i FBiH (u KM)

Graf 5.

³ Procjena Zavoda za planiranje razvoja KS

U strukturi formiranja BDP KS 15,2% ukupne vrijednosti generiše djelatnost trgovina na veliko i malo, informacije i komunikacije 10,4% i 8,6% generišu finansijske/financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja.

Tabela 12. BDP i bruto dodana vrijednost po proizvodnom principu za KS prema KD BiH 2010.

Područje djelatnosti	Bruto dodana vrijednost u tekućim cijenama (u 000 KM)					Indeks 2018/2017	Učešće u %
	2014	2015	2016	2017	2018		
A	66.933	62.483	61.483	65.588	67.989	103,7	0,97
B	9.127	10.622	6.404	5.354	5.607	104,7	0,08
C	442.972	456.124	468.808	488.565	512.371	104,9	7,31
D	489.824	504.843	518.762	541.437	568.444	105,0	8,11
E	75.451	78.103	81.977	84.997	88.316	103,9	1,26
F	191.670	198.070	202.381	212.158	222.892	105,1	3,18
G	927.977	952.236	972.199	1.017.287	1.066.796	104,9	15,22
H	323.710	331.158	340.718	355.381	371.486	104,5	5,30
I	94.314	97.473	99.910	105.744	111.446	105,4	1,59
J	641.944	654.194	666.706	696.038	729.655	104,8	10,41
K	517.206	536.726	551.425	577.578	605.593	104,9	8,64
L	55.980	58.109	60.202	65.588	67.288	102,6	0,96
M	255.561	266.176	271.550	285.108	299.292	105,0	4,27
N	71.800	69.356	71.730	76.966	79.905	103,8	1,14
O	428.977	449.241	461.122	481.873	506.062	105,0	7,22
P	276.857	287.420	293.325	307.863	323.123	105,0	4,61
Q	281.117	289.920	295.887	309.871	323.824	104,5	4,62
R	20.020	21.869	23.056	24.763	25.934	104,7	0,43
S	37.177	36.865	38.427	41.495	42.756	103,0	0,61
Ukupno sve djelatnosti	5.208.617	5.360.987	5.486.073	5.743.655	6.018.779	104,8	85,87
UFPIIM (-)	177.675	182.309	187.651	196.765	208.172	105,8	2,97
Bruto dodana vrijednost, bazne/ cijene	5.030.941	5.178.678	5.298.422	5.546.890	5.810.606	104,8	82,90
Porezi na proizvode i usluge i uvoz minus subvencije na proizvode (+)	1.053.883	1.069.587	1.106.053	1.145.786	1.198.569	104,6	17,10
Bruto domaći proizvod (BDP) u tržišnim cijenama	6.084.776	6.248.268	6.404.475	6.692.676	7.009.175	104,7	100

Izvor: Procjena Zavoda za planiranje razvoja KS

U odnosu na predhodnu godinu sve djelatnosti ostvarile su rast BDP-a u 2018. godini. Najveće povećanje bilježe djelatnosti sekundarnog sektora (C,D,E,F) 4,9%.

Najveće učešće ostvaruju djelatnosti tercijarnog sektora (G,H,I,J,K,L) i to 42,1% od ukupnog BDP-a u tržišnim cijenama, dok najmanje učešće ima primarni sektor (A,B) 1%.

U periodu 2014-2018. godine, BDP je rastao u svim općinama Kantona Sarajevo. U 2018. godini najveći BDP ostvaruju općine Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad. U 2018. godini, u ove tri općine ostvareno je 75,5% ukupnog BDP-a KS. U općini Centar ostvaren je BDP u vrijednosti od oko 2,6 milijarde KM, dok je najmanji BDP ostvaren u općini Trnovo u vrijednosti od 11,9 mil KM.

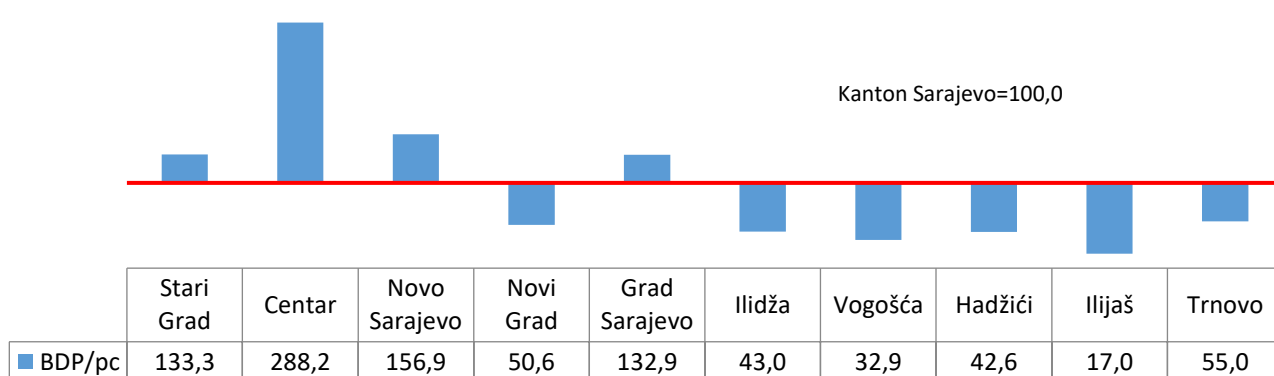
Tabela 13. BDP i BDP/pc u općinama KS u periodu 2014 - 2018.

Općina	2014		2015		2016		2017		2018	
	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM
Stari Grad	705.834	19.202	725.424	19.832	743.560	20.430	774.347	21.456	813.064	22.273
Centar	2.243.457	40.829	2.303.112	42.139	2.360.689	43.420	2.461.222	45.502	2.584.283	48.168
Novo Sarajevo	1.460.955	22.584	1.500.209	23.166	1.537.714	23.789	1.602.765	24.831	1.682.903	26.226
Novi Grad	890.203	7.498	914.122	7.662	936.975	7.828	976.612	8.117	1.025.442	8.454
Grad Sarajevo	5.300.449	19.256	5.442.867	19.771	5.578.938	20.280	5.814.946	21.142	6.105.692	22.211
Ilidža	437.495	6.471	449.250	6.552	460.482	6.658	479.962	6.903	503.960	7.188
Vogošća	134.474	5.039	138.087	5.049	141.539	5.156	147.526	5.300	154.903	5.505
Hadžići	151.511	6.308	155.582	6.443	159.471	6.572	166.218	6.808	174.528	7.126
Ilijaš	50.504	2.553	51.861	2.587	53.157	2.621	55.406	2.716	58.176	2.839
Trnovo	10.344	7.567	10.622	8.410	10.888	8.795	11.348	8.610	11.916	9.187
Kanton Sarajevo	6.084.777	14.672	6.248.269	15.004	6.404.475	15.340	6.675.406	15.949	7.009.175	16.712

U posmatranom periodu 2014-2018. godine konstantno najveće učešće bilježe općine Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad, a najmanje Trnovo, Ilijaš i Vogošća.

U 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu sve općine na području KS bilježe povećanje BDP-a za oko 5%.

Relativni nivo razvijenosti općina Kantonu Sarajevo prema BDP/pc (KS = 100,0)

Graf 6.

U 2018. godini u općini Centar ostvaren je najveći BDP/pc u Kantonu Sarajevo od 48.168 KM, koji je za 2,8 puta veći od prosječne vrijednosti BDP/pc za Kanton Sarajevo. Najmanji BDP/pc ostvaren je u općini Ilijaš od 2.839 KM. U svim općinama BDP/pc u 2018. godini u odnosu na 2014. godinu bilježi rast.

4.1.2 Tržište rada

4.1.2.1 Radna snaga

Krajem 2018. godine registrovano je 286.115 radno sposobnog stanovništva, odnosno osoba starosti od 15 do 64 godine. Međutim, od toga je 210.409 ekonomski aktivno stanovništvo, što predstavlja radnu snagu koju čine zaposlene osobe i nezaposlene koje aktivno traže zaposlenje. Tako je stopa ekonomski aktivnog stanovništva 73,5.

Tabela 14. Radna snaga u Kantonu Sarajevo

Elementi	2014		2015		2016		2017		2018		Indeks 2018/2017
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	
Radna snaga	197.336	100,0	199.322	100,0	199.698	100,0	197.497	100,0	210.409	100,0	106,5
Zaposlenost	125.921	63,8	126.777	63,6	130.535	65,4	131.172	66,4	147.848	70,3	112,7
Nezaposlenost	71.415	36,2	72.545	36,4	69.163	34,6	66.325	33,6	62.561	29,7	94,3

Izvor: Zavod za planiranje razvoja KS na osnovu biltena JU služba za zapošljavanje KS

U strukturi radne snage učešće zaposlenih u 2018. godini je 70,3%, ili 12,7% više nego prethodne godine, dok je učešće nezaposlenih bilo 29,7% ili 5,7% manje nego u 2017. godini.

Tabela 15. Radna snaga po općinama Kantona Sarajevo

Područje	Radna snaga										Indeks 2018/2017
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	
Stari Grad	16.295	8,3	16.061	8,1	16.240	8,1	15.575	7,9	16.776	8,0	107,7
Centar	48.695	24,7	47.450	23,8	49.304	24,7	49.398	25,0	51.839	24,6	104,9
Novo Sarajevo	32.103	16,3	32.102	16,1	31.280	15,7	30.879	15,6	33.274	15,8	107,8
Novi Grad	43.184	21,9	45.366	22,8	44.372	22,2	43.792	22,2	45.252	21,5	103,3
Grad Sarajevo	140.277	71,1	140.979	70,7	141.196	70,7	139.644	70,7	147.141	69,9	105,4
Ilidža	28.880	14,6	29.007	14,6	28.673	14,4	28.350	14,4	33.463	15,9	118,0
Vogošća	9.673	4,9	10.011	5	10.066	5,0	10.211	5,2	10.235	4,9	100,2
Hadžići	9.738	4,9	9.740	4,9	9.857	4,9	9.617	4,9	9.723	4,6	101,1
Ilijaš	7.952	4	8.771	4,4	9.045	4,5	8.925	4,5	9.081	4,3	101,7
Trnovo	816	0,4	814	0,4	861	0,4	750	0,4	766	0,4	102,1
Kanton Sarajevo	197.336	100,0	199.322	100,0	199.698	100,0	197.497	100,0	210.409	100,0	106,5

Izvor: Zavod za planiranje razvoja KS na osnovu biltena JU služba za zapošljavanje KS

Radna snaga po općinama ukazuje na značajne razlike u koncentraciji radne snage unutar Kantona Sarajevo. Tako je najveća koncentracija radne snage u općinama Centar i Novi Grad.

U 2018. godini radna snaga se povećala u svim općinama, a najveće povećanje zabilježeno je u općinama Ilidža (18%) i Stari Grad (7,7%).

4.1.2.2 Zaposlenost

Na kraju 2018. godine na području Kantona bilo je 147.848 zaposlenih lica, što je rast za 12,7% u odnosu na prethodnu godinu.

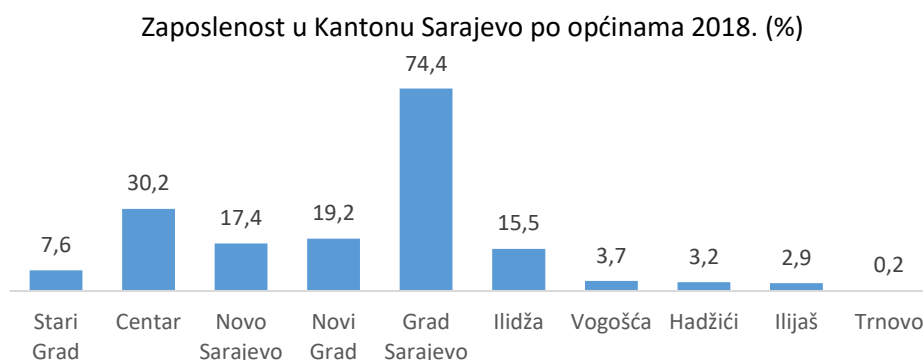
Tabela 16. Broj zaposlenih

Područje	Zaposlenost										Indeks 2018/2017
	2014	%	2015	%	XII 2016	%	XII 2017	%	XII 2018	%	
Stari Grad	9.856	7,8	9.579	7,6	10.116	7,7	9.679	7,4	11.209	7,6	115,8
Centar	40.940	32,5	39.451	31,1	41.783	32,0	41.940	32,0	44.668	30,2	106,5
Novo Sarajevo	23.493	18,7	23.377	18,4	22.930	17,6	22.835	17,4	25.759	17,4	112,8
Novi Grad	23.257	18,5	25.156	19,8	25.066	19,2	25.589	19,5	28.379	19,2	110,9
Grad Sarajevo	97.546	77,5	97.563	77	99.895	76,5	100.043	76,3	110.015	74,4	110,0
Ilidža	17.226	13,7	17.080	13,5	17.260	13,2	17.398	13,3	22.943	15,5	131,9
Vogošća	4.268	3,4	4.456	3,5	4.838	3,7	5.145	3,9	5.485	3,7	106,6
Hadžići	4.016	3,2	3.995	3,2	4.261	3,3	4.268	3,3	4.777	3,2	111,9
Ilijaš	2.551	2	3.363	2,7	3.914	3,0	4.053	3,1	4.335	2,9	107,0
Trnovo	314	0,2	320	0,3	367	0,3	265	0,2	293	0,2	110,6
Kanton Sarajevo	125.921	100,0	126.777	100,0	130.535	100,0	131.172	100,0	147.848	100,0	112,7

Tabela 17. Stepen zaposlenosti ukupnog stanovništva

Područje	Stepen zaposlenosti					Indeks 2018/2017
	2014	2015	2016	2017	2018	
Stari Grad	26,8	26,2	27,8	26,8	31,3	116,8
Centar	74,5	72,2	76,9	77,5	83,3	107,4
Novo Sarajevo	36,3	36,1	35,5	35,4	40,1	113,5
Novi Grad	19,6	21,1	20,9	21,3	23,4	110,0
Grad Sarajevo	35,4	35,4	36,3	36,4	40,0	110,0
Ilidža	25,5	24,9	25,0	25,0	32,7	130,8
Vogošća	16	16,4	17,6	18,5	19,5	105,5
Hadžići	16,7	16,5	17,6	17,5	19,5	111,6
Ilijaš	12,9	16,8	19,3	19,9	21,2	106,5
Trnovo	23	25,3	29,6	20,1	22,6	112,4
Kanton Sarajevo	30,4	30,4	31,3	31,3	35,3	112,5

Stepen registrovane zaposlenosti ukupnog stanovništva u KS u 2018. godini je 35,3% i u odnosu na 2017. bilježi povećanje za 12,5%.

Graf 7.

Prostorna distribucija zaposlenih po općinama u 2018. godini, pokazuje je da je najveći broj zaposlenih evidentiran u općinama Centar (44.668), Novi Grad (28.379) i Novo Sarajevo (25.759), dok je najmanji broj zaposlenih imala općina Trnovo (293). Najveći rast broja zaposlenih u odnosu na 2017. godinu je zabilježen u općinama Ilidža (31,9%) i Stari Grad (15,8%).

Najveći stepen zaposlenosti ostvaren je u općini Centar u kojoj je stepen zaposlenosti na kraju 2018. godine iznosio 83,3%, dok je najniži stepen zaposlenosti registriran u općini Hadžići 19,5%. Najveće povećanje stepena zaposlenosti u 2018. u odnosu na prethodnu godinu imala je općina Ilidža 30,8%.

Struktura zaposlenosti prema djelatnostima

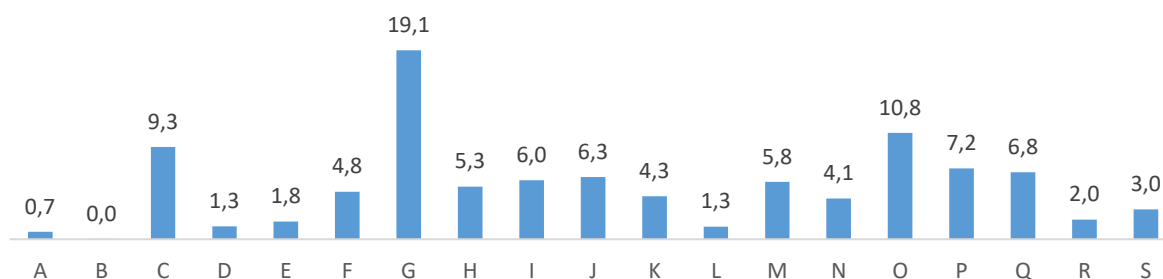
Analiza zaposlenosti po djelatnostima/područjima Klasifikacije djelatnosti (KD 2010), u 2018. godini, pokazuje da je najveći broj zaposlenih u oblasti trgovine (19,1%) i oblasti javne uprave i socijalnog osiguranja (10,8%).

U odnosu na prethodnu godinu, najviše je porastao broj zaposlenih u oblasti umjetnost, zabava i rekreacija (48,8%) i ostale uslužne djelatnosti (45,8%), a jedina djelatnost koja bilježi smanjenje u odnosu na prošlu godinu je vađenje ruda i kamena (23,7%).

Tabela 18. Broj zaposlenih po djelatnostima (KD 2010)

KD 2010	Broj zaposlenih										Indeks 2018/2017
	2014	%	2015	%	XII 2016	%	XII 2017	%	XII 2018	%	
Ukupno	125.921	100,0	126.777	100,0	130.535	100,0	131.172	100,0	147.848	100,0	113,3
A	919	0,7	872	0,7	1.003	0,8	1.012	0,8	1.098	0,7	109,5
B	198	0,2	114	0,1	76	0,1	68	0,1	58	0,0	76,3
C	12.950	10,3	12.736	10	12.853	9,8	13.337	10,2	13.809	9,3	107,4
D	2.008	1,6	1.932	1,5	1.925	1,5	1.830	1,4	1.942	1,3	100,9
E	2.395	1,9	2.342	1,8	2.431	1,9	2.413	1,8	2.670	1,8	109,8
F	6.344	5	6.047	4,8	5.610	4,3	5.915	4,5	7.100	4,8	126,6
G	24.085	19,1	23.436	18,5	24.011	18,4	23.776	18,1	28.275	19,1	117,8
H	7.751	6,2	7.553	6	7.741	5,9	7.643	5,8	7.886	5,3	101,9
I	6.027	4,8	6.107	4,8	6.950	5,3	7.394	5,6	8.807	6,0	126,7
J	7.489	5,9	7.506	5,9	7.767	6,0	7.862	6,0	9.313	6,3	119,9
K	5.571	4,4	5.415	4,3	5.451	4,2	6.139	4,7	6.423	4,3	117,8
L	988	0,8	1.199	0,9	1.515	1,2	1.121	0,9	1.895	1,3	125,1
M	6.813	5,4	7.077	5,6	7.175	5,5	6.752	5,1	8.573	5,8	119,5
N	2.922	2,3	5.257	4,1	5.879	4,5	5.774	4,4	6.074	4,1	103,3
O	15.629	12,4	15.690	12,4	15.637	12,0	15.308	11,7	15.912	10,8	101,8
P	10.093	8	9.939	7,8	10.090	7,7	10.165	7,7	10.580	7,2	104,9
Q	9.231	7,3	9.284	7,3	9.386	7,2	9.535	7,3	10.032	6,8	106,9
R	1.763	1,4	1.680	1,3	1.971	1,5	1.950	1,5	2.933	2,0	148,8
S	2.745	2,2	2.591	2	3.064	2,3	3.178	2,4	4.468	3,0	145,8

Zaposlenost u Kantonu Sarajevo po djelatnostima KD 2010, 2018. (%)

Graf 8.

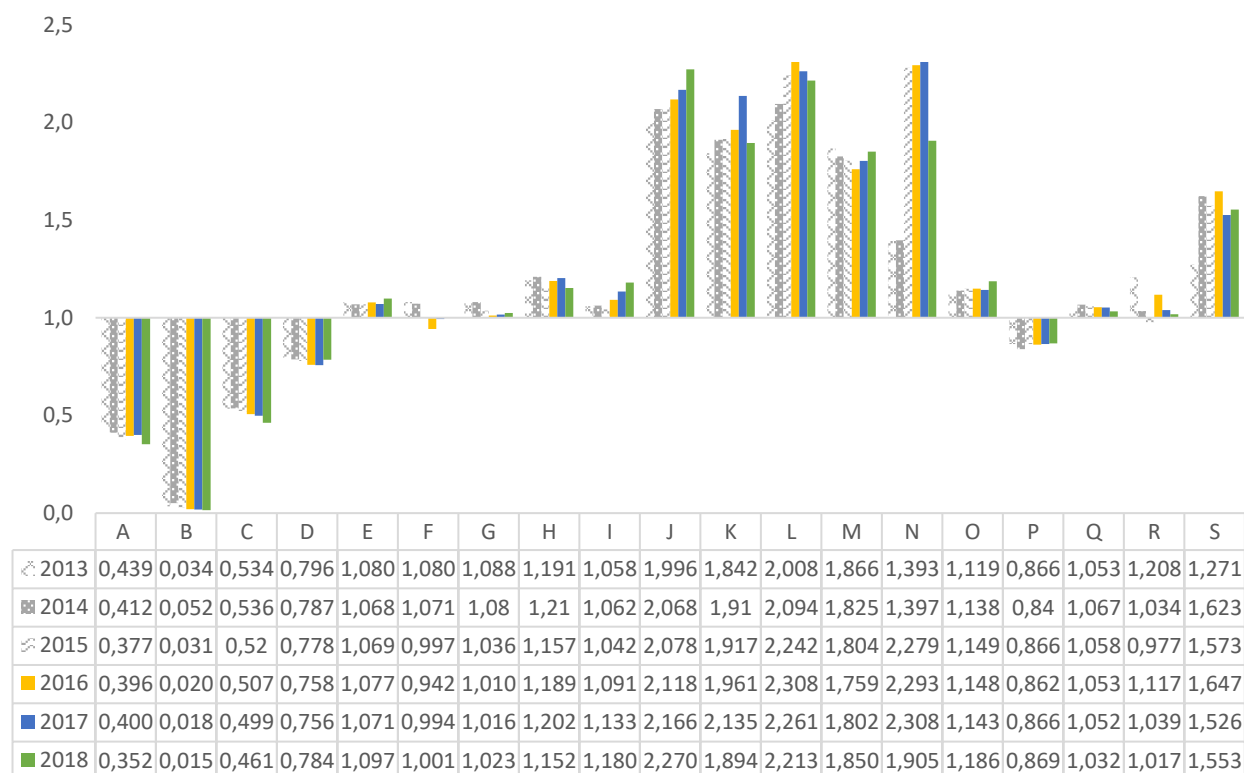
Lokacijski kvocijent djelatnosti

Lokacijski kvocijenti (LQ) predstavljaju odnos udjela pojedinih djelatnosti u kreiranju radnih mjesta u KS u odnosu na FBiH. Djelatnosti koje imaju lokacijski kvocijent iznad 1 čine bazične djelatnosti KS, a one ispod čine nebazične djelatnosti. Djelatnosti koje imaju lokacijski kvocijent iznad 2 su pokazuje veći nivo specijalizacije, viši stepen razvoja (zaposlenosti) sektora.

Na grafu u prikazu lokacijskog kvocijenta vidljivo je da su u 2018. godini djelatnosti sa LQ iznad 2: informacije i komunikacije (J) i poslovanje nekretninama (L).

Bazične djelatnosti KS sa lokacijskim kvocijentom iznad 1 sljedeće djelatnosti: snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom i djelatnost sanacije okoliša (E), građevinarstvo (F), trgovina na veliko i malo (G), prevoz i skladištenje (H), djelatnost pružanja smještaja (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) (I), finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (K), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (N), javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osifuranje (O), finansijske djelatnosti i osiguranja (K), stručne, naučne, tehničke djelatnosti (M), djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (Q,) umjetnost, zabava i rekreacija (R) i ostale uslužne djelatnosti (S).

Lokacijski kvocijent djelatnosti u KS prema zaposlenosti

Graf 9.

Djelatnosti poljoprivreda i šumarstvo (A), vađenja ruda i kamena (B), prerađivačka industrija (C), proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom (D), i obrazovanje (P) koja pada sa vrijednošću LQ ispod 1 u 2018. godini. Ovi nalazi ukazuju na značajno odstupanje poljoprivrede i prerađivačke industrije kao osnovnog generatora izvoznih proizvoda.

4.1.2.3 Nezaposlenost

Krajem 2018. godine u Kantonu Sarajevo ukupno je registrirano 62.561 nezaposlenih lica što je za 5,7% manje nego prethodne godine.

Tabela 19. Broj nezaposlenih

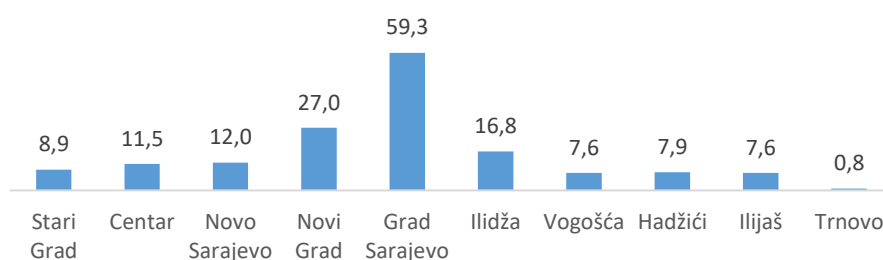
Područje	Nezaposlenost										Indeks 2018/2017
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	
Stari Grad	6.439	9	6.482	8,9	6.124	8,9	5.896	8,9	5.567	8,9	94,4
Centar	7.755	10,9	7.999	11	7.521	10,9	7.458	11,2	7.171	11,5	96,2
Novo Sarajevo	8.610	12,1	8.725	12	8.350	12,1	8.044	12,1	7.515	12,0	93,4
Novi Grad	19.927	27,9	20.210	27,9	19.306	27,9	18.203	27,4	16.873	27,0	92,7
Grad Sarajevo	42.731	59,8	43.416	59,8	41.301	59,7	39.601	59,7	37.126	59,3	93,8
Ilidža	11.654	16,3	11.927	16,4	11.413	16,5	10.952	16,5	10.520	16,8	96,1
Vogošća	5.405	7,6	5.555	7,7	5.228	7,6	5.066	7,6	4.750	7,6	93,8
Hadžići	5.722	8	5.745	7,9	5.596	8,1	5.349	8,1	4.946	7,9	92,5
Ilijaš	5.401	7,6	5.408	7,5	5.131	7,4	4.872	7,3	4.746	7,6	97,4
Trnovo	502	0,7	494	0,7	494	0,7	485	0,7	473	0,8	97,5
Kanton Sarajevo	71.415	100,0	72.545	100,0	69.163	100,0	66.325	100,0	62.561	100,0	94,3

Tabela 20. Stopa nezaposlenosti

Područje	Stopa nezaposlenosti					Indeks 2018/2017
	2014	2015	2016	2017	2018	
Stari Grad	39,5	39,7	37,7	37,9	33,2	87,7
Centar	15,9	16,3	15,3	15,1	13,8	91,6
Novo Sarajevo	26,8	27,1	26,7	26,1	22,6	86,7
Novi Grad	46,1	46,5	43,5	41,6	37,3	89,7
Grad Sarajevo	30,5	30,8	29,3	28,4	25,2	89,0
Ilidža	40,4	40,9	39,8	38,6	31,4	81,4
Vogošća	55,9	56,6	51,9	49,6	46,4	93,5
Hadžići	58,8	58,9	56,8	55,6	50,9	91,5
Ilijaš	67,9	67,9	56,7	54,6	52,3	95,7
Trnovo	61,5	61,1	57,4	64,7	61,7	95,5
Kanton Sarajevo	36,2	36,6	34,6	33,6	29,7	88,4

Najveći broj evidentiranih nezaposlenih osoba je na području općine Novi Grad (16.873), dok je najmanji broj nezaposlenih na općini Trnovo (473). U 2018. godini, u svim općinama je zabilježeno smanjenje nezaposlenosti, a najveće smanjenje bilježi općina Hadžići (7,5%).

Nezaposlenost u Kantonu Sarajevo po općinama 2018. (%)

Graf 10.

Stopa nezaposlenosti aktivnog stanovništva u Kantonu Sarajevo, u 2018. godini je iznosila 29,7%, i u odnosu na 2017. godinu smanjena je za 11,6%.

Analiza stope nezaposlenosti po općinama Kantona Sarajevo u 2018. godini u odnosu na aktivno stanovništvo pokazala je da je najmanju stopu nezaposlenosti imala općina Centar, od 13,8%, dok je najveća stopa nezaposlenosti registrirana u općini Trnovo, od 61,7%.

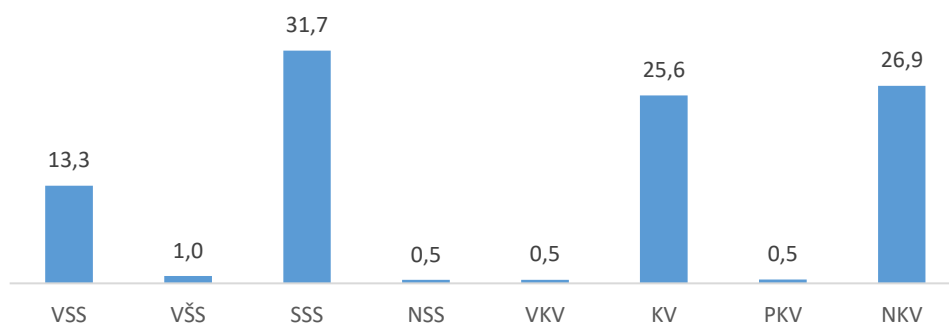
U 2018. godini u odnosu na 2017. godinu stopa nezaposlenosti je u svim općinama zabilježila smanjenje.

Analiza kvalifikacione strukture nezaposlenih osoba u 2018. godini pokazala je da je najveći broj nezaposlenih lica sa srednjom stručnom spremom (19.844 ili 31,7%), zatim nekvalifikovanih radnika (16.843 ili 26,9%), te kvalifikovanih radnika (16.004 ili 25,6%). Najmanje nezaposlenih osoba je sa nižom stručnom spremom, visoko-kvalifikovanih i polukvalifikovanih radnika

Tabela 21. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi u Kantonu Sarajevo

Kvalifikaciona struktura	Broj nezaposlenih										Indeks 2018/2017
	2014	%	2015	%	XII 2016	%	XII 2017	%	XII 2018	%	
VSS	8.224	11,5	9.306	12,8	8.652	12,5	8.764	13,2	8.318	13,3	94,9
VŠS	852	1,2	825	1,1	751	1,1	667	1,0	626	1,0	93,9
SSS	21.565	30,2	22.582	31,1	21.801	31,5	20.833	31,4	19.844	31,7	95,3
NSS	354	0,5	349	0,5	341	0,5	321	0,5	290	0,5	90,3
VKV	391	0,5	367	0,5	316	0,5	316	0,5	304	0,5	96,2
KV	19.582	27,4	19.297	26,6	18.161	26,3	17.246	26,0	16.004	25,6	92,8
PKV	381	0,5	366	0,5	348	0,5	348	0,5	332	0,5	95,4
NKV	20.066	28,1	19.453	26,8	18.793	27,2	17.830	26,9	16.843	26,9	94,5
Ukupno	71.415	100	72.545	100	69.163	100	66.325	100	62.561	100	94,3

Nezaposlenost prema kvalifikacionoj strukturi u Kantonu Sarajevo 2018. (%)

Graf 11.

U odnosu na dužinu čekanja na zaposlenje u Kantonu Sarajevo u 2018. godini, broj nezaposlenih osoba koje su čekale na zaposlenje do 6 mjeseci je 9.223, što je za 1,9% više nego prethodne godine i predstavljaju 14,1% ukupno nezaposlenih, također broj nezaposlenih osoba koje čekaju na zaposlenje od 10 do 12 mjeseci bilježe povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 0,9% kao i nezaposlene osobe koje čekaju zaposlenje preko 9 godina bilježe rast u 2018. godini za 0,6%, dok ostale kategorije nezaposlenih osoba koje čekaju na zaposlenje bilježe smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 22. Nezaposlenost prema dužini čekanja na posao 31.03.

Interval		godine					Indeks 2018/2017
		2014	2015	2016	2017	2018	
mjeseci	do 6	7.969	8.850	8.899	9.049	9.223	101,9
	od 7 do 9	3.834	4.331	3.864	3.657	3.443	94,1
	od 10 do 12	2.493	2.697	2.585	2.150	2.170	100,9
	od 13 do 18	4.616	4.448	4.728	4.296	4.108	95,6
	od 19 do 24	4.115	3.975	4.214	3.599	3.285	91,3
godine	od 2 do 3	6.774	5.799	5.746	5.695	4.962	87,1
	od 4 do 5	9.408	8.823	8.209	7.475	7.198	96,3
	od 6 do 7	7.083	7.082	6.206	5.724	5.042	88,1
	od 8 do 9	5.096	4.933	5.290	5.153	4.309	83,6
	preko 9	20.391	20.686	21.085	21.355	21.482	100,6
Ukupno KS		71.779	71.624	70.826	68.153	65.222	95,7

4.1.2.4 Plaće

Prosječna neto-plaća isplaćena u Kantonu Sarajevo krajem 2018. godine iznosila je 1.134 KM i veća je 2,9% u odnosu na prethodnu godinu.

Najveća prosječna plaća u 2018. godini registrirana je u općini Centar iznosila je 1.327KM, što je za oko 17% više od prosječne plaće na nivou Kantona. S druge strane, najmanja prosječna plaća je registrirana u općini Ilijaš i iznosila je 700 KM, što je za 38,3% manje od prosječne plaće na nivou Kantona.

Tabela 23. Plaće

Područje	Plaće					Indeks 2018/2017
	2014	2015	XII 2016	XII 2017	XII 2018	
Stari Grad	1.023	1.053	1.045	1.035	1.095	105,8
Centar	1.249	1.245	1.049	1.287	1.327	103,1
Novo Sarajevo	1.127	1.114	1.169	1.224	1.259	102,9
Novi Grad	910	853	887	970	999	103,0
Iliđa	791	817	865	902	939	104,1
Vogošća	770	769	795	837	863	103,1
Hadžići	867	859	855	869	888	102,2
Ilijaš	681	637	667	670	700	104,5
Trnovo	877	818	776	952	1.383	145,3
Kanton Sarajevo	1.050	1.032	1.049	1.102	1.134	102,9

Posmatrano prema Klasifikaciji djelatnosti (KD 2010) u 2018. godini, najveće neto-plaće isplaćene su u sljedećim djelatnostima: finansijskoj djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.795 KM), proizvodnji i snabdijevanju električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (1.690 KM), te javnoj upravi i odbrani (1.439KM) i informacije i komunikacije (1.340 KM). S druge strane, najniže prosječne neto-plaće zabilježene su kod djelatnosti administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (588 KM) i hotelijerstva i ugostiteljstva (568 KM).

4.1.3 Vanjskotrgovinska razmjena

U toku 2018. godine ukupan izvoz roba i usluga sa područja Kantona Sarajevo ostvaren je u vrijednosti preko 1,5 milijardi, što je za 1,4% više u odnosu na 2017. godinu.

U istom periodu ostvaren je uvoz u vrijednosti od oko 4,6 milijarde KM, što je za 6,3% više u odnosu na 2017. godinu.

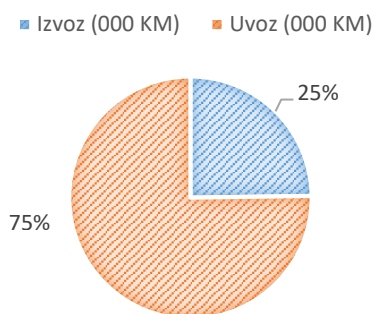
Obim vanjskotrgovinske razmjene u 2018. godini je ostvaren u iznosu od preko 6,2 milijardi KM i veći je za 5,0% nego prethodne godine.

Tabela 24. Vanjskotrgovinska razmjena, u 000 KM

Elementi vanjskotrgovinske razmjene	godine										Indeks 2018/2017
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	
Vanjskotrgovinska razmjena (000 KM)	4.609.509	100,0	4.577.522	100,0	4.709.237	100,0	5.921.065	100,0	6.218.465	100,0	105,0
Izvoz (000 KM)	917.503	19,9	1.004.799	22	1.039.432	22,1	1.518.519	25,6	1.540.432	24,8	101,4
Uvoz (000 KM)	3.692.006	80,1	3.572.723	78	3.669.805	77,9	4.402.546	74,4	4.678.033	75,2	106,3
Saldo (000 KM)	-2.774.503		-2.567.924		-2.630.373		-2.884.027		-3.137.601		108,8
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	24,9		28,1		28,3		34,5		32,9		95,5

Pokrivenost uvoza izvozom je 32,9% i manja je za 4,5% u odnosu na 2017. godinu.

Obim vanjsko-trgovinske razmjene Kantona Sarajevo, 2018.

Graf 12.

Tabela 25. Izvoz po područjima KD - proizvodni princip

Područja KD	Izvoz										Indeks 2018/2017
	2014		2015		2016		2017		2018		
	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	
Ukupno	917.503	100,0	1.004.799	100,0	1.039.432	100,0	1.518.519	100,0	1.540.432	100,0	146,1
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	9.403	1,0	12.699	1,3	16.766	1,6	15.241	1,0	16.083	1,0	90,9
Vađenje ruda i kamena	1.137	0,1	1.385	0,1	822	0,1	746	0,0	2.316	0,2	90,8
Prerađivačka industrija	615.910	67,1	702.634	69,9	755.553	72,7	1.204.168	79,3	1.153.918	74,9	159,4
Proiz. snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	181.410	19,8	213.199	21,2	204.316	19,7	201.092	13,2	264.173	17,1	98,4
Ostalo	109.643	12,0	74.881	7,5	61.976	6,0	97.272	6,4	103.942	6,7	157,0
Nerazvrstano po kategorijama	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0,0

Podaci o uvozu i izvozu u 2018. godini po područjima KD ukazuju da se oko 74,9% izvoza, a 93,7% uvoza odnosi na prerađivačku industriju, u kojoj je izvoz u 2018. godini povećan za 59,4%, dok je uvoz također bilježi povećanje za 10,1% u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 26. Uvoz po područjima KD - proizvodni princip

Područja KD	Uvoz										Indeks 2018/ 2017
	2014		2015		2016		2017		2018		
	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	
Ukupno	3.692.006	100	3.572.723	100	3.669.805	100	4.402.546	100	4.678.033	100	106,3
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	89.603	2,4	104.421	2,9	89.021	2,4	91.020	2,1	96.048	2,1	105,5
Vađenje ruda i kamena	125.642	3,4	119.425	3,3	69.411	1,9	74.543	1,7	83.881	1,8	112,5
Prerađivačka industrija	3.419.423	92,6	3.290.052	92,1	3.423.975	93,3	3.980.234	90,4	4.381.009	93,7	110,1
Proiz. snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	29.142	0,8	33.305	0,9	62.186	1,7	235.179	5,3	95.090	2,0	40,4
Ostalo	28.195	0,8	25.517	0,7	25.212	0,7	21.475	0,5	22.005	0,5	102,5
Nerazvrstano po kategorijama	1	0	3	0	0	0,0	96	0,0	0	0,0	0,0

Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija ima pozitivan vanjskotrgovinski bilans i učestvovala je sa 17,1% u ukupnom izvozu, a sa 2,0% u ukupnom uvozu Kantona Sarajevo. Izvoz je smanjen za 1,6%, a uvoz za 59,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Vodeći partneri u vanjskotrgovinskoj razmjeni Kantona Sarajevo su Njemačka, Hrvatska, Srbija, Turska itd. U ukupnom izvozu Kantona u 2018. godini izvoz u Njemačku je učestvovao sa 19,7%, u Hrvatsku sa 12,8%, izvoz u Srbiju sa 8,9% te u Tursku 6,5% itd.

Najveći porast izvoza od 44,2% u odnosu na prethodnu godinu je ostvaren u Hrvatsku.

U 2018. godini najveći uvoz je ostvaren iz Hrvatske 20,6%, zatim iz Njemačke 9,9%, te iz Srbije 9,7%. Najveći porast uvoza je ostvaren iz Belgije 44,6% više u odnosu na 2017. godinu.

4.1.4 Investicije

Ostvarene investicije po tehničkoj strukturi

Podaci o ostvarenim investicijama iskazuju se kao ukupno ostvarene investicije i ostvarene investicije u nova stalna sredstva.

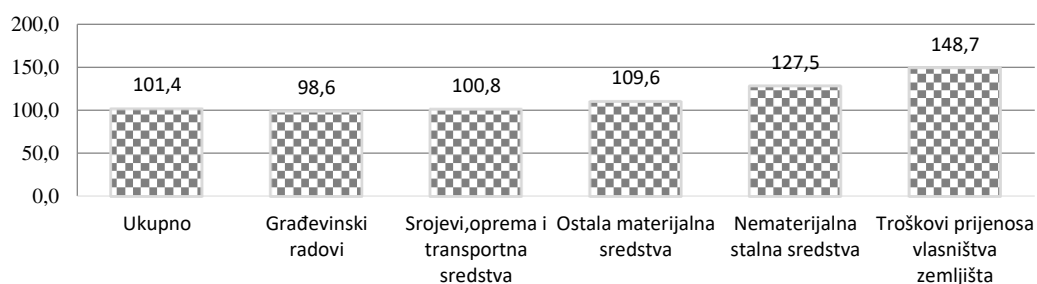
Ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2017. godini na području Kantona Sarajevo iznose 862,4 miliona KM, što je povećano za 1,4% u odnosu na 2016. godinu.

Tehnička struktura ostvarenih investicija ukazuje da je do povećanja došlo u svim kategorijama osim u kategoriji, građevinski radovi, gdje je zabilježeno smanjenje od 1,4%.

Tabela 27. Ostvarene investicije u nova stalna sredstva po tehničkoj strukturi Kantona Sarajevo u 000 KM

Godina	Ukupno	Materijalna stalna sredstva			Nematerijalna stalna sredstva	Troškovi prijenosa vlasništva zemljišta
		Građevinski radovi	Strojevi, oprema i transportna sredstva	Ostala materijalna sredstva		
2014	1.111.941	685.502	382.526	3.064	39.796	1.053
2015	819.914	334.142	427.395	3.223	54.046	1.107
2016	850.716	380.979	418.360	3.942	45.681	1.754
2017	862.447	375.536	421.721	4.320	58.263	2.608
Index 17/16	101,4	98,6	100,8	109,6	127,5	148,7

Indeksi ostvarenih investicija u Kantonu Sarajevo 2017/2016. po tehničkoj strukturi

Graf 13.

U 2017. godini ostvarene investicije u građevinske radove učestvuju sa 43,5% u ukupno ostvarenim investicijama na području Kantona Sarajevo. Učešće ostvarenih investicija u opremu je 48,9% u ukupnim investicijama.

Tabela 28. Struktura ostvarenih investicija po tehničkoj strukturi (%)

Ostvarene investicije	2014	2015	2016	2017
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0
Građevinski radovi	61,6	40,8	44,8	43,5
Strojevi, oprema i transportna sredstva	34,4	52,1	49,2	48,9
Ostala materijalna sredstva	0,3	0,5	0,5	0,5
Nematerijalna stalna sredstva	3,6	6,6	5,4	6,8
Troškovi prijenosa vlasništva zemljišta	0,1	0,1	0,2	0,3

Ostvarene investicije prema Klasifikaciji djelatnosti BiH 2010.

Sa stanovišta namjene ulaganja, na području Kantona Sarajevo, u 2017. godini 50,2% ukupno ostvarenih investicija uloženo je u slijedeća područja djelatnosti: trgovina na veliko i malo (16,3%), prerađivačka industrija (13,0%), javna uprava i odbrana (10,7%) i informacije i komunikacije (10,2%).

Tabela 29. Struktura ostvarenih investicija Kantona Sarajevo po djelatnostima

Područje djelatnosti	u 000 KM				u %				Indeks 2017/2016
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	
Pravna lica/osobe (Ukupno)	1.107.346	814.528	844.918	856.154	99,6	99,3	99,3	99,3	103,7
A	2.148	2.664	3.000	3.017	0,2	0,3	0,4	0,3	112,6
B	114	344	354	493	0,0	0	0,0	0,1	102,9
C	64.163	54.737	93.828	111.728	5,8	6,7	11,0	13,0	171,4
D	33.780	25.360	32.086	19.998	3,0	3,1	3,8	2,3	126,5
E	9.914	32.033	20.641	11.694	0,9	3,9	2,4	1,4	64,4
F	329.431	48.666	103.496	80.736	29,6	5,9	12,2	9,4	212,7
G	114.476	114.379	144.230	140.152	10,3	14	17,0	16,3	126,1
H	24.682	24.726	33.675	41.542	2,2	3	4,0	4,8	136,2
I	56.765	59.402	30.934	35.112	5,1	7,2	3,6	4,1	52,1
J	143.950	102.146	81.930	87.773	12,9	12,5	9,6	10,2	80,2
K	59.235	58.083	50.836	46.613	5,3	7,1	6,0	5,4	87,5
L	94.434	52.770	44.981	66.839	8,5	6,4	5,3	7,7	85,2
M	21.413	20.621	18.242	20.916	1,9	2,5	2,1	2,4	88,5
N	11.295	22.813	22.117	23.789	1,0	2,8	2,6	2,8	96,9
O	83.806	75.636	80.025	92.306	7,5	9,2	9,4	10,7	105,8
P	10.973	7.466	13.228	16.975	1,0	0,9	1,6	2,0	177,2
Q	33.716	97.112	37.742	19.454	3,0	11,8	4,4	2,3	38,9
R	6.611	8.349	27.399	32.189	0,6	1	3,2	3,7	328,2
S	6.439	7.220	6.173	4.828	0,6	0,9	0,7	0,6	85,5
O					0,0	0	0,0	0,0	
Poljoprivredna gazdinstva (Ukupno)	4.595	5.386	5.799	6.293	0,4	0,7	0,7	0,7	107,7
Ukupno	1.111.941	819.914	850.716	862.447	100,0	100,0	100,0	100,0	103,8

4.2 Registrovani poslovni subjekti

Na području Kantona Sarajevo djeluje 37.087 registrovanih poslovnih subjekata (pravna i fizička lica) što je više za 4,7% u odnosu na 2017. godinu kad je broj registrovanih poslovnih subjekata bio 34.414. Na području Federacije BiH broj poslovnih subjekata u 2018. godini također bilježi povećanje sa 105.961 u 2017. godini na 110.536 poslovnih subjekata u 2018. godini.

Tabela 30. Registrovani poslovni subjekti

Područje	Poslovni subjekti					Poslovni subjekti (%)					Indeks 2018/2017
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	
KS	32.272	32.878	34.132	35.414	37.087	25,0	25,0	25,5	33,4	33,6	104,7
F BiH	129.315	131.291	134.019	105.961	110.536	100	100	100	100	100	104,3

Tabela 31. Registrovani poslovni subjekti na 1.000 stanovnika

Područje	Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika				
	2014	2015	2016	2017	2018
KS	77,8	79,0	81,8	84,8	89,1
F BiH	58,4	59,4	60,7	48,1	50,3

4.3 Rezultati poslovanja poslovnih subjekata (preduzeća)

Bilansne obrasce o poslovanju u 2018. godini u Kantonu Sarajevo predalo je 7.683 poslovna subjekata koji knjigovodstvo vode u skladu sa kontnim okvirom za privredna društva (preduzeća), što je za 0,8% više nego u 2017. godini. ⁴

U 2018. godini najviše poslovnih subjekata ima u oblasti trgovina na veliko i na malo (2.415 ili 31,4%), zatim u oblasti stručne, naučne i djelatnosti osiguranja (1.248 ili 16,2%).

Najveće povećanje u odnosu na prethodnu godinu bilježe djelatnosti R (umjetnost, zabava i rekreacija), P (obrazovanje) i J (informacije i komunikacije).

Tabela 32. Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po djelatnostima u KS od 2014. do 2018. godine

KD 2010	Broj poslovnih subjekata						Broj zaposlenih					
	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
A	46	53	63	72	72	100,0	657	676	788	719	758	105,4
B	12	14	14	13	11	84,6	108	107	92	77	79	102,6
C	600	629	640	676	652	96,4	12.385	11.930	13.115	13.648	13.972	102,4
D	42	48	47	48	48	100,0	5.775	5.663	5.476	5.336	5.269	98,7
E	33	34	33	33	33	100,0	2.639	2.578	2.572	2.600	2.695	103,7
F	426	464	464	500	496	99,2	7.224	6.938	6.521	6.362	6.117	96,1
G	2171	2366	2.354	2.441	2.415	98,9	24.959	27.551	28.318	28.368	29.702	104,7
H	255	274	282	290	286	98,6	11.005	11.026	10.879	10.893	10.827	99,4
I	229	267	292	336	338	100,6	2.833	2.974	3.403	3.797	3.848	101,3
J	405	433	445	480	505	105,2	9.112	9.287	9.690	10.106	10.625	105,1
K	64	71	68	67	68	101,5	508	542	519	431	476	110,4
L	243	374	489	608	626	103,0	1.034	1.269	1.607	1.545	1.702	110,2
M	991	1073	1.122	1.214	1.248	102,8	5.602	6.034	6.295	6.697	7.333	109,5
N	290	338	388	480	502	104,6	4.823	5.141	5.366	6.027	6.500	107,8
O	2	2	2	2	2	100,0	63	58	61	61	62	101,6
P	83	92	103	110	119	108,2	1.147	1.198	1.261	1.331	1.387	104,2
Q	73	76	77	85	90	105,9	8.212	8.354	7.974	7.917	8.066	101,9
R	52	56	58	63	69	109,5	799	829	819	851	894	105,1
S	87	99	103	105	103	98,1	520	526	579	623	689	110,6
T	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	6.104	6.763	7.044	7.623	7.683	100,8	99.405	102.681	105.335	107.389	111.001	103,4

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

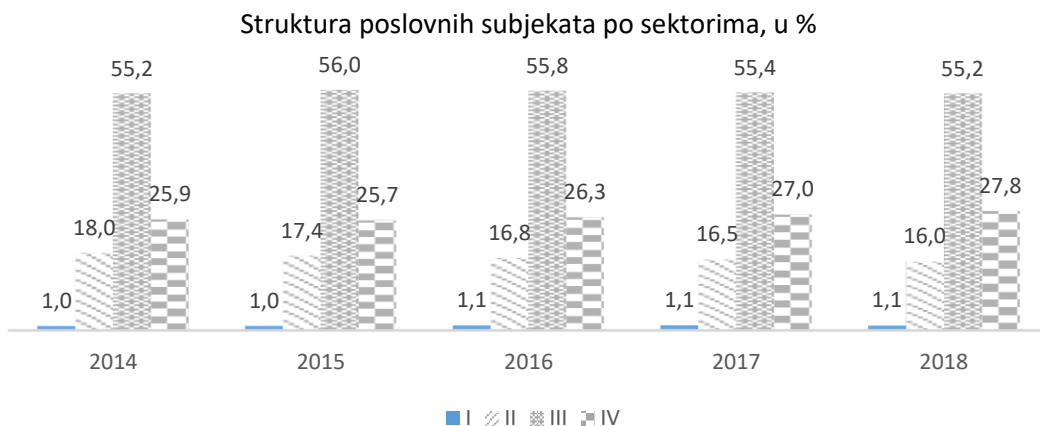
Najviše zaposlenih u 2018. godini je u oblasti trgovina na veliko i malo (29.702 lica), zatim u prerađivačkoj industriji (13.972 lica), u oblasti prijevoz i skladištenje (10.872 lica) i informacije i komunikacije (10.625 lica). Najveće povećanje broja zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu bilježi ostale uslužne djelatnosti za 10,6%, finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja 10,4% te poslovanje nekretninama 10,2%. Smanjenje broja zaposlenih u odnosu na 2017. godinu bilježe građevinarstvo 3,9%, proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, plinom, parom i klimatizacija 1,3% i prijevoz i skladištenje 0,6%.

⁴ Podaci FIA.ba

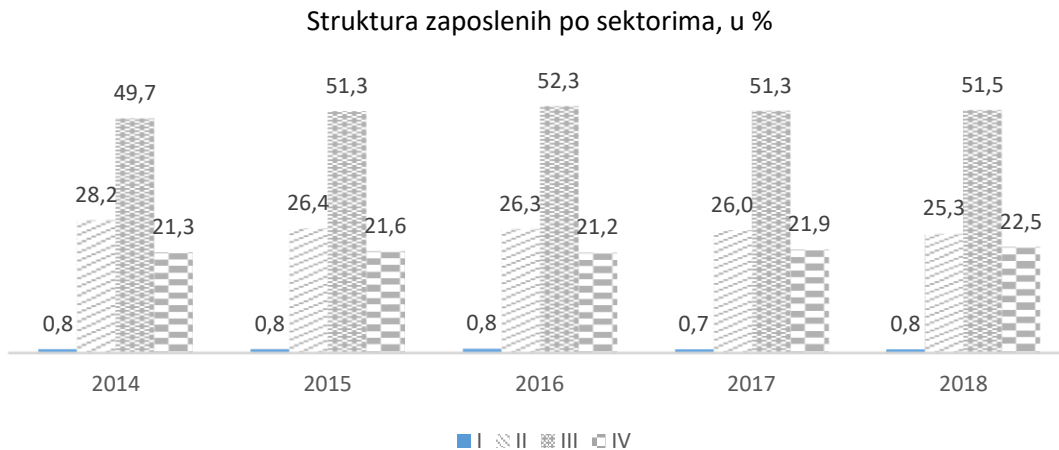
Tabela 33. Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po sektorima⁵ od 2014. do 2018. godine

Sektor	Broj poslovnih subjekata po sektorima						Broj zaposlenih po sektorima					
	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
I	58	67	77	85	83	97,6	765	783	880	796	837	105,2
II	1.101	1.175	1.184	1.257	1.229	97,8	28.023	27.109	27.684	27.946	28.053	100,4
III	3.367	3.785	3.930	4.222	4.238	100,4	49.451	52.649	54.416	55.140	57.180	103,7
IV	1.578	1.736	1.853	2.059	2.133	103,6	21.166	22.140	22.355	23.507	24.931	106,1
Ukupno	6.104	6.763	7.044	7.623	7.683	100,8	99.405	102.681	105.335	107.389	111.001	103,4

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

Graf 14.

Graf 15.

U 2018. godini najveći broj poslovnih subjekata registriran je u tercijarnom sektoru uslužnih djelatnosti (4.238), i u odnosu na prošlu godinu bilježi povećanje za 0,4%. Dok najmanji broj poslovnih subjekata bilježi primarni sektor i u odnosu na prethodnu godinu broj poslovnih subjekata se smanjio za 2,6%.

Ostvareni je prihod u fiskalnoj 2018. godini u iznosu od preko 18,7 milijardi KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 1,8%.

⁵ I-Primarni sektor (A i B); II-Sekundarni sektor (C,D,E i F); Tercijarni sektor (G, H, I, J, K i L); Kvarterni sektor (M, N, O, P, Q, R i S).

Rashod je ostvaren u iznosu od oko 17,9 milijardi KM i povećan je za 1,8% u odnosu na 2017. godinu. Dobit je ostvarena u iznosu od preko 1 milijarde KM i smanjena je za 0,1% u odnosu na prethodnu godinu. Gubitak bilježi povećanje u odnosu na 2017. godinu za 22,1%.

Prosječan broj zaposlenih na osnovu sati rada se povećao sa 107.389 na 111.001 lica, odnosno za 3,4%.

Pregled finansijskih pokazatelja poslovanja poslovnih subjekata, sredstava i izvora sredstava KS i privrede daje se u narednim tabelama kao i pokazatelji poslovanja u KS za 2018. godinu.

Tabela 34. Osnovni finansijski pokazatelji poslovanja poslovnih subjekata i sredstva i izvori sredstava KS i privrede

Elementi	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Broj poslovnih subjekata	6.104	6.763	7.044	7.623	7.683	100,8
Ukupan prihod (mil. KM)	16.520	16.519	16.350	18.371	18.708	101,8
Ukupno rashodi (mil. KM)	16.646	16.086	15.719	17.609	17.918	101,8
Neto dobit za period (mil. KM)	667	833	961	1.040	1.039	99,9
Gubitak za period (mil. KM)	861	491	507	357	436	122,1
Prosječan br. Zaposlenih na osnovu sati rada	98.877	103.435	105.288	107.389	111.001	103,4
Aktiva (mil. KM)	27.375	27.824	29.101	29.734	29.985	100,8
Poslovna sredstva (mil. KM)	26.153	26.769	27.832	28.419	28.727	101,1
Gubitak iznad visine kapitala (mil. KM)	1.218	1.050	2.083	1.304	1.245	95,5
Pasiva (mil. KM)	27.375	27.824	29.101	29.734	29.985	100,8
Kapital (mil. KM)	14.935	15.133	15.632	16.257	16.397	100,9

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

Ukupna sredstva (aktiva) poslovnih subjekata Kantona Sarajevo na dan 31.12.2018. godine iznosila su oko 30 milijardi KM. Ostatak aktive čine sredstva ostvarenog gubitka na supstanci (gubitak iznad visine kapitala).

Ukupni izvori sredstava (pasiva) poslovnih subjekata Kantona Sarajevo iznosili su oko 30 milijardi KM. Učešće kapitala u pasivi iznosi 54,7%.

Tabela 35. Pokazatelji poslovanja u KS od 2014. do 2018.

Pokazatelji	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Prihod po zaposlenom (000 KM)	166,19	159,35	160,8	171,0	168,5	98,5
Rashod po zaposlenom (000 KM)	167,46	156,66	154,15	164,0	161,4	98,4
Neto dobit po zaposlenom (000 KM)	5,11	8,35	9,12	9,68	9,36	96,7
Gubitak po zaposlenom (000 KM)	8,66	4,79	11,1	12,1	11,2	92,6
Efikasnost (prihod/rashod)	0,99	1,02	1,04	1,04	1,00	96,2
Marža profita (dobit/prihod)	0,04	0,05	0,06	0,06	0,06	100,0
Rentabilnost kapitala (dobit/kapital)	0,045	0,055	0,061	0,064	0,063	98,4
Rentabilnost poslovanja (dobit/tekuća sredstva)	0,087	0,104	0,112	0,116	0,111	95,7
Koeficijent obrta sredstava (prihod/tekuća sredstva)	2,15	2,05	1,96	2,06	2	97,1
Koeficijent tekuće likvidnosti (tekuća sredstva/kratkoročne obaveze)	0,397	0,399	1,141	1,15	1,22	106,1

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

U 2018. godini uočava se da su prihod po zaposlenom, rashod po zaposlenom manji za 1,5%, odnosno 1,6% u odnosu na prethodnu godinu. Skoro svi pokazatelji u 2018. bilježe smanjenje u odnosu na 2017. godinu, osim marže profita koja ostaje nepromjenjena, dok jedino koeficijent tekuće likvidnosti bilježi povećanje za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu.

Efikasnost poslovanja

Ekonomičnost ukupnog poslovanja privrede Kantona Sarajevo u 2018. godini ostvarena je sa koeficijentom 1,0441, što je u odnosu na prethodnu 2017. godinu više za 0,1%. Sveukupna rentabilnost privrede Kantona Sarajevo u 2018. godini je ostala nepromijenjena u odnosu na godinu ranije.

Angažovanost stalnih sredstava za potrebe poslovanja u 2018. godini bilježi smanjenje za 1,7% u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 36. Pokazatelji poslovanja privrede KS

Elementi	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Pokazatelji ekonomičnosti						
Koef. ekonomičnosti ukupnog poslovanja (prihodi/rashodi)	0,9924	1,0269	1,0401	1,0433	1,0441	100,1
Pokazatelji rentabilnosti						
Odnos neto dobiti i stalnih sredstava	3,6	4,4	5,1	5,3	5,4	101,9
Pokazatelji finansijske stabilnosti i likvidnosti						
Učešće stalnih sredstava u poslovnim sredstvima	70,7	69,9	64,5	68,6	67,4	98,3

Struktura prihoda, rashoda, neto dobiti i gubitka poslovnih subjekata prema KD 2010, daje se u narednim tabelama.

U ukupno ostvarenom prihodu u 2018. godini, najveće učešće ima trgovina, 49,7% čije se učešće povećalo u odnosu na 2017. godinu. za 7,6%, zatim prerađivačka industrija 10,8% proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija 9,5% a njihovo učešće u ukupnom prihodu bilježi smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 37. Prihodi poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM

KD 2010	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	Indeks 2018/2017
A	36	0,2	42	0,3	55	0,3	41	0,2	41	0,2	100,0
B	26	0,2	15	0,1	7	0,0	7	0,0	8	0,0	118,5
C	1.580	9,6	1.614	9,9	1.724	10,2	2.096	11,4	2.020	10,8	96,4
D	1.368	8,3	1.469	9	1.633	9,7	2.088	11,4	1.782	9,5	85,3
E	206	1,2	34	0,2	189	1,1	234	1,3	250	1,3	106,8
F	947	5,7	708	4,3	702	4,2	740	4,0	768	4,1	103,8
G	8.501	51,5	8.531	52,1	8.296	49,3	8.644	47,1	9.300	49,7	107,6
H	762	4,6	771	4,7	743	4,4	789	4,3	832	4,4	105,4
I	122	0,7	140	0,9	165	1,0	180	1,0	194	1,0	107,8
J	1.161	7	1.120	6,8	1.144	6,8	1.179	6,4	1.227	6,6	104,1
K	114	0,7	119	0,7	88	0,5	72	0,4	67	0,4	93,1
L	237	1,4	258	1,6	221	1,3	259	1,4	191	1,0	73,7
M	802	4,9	851	5,2	1.159	6,9	1.254	6,8	1.171	6,3	93,4
N	176	1,1	189	1,2	198	1,2	237	1,3	267	1,4	112,7
O	4	0	4	0	4	0,0	4	0,0	5	0,0	115,0
P	47	0,3	45	0,3	48	0,3	52	0,3	51	0,3	98,1
Q	343	2,1	355	2,2	370	2,2	390	2,1	424	2,3	108,7
R	49	0,3	54	0,3	55	0,3	56	0,3	61	0,3	108,9
S	39	0,2	42	0,3	41	0,2	41	0,2	40	0,2	97,6
T	0		0		0	0,0	0	0,0		0,0	
U	0		0		0	0,0	0	0,0		0,0	
Ukupno	16.520	100	16.362	100	16.842	100	18.363	100,0	18.709	99,9	101,9

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

Najveće učešće u rashodima poslovnih subjekata, kao i kod prihoda, ostvarila je trgovina 50,5% u 2018. godini, što je za 6,9% veće nego u prethodnoj godini, zatim prerađivačka industrija 10,8% proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija 9,5%.

Tabela 38. Rashodi poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM

KD 2010	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	Indeks 2018/2017
A	35	0,2	41	0,3	52	0,3	42	0,2	41	0,2	97,6
B	31	0,2	15	0,1	6	0,0	7	0,0	9	0,1	128,6
C	1.550	9,3	1.545	9,6	1.625	10,0	1.941	11,0	1.940	10,8	99,9
D	1.381	8,3	1.482	9,2	1.629	10,0	2.092	11,9	1.707	9,5	81,6
E	225	1,4	208	1,3	203	1,3	246	1,4	258	1,4	104,9
F	920	5,5	674	4,2	691	4,3	696	4,0	715	4,0	102,7
G	8.374	50,3	8.312	51,7	8.066	49,7	8.466	48,1	9.049	50,5	106,9
H	801	4,8	797	5	750	4,6	756	4,3	823	4,6	108,9
I	122	0,7	133	0,8	153	0,9	175	1,0	177	1,0	101,1
J	1.034	6,2	1.000	6,2	1.047	6,5	1.078	6,1	1.152	6,4	106,9
K	110	0,7	101	0,6	89	0,5	57	0,3	55	0,3	96,5
L	600	3,6	299	1,9	209	1,3	201	1,1	182	1,0	90,5
M	809	4,9	804	5	1.031	6,4	1.126	6,4	1.047	5,8	93,0
N	168	1	176	1,1	189	1,2	222	1,3	242	1,4	109,0
O	4	0	4	0	3	0,0	4	0,0	4	0,0	100,0
P	41	0,2	40	0,2	44	0,3	51	0,3	49	0,3	96,1
Q	354	2,1	368	2,3	353	2,2	358	2,0	408	2,3	114,0
R	47	0,3	49	0,3	50	0,3	52	0,3	55	0,3	105,8
S	40	0,2	41	0,3	39	0,2	39	0,2	37	0,2	94,9
T	0		0		0	0,0	0	0		0	
U	0		0		0	0,0	0	0		0	
Ukupno	16.646	100	16.086	100	16.229	100	17.609	100	17.917	100	101,7

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

U 2018. godini poslovni subjekti su ostvarili neto dobit u iznosu od 1.309,3 miliona KM što je 0,1% manje nego prethodne godine kada je ostvarena neto dobit iznosila 1.040 miliona KM.

U ukupno ostvarenoj neto dobiti u 2018. godini, najveće učešće ima trgovina 28,8% koja je ostvarila oko 5% veću neto dobit nego prethodne godine, zatim prerađivačka industrija 16,1%, te stručne, naučne i tehničke djelatnosti 14,0%.

Tabela 39. Ukupna neto dobit poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM

KD 2010	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	Indeks 2018/2017
A	1,3	0,3	1,8	0,2	2,8	0,3	1,4	0,1	1,4	0,1	100,0
B	1,0	0,2	1,9	0,2	1,3	0,1	0,5	0,0	1,1	0,1	220,0
C	96,4	19	103,7	12,1	113,1	11,5	179,7	17,3	166,8	16,1	92,8
D	4,4	0,9	4,5	0,5	16,8	1,7	7,5	0,7	60,3	5,8	804,0
E	1,6	0,3	1,9	0,2	2,5	0,3	5,8	0,6	7,3	0,7	125,9
F	51,3	10,1	65,9	7,7	81,2	8,3	52,8	5,1	60,6	5,8	114,8
G	51,3	10,1	291,6	34	287,1	29,3	285,2	27,4	299,5	28,8	105,0
H	29,5	5,8	38,5	4,5	50,2	5,1	60,0	5,8	44,8	4,3	74,7
I	12,2	2,4	38,5	4,5	16,9	1,7	16,2	1,6	21,0	2,0	129,6
J	138	27,2	132,7	15,5	144,2	14,7	114,9	11,0	117,0	11,3	101,8
K	9,7	1,9	20,9	2,4	12,2	1,2	16,7	1,6	14,3	1,4	85,6
L	12,5	2,5	18,9	2,2	62,5	6,4	81,8	7,9	39,6	3,8	48,4
M	72,2	14,2	103,3	12	143,3	14,6	149,8	14,4	145,2	14,0	96,9
N	12,8	2,5	16,9	2	17,4	1,8	22,7	2,2	28,9	2,8	127,3
O	0	0	0,4	0	0,4	0,0	0,5	0,0	0,2	0,0	40,0
P	5,9	1,2	5	0,6	4,2	0,4	3,8	0,4	4,5	0,4	118,4
Q	2,8	0,6	3,9	0,5	17,1	1,7	32,3	3,1	16,9	1,6	52,3
R	3,1	0,6	5,6	0,7	5,1	0,5	4,4	0,4	5,6	0,5	127,3
S	1,5	0,3	1,8	0,2	2,7	0,3	3,0	0,3	3,3	0,3	110,0
T	0		0		0	0	0	0		0	
U	0		0		0	0	0	0		0	
Ukupno	507,5	100	857,7	100	981	100	1.040	100	1.039	100	99,9

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

U 2018. godini poslovni subjekti su ostvarili gubitak u iznosu od 1.244,9 miliona KM što je 4,5% manje nego prethodne godine kada je gubitak iznosio 1.304,2 miliona KM.

U stvaranju ukupnog gubitka u 2018. godini najveće učešće ima trgovina, 24,3%, zatim prevoz i skladištenje 20,7%, stručne, naučne i tehničke djelatnosti 10,9% te prerađivačka industrija 10,5%.

Tabela 40. Gubitak poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM

KD 2010	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	Indeks 2018/2017
A	0,7	0,1	0,7	0,1	0,5	0,0	2,1	0,2	1,7	0,1	81,0
B	7,2	0,8	2	0,4	6,5	0,6	7,8	0,6	6,6	0,5	84,6
C	69,9	8,1	38,6	7,9	78,8	6,8	106,0	8,1	130,2	10,5	122,8
D	17	2	16	3,3	108,3	9,3	103,4	7,9	101,2	8,1	97,9
E	21,1	2,4	18,7	3,8	0,8	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	100,0
F	17,9	2,1	37	7,5	53,8	4,6	59,3	4,5	100,4	8,1	169,3
G	114,1	13,3	108	22	315,4	27,1	400,4	30,7	302,8	24,3	75,6
H	72,8	8,5	66,9	13,6	228,6	19,6	245,6	18,8	257,7	20,7	104,9
I	14,1	1,6	7,8	1,6	50,6	4,3	45,8	3,5	41,2	3,3	90,0
J	25,9	3	30,1	6,1	17,6	1,5	24,3	1,9	56,2	4,5	231,3
K	16,1	1,9	8,6	1,7	2,4	0,2	1,0	0,1	1,4	0,1	140,0
L	378,1	43,9	61,1	12,4	125,5	10,8	129,7	9,9	64,5	5,2	49,7
M	83,7	9,7	70,5	14,3	139,1	12,0	128,1	9,8	135,2	10,9	105,5
N	6,6	0,8	5,1	1	24,9	2,1	36,3	2,8	30,6	2,5	84,3
O	0,2	0	0		0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	
P	0,4	0,1	0,4	0,1	1,4	0,1	3,6	0,3	3,4	0,3	94,4
Q	13,3	1,5	17,9	3,6	3,8	0,3	3,6	0,3	4,3	0,3	119,4
R	0,7	0,1	1,2	0,2	4,4	0,4	5,1	0,4	5,7	0,5	111,8
S	1,1	0,1	0,7	0,2	1,6	0,1	2	0,2	1,7	0,1	85,0
Ukupno	860,8	100	491,5	100	1.164	100	1.304	100	1.245	100,0	95,5

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

4.3.1 Analiza izvrsnosti granske privrede Kantona Sarajevo

Metodološki okvir BEX indeksiranja poslovne izvrsnosti privredne djelatnosti

Preduvjet privrednog uspjeha jest dobro poznavanje finansijskih prilika i neprilika unutar svih preduzeća po djelatnostima privrede. U tu svrhu se koriste finansijski pokazatelji. Bitno je napomenuti da tradicionalni finansijski pokazatelji više nisu dovoljni da bi se u potpunosti uvidjelo zašto preduzeće posluje na način na koji posluje. Stoga uz detaljnu razradu putem BEX indeksa može da se mjeri i pokazuje izvrsnost preduzeća i privrede.

Analitičku i sintetičku sliku pojedine djelatnosti, moguće je dobiti apliciranjem BEX indeksa. Metodološki okvir koji je opisan kroz BEX indeks prvobitno je izrađen za potrebe procjene poslovne izvrsnosti preduzeća na tržištu kapitala u Hrvatskoj, ali njegova primjena je moguća i za procjenu poslovne izvrsnosti na svim sličnim tržištima kapitala. Model BEX indeksa je potom testiran na uzorku preduzeća koja ne kotiraju na tržištu kapitala. Pokazalo se da je primjena moguća i za računanje poslovne izvrsnosti takvih poduzeća.

Specifičnost modela BEX-a jeste činjenica kako je konstruiran u hrvatskim uslovima poslovanja koji su vrlo slični poslovnim uslovima u Bosni i Hercegovini, tj. u Kantonu Sarajevo. U odnosu na druge modele koji služe za ocjenu finansijskog "zdravlja", ovo je najvažnija prednost BEX indeksiranja. BEX omogućuje procjenu poslovne izvrsnosti kao i prognoziranje uspjeha i neuspjeha što znači znatno veći kvalitet. BEX model sadržava potpuno novi pokazatelj finansijske snage firme koji do sada nije korišten. Taj pokazatelj konstruisali su autori modela posebno za izračun BEX indeksa. Osim toga, novim se može smatrati i pokazatelj stvaranja nove vrijednosti, jer u tom obliku do sada nije korišten ni u jednom od poznatih svjetskih modela.

BEX model je konstruisan na bazi sljedećih varijabli s određenim težinskim vrijednostima uticaja, što objašnjava sljedeći matematički izraz:

$BEX = 0,3888ex_1 + 0,579ex_2 + 0,153ex_3 + 0,316ex_4$, gdje su:

$ex_1 = ebit^6 / \text{ukupna aktiva}$

$ex_2 = \text{neto posl.dobit} / \text{vl. kapital} \times \text{cijena}$

$ex_3 = \text{radni kapital} / \text{ukupna aktiva}$

$ex_4 = 5 (\text{dobit} + d + a)^7 / \text{ukupne obaveze}$

Tabela 41. Bex indeks granske privrede Kantona Sarajevo

Djelatnost	Godine				
	2014	2015	2016	2017	2018
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	0,2901735	0,211718	0,26174138	0,197815307	0,222875077
B Vađenje ruda i kamena	0,3036816	0,557333	0,25559041	0,076097509	0,185394842
C Prerađivačka industrija	0,4201246	0,401828	0,416133802	0,502141011	0,470738431
D Prizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0,575925	0,540014	0,59358565	0,496824717	0,652150095
E Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	0,7675194	0,770138	0,807206367	0,813310503	1,056536474
F Građevinarstvo	0,5880568	0,582227	0,618821772	0,294714553	0,451496667
G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	0,5629094	0,622281	0,557438946	0,407411127	0,604862737
H Prevoz i skladištenje	0,1532449	0,173413	0,183791393	0,173985831	0,170355729
I Djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	0,2386257	0,225154	0,244400171	0,233507686	0,319108427
J Informacije i komunikacije	1,4540601	1,240515	1,178742883	1,012724897	0,947326495
K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0,3328507	0,490913	0,274182332	0,412011869	0,383196386
L Poslovanje nekretninama	0,0912452	0,100645	0,221797468	0,217888827	0,112256251
M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	0,1851137	0,243224	0,283585448	0,251136116	0,239500685
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0,9965006	0,995309	0,917493727	0,806581359	1,07596779
O Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	1,0466448	2,512214	2,994567839	3,585480753	2,181171655
P Obrazovanje	0,9398321	0,761503	0,65128336	0,505819179	0,528685446
Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	0,402559	0,37351	0,775659088	1,298198814	1,104068798
R Umjetnost, zabava i rekreacija	0,7943912	1,079602	0,875269071	0,587604947	0,714247051
S Ostale uslužne djelatnosti	0,385887	0,54947	0,705653999	0,618896006	0,663417878

Izvor: Fia.ba, obračun Zavod za planiranje razvoja KS

⁶ EBIT – odnosi se na iskazivanje operativne dobiti prije umanjjenja za kamate i porez na dobit.

⁷ Deprecijacija + amortizacija

Tabela 42. Detaljnije rangiranje djelatnosti poslovne izvrsnosti s prognostičkim očekivanjima

BUSINESS EXCELLENCE INDEX (BEX)	RANG POSLOVNE IZVRSNOSTI (BEX)	2014	2015	2016	2017	2018	KOMENTAR
4,01 - 6,00	Izvršno	Nema	Nema	Nema	Nema	Nema	U posmatranim godinama 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. ne postoje djelatnosti koje su poslovale izvršno. Tu spadaju djelatnosti koje posluju s vrhunskim rezultatima.
2,01 - 4,00	Vrlo dobro	Nema	Djelatnost O	Djelatnost O	Djelatnost O	Djelatnost O	Za razliku od 2014., u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini se pojavljuje djelatnost O. Djelatnost O posluje vrlo dobro što se može očekivati i u sljedećem periodu ako menadžment nastavi sa unaprijeđenjima.
1,01 - 2,00	Dobro	Djelatnosti J, O	Djelatnosti J,R	Djelatnost J	Djelatnost J, Q	Djelatnost E,N,Q	Djelatnost J posluje dobro u cijelom posmatranom periodu (2014.-2017.). Djelatnost O posluje dobro u 2014. godini. U 2015. djelatnost R počinje da posluje dobro, a djelatnost Q u 2017. i 2018. godini. U 2018. godini djelatnost E i N počinju da posluju dobro. Poboljšanje se može očekivati samo ako se pristupi unaprijeđenjima.
0,00 - 1,00	Granično područje između dobrog i lošeg	Djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, P, Q, R, S	Djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, P, Q, S	Djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, P, Q, R, S	Djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, P, R, S	Djelatnosti A, B, C, D, F, G, H, I, J, K, L, M, P, R, S	U 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018. godini djelatnosti A, B, C, D, F, G, H, I, L, M, P, R, S ostaju na istom na istom rangu poslovne izvrsnosti (granično područje između dobrog i lošeg), poslovna izvrsnost je pozitivna, ali nije zadovoljavajuća. Potrebno je pristupiti ozbiljnim unaprijeđenjima. Djelatnosti E,N i Q u 2018. godini prelaze na veći rang poslovanja tj. počinju da posluju dobro.
Manji od 0,00 (negativan)	Loše	Nema	Nema	Nema	Nema	Nema	U posmatranim godinama 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. u KS nisu postojale djelatnosti kojima je ugrožena egzistencija.

4.3.2 Analiza po djelatnostima

4.3.2.1 Industrija

Prema podacima Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo i Federalnog zavoda za statistiku, u protekloj 2018. godini industrija Kantona Sarajevo ostvarila je veći obim proizvodnje u odnosu na godinu ranije za 4,6%.

U okviru glavnih industrijskih grupacija u Kantonu Sarajevo u 2018. godini, u odnosu na 2017. godinu, rast proizvodnje zabilježen je u skoro svim grupacijama; intermedijarnim proizvodima (14,6%), proizvodnji kapitalnih proizvoda (7,7%), u proizvodnji netrajnih proizvoda za široku potrošnju (3,3%). S druge strane u energetske industriji zabilježen je pad obima proizvodnje (1,7%) i proizvodnji trajnih proizvoda za široku potrošnju (3,3%).

Tabela 43. Indeksi glavnih industrijskih grupacija u KS i FBiH, 2018/2017.

Industrijske grupacije	Kanton Sarajevo	Federacija BiH
Intermedijarni proizvodi	114,6	95,9
Energija	98,3	113,5
Kapitalni proizvodi	107,7	94,5
Trajni proizvodi za široku potrošnju	96,7	157,6
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	103,3	106

Posmatrajući indekse industrijske proizvodnje prema područjima i oblastima klasifikacione djelatnosti (KD) u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu, u Kantonu Sarajevo, došlo je do pada proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom i plinom za 1,6%, a na nivou Federacije BiH došlo je do rasta istog za 16,8%.

Tabela 44. Indeksi industrijske proizvodnje prema područjima i odjeljcima KD-a u KS i FBiH, 2018/2017.

Područja KD 2010	Kanton Sarajevo	Federacija BiH
Vađenje ruda i kamena	102,7	110,8
Prerađivačka industrija	106,0	101,7
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom i plinom	98,4	116,8

U Kantonu Sarajevo je proizvodnja prerađivačke industrije bila je veća za 6,0% u odnosu na proizvodnju iz 2017. godine. Kada je u pitanju vađenje rude i kamena, u Kantonu Sarajevo je došlo do rasta obima proizvodnje za 2,7%.

4.3.2.2 Prerađivačka industrija (C)

U 2018. godini FIA-i je svoje završne finansijske izvještaje predalo 652 preduzeća u oblasti prerađivačke industrije, što je za 3,6% preduzeća manje nego u 2017. godini. U izvještajnoj godini bilo je zaposleno 13.972 lica, što je 2,4% veći broj zaposlenih nego prethodne godine.

Sektor prerađivačke industrije je ostvario negativan rezultat u 2018. godini kada je ostvarena neto dobit u visini od 166,8 miliona KM, što je manje 7,2% u odnosu na predhodnu godinu kada je ostvarena dobit u iznosu od 179,7 miliona KM.

Zabilježeno je smanjenje ukupnih prihoda, u 2018. godini, za 3,6% u odnosu na 2017. godinu, dok su ukupni poslovni rashodi u 2018. godini 1.940 miliona KM i u odnosu na prošlu godinu smanjeni su za 0,1%.

Poslovni subjekti iz područja prerađivačke industrije učestvuju sa 8,5% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Također, učestvuju sa 9,5% u ukupnom prihodu i sa 16,1% u neto dobiti koju su ostvarili poslovni subjekti na Kantonu Sarajevo. Broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji učestvuje sa 12,5% u ukupnom broju zaposlenih na području Kantona Sarajevo.

4.3.2.3 Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (D)

U 2018. godini, prema podacima FIA-e, u području proizvodnje, snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije, godišnje finansijske izvještaje predalo je 48 preduzeća. U izvještajnoj godini bilo je zaposleno 5.269 osoba, što je manje za 1,3% u odnosu na 2017. godinu.

U 2018. godini realizovano je 1.782 miliona KM prihoda što je za 14,7% manje nego predhodne godine, dok su ukupni poslovni rashodi iznosili 2.707 miliona KM i smanjeni su za 18,4% u odnosu na 2017. godinu.

Poslovni subjekti iz područja proizvodnje, snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije učestvuju sa 0,6% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo i sa 4,7% učešća u ukupnom broju zaposlenih. Također, značajno je učešće od 9,5% u ukupnom prihodu i 18,6% u kapitalu koja su ostavili poslovni subjekti na području Kantona Sarajevo. Ostvarena neto dobit u ovoj djelatnosti za 2018. godinu iznosi 5,8 miliona KM i u odnosu na predhodnu godinu bilježi znatan porast i to za 8 puta.

4.3.2.4 Građevinarstvo (F)

Oblast građevinarstva se statistički prati samo za državni nivo i nivo entiteta, tako da se ne može vršiti analiza u kantonalnim okvirima, iako je na Kantonu Sarajevo sjedište najjačih građevinskih kompanija u Federaciji pa i državi.

Prema podacima FIA-e, u 2018. godini u sektoru građevinarstva registrovano je 496 preduzeća, što je za 4 preduzeće, odnosno 0,8% manje u odnosu na 2018. godinu. U 2018. godini u građevinarstvu je bilo zaposleno 6.117 osoba, što je za 3,1% manje nego 2017. godine.

Ostvareni prihodi za 2018. godinu su iznosili 768 miliona KM i u odnosu na prošlu godinu povećani su za 3,8% što ukazuje na povećanu poslovnu aktivnost ovog područja. Poslovni rashodi su iznosili su 715 miliona i odnosu na prethodnu godinu su povećani za 2,7%.

Poslovni subjekti iz oblasti građevinarstva učestvuju sa 6,5% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Neto dobit ove djelatnosti u 2018. godini iznosila je 60,6 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje i to za 14,8%. Učešće neto dobiti u ukupnoj neto dobiti na području Kantona Sarajeva iznosila je 5,8%, učešće prihoda 4% i rashodi 4%. U 2018. godini ostvaren je gubitak od 100,4 miliona KM što bilježi povećanje u odnosu na 2017. godinu za 69,3%, kad je gubitak iznosio 59,3 miliona KM. Broj zaposlenih u ovoj oblasti učestvuje sa 5,5% u ukupnom broju zaposlenih na području Kantona Sarajevo.

4.3.2.5 Trgovina (G)

U 2018. godini, u oblasti trgovine, FIA-i je svoje završne finansijske izvještaje predalo 2.415 privredna subjekta, što je za 1,1% manje u odnosu na 2017. godinu. U ovom sektoru je zaposleno 29.702 lica, što bilježi rast u odnosu na prethodnu godinu za 4,7%.

U 2018. godini evidentirani su ukupni prihodi u iznosu od 9.300 mil. KM, što je više za 7,6% u odnosu na prošlu godinu. Poslovni rashodi su iznosili su 9.049 miliona KM i veći su za 6,9% u odnosu na prethodnu godinu.

Prema ovim podacima poslovni subjekti iz oblasti trgovine imaju najveće učešće od 31,4% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Učešće ukupnog prihoda ostvarenog na području Kantona Sarajevo iz oblasti trgovine je 49,7% i čini najveći dio ukupno ostvarenih prihoda, značajno učešće ove oblasti od 28,8% je i u ukupnoj neto dobiti ostvarenoj u Kantonu Sarajevo u 2018. godini. Ostvareni gubitak u 2018. godini iznosio je 302,8 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježi pad za čak 24,4%. Od ukupnog broja zaposlenih na području Kantona Sarajevo najviše je zaposleno u oblasti trgovine 29.702 ili 26,7% učešća.

4.3.2.6 Prijevoz i skladištenje (H)

U 2018. godini, prema podacima FIA-e, u ovom sektoru je registrovano 286 preduzeća, što je manje za 1,4% u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih iznosio je 10.827 i u odnosu na prethodnu godinu bilježi smanjenje za 0,6%..

U 2018. godini područje prijevoza i skladištenja je ostvarilo prihode u iznosu od 832,5 miliona KM, što je više za 5,5% u odnosu na 2017. u godinu. Poslovni rashodi su iznosili su 823 miliona i povećani su za 8,9% u odnosu na prošlu godinu.

Prema ovim podacima poslovni subjekti iz oblasti prijevoza i skladištenja imaju učešće od 3,7% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Također, značajno je učešće od 4,4% u ukupnom prihodu i 4,3% neto dobiti ostvarenoj na području Kantona Sarajevo. Broj zaposlenih u ovoj oblasti učestvuje sa 9,7% u ukupnom broju zaposlenih na području Kantona Sarajevo.

4.3.2.7 Turizam i ugostiteljstvo (I)⁸

Prema podacima Finansijsko-informatičke agencije registrovano je 338 preduzeća koja se bave djelatnošću pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) i u 2018. godini ostvarila su prihod od 194 miliona KM i rashod od 177 miliona KM. Ostvarena neto dobit u 2018. godini je veća u odnosu na 2017. godinu za 29,6%. Gubitak u 2018. godini je iznosio 41,3 miliona KM, što u odnosu na prethodnu godinu bilježi smanjenje za 10,0%. Broj zaposlenih u hotelijerstvu i ugostiteljstvu u 2018. je 3.848 i povećao se u odnosu na 2017. godinu za 1,3%.

Turizam je veoma značajan faktor razvoja ukupne svjetske ekonomije. Ova djelatnost učestvuje sa 3,8% u svjetskom BDP, turizam je sektor koji zapošljava najveći broj ljudi na svijetu (8,3% zaposlenih u svijetu), učestvuje sa 12% u svjetskom izvozu robe i usluga i apsorbuje 9,4% ukupnih investicija u svijetu.

⁸ *Detaljni Izvještaj o turizmu, vidjeti na stranici Zavoda za planiranje razvoja KS, Turizam na području KS u periodu od 2012-2017.godine.

Kanton Sarajevo ima značajne resurse i aspiracije u turizmu, koji sve više postaje respektabilna privredna grana. Sarajevski kanton predstavlja veoma zanimljivu turističku top destinaciju, kao rezultat geografskog položaja, izuzetnih prirodnih ljepota, kulturnih, historijskih i multietničkih vrijednosti i prirodnih klimatskih uvjeta.

Prema podacima Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, u decembru 2018. godine, registrovano je ukupno 166 poslovne jedinice (hoteli, moteli, domaćinstva, pansioni i ostala prenoćišta) sa smještajnim kapacitetima, što je više za 1,8% u odnosu na prethodnu godinu. U općinama Ilidža, Vogošća i Trnovo ostaje nepromjenjen broj poslovnih jedinica u 2018. u odnosu na 2017. godinu. Najveće povećanje poslovnih jedinica u 2018. u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno je u općinama Centar, Hadžići, Novi Grad i Novo Sarajevo dok općina Stari Grad bilježi smanjenje.

Tabela 45. Osnovni podaci o turizmu u KS

Godina	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Broj smještajnih kapaciteta	65	95	134	163	166	101,8
Broj soba	3.315	3.261	5.032	5.418	5.688	105,0
Broj ležaja	5.659	6.354	10.661	11.831	12.531	105,9
Broj turista	291.712	364.171	407.567	482.494	570.795	118,3
Broj noćenja	558.564	692.957	822.045	967.372	1.113.419	115,1
Iskorištenost kapaciteta	27,0	29,9	21,1	22,4	24,3	108,5
Prosječna dužina boravka	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0	100,0

Izvor: Izvještaj o turizmu na području KS; Zavod za planiranje razvoja KS; Federalni zavod za statistiku

Smještajni kapaciteti raspolažu sa 5.688 sobe, što je za 4,9% više nego prethodne godine. Povećanje u 2018. u odnosu na prethodnu godinu imaju sve općine na području Kantona Sarajevo, osim općine Vogošća gdje je zabilježeno smanjenje.

U smještajnim kapacitetima ima 12.531 ležaja, odnosno 5,9% više nego prethodne godine. Povećanje broja ležaja bilježi većina općina u Kantonu Sarajevo. Najveće povećanje bilježi općina Novi Grad, dok je smanjenje zabilježeno u općinama Novo Sarajevo i Vogošća.

Kanton Sarajevo u 2018. godini posjetilo je ukupno 570.795 turista, više za 18,3% nego prethodne godine, pri čemu je rast stranih turista iznosio 17,3%, a domaćih turista 24,8%. Povećanje u 2018. u odnosu na prethodnu godinu bilježe sve općine Kantona Sarajevo izuzev općina Vogošća i Trnovo koje bilježe smanjenje.

Turisti u 2018. godini su ostvarili ukupno 1.113.419 noćenja u Kantonu Sarajevo, više za 15% nego 2017. godine, pri čemu je rast noćenja stranih turista iznosio 14,7%, a domaćih turista 18,2%. Posmatrano po općinama najveće povećanje broja noćenja u 2018. ostvareno je u svim općinama u Kantonu Sarajevo, a smanjenje je zabilježeno u općinama Vogošća i Trnovo

U Kantonu Sarajevo u 2018. godini iskorištenost kapaciteta iznosila je 24,3% i veća je od iskorištenosti u 2017 godini. kada je iznosila 22,4%. Povećanje iskorištenosti kapaciteta u odnosu na prethodnu godinu bilježe općine Hadžići, Ilidža, Stari Grad i Novo Sarajevo. Smanjenje je zabilježeno u općinama Centar, Novi Grad, Vogošća i Trnovo.

U 2018. godini prosječna dužina boravaka turista u Kantonu Sarajevo je 2,0 i ostala je ista u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po općinama u Vogošći je došlo do povećanja u 2018. u odnosu na 2017. godinu, dok je u općinama Trnovo, Stari Grad, Ilidža i Novi Grad ostalo ne promijenjeno. Smanjenja u odnosu na prethodnu godinu je nastalo u svim drugim općinama.

Najveći broj posjeta stranih turista u Kantonu Sarajevo ostvarili su turisti iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, Turske, Hrvatske, Srbije, Slovenije itd.

4.3.2.8 IKT sektor – Informacije i komunikacije (J)

Prema podacima FIA-e, broj pravnih lica u Kantonu Sarajevo u oblasti informacija i komunikacija u 2018. godini iznosio je 505 i bilježi povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 5,2%. U 2018. godini u ovom sektoru je zaposleno 10.625 lica, što je za 5,1% veći broj zaposlenih nego u 2017. godini.

U 2018. godini ostvareni su prihodi u visini od 1.227 miliona KM, što je veće za 4,1% u odnosu na prethodnu godinu. Poslovni rashodi su iznosili su 1.152 miliona i veći su za 6,9% u odnosu na prošlu godinu.

Prema ovim podacima poslovni subjekti iz oblasti informacija i komunikacija imaju učešće od 6,6% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Također, značajno je učešće od 11,3% u neto dobiti i 6,6% u ukupnom prihodu ostvarenom na području Kantona Sarajevo. Broj zaposlenih u ovoj oblasti učestvuje sa 9,5% u ukupnom broju zaposlenih na području Kantona Sarajevo.

Rang poslovne izvrsnosti prema bex indexu za djelatnost informacije i komunikacije pokazuje da u cijelom posmatranom periodu IKT sektor posluje dobro (1,01-2,00), osim u 2018. kada je poslovanje na granici dobrog i lošeg (bex indeks 0,947326495).

4.3.2.9 Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (K)

U 2018. godini, prema podacima FIA-e, u ovom sektoru je registrovano 68 preduzeća, što bilježi smanjenje u odnosu na prethodnu godinu za 1,5%. Broj zaposlenih iznosio je 476 i u odnosu na prethodnu godinu broj zaposlenih se povećao za 45 ili 10,4%.

U 2018. godini područje finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja je ostvarilo prihode u iznosu od 67 miliona KM, i zabilježen je pad prihoda za razliku od 2017. godine i to za 6,9%. Poslovni rashodi su iznosili 55 miliona KM i bilježe smanjenje za 3,5%.

Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja prema rangu poslovne izvrsnosti bex indexa u cijelom posmatranom periodu posluju na granici dobrog i lošeg (0,00-1,00).

4.4 Komunalna privreda

4.4.1 Poslovanje kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i javnih komunalnih preduzeća⁹

Zbog značaja i nagomilanih problema komunalne privrede u Kantonu, posebno su dati osnovni elementi poslovanja kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i javnih komunalnih preduzeća (KJKP i JKP) u 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini. Kantonalna javna komunalna preduzeća u KS su: Vodovod i kanalizacija, Sarajevogas, Toplane, Rad, Park, Pokop, Tržnice i pijace i Gras, a javna komunalna preduzeća su: Vodostan Ilijaš, Komunalac Hadžići i JKP Trnovo, Trnovo.

Kantonalna javna komunalna preduzeća i komunalna javna preduzeća (KJKP i JKP) kontinuirano posluju u otežanim (teškim) uslovima poslovanja i taj trend se nastavlja iz godine u godinu. U svim izvještajima o poslovanju, preduzeća ističu neekonomске cijene usluga, visoke cijene ulaznih osnovnih materijala, otežanu naplatu, velika potraživanja, općenito slabu likvidnost i druge probleme koji se ponavljaju, a što utiče i na rezultat poslovanja. Pored svih ovih uzroka i dugogodišnjih neriješenih problema sva KJKP-a i JKP-a svoju osnovnu funkciju realizuju.

U narednoj tabeli dati su ukupni osnovni pokazatelji poslovanja KJKP i JKP od 2014. godine do 2018. godine.

Tabela 46. Osnovni pokazatelji poslovanja JKP-a u Kantonu Sarajevo

Elementi	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2017/2018
Ukupni prihodi u KM	293.145.694	313.239.107	299.081.677	310.612.466	313.697.742	101,0
Ukupni rashodi u KM	361.594.102	375.728.730	339.673.651	345.248.475	341.878.013	99,0
Dobit u poslovanju u KM	220.722	483.249	3.582.368	6.757.979	9.361.142	138,5
Neto dobit u KM	194.815	438.048	3.201.769	3.605.374	8.252.973	228,9
Gubitak u KM	68.669.130	62.972.872	44.174.342	41.393.988	37.541.413	90,7
Poslovna sredstva u KM	1.501.327.833	1.609.378.895	1.642.963.286	1.640.896.473	1.627.266.009	99,2
Kapital u KM	918.930.166	921.811.867	909.213.839	894.301.799	885.572.617	99,0
Prosječan broj zaposlenih na temelju sati rada	5.173	4.998	4.904	4.860	4.818	99,1
Sredstva iz Budžeta KS	37.534.146	44.794.410	44.830.297	56.941.404	47.918.201	84,2

Komunalna preduzeća u KS u 2018. godini ostvarila su ukupan prihod od 313.697.742 KM koji je veći za 1,1% u odnosu na 2017. godinu. U istom periodu, ostvareni ukupni rashodi iznose 341.878.013 KM i manji su za 1,0% u odnosu na 2017. godinu.

Dobit u poslovanju (dobit prije oporezivanja) ostvarilo je šest kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i tri preduzeća (JKP-a): Sarajevogas, Toplane, Tržnice i pijace, Rad, Pokop, Park, JKP Vodostan, Komunalac i JKP Trnovo u iznosu 9.361.142 KM, i veća je za oko 1,3 puta u odnosu na ostvarenu dobit u 2017. godini. Neto dobit ostvarena je u ukupnom iznosu od 8.252.973.

Gubitak na kraju 2018. godine iznosi 37.541.413 KM i manji je u odnosu na 2017. godinu za 9,3 %. Gubitak prema Bilansu uspjeha ostvarila su KJKP-a: Vodovod i kanalizacija i GRAS.

⁹ Detaljnije podatke o poslovanju komunalne privrede vidjeti na web. stranici Zavoda za planiranje razvoja KS: „Informacija o poslovanju kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i javnih komunalnih preduzeća za 2017“⁹

Cijene komunalnih usluga bile su predmet brojnih analiza i u svim izvještajima preduzeća ističu da posluju po cijenama koje nisu dovoljne da pokriju troškove poslovanja i da se ne primjenjuje član 23. Zakona o komunalnim djelatnostima KS.

U toku 2018. godine u svim komunalnim preduzećima bilo je ukupno 4.818 zaposlenih na temelju sati rada. U odnosu na prethodnu godinu zaposlenost je manja za 0,9%.

Ukupna poslovna sredstva (aktiva) javnih komunalnih preduzeća na dan 31.12.2018. godine iznose 1.627.266.009, što je za 0,8% manje u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 47. Indeksi 2018/2017. osnovnih pokazatelja poslovanja po KJKP i JKP u KS

Redni broj	KJKP i JKP	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Dobit u poslovanju	Neto dobit	Gubitak	Poslovna sredstva	Kapital	Prosječan broj zaposlenih na temelju sati rada	Prosječna mjesečna neto plaća
1.	Vodovod i kanalizacija	103,0	98,9			86,5	97,5	98,3	107,4	100,3
2.	Sarajevogas	99,2	98,9	118,8			101,2	102,7	101,9	100,6
3.	Toplane	99,1	95,2	173,0	193,8		100		100,9	99,2
4.	Rad	102,5	102,5	117,6	118,1		99,7	99,8	99,1	99,6
5.	Park	105,4	106,6	46,1	46,1		99,3	100,9	96,1	101,8
6.	Pokop	108,9	106,4	160,0			97,8	114,9	101,6	101,6
7.	Tržnice i pijace	92,0	97,7	69,0			102,3	102,5	94,3	100,1
8.	Vodostan	111,4	110,4	118,2	118,1		166,6	128,4	95,1	95,1
9.	Komunalac	95,4	97,1	65,7	63,8		98,2	103,1	104,3	103,2
10.	Trnovo	69,1	55,3	5.729,7	5.830,6		133,8	146,4	127	101,6
11.	Gras	100,7	98,9			93,6	101,4		94,4	101,1
Ukupno		101,0	99	138,5	228,9	90,7	99,2	99,0	99,1	84,2

Dinamičke promjene osnovnih pokazatelja poslovanje svih preduzeća date su preko indeksa 2018/2017. godine.

U periodu 2017.-2018. godine ukupni prihodi su veći kod šest KJKP-a i JKP-a: Vodovod i kanalizacija, Rad, Park, Pokop, Vodostan i Gras a značajno su smanjeni prihodi u ostalim preduzećima: Sarajevogas, Toplane, Tržnice i pijace, Komunalac i Trnovo.

Rast rashoda ostvaren je kod preduzeća Rad, Park, Pokop i Vodostan.

Dobit u poslovanju (dobit prije oporezivanja) ostvarila su sva preduzeća osim KJKP Vodovod i kanalizacija i GRAS.

Prosječna mjesečna plaća u 2018. godini u KJKP-a i JKP-a je povećana u odnosu na 2017. godinu, samo je kod Parka, Rada i Vodostana blago smanjena.

Kanton Sarajevo sufinansira komunalna preduzeća, u 2018. godini izdvojeno je iz Budžeta KS 47.918.201 KM za sva preduzeća, što je u odnosu na izdvajanja u 2017. više za 15,8%.

Tabela 48. Odnos sredstava Budžeta KS i ukupnih prihoda JKP-a

Redni broj	JKP	Učešće Budžeta KS u ukupnim prihodima JKP-a (%)				
		2014	2015	2016	2017	2018
1.	Vodovod i kanalizacija	1,2	1,2	4,8	18,5	4,6
2.	Sarajevogas	0	5,7	2,6	2	2,3
3.	Toplane	1,6	3,1	7,1	7,3	3,5
4.	Rad	20,8	20,8	20,2	19,2	18,3
5.	Park	77,4	72,8	73,1	65	64,5
6.	Pokop	46,2	46,5	61,4	46,8	36,2
7.	Tržnice i pijace			4,6	5	
8.	Vodostan	28,3	21,2	17,8	16,3	22,7
9.	Komunalac	14,5	8,7	7,9	7,1	11,9
10.	Trnovo	20,2	10,1	6,6	20,3	66,1
11.	Gras	43,8	44,8	41,3	61,6	60,5
Ukupno		12,8	14,3	11,3	12,6	15,2

Sredstva budžeta u prihodima preduzeća, dominantna su kod Trnova, GRAS-a i Parka.

5. Društveni razvoj

5.1 Obrazovanje

Predškolsko obrazovanje

U Kantonu Sarajevo u 2018. godini, bilo je 53 predškolske ustanove, predškolskim obrazovanjem je obuhvaćeno 4.204 djece Kantona Sarajevo.

U odnosu na 2017. godinu u Kantonu Sarajevo 2018. može se uočiti povećanje broja predškolskih ustanova za 1,9%, a smanjenje broja djece obuhvaćene predškolskim obrazovanjem za 0,4%.

Tabela 49. Uporedni pokazatelji predškolskog obrazovanja

Područje	Ustanove						Broj djece					
	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
KS	45	51	52	52	53	101,9	4.003	3.856	4.206	4.221	4.204	99,6
FBiH	173	190	197	197	195	98,9	12.737	13.268	14.405	15.093	15.722	104,2
KS u FBiH (%)	26	26,8	26,4	26,4	27,2	103,0	31,4	29,1	29,2	28,0	26,7	95,3

Osnovno obrazovanje

Na početku 2018/2019. školske godine, na području Kantona Sarajevo djeluje 89 škola redovnog devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja sa 1.615 odjeljenja, koje pohađa 36.535 učenika i u kojima nastavu obavlja 2.661 nastavnik.

Tabela 50. Uporedni pokazatelji osnovnog obrazovanja (škole i odjeljenja)

Područje	škole					odjeljenja						
	školska					Indeks 2018 2017	školska					Indeks 2018 2017
	<u>2014</u> 2015	<u>2015</u> 2016	<u>2016</u> 2017	<u>2017</u> 2018	<u>2018</u> 2019		<u>2014</u> 2015	<u>2015</u> 2016	<u>2016</u> 2017	<u>2017</u> 2018	<u>2018</u> 2019	
KS	96	96	98	97	97	100,0	1.690	1.658	1.634	1.692	1.676	99,1
redovno	88	88	90	89	89	100,0	1.642	1.610	1.587	1.635	1.615	98,8
specijalno	4	4	4	4	4	100,0	48	48	47	57	61	107,0
dopunsko	4	4	4	4	4	100,0						
FBiH	1.179	1.175	1.147	1.155	1.126	97,5	9.863	9.797	9.589	9.540	9.562	100,2
redovno	1.109	1.105	1.078	1.066	1.058	99,2	9.745	9.682	9.482	9.415	9.428	100,1
specijalno	28	27	27	23	23	100,0	118	115	107	125	134	107,2
dopunsko	42	43	42	43	45	104,7						
KS u FBiH (%)	8,1	8,2	8,5	8,4	8,6	102,6	17,1	16,9	17	17,7	17,5	98,8
redovno	7,9	8	8,3	8,3	8,4	100,8	16,8	16,6	16,7	17,4	17,1	98,6
specijalno	14,3	14,8	11,1	17,4	17,4	100,0	40,7	41,7	43,9	45,6	45,5	99,8
dopunsko	9,5	9,3	9,5	9,3	8,9	95,6						

Tabela 51. Uporedni pokazatelji osnovnog obrazovanja (učenici i nastavnici)

Područje	učenici					nastavnici						
	školska					Indeks 2018 2017	školska					Indeks 2018 2017
	2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019		2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019	
KS	37.487	37.714	38.585	37.372	38.486	103,0	2.791	2.689	2.728	2.267	2.894	127,7
redovno	35.889	35.982	36.490	37.077	36.535	98,5	2.584	2.500	2.551	2.075	2.661	128,2
specijalno	244	244	738	295	295	100,0	90	75	64	78	116	148,7
dopunsko	1.354	1.488	1.357	1.377	1.656	120,3	117	114	113	114	117	102,6
FBiH	201.690	198.120	196.980	185.605	190.250	102,5	16.224	15.374	15.614	15.272	15.960	104,5
redovno	194.867	191.210	188.430	185.032	182.986	98,9	15.461	14.773	15.024	15.128	15.296	101,1
specijalno	524	524	2086	573	563	98,3	195	135	129	144	184	127,8
dopunsko	6.299	6.386	6.464	6.855	6.701	97,8	568	466	461	464	480	103,4
KS u FBiH (%)	18,6	19,0	19,6	20,1	20,2	100,5	17,2	17,5	17,5	14,8	18,1	122,2
redovno	18,4	18,8	19,4	20,0	20,0	99,6	16,7	16,9	17,0	13,7	17,4	126,8
specijalno	46,6	46,6	35,4	51,5	52,4	101,8	46,2	55,6	49,6	54,2	63,0	116,4
dopunsko	21,5	23,3	21,0	20,1	24,7	123,0	20,6	24,5	24,5	24,6	24,4	99,2

U osnovnom obrazovanju Kantona Sarajevo u školskoj 2018/2019. godini u odnosu na 2017/2018., smanjen je broj odjeljenja za 0,9% dok je broj učenika povećan za 3,0% kao i nastavnika za 27,7%, a broj škola je nepromijenjen.

Na početku školske 2018/2019. godine, u školama osnovnog obrazovanja na području Kantona Sarajevo ima ukupno 3.350 računara, od kojih 1.874 računara za učenike. Osnovne škole raspolažu sa 2.985 računara sa pristupom internetu, od kojih 1.645 za učenike.

Tabela 52. Opremljenost računarima u osnovnom obrazovanju

Godina	Područje	Broj		Broj računara		Broj računara za učenike	
		škola	učenika	ukupno	sa pristupom internetu	ukupno	sa pristupom internetu
2014	KS	92	36.133	2.218	1.560	1.243	881
	FBiH	1.137	195.391	9.491	5.362	6.312	3.239
2015	KS	96	37.721	2.919	2.310	1.759	1.356
	FBiH	1.148	197.497	10.867	7.123	7.508	4.487
2016	KS	94	36.789	2.942	2.278	1.868	1.416
	FBiH	1.105	189.019	10.965	7.340	7.626	4.687
2017	KS	93	37.372	3.332	2.698	2.195	1.751
	FBiH	1.112	186.178	11.734	8.378	8.280	5.572
2018	KS	98	38.486	3.350	2.985	1.874	1.645
	FBiH	1.125	190.250	12.201	9.157	8.203	5.711

U školama osnovnog obrazovanja u 2018. prosječan broj računara po školi je 34,2. Prosječan broj učenika po računaru je 20,5, dok broj učenika sa pristupom internetu iznosi 23,4.

Tabela 53. Osnovno obrazovanje, izvedeni pokazatelji (%)

Godina	Broj računara(ukupno)/ škole		Broj učenika/ računaru (za učenike)		Broj učenika/ pristup internetu (za učenike)	
	KS	FBiH	KS	FBiH	KS	FBiH
2014	24,1	8,3	29,1	31,0	41,0	60,3
2015	30,4	9,5	21,4	26,3	27,8	44,0
2016	31,3	9,9	19,7	24,8	26,0	40,3
2017	35,8	10,6	17,0	22,5	21,3	33,4
2018	34,2	10,8	20,5	23,2	23,4	33,3

Srednje obrazovanje

Srednje obrazovanje se odvija kroz redovno srednje obrazovanje, specijalno srednje obrazovanje i vjerske škole. Na početku 2018/2019. školske godine, u Kantonu Sarajevo radi 39 škola srednjeg obrazovanja, 35 za redovno, 3 za specijalno srednje obrazovanje i 1 vjerska škola.

Škole pohađa 15.307 učenika, 14.677 redovno, 143 specijalno srednje obrazovanje i 487 učenik vjerske škole. Nastavu obavlja 1.543 nastavnika, 1.463 u školama redovnog srednjeg obrazovanja, 50 u školama specijalnog srednjeg obrazovanja i 30 nastavnika u vjerskim školama.

U toku školske 2018/2019. godine broj škola srednjeg obrazovanja u Kantonu Sarajevo odnosu na 2017/2018. godinu, je ostao isti dok je broj odjeljenja smanjen za 4,3%, broj učenika za 3,9% i nastavnika 0,1%.

Tabela 54. Uporedni pokazatelji srednjeg obrazovanja (škole i odjeljenja)

Područje	škole						odjeljenja					
	školska					Indeks 2018 2017	školska					Indeks 2018 2017
	2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019		2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019	
KS	36	39	39	39	39	100	796	771	703	703	673	95,7
redovno	32	35	35	34	35	102,9	753	729	663	662	632	95,5
specijalno	3	3	3	4	3	75,0	27	26	24	25	25	100,0
Vjerske škole	1	1	1	1	1	100,0	16	16	16	16	16	100,0
FBiH	213	213	213	213	214	100,5	4.084	4.020	3.794	3.788	3.684	97,3
redovno	195	196	196	196	198	101,0	3.955	3.893	3.676	3.654	3.552	97,2
specijalno	12	11	11	11	10	90,9	53	52	50	54	51	94,4
Vjerske škole	6	6	6	6	6	100,0	76	75	68	80	81	101,3
KS u FBiH (%)	16,9	18,3	18,3	18,3	18,2	99,5	19,5	19,2	18,5	18,6	18,3	98,4

Tabela 55. Uporedni pokazatelji srednjeg obrazovanja (učenici i nastavnici)

Područje	učenici						nastavnici					
	školska					Indeks 2018 2017	školska					Indeks 2018 2017
	2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019		2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019	
KS	17.904	16.148	15.285	15.926	15.307	96,1	1.704	1.592	1.472	1.545	1.543	99,9
redovno	17.274	15.530	14.663	15.294	14.677	96,0	1.621	1.516	1.393	1.467	1.463	99,7
specijalno	152	153	131	133	143	107,5	53	48	49	49	50	102,0
Vjerske škole	478	465	491	499	487	97,6	30	28	30	29	30	103,4
FBiH	96.331	87.813	82.675	81.454	76.463	93,9	8.748	8.748	8.568	8.564	8.401	98,1
redovno	93.909	85.429	80.279	78.970	74.039	93,8	8.489	8.491	8.316	8.298	8.132	98,0
specijalno	289	280	257	255	244	95,7	78	75	78	82	78	95,1
Vjerske škole	2.133	2.104	2.139	2.229	2.180	97,8	181	182	174	184	191	103,8
KS u FBiH (%)	18,6	18,4	18,5	19,6	20,0	102,4	19,5	18,2	17,2	18,0	18,4	101,8

Na početku školske 2018/2019. godine u školama srednjeg obrazovanja (redovno, specijalno i vjersko) na području Kantona Sarajevo ima ukupno 2.363 računara, od kojih 1.640 računara za učenike. Srednje škole raspolažu sa 2.108 računara sa pristupom internetu, od kojih 1.449 za učenike.

Tabela 56. Opremljenost računarima u srednjem obrazovanju

Godina	Područje	Broj		Broj računara		Broj računara za učenike	
		škola	učenika	ukupno	sa pristupom internetu	ukupno	sa pristupom internetu
2014	KS	40	18.534	2.325	1.850	1.617	1.246
	FBiH	213	98.753	8.151	6.212	5.932	4.423
2015	KS	39	16.148	2.874	2.473	2.072	1.796
	FBiH	213	87.813	9.652	7.636	7.061	5.517
2016	KS	39	15.374	2.451	2.105	1.615	1.349
	FBiH	213	85.071	8.915	7.120	6.447	5.005
2017	KS	39	16.558	2.507	2.215	1.729	1.557
	FBiH	230	83.938	9.064	7.364	6.645	5.294
2018	KS	39	15.307	2.363	2.108	1.640	1.449
	FBiH	214	76.463	9.161	7.602	6.724	5.453

Tabela 57. Srednje obrazovanje, izvedeni pokazatelji (%)

Godina	Broj računara(ukupno)/ škole		Broj učenika/ računaru (za učenike)		Broj učenika/ pristup internetu (za učenike)	
	KS	FBiH	KS	FBiH	KS	FBiH
2014	58,1	38,3	11,5	16,6	14,9	22,3
2015	73,7	45,3	7,8	12,4	9,0	15,9
2016	62,8	41,9	9,5	13,2	11,4	17,0
2017	64,3	39,4	9,6	12,6	10,6	15,9
2018	60,6	42,8	9,3	11,4	10,6	14,0

U školama srednjeg obrazovanja prosječan broj računara po školi je 60,6. Prosječan broj učenika po računaru je 9,3, dok broj učenika/pristup internetu iznosi 10,6.

Visoko obrazovanje

U Sarajevu u 2018/2019. školskoj godini djeluje 32 visokoškolske ustanove, od toga je na Univerzitetu u Sarajevu 28 visokoškolskih ustanova i 4 su privatne visokoškolske ustanove .

U Sarajevu je u 2018/2019. upisano 28.253 studenata, od toga je na Univerzitetu u Sarajevu 24.967 studenata ili 88,3% (od kojih je 20.226 redovnih ili 81,0%), dok je na privatnim visokoškolskim ustanovama upisano 2.594 studenta ili 9,1% (od kojih je 2.539 redovnih ili 97,8%).

U školskoj 2018/2019. godini u Sarajevu broj studenata na visokoškolskim ustanovama je smanjen za 1,7% u odnosu na 2017/2018. godinu. Broj studenata na privatnim visokoškolskim ustanovama takođe bilježi smanjenje za 18,3% u Kantonu Sarajevo.

Tabela 58. Broj visokoškolskih ustanova, studenata i nastavnika

Područje	Školska godina	Broj ustanova	Upisani studenti	Nastavnici
KS	2014/15	36	34.069	2.090
	2015/16	36	34.673	2.065
	2016/17	36	32.214	2.061
	2017/18	37	28.755	2.120
	2018/19	32	28.253	2.132
	Indeks 2018/2017	86,5	98,3	100,6
FBiH	2014/15	119	71.873	6.531
	2015/16	119	72.112	6.400
	2016/17	123	69.345	7.027
	2017/18	121	64.902	7.200
	2018/19	94	61.526	7.061
	Indeks 2018/2017	77,7	94,8	98,1

Napomena: *Podaci o broju nastavnika za upisnu 2018/2019. se objavljuju u novembru 2018. publikacija Federalnog zavoda za statistiku „Visoko obrazovanje u FBiH u 2018/2019.“.

5.2 Socijalna zaštita

Socijalna zaštita je djelatnost usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe. Materijalna pomoć se izdvaja na osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (u daljem tekstu Zakon).

U toku 2018. godine registrirano je ukupno 34.464 korisnika prava za koje se izdvajaju finansijska sredstva po osnovu zakona, što predstavlja 8,2% stanovnika Kantona Sarajevo. U odnosu na 2017. godinu, smanjen je broj korisnika oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona za 3,6%.

Tabela 59. Pregled korisnika socijalne zaštite, civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom, mjesečni prosjek

Kategorije	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Korisnici	45.290	39.843	37.624	35.763	34.464	96,4
Naknada u KM, mjesečno	5.199.909	4.858.508	4.861.970	4.917.546	5.007.062	101,8
Prosječno mjesečno po korisniku u KM	114,8	121,9	129,2	137,5	145,3	105,7

Najveći broj korisnika socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom je u općini Novi Grad, odnosno ukupno 9.222 korisnika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona što je u odnosu na 2017. godinu manje za 3,9%. Najveći broj korisnika po broju stanovnika je u općini Trnovo (21,8%), a najmanji u općini Centar (6,4%).

Tabela 60. Broj korisnika oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona, mjesečni prosjek

Općina	Broj korisnika					
	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Stari Grad	3.915	3.398	3.272	3.143	3.082	98,1
Centar	4.647	4.000	3.795	3.660	3.433	93,8
Novo Sarajevo	5.451	4.686	4.401	4.290	4.154	96,8
Novi Grad	12.205	10.802	10.261	9.593	9.222	96,1
Ilidža	7.989	7.045	6.524	6.128	6.013	98,1
Hadžići	3.402	3.027	2.921	2.958	2.906	98,2
Vogošća	3.369	2.938	2.818	2.693	2.501	92,9
Ilijaš	3.750	3.458	3.182	2.883	2.755	95,6
Trnovo	419	335	312	296	283	95,6
Ukupno općine	45.147	39.689	37.486	35.644	34.349	96,4
Ostalo (ljekarske komisije)	143	154	137	119	115	96,6
Ukupno Kanton	45.290	39.843	37.623	35.763	34.464	96,4

Tabela 61. Godišnja finansijska sredstva oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona

Općina	Godišnja sredstva					
	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Stari Grad	5.131.176	4.992.660	5.055.864	5.066.544	5.136.492	101,4
Centar	7.230.936	6.582.648	6.877.980	6.892.200	6.821.220	99,0
Novo Sarajevo	8.627.988	7.787.964	7.867.392	8.290.944	8.197.584	98,9
Novi Grad	16.731.276	15.780.060	15.634.500	15.653.844	16.272.336	104,0
Ilidža	9.106.236	8.561.832	8.514.444	8.639.160	9.122.652	105,6
Hadžići	3.632.604	3.372.576	3.144.756	3.327.168	3.559.344	107,0
Vogošća	4.006.872	3.772.680	3.919.920	3.961.620	3.943.536	99,5
Ilijaš	3.503.412	3.426.156	3.371.328	3.225.648	3.374.664	104,6
Trnovo	408.456	350.376	331.236	344.304	360.660	104,8
Ukupno općine	58.378.956	54.626.952	54.717.420	55.401.432	56.788.488	102,5
Ostalo (ljekarske komisije)	4.019.952	3.675.144	3.626.220	3.609.120	3.296.256	91,3
Ukupno Kanton	62.398.908	58.302.096	58.343.640	59.010.552	60.084.744	101,8

Tabela 62. Korisnici oblika materijalne pomoći zaštite prema broju stanovnika

Općina	Broj korisnika/broj stanovnika (%)					
	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
Stari Grad	10,7	9,3	9	8,7	8,6	99,0
Centar	8,5	7,3	7	6,8	6,4	94,1
Novo Sarajevo	8,4	7,2	6,8	6,6	6,5	98,1
Novi Grad	10,3	9,1	8,6	8	7,6	95,0
Ilidža	11,8	10,3	9,4	8,8	8,6	97,5
Hadžići	12,7	11,2	10,6	12,1	10,3	85,4
Vogošća	14	12,2	11,6	9,7	10,2	105,3
Ilijaš	19	17,2	15,7	14,1	13,4	95,4
Trnovo	30,7	26,5	25,2	22,5	21,8	97,0
Ukupno općine	10,7	9,3	9	8,5	8,2	96,4
Ostalo (ljekarske komisije)						
Ukupno Kanton	10,9	9,5	9	8,5	8,2	96,5

U svim izdvajanjima za korisnike socijalne zaštite najveći iznos je doznačen korisnicima u općini Novi Grad (27,1%), zatim općinama Ilidža (15,2%) i Novo Sarajevo (13,6%).

Mjesečni prosjek realiziranih sredstava po korisniku u 2018. godini je 145,3 KM, a više od prosjeka je realizirano prema korisnicima zaštite civilnih žrtava rata (253 KM), zatim prema korisnicima socijalne zaštite (136,5) i korisnicima zaštite porodice sa djecom (124 KM) što je manje od prosjeka. Godišnji prosjek realiziranih sredstava po korisniku u KS je 1.744 KM.

Korisnici i sredstva socijalne zaštite

Prema evidenciji Javne Ustanove Kantonalni centar za socijalni rad, u KS je u 2018. godini bilo 26.633 korisnika socijalne zaštite po kategorijama evidentiranim u nadležnim općinskim službama socijalne zaštite, što je veće za 5% u odnosu na 2017. godinu.

Najveći broj korisnika je iz kategorije lica sa invaliditetom i lica ometena u fizičkom i psihičkom razvoju. Ovih korisnika je 13.913 što čini oko 50% od ukupnog broja korisnika, ali u odnosu na 2017. godinu broj ovih korisnika se povećao za više od dva puta. Evidentirano je 5.139 lica i porodice u stanju socijalne potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik zaštite što čini 19,3% od ukupnog broja korisnika, kao i 2.939 korisnika iz kategorije lica i porodice koja bi svoju socijalnu sigurnost trebali ostvariti od primanja u skladu sa članom 8. Kantonalnog zakona, a ta primanja nisu dovoljna za podmirenje njihovih osnovnih životnih potreba, što iznosi 11% od ukupnog broja korisnika sa područja KS.

U 2018. godini kategorija korisnika stara lica bez porodičnog staranja u odnosu na 2017. godinu bilježi značajno smanjenje i to za 79,4%. Kategorija lica sa društveno negativnim ponašanjem u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za više od dva puta.

Tabela 63. Pregled kategorija korisnika socijalne zaštite KS

Kategorije - Korisnici socijalne zaštite	Kanton Sarajevo					Indeks 2018/2017
	2014	2015	2016	2017	2018	
Djeca bez roditeljskog staranja	272	286	283	293	270	92,2
Lica sa invaliditetom i lica ometena u fiz. i psih. razvoju	8.897	8.998	11.363	6.758	13.913	205,9
Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama	1.494	1.770	1.349	941	748	79,5
Odgojno zanemarena djeca	493	547	325	331	312	94,3
Odgojno zapuštena djeca	407	480	245	226	144	63,7
Materijalno neobezbijeđena i za rad nesposobna lica	507	502	497	784	498	63,5
Stara lica bez porodičnog staranja	2.953	2.574	2.104	2.254	465	20,6
Lica sa društveno negativnim ponašanjem	126	104	553	377	832	220,7
Lica i porodice u stanju soc. potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik zaštite	10.388	9.034	8.989	10.404	5.139	49,4
Lica i porodice koja bi svoju socijalnu sigurnost trebali ostvariti od primanja u skladu sa članom 8. Kantonalnog zakona, a ta primanja nisu dovoljna za podmirenje njihovih osnovnih životnih potreba	1.491	1.523	1.271	1.429	2.939	205,7
Lica izložena zlostavljanju i nasilju u porodici	1.693	1.845	1.764	1.576	1.373	87,1
Ukupno	28.721	27.663	28.743	25.373	26.633	105,0

Visina prosječno mjesečnih realizovanih sredstava za korisnike socijalne zaštite u 2018. godini je 1.403.669 KM i u odnosu mjesečni prosjek u 2017., veća je za 0,9% ili ukupno u 2018. na godišnjem nivou je isplaćeno 16.844.028 KM.

Najveći iznos sredstava je realiziran u okviru smještaja u ustanove socijalne zaštite (664.119 KM) što čini 47,3% ukupno realiziranih sredstava u okviru socijalne zaštite i ukupan broj izdvojenih sredstava za ovu kategoriju u odnosu na 2017. godinu je smanjen za 2,3%.

Stavka sa značajnim učešćem je dodatak za njegu i pomoć od druge osobe i novčana naknada za pomoć i njegu od strane druge osobe za stara i nemoćna lica i čini 12,3% odnosno 173.075 KM od ukupno realiziranih sredstava.

Tabela 64. Korisnici socijalne zaštite, materijalni oblici

Materijalni oblici socijalne zaštite	Korisnici					Indeks 2018/2017
	2014	2015	2016	2017	2018	
Stalna novčana pomoć	515	505	496	502	489	97,4
Novčana naknada za pomoć i njegu od strane druge osobe	3.031	2.391	2.195	2.029	1.885	92,9
Jednokratna novčana pomoć	141	102	71	85	80	94,1
Izuzetna novčana pomoć	16	16	25	29	34	117,2
Osposobljavanje za život i rad	481	487	492	514	492	95,7
Smještaj u drugu porodicu	56	55	53	57	61	107,0
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	832	864	1.006	994	946	95,2
Zdravstvena zaštita	1.960	1.912	1.880	1.898	1.951	102,8
Subvencioniranje troškova grijanja	717	635	561	507	869	171,4
Subvencioniranje troškova dženaza/sahrana/ukopa	8	4	5	7	8	114,3
Narodne kuhinje	5.079	4.411	4.016	3.782	3.358	88,8
Ostali korisnici	136	147	133	115	111	96,5
Ukupno	12.972	11.529	10.933	10.519	10.284	97,8

Izvor: Izvještaj o stanju u oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2018. godini

Tabela 65. Sredstva socijalne zaštite, materijalni oblici, mjesečni prosjek

Materijalni oblici socijalne zaštite	Sredstva (KM)					Indeks 2018/ 2017
	2014	2015	2016	2017	2018	
Stalna novčana pomoć	93.229	91.263	90.974	93.530	90.581	96,8
Novčana naknada za pomoć i njegu od strane druge osobe	276.436	217.021	200.006	185.171	173.075	93,5
Jednokratna novčana pomoć	13.574	10.498	7.441	9.289	8.851	95,3
Izuzetna novčana pomoć	3.718	3.812	5.865	6.647	7.802	117,4
Osposobljavanje za život i rad	57.930	58.820	59.180	61.846	59.340	95,9
Smještaj u drugu porodicu	23.115	21.680	21.032	24.412	25.011	102,5
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	579.555	603.985	678.150	679.562	664.119	97,7
Zdravstvena zaštita	39.124	37.426	37.638	37.896	39.033	103,0
Subvencioniranje troškova grijanja	50.238	44.965	39.674	42.502	95.238	224,1
Subvencioniranje troškova dženaza/sahrana/ukopa	7.654	6.484	7.103	8.959	8.206	91,6
Narodne kuhinje	157.330	117.855	113.347	115.240	105.789	91,8
Ostali korisnici	127.803	126.155	130.837	126.249	126.624	100,3
Ukupno	1.429.706	1.339.964	1.391.247	1.391.303	1.403.669	100,9

Tabela 66. Korisnici i sredstva socijalne zaštite, materijalni oblici, mjesečni prosjek

Materijalni oblici socijalne zaštite	Prosijek po korisniku (KM)					Indeks 2018/ 2017
	2014	2015	2016	2017	2018	
Stalna novčana pomoć	181	181	183	186	185	99,4
Novčana naknada za pomoć i njegu od strane druge osobe	91	91	91	91	92	100,6
Jednokratna novčana pomoć	96	103	105	109	111	101,2
Izuzetna novčana pomoć	232	238	235	229	229	100,1
Osposobljavanje za život i rad	120	121	120	120	121	100,3
Smještaj u drugu porodicu	413	394	397	428	410	95,7
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	697	699	674	684	702	102,7
Zdravstvena zaštita	20	20	20	20	20	100,0
Subvencioniranje troškova grijanja	70	71	71	84	110	130,8
Subvencioniranje troškova dženaza/sahrana/ukopa	957	1.621,00	1.421	1.280	1.026	80,1
Narodne kuhinje	31	27	28	31	32	103,3
Ostali korisnici	940	858	984	1.098	1.141	103,9
Ukupno	110	116	127	132	136	103,2

Kada se posmatra prosjek po korisniku, u 2018. godini, realizirana sredstva po korisniku iznose za subvencioniranje troškova dženaza/sahrana/ukopa (1.026 KM) što je u odnosu na prethodnu godinu smanjeno za 19,1%, smještaj u ustanove socijalne zaštite (702 KM) i smještaj u drugu porodicu (410 KM).

Korisnici i sredstva u kategoriji civilne žrtve rata

Na području Kantona Sarajevo u 2018. godini evidentirano je prosječno mjesečno 4.622 korisnika u kategoriji civilnih žrtava rata koji su ostvarili prava na materijalne pomoći. U odnosu na 2017. godinu broj ovih korisnika je smanjen za 3,4%. Najviše korisnika svoja prava ostvaruju u okviru porodične (1.599) i lične invalidnine (1.644).

Na ime materijalnih prava korisnicima prosječno mjesečno je isplaćeno 1.169.617 KM što je za 1,8% manje nego u prethodnoj godini ili ukupno u 2018. na godišnjem nivou je isplaćeno 14.035.404 KM. Prosječno realizirana sredstva po korisniku su 253 KM.

Korisnici i sredstva u kategoriji zaštite porodica sa djecom

U Kantonu Sarajevo u 2018. godini evidentirano je 19.558 korisnika u kategoriji zaštite porodica sa djecom koji ostvaruju prava na materijalnu pomoć, te je na ime tih prava isplaćeno prosečno mjesečno 2.433.776 KM ili godišnje 29.205.312 KM, što po korisniku iznosi 124 KM.

U odnosu na 2017. godinu broj ovih korisnika je smanjen za 4,4%, a iznos sredstava po korisniku je povećan za 4,2%.

5.2.1 Boračka zaštita

Na temelju primjene Federalnih propisa i propisa Kantona Sarajevo ukupno je bilo 18.968 korisnika boračko invalidske zaštite, lične i porodične invalidnine. U odnosu na 2017. godinu, broj korisnika je neznatno povećan za 0,1%.

Tabela 67. Pregled korisnika lične i porodične invalidnine, u KS

Godina	Lična invalidnina	Porodična invalidnina	Ukupno
2014	9.132	11.297	20.429
2015	8.982	11.089	20.071
2016	8.894	10.869	19.763
2017	8.869	10.066	18.935
2018	8.944	10.024	18.968
Index 2018/2017	100,8	99,5	100,1

U strukturi korisnika, 10.024 (52,9%) su korisnici porodične invalidnine, 8.944 (47,1%) korisnika lične invalidnine.

Prema evidenciji Kantonalne službe za zapošljavanje krajem 2018. godine na području Kantona Sarajevo evidentirano je 8.683 demobilisana vojna obveznika. U odnosu na 2017. godinu, smanjen je broj ukupno registrovanih nezaposlenih, demobilisanih vojnih obveznika za 6,7%.

Tabela 68. Registrovana nezaposlenost-demobilisani vojni obveznici, u KS

Godina	Demobilisani	Članovi porodice poginulih	RVI	Ostali invalidi	Ukupno
2014	8.048	1.011	818	1.106	10.983
2015	7.574	952	787	1.126	10.439
2016	6.997	918	753	1.144	9.812
2017	6.534	851	671	1.242	9.298
2018	6.041	806	647	1.189	8.683
Indeks 2018/2017	92,4	94,7	96,4	95,7	93,3

Izvor: JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, decembar 2018.

Među demobilisanim vojnim obveznicima najviše je demobilisanih boraca (69,9%), zatim ostali invalidi (13,6%), članovi porodice poginulih (9,2%) i RVI (7,4%).

Najveće učešće od 26,3% u skupini demobilisanih nezaposlenih su nestručna lica (NSS, PK, NK) lica kojih je 2.291. Nezaposleni sa visokom stručnom spremom učestvuju sa 2,3% u ukupnom broju nezaposlenih ove skupine.

5.2.2 Socijalno uključivanje

Nezaposleni

Stopa nezaposlenosti u odnosu na radnu snagu je visoka i ona u 2018. godini iznosi 29,7%. Stvarana nezaposlenost se sigurno razlikuje od registrovane. Među nezaposlenim se vodi armija zaposlenih na neformalnom (sivom) tržištu, koji imaju neke prihode, ali bez penzionog i zdravstvenog osiguranja.

Tabela 69. Zaposleni i nezaposleni u KS, od 2014-2018., kraj godine

Godina	Zaposleni	Nezaposleni	Zaposleni/ nezaposleni	Stopa nezaposlenosti
2014	125.921	71.415	1,8	36,2
2015	126.777	72.545	1,7	36,6
2016	130.535	69.163	1,9	34,6
2017	131.172	66.325	2,0	33,6
2018	139.760	62.561	2,2	29,7
Indeks 2018/2017	106,5	94,3	110,0	88,4

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u FBiH, Statistički Bilten, Federalni Zavod za statistiku

Odnos broja zaposlenih prema nezaposlenima u 2018. je 2,2 i povećao se u odnosu na 2017. godinu Broj nezaposlenih osoba u 2018. godini se smanjio u odnosu na 2017. godinu za 5,7%, dok je broj zaposlenih porastao za 6,5%.

U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, novčanu naknadu je u 2018. godini koristilo 2.391 nezaposlenih lica, odnosno 3,8% od ukupno nezaposlenih lica u KS. Pravo na zdravstveno osiguranje koristilo je 48.183 lica (5,4% manje u odnosu na prethodnu godinu).

Tabela 70. Korisnici novčane naknade i zdravstvenog osiguranja u KS

Godine	Korisnici novčane naknade		Korisnici zdravstvenog osiguranja		Ukupno korisnici	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
2014	2.533	1.036	53.302	30.377	55.835	31.413
2015	2.449	1.131	55.237	31.799	57.686	32.930
2016	2.835	1.220	52.865	30.620	55.700	31.840
2017	2.882	1.400	50.929	30.071	53.811	31.471
2018	2.391	1.187	48.183	28.909	50.574	30.096
Indeks 2018/2017	82,9	84,7	94,6	96,1	93,9	95,6

Izvor: JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, decembar 2018.

U 2018. godini evidentno je smanjenje i broja korisnika zdravstvenog osiguranja i broja korisnika novčane naknade po osnovu nezaposlenosti u KS u odnosu na 2017.godinu.

Mladi

U 2018. godini je bilo 14.804 nezaposlenih mladih (životna dob od 15-30 godina starosti) sa učešćem od 23,7% u ukupnom broju nezaposlenih osoba.

Tabela 71. Nezaposlena lica od 15-30 godina starosti u KS, kraj godine

Godina	Nezaposleni		
	Ukupno 15-30 godina starosti	Ukupno nezaposleni	Učešće mladih u nezaposlenim (%)
2014	21.021	71.415	29,4
2015	21.148	71.746	29,5
2016	18.528	69.163	26,8
2017	16.661	66.325	25,1
2018	14.804	62.561	23,7
Indeks 2018/2017	89,9	95,9	93,7

Izvor: Bilten Statistički pregled decembar/prosinac 2018. godine; Javna Ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“, Sarajevo januar/siječanj 2019. godine

Ukupan broj nezaposlenih mladih u 2018. godini se smanjuje kao i broj ukupno nezaposlenih (3.764 manje u odnosu na 2017. godinu). To dovodi i do smanjenja učešća mladih u ukupno nezaposlenim sa 25,1% u 2017. na 23,7% u 2018. godini.

U ukupno nezaposlenim sa VSS, mladi imaju dominantno učešće koje se kreće od 39,8% u 2017. godini, dok je u 2018. broj nezaposlenih mladih sa VSS smanjen za 347.

Tabela 72. Broj nezaposlenih lica od 15-30 godina starosti po kvalifikaciji, u KS, kraj godine

Nezaposleni		VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV	Ukupno
2014	od 15-30 godina	4.207	48	9.194		20	5.581	23	1.939	21.012
	Ukupno	8.224	852	21.565	354	391	19.582	381	20.066	71.415
2015	od 15-30 godina	4.528	43	9.571		28	5.176	22	1.780	21.148
	Ukupno	9.306	825	22.582	349	367	19.297	366	19.453	72.545
2016	od 15-30 godina	3.726	15	8.838	2	22	4.240	27	1.658	18.528
	Ukupno	8.652	751	21.801	341	316	18.161	348	18.793	69.163
2017	od 15-30 godina	3.492	8	7.891	0	30	3.693	27	1.520	16.661
	Ukupno	8.764	667	20.833	321	316	17.246	348	17.830	66.325
2018	od 15-30 godina	3.145	10	7.064	1	27	3.099	25	1.427	14.804
	Ukupno	8.318	626	19.844	290	304	16.004	332	16.843	62.561

Izvor: Statistički pregled decembar/prosinac 2018. godine; Javna Ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“

Rodna ravnopravnost

U ukupnom broju zaposlenih lica u Kantonu Sarajevo, žene predstavljaju udio od 45,3%. Broj zaposlenih žena je porastao za 3,5%. S druge strane, smanjen je broj nezaposlenih žena, kao i udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih lica u Kantonu Sarajevo.

Tabela 73. Zaposleni i nezaposleni u KS po polu, godišnji prosjek

Godine	Broj zaposlenih			Broj nezaposlenih			Stopa nezaposlenosti (%) ¹⁰		
	Ukupno	Žene	% žena	Ukupno	Žene	% žene	Ukupno	Muškaraca	Žena
2014	125.184	54.965	43,9	71.698	43.053	60	36,4	29	43,9
2015	126.609	55.325	43,7	71.746	43.175	60,2	36,2	28,6	43,8
2016	129.031	55.636	43,1	69.856	42.485	60,8	34,6	27,2	43,3
2017	144.223	64.694	44,9	66.325	40.863	61,6	31,5	24,3	38,7
2018	147.848	66.978	45,3	62.561	38.973	62,3	29,7	26,0	36,7
Indeks 2018/2017	102,5	103,5	100,8	94,3	95,3	101,1	94,2	106,9	94,8

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće 2018. godina; Federalni zavod za statistiku

Posmatrano prema spolu, u KS više je nezaposlenih žena nego muškaraca. Stopa nezaposlenosti ženske radne snage je veća od nezaposlenosti muškaraca za oko 10,7%.

5.3 Zdravstvo

Vitalne karakteristike stanovništva Kantona Sarajevo

U 2018. godini stopa nataliteta je bila 10,9 promila i manja je za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu, dok je stopa mortaliteta iznosila 10,3 promila i manja je za 1,0%, to rezultira prirodnim priraštajem 0,6 promila, koji je dvostruko manji u odnosu na prethodnu godinu.¹¹

Tabela 74. Prirodno kretanje stanovništva u KS period 2014-2018. (‰)

Godina	Natalitet	Mortalitet	Dojenačka smrtnost	Prirodni priraštaj
2014	11,0	10,2	6,35	0,8
2015	11,2	10,8	6,98	0,4
2016	11,5	10,4	5,78	1,2
2017	11,6	10,4	6,94	1,2
2018	10,9	10,3	6,64	0,6
Indeks 2018/2017	93,9	99,0	95,7	50,0

Vrijednost stope dojenačke smrtnosti je 6,64‰ u 2018. godini što je kategorija vrlo niskog dojenačkog mortaliteta.

Morbiditet (opći)

Ukupan broj oboljenja u Kantonu Sarajevo u 2018. godini je iznosio 509.119 što ukazuje na povećanje broja oboljelih za 9.399 u odnosu na 2017. godinu.

Vodeća oboljenja kod stanovništva Kantona Sarajevo registrovana u 2018. godini su skoro identična oboljenjima registrovanim u posljednjim godinama posmatranja i ne pokazuju značajnija odstupanja u pogledu indeksa, strukture i stope obolijevanja, ali je registrovana promjena u redoslijedu pet vodećih oboljenja.¹²

¹⁰ Ova stopa nezaposlenosti se razlikuje od podataka u tabeli 64 jer se radi o godišnjem prosjeku

¹¹ Podaci o vitalnoj statistici računati su na temelju broja stanovnika iz Popisa 2013. godine, pa se mogu razlikovati od podataka u drugim publikacijama.

¹² Vodeća hronična oboljenja stanovnika KS registrovana u 2018. godini su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva

Ukupan broj mentalno oboljelih u Kantonu Sarajevo u 2018. godini je 14.434 ili (2,83%) od ukupnog broja registrovanih oboljenja-stanja. Tokom 2018. godine prijavljeno je 5.289 slučajeva obolijevanja od 41 zarazne bolesti, koje podliježu obaveznom prijavljivanju.

Zdravstvena zaštita

Na području Kantona Sarajevo zdravstvena djelatnost je organizovana i provodi se na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite.

Primarna zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo

Djelatnost primarne zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo je organizovana kroz rad: Javna Ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo sa 9 organizacionih jedinica na području devet općina Kantona Sarajevo, JU "Apoteke Sarajevo" sa poslovnim jedinicama, ograncima, apotekama i jednim depoom, 9 Zavoda za zdravstvenu zaštitu, Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, sa 9 epidemioloških službi, privatni sektor kroz rad ambulanti opće prakse, apoteka i stomatoloških ordinacija.

Opšta/porodična/obiteljska medicina je osnovna disciplina u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i kamen temeljac mnogih zdravstvenih sistema u Evropi. Porodičnu medicinu u 2018. godini je pružalo ukupno 211 radnih timova na 78 punktova, te na jedan radni tim u prosjeku dolazi 1.677 stanovnika starosti 15 i više godina ili 1.988 stanovnika KS, što je smanjenje u odnosu na situaciju u 2017. godini (198 timova porodične medicine, na jedan tim u prosjeku dolazilo 1.786 stanovnika starijih od 15 godina ili 2.114 stanovnika KS).

Tabela 75. Pregled timova porodične medicine po općinama

Općine	Stanovništvo						Broj timova porodične medicine					
	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
Stari Grad	36.758	36.578	36.395	36.090	35.771	99,1	17	26	19	19	22	115,8
Centar	54.948	54.655	54.369	54.091	53.652	99,2	34	32	35	34	35	102,9
Novo Sarajevo	64.690	64.760	64.639	64.548	64.169	99,4	29	30	31	32	33	103,1
Novi Grad	118.868	119.307	119.694	120.314	121.297	100,8	53	50	50	50	53	106,0
Grad Sarajevo	275.264	275.300	275.097	275.043	274.889	99,9	133	138	135	135	143	105,9
Ilidža	67.607	68.567	69.164	69.533	70.108	100,8	29	26	27	29	34	117,2
Vogošća	26.685	27.106	27.452	27.836	28.138	101,1	11	12	12	12	10	83,3
Hadžići	24.018	24.149	24.264	24.414	24.493	100,3	11	11	10	10	11	110,0
Ilijaš	19.780	20.048	20.283	20.398	20.489	100,4	11	10	11	9	10	111,1
Trnovo	1.367	1.263	1.238	1.318	1.297	98,4	3	4	3	3	3	100,0
Kanton Sarajevo	414.721	416.433	417.498	418.542	419.414	100,2	198	201	198	198	211	106,6

Izvor: Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo u 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini, Zavod za javno zdravstvo KS, obrada ZPR KS

(učešće 24,9% u ukupnoj strukturi svih registrovanih oboljenja), hipertenzivna oboljenja (učešće 9,78%), akutni bronhitis (učešće 3,7%), dijabetes mellitus (učešće 3,19%) i cistis /učešće 3,06%).

Tabela 76. Pregled stanovnika kroz timove porodične medicine po općinama

Općine	Stanovnik/tim					Index 2018/2017
	2014	2015	2016	2017	2018	
Stari Grad	2.162	1.407	1.916	1.899	1.626	85,6
Centar	1.616	1.708	1.553	1.591	1.533	96,4
Novo Sarajevo	2.231	2.159	2.085	2.017	1.945	96,4
Novi Grad	2.243	2.386	2.394	2.406	2.289	95,1
Grad Sarajevo	2.070	1.995	2.038	2.037	1.922	94,4
Ilidža	2.331	2.637	2.562	2.398	2.062	86,0
Vogošća	2.426	2.259	2.288	2.320	2.814	121,3
Hadžići	2.183	2.195	2.426	2.441	2.227	91,2
Ilijaš	1.798	2.005	1.844	2.266	2.049	90,4
Trnovo	456	316	413	439	432	98,4
Kanton Sarajevo	2.095	2.072	2.109	2.114	1.988	94,0

Izvor: Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo u 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini, Zavod za javno zdravstvo KS, obrada ZPR KS

Podaci ukazuju na neadekvatnu raspoređenost timova i neravnomjernost pokrivenosi stanovništva timovima porodične medicine u Kantonu Sarajevo. Općina Novi Grad kao najbrojnija općina susreće se sa problemima nedostatka porodičnih timova.

Sekundarna zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo

Djelatnost specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite još uvijek je organizovana kao bolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom sektoru i kao vanbolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom i privatnom sektoru.

Tabela 77. Posteljni kapaciteti u bolničkim zdravstvenim ustanovama u Kantonu Sarajevo

Indikatori resursa bolničke zdravstvene zaštite	Broj postelja					Indeks 2018/ 2017	Broj postelja/100.000 stanovnika					Indeks 2018 /2017
	2014	2015	2016	2017	2018		2014	2015	2016	2017	2018	
Opća bolnica "Prim. dr. Abdulah Nakaš"	310	310	310	310	310	100,0	74,75	74,44	74,3	74,1	73,9	99,8
KCUS	1.904	1.825	1.730	1.711	1.697	99,2	459,1	438,25	414,4	408,8	404,6	99,0
Psihijatrijska bolnica	70	70	70	70	70	100,0	16,88	16,81	16,8	16,7	16,7	99,8
Zavod za alkoholizam i druge toksikomanije	10	10	15	15	15	100,0	2,24	2,4	3,6	3,6	3,6	99,8
Ukupno	2.294	2.215	2.125	2.106	2.092	99,3	553,14	531,9	509	503,2	498,8	99,1

Izvor: Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo u 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini, Zavod za javno zdravstvo KS

Ukupani posteljni kapaciteti zdravstvenih ustanova koje su pružale bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Kantona Sarajevo i stanovništvu Federacije BiH koje je gravitiralo Univerzitetском kliničkom centru Sarajevo u 2018. godini iznosio je 2.092 postelja ili 4,98 postelja na 1.000 stanovnika Kantona Sarajevo, a što je za 0,9% manji broj postelja u odnosu na prethodnu godinu (2.106 postelja).

Ljudski resursi u zdravstvu

U KS u javnom sektoru zdravstvene zaštite u 2018. godini je radilo 7.516 osoba, u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 1,02%.

Broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u odnosu na prethodnu godinu se povećao za 3,8%, a broj stomatologa se smanjio za 7,4%. Smanjen je broj pacijenata koji se dodjeljuju jednom doktoru porodične medicine. Jedan ljekar porodične medicine u 2018. godini imao je 26 stanovnika manje nego u 2017. godini. U 2018. godini evidentirano je 197 (8,2%) stanovnika više na jednog stomatologa nego što je to bio slučaj u 2017. godini.

Tabela 78. Ljekari i stomatolozi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u KS

Godina	Broj ljekara u primarnoj ZZ	Broj stomatologa	Broj stanovnika na 1 ljekara	Broj stanovnika na 1 stomatologa
2014	589	184	755	2.418
2015	567	178	788	2.510
2016	571	179	731	2.332
2017	552	175	758	2.392
2018	573	162	732	2.589
Index 2018/2017	103,8	92,6	96,5	108,2

Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo u 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini, Zavod za javno zdravstvo KS

Privatni sektor u zdravstvenoj zaštiti

Na području Kantona Sarajevo registrovane su sljedeće zdravstvene ustanove u privatnom sektoru: 102 privatne specijalističke ordinacije, 38 privatnih zdravstvenih ustanova tipa poliklinike, centra, zavoda i lječilišta, 2 ambulante za kućnu njegu i liječenje, 194 privatne stomatološke ordinacije, 3 stomatološke poliklinike, 22 zubotehničke laboratorije, 7 medicinsko-biohemijskih laboratorija, 1 mikrobiološka-parazitološka laboratorija i 133 apoteke (privatne apoteke i privatne zdravstvene ustanove-apoteke sa ograncima).

(Izvor: Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo)

Osigurana lica

Prema evidenciji Zavoda zdravstvenog osiguranja KS na dan 31.12.2018. godine na obavezno zdravstveno osiguranje bilo je prijavljeno 428.051 osiguranih lica, što je za 0,1% manje u odnosu na stanje iskazano na isti dan prethodne godine.

U strukturi osiguranih lica 310.106 su osiguranici (nosioci osiguranja) ili 72%, a članova porodica osiguranika je 117.945 ili 27%.

Tabela 79. Osigurana lica u Kantonu Sarajevo

Naziv	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	Učešće %	Indeks 2018/2017
	Broj						
Broj nosilaca osiguranja	297.907	303.337	308.727	308.544	310.106	72,4	100,5
Broj osiguranih članova porodice	124.328	124.022	122.173	119.926	117.945	27,6	98,3
Ukupno	422.235	427.359	430.900	428.470	428.051	100	99,9

Izvor: Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2018. godinu.

Tabela 80. Pregled broja osiguranika po osnovama osiguranja

Osnov osiguranja	Osiguranici 31.12.					Indeks 2018/2017	Učešće, 31.12 (%)				
	2014	2015	2016	2017	2018		2014	2015	2016	2017	2018
Radni odnos	129.887	131.247	136.149	138.748	142.976	103,0	43	43	44,1	45	50,8
Penzioneri	103.366	104.896	109.419	108.331	106.756	98,5	35	35	35,4	35,1	29,3
Osiguranici za koje uplatu treba da vrše resorna ministarstva Vlade KS	8.244	8.464	6.494	6.579	6.540	99,4	3	3	2,1	2,1	1,8
Nezaposlena lica	52.802	55.497	53.136	51.165	48.490	94,8	18	18	17,2	16,6	16,6
Osiguranje ličnim sredstvima	1.088	1.222	1.224	1.266	1.242	98,1	0	0	0,4	0,4	0,3
INO osiguranici/penzioneri	1.914	1.664	1.981	2.121	3.770	177,7	1	1	0,6	0,7	1,1
Ostali	699	347	324	334	332	99,4	0	0	0,1	0,1	0,1
Ukupno	297.904	303.337	308.727	308.544	310.106	100,5	100	100	100	100	100

Izvor: Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2018. godinu.

Od ukupnog broja osiguranika - nosioca osiguranja su: 142.976 osiguranika u radnom odnosu, što je za 3 % više u odnosu na isti period prethodne godine i čini 50,8% osiguranika, a 106.756 osiguranika su penzioneri što je za 1,5% osiguranika manje u odnosu na isti period prethodne godine i čini 29,3% od ukupnog broja osiguranika.

5.4 Kultura

Kultura je društvena snaga koja generira opći društveni dinamizam i kreativnost i zbog toga igra važnu ulogu u definiranju vrijednosti jednog društva. Kultura je kvalitet života i sredstvo ukupnog trajnog i održivog razvoja. Danas se cijela država i Kanton Sarajevo suočavaju sa kompleksnim ekonomskim isocijalno-političkim problemima veoma malo enrgije i sredstava ostaje na raspolaganju kulturi.

Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo je u oblasti kulture obezbijedilo uvjete za nesmetan i normalan rad 13 javnih ustanova kulture kojima je osnivač Kanton Sarajevo.

Zahvaljujući podršci Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo u posmatranom periodu su nesmetano nastavila rad nevladine organizacije iz oblasti kulture i umjetnosti, kulturno-umjetnička društva, kao i veliki broj ansambala, grupa, pojedinaca – umjetnika i sl.

Tako je Ministarstvo podržavalo rad nacionalnih kulturno-prosvjetnih društava: BZK Preporod, HKD Napredak, SPKD Prosvjeta, La Benevolencija, Romano Jagako Romano, umjetničkih udruženja poput Udruženja filmskih radnika u BiH, Udruženja likovnih umjetnika u BiH, Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti u BiH, Društvo pisaca u BiH i dr.

Ministarstvo je nastavilo sufinansiranje 6 "državnih institucija kulture"/Zemaljski muzej BiH, Historijski muzej BiH, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH, Kinoteka BiH, Biblioteka za slijepa i slabovidna lica BiH, Umjetnička galerija BiH/ kojima je to jedini siguran izvor finansiranja.

U 2018. godini Ministarstvo je:

- Završilo cjelokupan posao vezan za objavljeni Javni poziv za sufinansiranje projekata iz oblasti kulture na koji je apliciralo 446 subjekata (institucije, organizacije, udruženja, pojedinci – umjetnici), u okviru kojeg su se promovirale različitosti kulturnih izraza, te produkcija, širenje, propagiranje i distribucija kulturnih djela.
- Aktivno učestvovalo u Manifestaciji "Dani Kantona Sarajevo" (02. – 09. maj 2018. godine) u okviru koje je najveći broj programa bio iz oblasti kulture
- Finansijski podržalo niz projekata – programa koji su od posebnog značaja za Kanton Sarajevo kao što su Festival "Sarajevska zima", "Sarajevski dani poezije", „Bašćaršijske noći“, „Sarajevo film

festival“, izložbu "Collegium artisticum", SVEM – Sarajevske večeri muzike, Jazz fest, projekte „Ars Aevi“, Bijenale savremene umjetnosti, Balet fest, projekte East West Centra, Festival dječije umjetnosti, Festival Juventa fest, Festival ulične umjetnosti, Festival književnosti Bookstan, Sajam knjige, Dječiji sajam i sl.

- Aktivno se uključilo u stvaranje uvjeta za digitalizaciju pokretne kulturne baštine, produkciju pozorišnih predstava, gostovanja u inostranstvu I sl. Inače, Ministarstvo je u realizaciji međunarodne kulturne saradnje stanovišta da je ova saradnja jedino moguća ukoliko se ostvari recipročnost projekata, što će i u narednom periodu biti zahtjev koji će se tražiti od svih nosilaca projekata međunarodne kulturne saradnje.
- Dodjeljivana je pomoć književnim i likovnim stvaraocima za izdavanje knjiga i organizovanje izložbi kako u Bosni i Hercegovini, tako i u inostranstvu, kao i pomoć mladim talentima za učešće na međunarodnim umjetničkim festivalima.
- Podržavani su brojni programi kulture od produkcije dugometražnih i kratkometražnih i dokumentarnih filmova do projekata namijenjenih mladoj populaciji kao što su teatarske radionice, škole pjevanja, glume, lutkarske radionice, škole crtanja i sl. Ovdje je bitno istaći da je nevladin sektor značajno doprinio obogaćivanju kulturnog života u Kantonu Sarajevo tako da su upriličeni programi kulture za sve uzraste počev od projekta Magacin Kabarea koji je radio sa najmlađim pa do omladinskih projekata poput Festivala Juventa fest, projekata mladih, Festivala omladinskog filma, Dječijeg sajma i dr.
- Podržavane su manifestacije kulture u općinama Kantona, Tako su podržane manifestacije općinskih dana kulture, općinskih smotri kulturnog stvaralaštva i sl.
- Omogućen je prijem pripravnika u javne ustanove kulture, čime su se stekli uvjeti da mladi u Kantonu Sarajevo stiču iskustva u radu javnih ustanova kulture kako u teatarskoj produkciji tako i u ustanovama kulturnog naslijeđa /muzeji, biblioteke, arhivi i sl./.
- Izdvajana su sredstva za istaknute samostalne umjetnike kojima su, na osnovu Zakona o istaknutim samostalnim umjetnicima, uplaćivani doprinosi za zdravstveno i penziono osiguranje.

Ukratko, Ministarstvo je u proteklom periodu aktivno provodilo mjere usmjerene na zaštitu i promoviranje različitih kulturnih izraza kroz:

- Zaštitu i promoviranje različitosti kulturnih izraza,
- Stvaranje, produkciju, širenje, distribuciju i uživanje domaćih kulturnih djelatnosti,
- Stvaranje mogućnosti domaćim neovisnim kulturnim djelatnostima u neformalnom sektoru da omoguće pristup sredstvima za produkciju, širenja i distribuciju kulturnih djelatnosti,
- Podsticanje neprofitnih organizacija kao i javnih i privatnih institucija i umjetnika te drugih profesionalaca na polju kulture ka razvijanju i promoviranju slobodne razmjene i protoka ideja, kulturnih izraza i kulturnih djelatnosti, roba i usluga, te stimuliranju i kreativnog i poduzetničkog duha u svojim djelatnostima,
- Ustanovljavanje i davanje podrške javnim institucijama kulture,
- Njegovanje i pružanje potpore umjetnicima i drugim kulturnim radnicima koji se bave stvaranjem kulturnih izraza.

5.5 Sport

Rad Ministarstva kulture i sporta u oblasti sporta za izvještajni period može se definisati kao jačanje uspostavljenih temeljnih odredaba sistema sportske djelatnosti, sa posebnim akcentom na vrhunski

sport i sportski podmladak, a što doprinosi ukupnom razvoju i značaju Kantona Sarajevo ne samo u okviru Bosne i Hercegovine.

Direktnu finansijsku podršku za redovni rad i programe u sportu od strane Ministarstva u ovome periodu dobilo je oko 250 organizacija u sportu, te možemo potvrditi da je svojim radom Ministarstvo uspjelo ne samo održati nego i obogatiti nivo sportskog života, kako vrhunskog tako i razvojnog.

Iz navedenoga možemo konstatovati da su, bez obzira na izuzetno teške okolnosti (nezaživljavanje usvojenog državnog zakona o sportu iz 2008. godine, sveukupna recesija), nezavidnu materijalnu situaciju (nepostojanje stimulativne politike za sponzore i općenito nedovoljno finansijskih sredstava), organizacije u sportu uz maksimalnu podršku Ministarstva kulture i sporta ostvarile značajne rezultate i time doprinijele ukupnom razvoju i značaju Kantona Sarajevo ne samo u okviru Bosne i Hercegovine.

Sportski odgoj i obrazovanje – U prethodnom periodu Ministarstvo je dalo maksimalnu podršku programima koji su značajno uticali na sticanje utilitarnih znanja u području sporta kao npr. proljetni kros osnovnih i srednjih škola za učenike i učenice osnovnih i srednjih škola, atletski kup za učenike i učenice osnovnih i srednjih škola, škole plivanja, turniri za mlade i sa međunarodnim učešćem u različitim sportovima, ljetni i zimski kampovi u različitim sportovima i dr. Opredjeljenje Ministarstva je na kvalitetnoj podršci sveukupnom radu sa mladim u sportskim organizacijama (omogućavanje trenažnog procesa, učešća na takmičenjima i sl.).

Sport za sve – Ministarstvo je cijeneći značaj sporta za ličnim pravom čovjeka za razvojem, stvaralaštvom, samopotvrđivanjem i drugim civilizacijskim vrijednostima kojima se bogati i osvaja kvalitet života davalo podršku projektima kao što su ulična trka Viviccita 2018., Sarajevo polumaraton 2018., takmičenje u ski trčanju "Svi na snijeg", open u stonom tenisu osoba sa invaliditetom, promocija biciklizma u 2018., matura para plesa 2018. i sl..

Razvojni sport – Ministarstvo je u proteklom periodu dalo izniman značaj podršci razvojnog sporta, bez koga nema uslova da se stvara i vrhunski sportista. Podrška je najznačajnija u obezbjeđenju uslova za treniranje i takmičenje u državnim prvenstvima i najvećim dijelom zahvaljujući toj podršci te sportske organizacije nastavljaju sa radom. Ministarstvo daje poseban akcenat na sport osoba sa tjelesnim oštećenjem i onemogućenjem, što je za rezultat imalo uključivanje velikog broja tih osoba u redovne trenažne sportske programe, te na kraju i najbolje sportske rezultate na državnom i međunarodnom nivou.

Vrhunski sport – Poseban interes Ministarstva je iskazan u segmentu vrhunski sport, jer u našem Kantonu i jeste najveći broj sportista koji su uspjeli da ostvare vrhunski sportski rezultat. Veliki je broj aktivnosti u tome smislu, od pomoći za pripreme do nastupa reprezentativaca na Svjetskim prvenstvima, Evropskim prvenstvima, Svjetskim kupovima.

U 2018. godini budžet za sport je značajno povećan i iznosio je 6.969.690 KM, što iznosi 0,91% od ukupnog budžeta Kantona Sarajevo, a što je povećanje od 32,9% u odnosu na 2017. godinu.

5.6 Civilna zaštita

U cilju unaprjeđenja stanja u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona Sarajevo, Kantonalna Uprava za civilnu zaštitu se kao osnovni nosilac stručnih poslova u oblasti zaštite i spašavanja u Kantonu uspješno realizovala poslove i zadatke iz Programa rada Uprave za 2018. godinu, kao i druge poslove i zadatke koji nisu bili predviđeni navedenim Programom u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim propisima i učinjeni su značajni pomaci na organizovanju i uspostavljanju jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja na području Kantona. Posebno su značajne mjere i aktivnosti koje je Uprava poduzimala na provođenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća (velikih kišnih i snježnih padavina, niskih temperatura, poplava, klizišta, požara i dr.).

U toku 2018. godine Profesionalna vatrogasna brigada (PVB) Sarajevo je imala ukupno 15.054 intervencije, od čega najveći broj obezbjeđenja zračnih operacija, 1.003 požarnih, nijedna eksplozija, 619 ostalih intervencija (raznih tehničkih intervencija, obezbjeđenja društvenih, političkih, kulturnih i sportskih manifestacija, koje su se održavale na području Kantona), u 2018. godini zabilježeno je povećanje intervencija na obezbjeđenju zračnih operacija polijetanja i slijetanja aviona na Međunarodni aerodrom Sarajevo za 13,8%.

Tabela 81. Podaci o intervencijama

Intervencije	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/ 2017
Požari	955	1.200	1.117	1.334	1.003	75,2
Eksplozije	1	2	3	1	0	0
Ostalih ukupno	351	374	435	451	619	137,3
Obezbjeđenje polijetanja i slijetanja aviona	10.987	10.378	11.399	11.798	13.432	113,8
Ukupno svih intervencija	12.294	11.954	12.954	13.584	15.054	110,8
Vrijednost napadnute imovine	147.089.300	37.765.050	46.331.700	61.685.150	75.962.100	123,1
Pričinjena materijalna šteta	6.335.560	1.901.730	5.264.750	2.467.800	1.739.360	70,5
Vrijednost spašene imovine	140.753.740	35.863.320	41.066.950	59.217.350	74.222.740	125,3
Procenat spašene imovine	95,7	95	89	95,99	97,71	101,8

Vrijednost napadnute imovine u 2018. godini bilježi rast za 23,1% u odnosu na prethodnu godinu. Posebno treba istaći, da procent spašene imovine u izvještajnom periodu iznosi 97,7%, te da je iznad procenta spašene imovine u vatrogasnim jedinicama razvijenih zemalja, što svakako predstavlja pokazatelj izrazito visoke efikasnosti PVB Sarajevo.

5.7 Sigurnost građana

Kriminalitet na području Kantona Sarajevo u 2018. godini u odnosu na isti period prethodne godine, posmatrano kroz statističke pokazatelje, karakteriše smanjenje broja, registrovanih krivičnih djela za 0,9% dok je povećan broj prijavljenih lica za 13,8%, maloljetnih izvršilaca za 63,8%, povratnika u činjenju krivičnih djela za 0,9% i lica lišenih slobode za 7%. U odnosu na 2017. godinu, neznatno je povećana ukupna rasvijetljenost krivičnih djela (za 0,1%).

U 2018. godini, registrovano je 4.275 krivičnih djela što je za 41-no djelo ili 0,9% manje u odnosu na prethodnu godinu. U 2.059 slučaja (48,2% od ukupnog broja krivičnih djela), krivična djela su izvršena

od strane poznatih izvršilaca i izvršilaca zatečenih u činjenju krivičnog djela, a 2.216 krivična djela (ili 51,8%), prijavljeno je po nepoznatom izvršiocu, od kojih je 786 naknadno rasvijetljeno (ili 35,5%).

Tokom izvještajnog perioda ukupno je rasvijetljeno 2.845 krivičnih djela ili 66,5% što je za 0,1% veća rasvijetljenost u odnosu na prethodnu godinu. Za izvršenje navedenih djela prijavljeno je 2.795 lica, od kojih je 1.486 povratnika u činjenju krivičnih djela (ili 53,2% prijavljenih), 95 maloljetnika, a 1.147 lica je lišeno slobode (ili 41% prijavljenih).

U odnosu na 2017. godinu veći je broj, prijavljenih lica za 338 (ili 13,8%), povratnika za 13 (ili 0,9%), maloljetnih izvršilaca za 37 (ili 63,8%) i lišenih slobode za 75 (ili 7%).

U 2018. godini u odnosu na 2017. godinu, zabilježeno je neznatno smanjenje broja registrovanih krivičnih djela i to za 41 ili 0,9%. Najznačajnije smanjenje zabilježeno je u oblasti protiv: imovine (za 196 djela), djela regulisanih Zakonom o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije (za 35), javnog reda i pravnog prometa (za 28), itd., dok je povećanje evidentirano u oblastima protiv: zdravlja ljudi (za 122 djela), pravosuđa (za 30), slobode i prava čovjeka i građanina (za 28), sigurnosti javnog prometa (za 18), opće sigurnosti ljudi i imovine (za 14), itd.

Tabela 82. Uporedni pokazatelji saobraćajnih nezgoda i posljedica na području Kantona Sarajevo

Krivična djela	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Ukupno saobraćajnih nezgoda	10.974	11.475	11.367	10.438	9.258	88,7
Saobraćajne nezgode sa nastradalim licima	900	900	901	786	805	102,4
Saobraćajne nezgode sa materijalnom štetom	10.074	10.575	10.466	9.652	8.453	87,6
Poginulo lica	19	15	21	14	17	121,4
Povrijeđeno lica	1.183	1.206	1.219	1.035	1.112	107,4

Izvor: Izvještaj MUP-a 2018. godina

Registrovano je 9.258 saobraćajnih nezgoda (1.180 ili 11,3% manje), 8.453 sa materijalnom štetom (1.199 ili 12,4% manje) i 805 sa nastradalim licima (19 ili 2,4% veći broj u odnosu na prošlu godinu).

6. Javna infrastruktura

6.1 Saobraćajna infrastruktura

Djelatnost saobraćaja se najčešće prati, kao i djelatnost građevinarstva, za područje Federacije BiH, iako je glavno saobraćajno čvorište u Gradu Sarajevo. Analizirat će se transparentni podaci za sve oblike saobraćaja-komunikacija.

Željeznički saobraćaj

Željeznice FBiH su u 2018. godini, u odnosu na godinu prije, ostvarile bolje rezultate u sektoru prijevoza putnika i u sektoru prijevoza robe.

Kod prijevoza robe registrovan je rast u obimu prevezene robe od 2,5%, odnosno 220 hiljada tona više u odnosu na 2017. godinu. Unutrašnjim prijevozom prevezeno je 5.737 hiljada tona robe, što je za 3,6% manje u odnosu na 2017. godinu. Obim robe prevezene izvan granica BiH povećan je za 15,4% u odnosu na 2017. godinu, tako da je ukupna količina prevezene robe međunarodnim prijevozom u 2018. godini iznosila 3.196 hiljada tona. Strukturalno, od ukupnog prijevoza robe željeznicom na unutrašnji prijevoz odnosi se 64,1%, a na međunarodni 35,9%.

U sektoru prijevoza putnika željeznicom zabilježen je rast u odnosu na 2017. godinu. Prevezeno je ukupno 413 hiljada putnika, što je za 16,3% više u odnosu na 2017. godinu. Međunarodnim prijevozom prevezeno je hiljadu putnika, dok je ostalih 412 hiljada prevezeno unutrašnjim prijevozom, što predstavlja rast od 16,2% u odnosu na godinu ranije. Broj putničkih kilometara se također značajno povećao u 2018. godini, i to za 39,2% u odnosu na godinu ranije.

Cestovni saobraćaj

Prema statističkim podacima u toku 2018. godine, na poručju Kantona Sarajevo prevezeno je ukupno 127 hiljada tona robe, što je u odnosu na količinu prevezene robe iz 2017. godine manje za 23,0%. Istovremeno, u Federaciji BiH prevezeno je 6,2 miliona tona robe, što je za 22,7% više u odnosu na godinu ranije.

Tabela 83. Prijevoz putnika i roba

Vrsta prijevoza	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
CESTOVNI PRIJEVOZ ROBE						
Prijeđeni kilometri vozila (000)	4.466	5.103	5.784	16.295	14.430	88,6
Prevezeno tona robe (000)	31	32	34	165	127	77,0
Tonski kilometri (000)	28.062	32.548	49.590	154.477	125.222	81,1
CESTOVNI PRIJEVOZ PUTNIKA						
Prijeđeni kilometri vozila (000)	12.248	12.297	12.259	12.930	13.017	100,7
Prevezeni putnici (000)	2.555	2.545	2.551	2.575	2.628	102,1
Putnički kilometri (000)	271.979	277.669	277.290	275.745	272.935	99,0
GRADSKO-PRIGRADSKI PRIJEVOZ						
Prijeđeni kilometri ukupno (000)	12.061	11.949	11.928	11.953	12.199	102,1
Tramvaji	2.318	2.291	2.168	2.060	2.287	111,0
Autobusi	8.247	8.155	8.132	8.381	8.631	103,0
Trolejbusi	1.496	1.503	1.628	1.512	1.281	84,7
Prevezeni putnici (000)	96.465	95.876	95.487	94.230	93.396	99,1
Tramvaji	42.857	42.844	42.396	41.861	41.795	99,8
Autobusi	37.146	36.563	36.797	36.280	37.176	102,5
Trolejbusi	16.462	16.469	16.294	16.089	14.425	89,7

Gradsko - prigradskim prevozom, na području sarajevskog kantona u 2018. godini, prevezeno je oko 93,4 miliona putnika, što je za 0,9% manje u odnosu na broj prevezenih putnika iz 2017. godine. Strukturalno, najveći broj putnika koristio je tramvaj kao sredstvo javnog prevoza (44,7%), te se broj prevezenih putnika tramvajem u 2018. godini nije značajno mijenjao u odnosu na 2017. godinu. Na drugom mjestu najčešće korištenih sredstava javnog prevoza jesu autobusi sa (39,8%) učešća u ukupnom broju prevezenih putnika, te je povećan u odnosu na prethodnu godinu za 2,5%. Trolejbusima je prevezeno (15,4%) od ukupnog broja putnika, taj broj je smanjen u odnosu na 2017. godinu za 10,3%.

Što se tiče broja registrovanih vozila u 2018. godini, u Kantonu Sarajevo, zabilježeno je ukupno 148.633 registrovanih vozila. U odnosu na 2017. godinu, u Kantonu Sarajevo registrovano je 3,2% više vozila i to najviše putničkih (90,2%). Povećan je broj registrovanih putničkih vozila (3,4%) kao i broj registrovanih teretnih vozila za (0,3%), autobusa za (6,4%), dok je broj motocikala smanjen za (16,0%).

Avio saobraćaj

U avio saobraćaju Federacije BiH, u toku 2018. godine, došlo je do povećanja međunarodnog prometa aviona za 4,3% u odnosu na 2017. godinu. Ukupno je prevezeno 1.655.603 putnika, što je za 8% više u odnosu na godinu ranije. Međutim, kod međunarodnog prijevoza tereta nastavljen je negativan trend iz prošle godine, te je zabilježen pad obima prevezenog tereta za 8,5% odnosno ukupno je prevezeno 1.986 tona tereta.

Aerodrom Sarajevo je 2018. godinu zaključio sa brojkom od preko milion prevezenih putnika (1.046.635), što je za 9,3% više u odnosu na 2017. godinu i čini 63,2% od ukupnog broja prevezenih putnika na nivou Federacije BiH. U 2015. godini, Agencija za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi (BHANSA) je na osnovu preleta ostvarila prihode u vrijednosti od 33 miliona KM, dok su u 2016. godini prihodi povećani na 38,1 miliona KM. U 2017. godini nastavljen je trend rasta prihoda Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH (BHANSA), te je ukupan iznos ostvarenih prihoda od preleta

bio 48,6 miliona KM, što je za 11 miliona KM odnosno za 26,7% više u odnosu na 2016. godinu. U 2018. godini u odnosu na 2017. godinu zabilježeno je povećanje prihoda za 9,5% odnosno 4,6 miliona KM. Uvođenje slobodne rute letenja (FRA) u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine i ulazak u regionalni projekt SEAFRA (prvi zajednički prostor slobodnih ruta H24 u Evropi, koji obuhvaća Hrvatsku, Srbiju, Crnu Goru i Bosnu i Hercegovinu) donijeli su brojne koristi, uključujući skraćivanje putanje aviona, smanjenje potrošnje goriva i cijene preleta, te povećanje obima zračnog saobraćaja. Koncept SEAFRA za rezultat ima skraćivanje putanja aviona na dnevnom nivou, smanjenje potrošnje goriva na dnevnom nivou za 9,3 tone, što za jednu godinu iznosi oko 3,4 miliona kg, kao i zaštitu okoliša smanjivanjem dnevne potrošnje goriva i emisije stakleničkih plinova. Značajna korist je i u smanjenju cijene preleta kroz zračni prostor BiH, što implicira poboljšanje konkurentnosti. Naredni korak je uvezivanje SEAFRA i SAXFRA (Slovenija/Austrija), čime će jedan veći dio prostora u Evropi biti integriran u jedno veliko FRA područje kojega će činiti zračni prostor šest država. Slobodne rute letenja među ključnim su postignućima u okviru inicijative EU-a za uspostavu Jedinog evropskog neba (Single European Sky), nezavisnog o državnim granicama ili granicama funkcionalnih blokova zračnog prostora, s ciljem povećanja sigurnosti i učinkovitosti, kao i kapaciteta zračnog saobraćaja u Evropi.

Rast prihoda rezultat je uvođenja koncepta slobodnih ruta u zračnom prostoru BiH zajedno sa Srbijom, Crnom Gorom i Hrvatskom. BiH do novembra 2014. godine nije imala kontrolu nad svojim vazдушnim prostorom. Izuzetak je bio prostor u neposrednoj blizini međunarodnih aerodroma u Sarajevu, Banjaluci, Mostaru i Tuzli. Planirani rok za preuzimanje kontrole nad cjelokupnim vazдушnim saobraćajem na nebu iznad BiH je 5. decembar 2019. godine¹³. Na taj način, omogućit će se smanjenje potrošnje goriva, emisije ugljen-dioksida, kao i uštede za vremenski period letenja na najkraćim putanjama.

6.2 Vodosnabdijevanje

Javno vodosnabdijevanje na području Kantona Sarajevo organizovano je preko četiri (4) sistema vodosnabdijevanja kojim upravljaju javna komunalna preduzeća u vlasništvu Kantona i općina.

Tabela 84. Pregled javnih vodovodnih sistema u Kantonu Sarajevo

Vodovodni sistemi	Broj korisnika
Sarajevski vodovod	399.373
Gradski vodovod Misoča Ilijaš	16.000
Vodovod Hadžići	24.000
Vodovod Trnovo	1.600
Ukupno	440.973

Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama izdruštvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo u 2018. godini

Prema zvaničnim statističkim pokazateljima u odnosu na broj stanovnika, u Kantonu Sarajevo je priključeno oko 98% stanovnika na vodovodne sisteme. Dio stanovnika snabdijeva se iz vodovoda lokalnog značaja, a određeni broj individualno, putem manjih vrela i bunara. J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo prati kvalitet vode za piće iz pedeset devet (59) većih vodovodnih sistema, shodno zakonu o komunalnim djelatnostima na području devet općina KS, dok bi ostale

¹³ BHANSA

individualne vodovode trebali pratiti građani korisnici - prema Zakonu o vodama¹⁴, kojim se uređuje način upravljanja vodama unutar teritorije Federacije BiH.

Tabela 85. Lokalni vodovodi u Kantonu Sarajevo prema broju korisnika

Lokalni vodovodni sistemi	Broj korisnika na lokalnim vodovodima pod nadzorom	Broj korisnika na lokalnim vodovodima bez nadzora
Područje šest Sarajevskih općina	6.139	683
Općina Ilijaš	686	-
Općina Hadžići	21.200	-
Općina Trnovo	1.470	-
Ukupno	29.495	-

Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo u 2018. godini

Vodovodni sistemi

Snabdijevanje pitkom vodom na području općina Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća i općine Trnovo (olimpijskih planina Bjelašnice i Igmana) obezbjeđuje se, najvećim dijelom (87%) eksploatacijom podzemnih voda iz aluvijalnih naslaga u Sarajevskom polju. Vrijednosti sadašnje specifične potrošnje vode domaćinstava iznose oko 120 l/st.dan, a privrede oko 64 l/st.dan. Širenjem grada Sarajeva uvećavao se broj stanovnika a time i potreba za velikom količinom pitke vode.

Vodovodni sistem općine Ilijaš zasniva se na korištenju voda rijeke Misoče kao jedinog izvorišta koje je uključeno u sistem. Procjenjuje se da javno vodosnabdijevanje pokriva oko 79,61% potrošača.

JKP "Komunalac" d.o.o. Hadžići upravlja sa sedamnaest (17) vodovodnih sistema, na koje je priključeno 24.000 korisnika tj. 69,74% stanovnika. Vodovodni sistemi rađeni su prije dvadeset do pedeset godina, čija je prosječna starost cca. 35 godina, a ostalih cca. 30,26% stanovnika snabdijeva se sa nekog individualnog vodovoda.

Prema podacima općine Trnovo iz 2018. godine, snabdijevanje stanovnika vodom riješeno je preko gradskih vodovoda u urbanom dijelu Trnova, Igmana i Bjelašnice, dok su ostala sela i zaseoci vodosnabdijevanje riješili kaptiranjem izvora i izgradnjom lokalnih seoskih vodovoda iz sopstvenih resursa ili iz pomoći donatora i općine. Upravljanje i održavanje vodovoda vrši KJKP „Vodovod i kanalizacija“ iz Sarajeva za vodovodni sistem Hrasnica – Bjelašnica, a dvadeset i pet (25) lokalnih seoskih vodovode održava JKP "Trnovo".

Sistem za odvodnju oborinskih i otpadnih voda

Oko 78% stanovništva, na urbanom području Kantona Sarajevo, služi se kanalizacionim sistemom za prikupljanje otpadnih voda, a eliminacija otpadnih voda putem septičkih jama vrši se kod 22% stanovnika.

Područje izgrađene kanalizacije nalazi se duž rijeke Miljacke, rijeke Željeznice i njihovih drugih pritoka. Centralni dio, odnosno Grad Sarajevo (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad) drenira ka rijeci Miljacki, dok se područje Ilidže drenira prema rijeci Željeznici a područje Vogošće prema potoku Vogošća. Naseljeni dijelovi unutar Kantona Sarajeva, Ilijaš i Trnovo nisu u navedenom sistemu i pod ingerencijom KJKP "VIK", dok je naselje Hadžići priključeno na sistem, ali nije u nadležnosti KJKP "VIK".

¹⁴ „Službene novine Federacije BiH“, broj 70/06

Prema podacima JKP "Vodostan" Ilijaš, postoji izgrađena kanalizaciona mreža za odvođenje otpadnih voda za oko 80% stanovnika, dok ostali dio stanovništva vrši zbrinjavanje na neadekvatan način.

JKP "Komunalac" d.o.o. Hadžići upravlja sa tri kanalizaciona sistema (Hadžići, Pazarić i Tarčin) i kolektorom Hadžići - Mostarsko raskršće - Blažuj, na koja je priključeno 9.338 korisnika, tj. cca 40% stanovnika.

Urbani dio Trnova koristi kanalizacioni sistem RS. Područje Igmana i Bjelašnice se snabdijeva vodom iz sistema KJKP „Vodovod i kanalizacija” iz Sarajeva i koristi njihov kanalizacioni sistem. Osim urbanog dijela Trnova, Igmana i Bjelašnice naseljena mjesta nemaju izgrađene kanalizacione sisteme. U toku je izgradnja kanalizacionih sistema na području općine kroz izgradnju kolektora u mjesnim zajednicama.

Veći dio naselja i sela koji nisu obuhvaćeni izgrađenim kanalizacionim sistemima, odvodnju otpadnih voda vrši preko septičkih jama. Koncentrisanom gradnjom a izgradnjom neadekvatnih septičkih jama, javljaju se problemi neuslovnog stanovanja, izlivanja sadržaja i nekontrolisanog oticanja. Neka područja imaju urađene lokalne seoske kanalizacije, koje se provode do najbližeg vodotoka.

Odvodnja oborinskih voda značajno zaostaje za odvodnjom otpadnih voda i po dužinama mreže i po površinama pokrivenosti. Neriješena odvodnja oborinskih voda u nekim područjima utiče na stabilnost terena. U mnogim naseljima saobraćajnice nisu uređene, pa nije adekvatno riješena odvodnja atmosferskih voda i dolazi do uključivanja u fekalnu kanalizaciju.

6.3 Energetska infrastruktura

KS nema vlastitih izvora, ni primarnih, ni sekundarnih fosilnih oblika energije, pa se snabdijevanje energijom ostvaruje preko sistema za kontinuiranu dobavu i distribuciju (elektroenergetski i gasni sistem), kao i punktova za skladištenje i prodaju tečnih i krutih goriva. Složenost snabdijevanja države energijom, posebno velikih urbanih cjelina, kao i sve veće poskupljenje energije u svijetu i kod nas, imali su uticaja na razvoj sistema transporta, distribucije i korištenja energije u KS. Bitni elementi za sagledavanje dostignutog razvoja energetike u KS su, izgrađenost postojeće energetske infrastrukture, stepen iskorištenosti energetske kapaciteta, potrošnja, načini korištenja, od kojih ovisi poboljšanje ekonomskih i ekoloških uslova (prvenstveno očuvanje čistoće zraka kao ograničavajućeg faktora razvoja).

Osnova za izradu Bilansa energetske potrebe Kantona Sarajevo za 2019.godinu su podaci (izvještaji i planovi) energetske subjekata koji su distributeri pojedinih vrsta energije i energenata na području Kantona Sarajevo: JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica Elektrodistribucija Sarajevo, KJKP Sarajevogas d.o.o. Sarajevo, KJKP Toplane-Sarajevo d.o.o. Sarajevo, BAGS-Energotehnika d.d. Vogošća i drugi proizvođači/distributeri toplotne energije, KJP Sarajevo-šume d.o.o. Sarajevo i drugi distributeri čvrstih goriva, distributeri naftnih derivata (Holdina d.o.o. Sarajevo, Energopetrol d.d. Sarajevo, Petrol BH Oil Company d.o.o. Sarajevo, G-Petrol d.o.o. Sarajevo, Hifa Petrol d.o.o. Sarajevo i dr.), te statistički podaci Federalnog zavoda za statistiku, podaci Ministarstva privrede Kantona Sarajevo, kao i potrebne/odnosne analize i procjene Ministarstva privrede Kantona Sarajevo.

U Kantonu Sarajevo u 2018. godini je isporučena energija u iznosu od 4.736,22 GWh, od čega je: električna energija u iznosu od 1.410,29 GWh ili 29,78%, prirodni gas 1.225,63 GWh ili 25,88%, čvrsta goriva 511,64 GWh ili 10,80% i naftni derivati 1.588,66 GWh ili 33,54%.

Ukupna potrošnja energije u Kantonu Sarajevo u 2018. godini, u odnosu na 2017. godinu, je bila veća za 116,04 GWh ili 2,51%.

Tabela 86. Pregled potrošnje energije/energenata u KS

Energija/energent		Električna energija (MWh)		Zemni gas (mil. Sm ³)		Čvrsta goriva (t)	Naftni derivati (lit.)	Ukupno
		Bruto	Neto	Bruto	Neto	Čvrsta goriva	Naftni derivati	
Naturalnih jedinica	2014	1.341.624	1.229.833	99,3	98,7	91.245	165.686.705	
	2015	1.406.352	1.291.575	117,3	116,6	94.650	192.172.375	
	2016	1.390.056	1.275.841	124,769	124,249	96.098	177.781.466	
	2017	1.413.771	1.304.866	135,666	135,244	97.283	173.358.997	
	2018	1.410.289	1.316.990	129.491	128.620	154.147	166.437.165	
GWh	2014	1.341,60	1.229,80	919,5	913,5	305,4	1.552,50	4.119,00
	2015	1.406,40	1.291,60	1086,1	1079,4	314,1	1.800,70	4.607,20
	2016	1.390,00	1.275,84	1.155,30	1.150,55	323,6	1.665,81	4.534,87
	2017	1.413,80	1.304,90	1.256,30	1.252,40	325,8	1.624,40	4.620,20
	2018	1.410,29	1.316,99	1.225,63	1.217,39	511,6	1.588,66	4.736,22
TJ	2014	4.829,80	4.427,40	3.310,00	3.288,70	1.099,50	5.588,90	14.828,30
	2015	5.062,90	4.649,70	3.910,00	3.885,70	1.130,60	6.482,40	16.585,90
	2016	5.004,22	4.593,02	4.159,30	4.141,98	1.165,10	5.996,92	16.325,53
	2017	5.089,60	4.697,50	4.522,60	4.508,50	1.172,80	5.847,70	16.632,70
	2018	5.077,04	4.741,16	4.412,27	4.328,60	1.841,90	5.719,18	17.050,39

Elektroenergetski sistem

KS električnom energijom snabdijeva JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, podružnica Elektro distribucija Sarajevo. Pored Kantona Sarajevo, Podružnica Elektro distribucija Sarajevo električnu energiju isporučuje u Bosansko-podrinjski kanton.

Napajanje KS električnom energijom obezbjeđuje se iz elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine, preko glavnog energetskog čvorišta TS 400/110 kV SARAJEVO 10-Reljevo, snage 2x300 MVA, te preko slijedećih TS 110/x kV: Stari Grad – Sarajevo 11, Centar – Sarajevo 5 i Sarajevo 13, Novo Sarajevo – Sarajevo 2 i Sarajevo 7, Novi Grad – Sarajevo 14 i Sarajevo 15, Ilidža – Sarajevo 1, Sarajevo 8, Sarajevo 18 i EVP Blažuj, Vogošća – Sarajevo 4, Hadžići – Hadžići i Ilijaš - Ilijaš, i slijedećih TS 35/x kV: Vijećnica, Rajlovac, V.M.Crni, Gladno Polje, Ilijaš, Nišići, Energoinvest – A.Most, Hrasnički Stan, Igman, Klinčara i Energoinvest - Stup.

U primarnoj elektrodistributivnoj mreži (35kV) instalirani su visokonaponski vodovi ukupne dužine 109,3 km, od čega 54,9 km podzemnih i 54,4 km zračnih vodova. Sekundarnu distributivnu mrežu čine transformatorske stanice, visokonaponski vodovi i pripadajuća oprema na naponskom nivou 20,10(6) 0,4 kV. Ukupno je instalirana 1.451 transformatorska stanica sa 20(10)/0,4 kV, ukupne instalirane

snage 753 MW. Instalirano je ukupno 1.377,3 km sredjenaponskih vodova, od čega 889,1 km podzemnih i 488,2 km zračnih vodova. Ukupna dužina instaliranih niskonaponskih vodova je 3.956,1 km, od čega 717,1 km podzemnih i 3.239 km zračnih vodova.

Neto potrošnja električne energije u KS u 2018. godini, u odnosu na 2017. godinu, je bila veća za 12.124 MW_h ili 0,9%. Gubici električne energije u 2018. godini bili su 6,62%, i oni su smanjeni u odnosu na 2017. godinu - kada su iznosili 7,70 %. Gubici električne energije su uglavnom gubici u sistemu distribucije električne energije, a povećani su, jer se radi starijem elektrodistributivnom sistemu (većinom: nadzemna mreža, starije trafostanice i sl.).

Tabela 87. Pregled potrošnje električne energije po godinama u KS za period

Godina	Potrošnja električne energije			
	Bruto (MWh)	Neto (MWh)	Gubici (MWh)	Gubici (%)
2014	1.341.624	1.229.833	111.791	8,33
2015	1.406.352	1.291.575	114.777	8,16
2016	1.390.056	1.275.841	114.215	8,22
2017	1.413.771	1.304.866	117.693	7,70
2018	1.410.289	1.316.990	93.298	6,62
Indeks 2018/2017	99,8	100,9	79,3	79,0

Gasni sistem

Bosna i Hercegovina nema vlastitog plina, opskrba se odvija iz jednog izvora i transport iz jednog pravca, ne postoje skladišta, niti druge mogućnosti izravnavanja potrošnje, što znatno umanjuje sigurnost snabdijevanja ovim energentom. Transport zemnog gasa se odvija transportnim sistemom iz Ruske Federacije, preko Ukrajine, Mađarske i Srbije do Zvornika, gdje je primopredajna mjerna stanica za Bosnu i Hercegovinu. Potom se plin transportuje do Sarajeva i Zenice.

Napajanje gasom KS se vrši putem tri mjerno regulacione stanice GMRS I-Butila kapaciteta 2x62.500 m³/h, GMRS II-Velešići kapaciteta 2x62.500 m³/h i MRS III-Misoča kapaciteta 2x10.000 m³/h.

Distribuciju prirodnog gasa, odnosno isporuku prirodnog gasa krajnjim korisnicima u Kantonu Sarajevo, vrši distributer KJKP Sarajevogas d.o.o. Sarajevo. Pored Kantona Sarajevo, KJKP Sarajevogas d.o.o. Sarajevo vrši isporuku prirodnog gasa firmi A.D. Sarajevogas, Istočno Sarajevo, koja vrši isporuke krajnjim korisnicima u Istočnom Sarajevu.

Bruto potrošnja gasa u 2018. godini iznosila je 129,491 mil. Sm³, neto potrošnja prirodnog gasa u KS u 2018. godini, u odnosu na 2017. godinu, je bila manja za 6,624 mil. Sm³ ili 4,9%. Gubici prirodnog gasa u 2018. godini bili su 0,67%, i povećani su u odnosu na 2017. godinu kada su iznosili 0,46%.

Tabela 88. Pregled potrošnje prirodnog gasa po godinama u KS

Godina	Potrošnja prirodnog gasa			
	Bruto (mil. Sm ³)	Neto (mil. Sm ³)	Gubici (mil. Sm ³)	Gubici (%)
2014	99,29	98,65	0,64	0,64
2015	117,29	116,56	0,73	0,62
2016	124,769	124,25	0,52	0,42
2017	135,666	135,244	0,57	0,46
2018	129,491	128,620	0,87	0,67
Indeks 2018/2017	95,4	95,1	152,6	145,7

Centralni toplifikacioni sistemi

Toplifikacionim sistemima (TS) upravljaju pravna lica: KJKP Toplane d.o.o. Sarajevo (140 individualna kotlovnica, od čega su: 48 srednje i veće kotlovnice i 92 krovne kotlovnice, instalisana snaga 522,5 MW); BAGS-Energotehnika d.d. Vogošća (kotlovnica, koja ima 5 kotlovskih jedinica: tri na ugalj i dvije na mazut, instalisana snaga 94 MW); UNIS-Energetika d.o.o. Sarajevo (kotlovnica, instalisana snaga 33,4 MW); i EUROTERM d.o.o. Kiseljak (kotlovnica na prirodni gas, instalisana snaga 3,5 MW).

Čvrsta goriva

Prema izvještajima o isporukama čvrstih goriva u Kantonu Sarajevo dobijenih od snabdjevača/distributera čvrstih goriva: KJP Sarajevo-šume d.o.o Sarajevo, Oganj-Transport d.o.o. Sarajevo, STR Ogrijev Transport Vogošća, Sarfa d.o.o. Sarajevo, Giba-Trade d.o.o. Sarajevo i Bas-Dam d.o.o. Sarajevo, procjeni isporuka čvrstih goriva za distributere: Drvosječa d.o.o. Sarajevo i Briket d.o.o. Sarajevo, kao i drugih procjena, te temeljom potrebne odnosne bilansne analize, dat je pregled potrošnje čvrstih goriva u Kantonu Sarajevo u 2018. godini.

U 2018. godini ukupno je potrošeno 154.147 t čvrstog goriva što je za 58% više nego predhodne godine. U ukupnoj količini čvrstih goriva isporučenih u Kantonu Sarajevo u 2018.godini. najveći udio ima ogrijevno drvo 82.930 t (53,7%), zatim ugalj lignit 48.927 t (31,7%), ugalj mrki 18.713 t (12,1%), te ostala čvrsta goriva sa učešćem od 2,3%.

Naftni derivati

Ukupna potrošnja naftnih derivata u Kantonu Sarajevo u 2018.godini je 166.437.165 litara i u odnosu na 2017. godinu je bila manja za 6.921.832 litara ili 4,0%.

7. Zaštita okoliša

Institucionalni i zakonodavni okvir

U oblasti zaštite okoliša u 2018. godini vršena je primjena i priprema kantonalnih propisa, vezanih za pojedine komponente okoliša, od zraka, vode, prirode, buke, upravljanja otpadom, uključujući pripremu strateških planskih dokumenata i realizaciju okolišnih projekata.

Doneseni su sljedeći neprogramirani propisi iz nadležnosti Vlade Kantona Sarajevo:

1. Akcioni plan energetske efikasnosti u javnim objektima Kantona Sarajevo

Dana 22.03.2018. godine Vlada Kantona Sarajevo (KS) donijela je Akcioni plan energetske efikasnosti u javnim objektima KS na period od tri godine (2018.-2020. godine), odnosno do donošenja Plana energetske efikasnosti na području KS, utvrđenog Zakonom o energetske efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/17).

Akcioni plan predstavlja jednu od aktivnosti Projekta "Zeleni ekonomski razvoj", kojeg KS, putem Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, realizuje od 2015. godine u saradnji sa UNDP-ijem. Pripremi Akcionog plana prethodila je Studija energetske efikasnosti javnih objekata u KS, kojom su analizirana ukupno 322 javna objekta iz sektora zdravstva, kulture, obrazovanja, unutrašnjih poslova, rada i socijalne politike, pravde i uprave i dr.

Inače, imajući u vidu dužinu perioda na koji se donosi, raspoloživost finansijskih sredstava, te opće i posebne kriterije, odlučeno je da sadržaj Akcionog plana čini ukupno 36 javnih objekata na kojima je neophodno provesti mjere povećanja energetske efikasnosti.

2. Izmjene i dopune Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u KS

U 2018. godini Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša je predložilo izmjene i dopune Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u KS ("Službene novine KS", broj: 4/17). Pri tome se vodilo računa da izmjene i dopune Plan učine efikasnijim i provodljivijim. Usvojene su od strane Vlade KS, na sjednici održanoj 20.12.2018. godine, a objavljene u „Službenim novinama KS“ broj: 53/18. U pripremi Prijedloga izmjena i dopuna Plana su intenzivno učestvovali članovi Stručnog tijela za koordinaciju i nadzor, a obavljani su i posebni sastanci, i zatražena mišljenja organizacija i institucija koje su uključene u realizaciju Plana.

7.1 Zaštita zraka

U 2018. godini je, posredstvom Zavoda za javno zdravstvo KS koji upravlja stanicama za automatski monitoring kvaliteta zraka u KS, izvršena nabavka rezervnih dijelova za analizatore. Također izvršena je kalibracija analizatora u kalibracionoj laboratoriji akreditiranoj prema standardu ENISO 17025, a u skladu sa važećim propisima iz oblasti zaštite zraka. Izvršena je nabavka još jedne stacionarne automatske stanice za mjerenje kvaliteta zraka, koja je smještena na krovu zgrade Zavoda za javno zdravstvo KS na području Općine Ilidža. Izvršeno je poboljšanje konekcije na web stranici <http://:kvalitetzraka.ba>.

Nastavljen je rad na ažuriranju Registra postrojenja za sagorijevanje (kotlovnica), utvrđene su i kontrolisane mjere prevencije koje moraju primjenjivati obveznici pribavljanja okolinskih dozvola, dok je posebna pažnja usmjerena na osposobljavanje Zavoda za planiranje razvoja KS za integraciju aspekta kvaliteta zraka u prostorno planiranje, upotrebu GIS disperzionih modela u cilju sagledavanja i davanja stručnih mišljenja za nove izvore zagađenja i zahvate u prostoru.

U Budžetu KS za 2018. godinu osigurana su sredstva za subvencioniranje gasnih priključaka na postojeću infrastrukturu „Sarajevogasa“ s ciljem stimulanja upotrebe prirodnog gasa kao ekološki podobnog energenta u KS. U toku 2018. godine u tri navrata su objavljivani Javni pozivi, i to Javni pozivi za rekonstrukciju postojeće gasne instalacije i Javni pozivi za nove priključke na gasnu instalaciju. Ovim projektom je povećan broj korisnika prirodnog gasa.

U toku 2018. godine su, prema Planu interventnih mjera u KS, 4 puta proglašavane epizodne situacije, i to dva puta I epizoda "Pripravnost" i dva puta II epizoda "Upozorenje".

7.2 Vode

Snabdijevanje vodom i zaštita izvorišta

U 2018. godini, za potrebe izrade Urbanističkih planova urbanog područja KS, Zavod za planiranje razvoja KS pokrenuo je izradu Studiju vodosnabdijevanje na području KS i njena izrada je u toku. Paralelno Studiji vodosnabdijevanja na području KS radi se i Studija odvodnje i tretmana otpadnih i oborinskih voda na području KS, također za izradu Urbanističkih planova urbanog područja KS.

Centralni vodovodni sistem kojim upravlja KJKP „Vodovod i kanalizacija“

Kao najznačajniji sistem za vodosnabdijevanje Kantona je centralni vodovodni sistem kojim upravlja KJKP „ViK“, čiji su glavni resursi vode izvorišta Sarajevskog polja (podzemna akumulacija vode sa bunara u Konacima, Bačevo, Sokolović kolonija i Stup), odakle se zahvata 75,76 %. Preostali dio zahvata se sa planinskih izvorišta (Mošćanica, Crnil, Uroševo vrelo, Kovačići, Sedrenik, Vrelo vode, Hrasnica), a istovremeno se i kupuje voda sa Jahorinskih vrela, Tilave i Peračkog vrela.

Nijedno izvorište u okviru centralnog vodovodnog sistema nema usvojenu Odluku o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12). Zbog određenih nesuglasica i određenih zakonskih prepreka između dva Entiteta, u tokom 2017. godine Vlada KS imenovala je Komisiju u cilju donošenja Odluke o privremenoj zaštiti Izvorišta vode za piće „Sarajevsko polje“, a u skladu sa izmjenama i dopunama Zakona o vodama KS („Službene novine KS“, broj: 18/10 i 43/16). Komisija je u maju 2018. godine dostavila Ministarstvu privrede KS Nacrt Odluke o privremenoj zaštiti Izvorišta vode za piće „Sarajevsko polje“, da dostavi u dalju zakonom propisanu proceduru. Ministarstva privrede KS je istu uputilo na mišljenje Ministarstvu finansija KS, Ministarstvu pravde i uprave KS i Ureda za zakonodavstvo, a čije je mišljenje obavezujuće pri donošenju zakonskih akata.

U julu 2018. godine Komisija je razmatrala dostavljene primjedbe od gore navedenih institucija, te pojedine ugradila u Odluku i istu u formi Prijedloga dostavila Ministarstvu privrede KS u dalju

proceduru usvajanja i donošenja pomenute Odluke. Ministarstvo privrede KS do dana današnjeg nije dostavilo materijal u dalju proceduru.

Prosjeck ukupno zahvaćenih i distribuiranih količina voda u protekloj godini kretao se između 2800-3100 l/s. Sa izvorišta Bačevo, Sokolovići i Stup se zahvata ukupna količina od oko 2600-2800 l/s, koja zajedno sa vodama planinskih vrela, kao i preuzetim količinama iz drugih sistema (Tilava 45 l/s, Jahorinska vrela 54-60 l/s) ipak nedovoljne su za uredno vodosnabdijevanje svih potrošača.

U sistem su uvedene nove količine vode sa tri bunara i to: B-6A i B-7A na Bačevu i BSK-7 u Sokolovićima.

U toku 2018. godine ukupno je proizvedeno 92.679.951 m³ vode i manje je za 3,7% u odnosu na 2017., a isporučeno je 24.436.879 m³ što je za 0,2% više nego prethodne godine. Gubici iznose 73,4%, od toga tehnički 64,6% i administrativni 8,8%.

Ključni problemi u vodovodnom sistemu su: dotrajalost i loše stanje svih dijelova sistema (vodovodne mreže sa pratećom opremom i vodovodnih objekata), izrazito visoki gubici unutar sistema vodosnabdijevanja, kompleksnost sistema koja je uslovljena konfiguracijom terena i lokacijama izvorišta sa kojih se voda transportuje, visoki pritisci, nagomilana dugovanja potrošača, bespravna gradnja, ilegalni priključci, poteškoće u obezbjeđivanju finansijskih sredstava za redovno održavanje i poboljšanje mreže— loša tarifna politika, itd.

Prema Izvještajima KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo, procjenjen broj bespravnih priključaka je oko 20.000, od ukupno 17.300 registrovanih priključaka na području KS.

Ograničeni kapaciteti postojećih izvorišta, kao i enormni gubici vode u sistemu, ne ostavljaju mogućnost budućeg razvoja vodovodnog sistema bez velikih ulaganja.

U cilju poboljšanja vodosnabdijevanja potrošača iz javnog centralnog sistema pokrenuti su značajni projekti kao što su „Projekat vodovoda Sarajevo“, na osnovu zaduženja sa EBRD-om, zatim NRW Projekat koji ima za cilj smanjenje gubitaka na vodovodnoj mreži i povećanje fakturisanih količina isporučene vode.

Poseban problem dodatno uslovljavaju i hidrološki uslovi koji su u protekloj godini bili nepovoljni. Iako su i dalje evidentni izuzetno veliki gubici vode, koji su rezultat prvenstveno dugogodišnjeg neulaganja u održavanje i obnovu sistema, KJKP „ViK“ intenzivno radi na otklanjanju kvarova, rekonstrukciji vodovodne mreže i optimizaciji sistema. U 2018. godini ukupno je opravljeno 3.512 kvarova na vodovodnoj mreži. Ovo je uočljivo jer su u pojedinim zonama prestale noćne redukcije.

U skladu sa Zakonom o hrani (“Službene novine BiH”, broj: 50/04) kao i Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (“Službene novine BiH”, broj: 40/10 i 42/17) utvrđena je obaveza provođenja sistema samokontrole HACCP u svim preduzećima koja se bave isporukom vode za piće, ako je isporučena količina vode veća od 10 m³/dan, odnosno ako se sistemom snabdijeva 50 i više potrošača. Uvođenje sistema samokontrole HACCP je utvrđeno kao obaveza počev od 2012. godine. Na području KS jedino je preduzeće JKP “Vodostan” d.o.o. Ilijaš sprovelo ovaj standard, počev od 18.02.2018. godine.

Lokalni sistem kojim upravlja JKP „Komunalac“

Od ukupnog broja evidentiranih potrošača na području općine Hadžići 85% se snabdijeva sa izvorišta u javnom sistemu vodosnabdijevanja, a ostalih 15% se snabdijeva sa nekog od lokalnih izvorišta. Svih devetnaest izvorišta u javnom vodovodnom sistemu, koji su u nadležnosti JKP „Komunalac“ d.o.o. Hadžići, imaju Odluke o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12). Osnovni problem vodovodnog sistema na području općine Hadžićima je zamućivanje pojedinih vrela, koja se pri prekoračenju dopuštene vrijednosti isključuju iz sistema, čija posljedica je uvođenje redukcije vode.

Lokalni sistem kojim upravlja JKP „Trnovo“

Na području općine Trnovo donesene su Odluke o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama za izvorišta sa kojih se vrši snabdijevanje naselja na području općine, i to za: Crni potok, Jezero, Krsinja, Duganja, Mala vrela i Zabojska, u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12).

I dalje traju započete aktivnosti na obezbjeđivanju potrebnih količina voda za turističko naselje Buroj Ozone i područja sportsko-rekreativnog centra Bjelašnica, neovisno od centralnog vodovodnog sistema. Kaptiranje izvorišta Velika vrela i Pršetak su dijelimično izvedena. Za izvorište Pršetak i velika vrela je donešena Odluka o sanitarnim zonama zaštite izvorišta.

Aktivnosti na realizaciji višenamjenskog vodoprivrednog sistema „Crna Rijeka“ prema dostupnim informacijama su ponovno pokrenute. Izrađeni su projekti kroz koja su prezentovana određena rješenja. S obzirom da je realizacija ovog projekta neizvjesna, kao jedino rješenje za uredno vodosnabdijevanje nameće se racionalno korištenje postojećih raspoloživih količina pitke vode.

Neophodno je pristupiti opremanju novih naselja tehnički korektnom vodovodnom mrežom, jer je evidentan značajan zaostatak opremanja hidrotehničkom infrastrukturom u odnosu na urbani razvoj pojedinih dijelova KS.

Zaštita postojećih i potencijalnih izvorišta sa sanitarnog aspekta, kroz donošenje ili noveliranje odluka o zaštiti, predstavlja jedan od najbitnijih zadataka u ovoj oblasti, a ujedno je to i zakonska obaveza prema važećoj regulativi u oblasti zaštite i upravljanja vodama.

Lokalni sistem kojim upravlja JKP „Vodostan“

U općini Ilijaš, JKP „Vodostan“ d.o.o. Ilijaš upravlja sa izvorištima koja su uključena u javni vodovodni sistem kao i sa određenim brojem lokalnih sistema na području općine. Rijeka Misoča je od strateške važnosti za ovu općinu, jer je to glavni i trenutno jedini vodni resurs za snabdijevanje stanovništva i privrede. Općina ima velike probleme u vodosnabdijevanju, pogotovo u ljetnjem periodu, pošto se na područjima općina Vareš i Breza vrše određena zahvatanja vode, uzvodno od postojećeg vodozahvata koji je u funkciji vodosnabdijevanja Ilijaša. Ovo znatno utiče na smanjenje količine vode koja se može koristiti za piće u slivnom području rijeke Misoče.

Za sedam (7) izvorišta, koja se koriste za vodosnabdijevanje na teritoriji općine Ilijaš usvojene su odluke o zaštiti izvorišta vode za piće u skladu sa važećim Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12). Za novo izvorište Vrutak donesena je Odluka o zaštiti izvorišta („Službene novine KS“, broj: 44/15). Izvorištem još uvijek ne upravlja JKP „Vodostan“ Ilijaš.

Kao što je već rečeno, na području KS jedino je preduzeće JKP „Vodostan“ d.o.o. Ilijaš sprovelo ovaj standard, počev od 18.02.2018. godine.

Ključni problemi u javnom vodovodnom sistemu općine Ilijaš su: nedovoljna količina vode za pojedina naselja, nedovoljna razvijenost vodovodne mreže i objekata sistema, te dotrajalost postojeće mreže. Proširenje vodovodnog sistema potrebno je ostvariti povećanjem rezervoarskog prostora, izgradnjom novih pumpnih stanica, izgradnjom potisnih cjevovoda i primarnih distribucionih cjevovoda, kao i izradnjom sekundarne distributivne mreže za nova naselja. Zbog toga je potrebno napraviti plan i program realizacije i obezbjeđenja sredstava za realizaciju projekta Crna Rijeka, jer su zahvatima iz rijeke Bosne, u postojećem stanju, iscrpljene i posljednje mogućnosti za uvođenje značajnijih količina vode u centralni sistem.

Zaštita postojećih i potencijalnih izvorišta sa sanitarnog aspekta, kroz donošenje ili noveliranje odluka o zaštiti, predstavlja jedan od najbitnijih zadataka u ovoj oblasti, a ujedno je to i zakonska obaveza prema važećoj regulativi u oblasti voda.

Odvodnja otpadnih i oborinskih voda i uređenje vodotoka

Centralni sistem za prikupljanje i odvođenje otpadnih voda je dotrajao, izveden djelimično kao separatan. Značajan dio je mješoviti, te je na nekim potezima neodgovarajućeg profila. Otpadne vode se i dalje ispuštaju u vodotoke bez potrebnog tretmana. Stanovništvo koje živi na područjima bez kanalizacionog sistema, svoje otpadne vode uglavnom ispušta u septičke jame, koje su dotrajale, vodopropusne su te se nerednovno čiste i prazne ili se ispuštaju direktno u vodotok. I ostale općine u KS imaju značajan zaostatak u opremljenosti komunalnom hidrotehničkom infrastrukturuom, kako primarnom tako i sekundarnom.

Veliki problem u svim općinama KS je pojava izgradnje bespravnih kanalizacionih mreža koje su izgrađene bez provedene propisane zakonske procedure, i nepoštivanja tehničkih uslova u izdatim saglasnostima od strane nadležnog komunalnog preduzeća. Ove mreže se ne preuzimaju na upravljanje i održavanje što dovodi do ugrožavanja ukupnog kanalizacionog sistema, kao i narušavanja sanitarne bezbjednosti vodosnabdijevanja. Zastupljenost ovako izgrađenog sistema je velika, posebno po rubnim dijelovima, sa trendom daljeg porasta.

Preduslov za daljni razvoj ovog sistema u KS je svakako i adekvatan rad centralnog uređaja za prečišćavanje otpadnih voda, te izgradnja lokalnih uređaja za tretman otpadnih voda za područja koja ne gravitiraju prema centralnom postrojenju u Butilama (PPOV). Ovo predstavlja jedan od ključnih uslova za urbani razvoj koje jedan glavni grad treba da ispuni.

Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda je u 2018. godini u kontinuitetu prečistilo je 17.814.062 m³ otpadne vode. Zbog oštećenja spremnika biogasa, usljed udara groma, kogeneracijsko postrojenje nije od navedenog datuma proizvodilo električnu i toplotnu energiju neophodnu za rad postrojenja,

što je značajno uticalo na trošenje energenata. U toku su aktivnosti na otklanjanju svih nedostataka na postrojenju koje su se desile u 2018. godine, uključujući i sanaciju spremnika biogasa. Najveći problem na postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda predstavlja tretman otpadnog mulja. Konačno rješenje nije iznađeno, te se za rješavanje ovog problema apliciralo preko resurnog Ministarstva za određene IPA fondove.

Za dalji razvoj ostalih gradskih općina kao i općine Ilidža neophodno je izvršiti rekonstrukciju Hadžičkog, Hrasničkog, Rajlovačkog i Butmirskog kolektora za otpadne vode.

Također, i opremanje urbanih, posebno padinskih područja, sa primarnom i sekundarnom mrežom za odvodnju oborinskih voda, predstavlja preduslov daljeg urbanog razvoja, pogotovo imajući u vidu pojavu velikog broja klizišta na području Kantona, za čiju je stabilizaciju neophodno izvršiti odvodnju podzemnih i površinskih voda.

Poplave

Regulacija i uređenje vodotoka u svrhu zaštite urbanog područja od velikih voda predstavlja bitan preduslov koji zahtijeva kontinuirana ulaganja.

Sredinom maja 2014. godine bili smo svjedoci velikih poplava koje su prevazišle rekord u zadnjih 120 godina. Porast vodostaja rijeka na području KS uzrokovao je mnoge probleme, a među najugroženija područja spadaju područja oko rijeka Bosne, Željeznice, Zujevine, Miljacke i Tilave u Sarajevskom polju, rijeka Misoče i Ljubine u Ilijašu, te rijeka Ljubine i Jošanice u Vogošći, i Rakitnice u Trnovu. Mora se konstatovati da se ovaj problem ne može rješavati minimalnim saniranjem nastalih šteta. Bez obzira što ovakvi radovi zahtijevaju značajna sredstva činjenica je da je veliki dio KS zaštićen od poplava, jer je izvedena regulacija vodotoka i zaštita od stogodišnjih voda, tako da se moraju uložiti naponi da se zaštiti preostalo područje, a radi se uglavnom o dijelovima općina Ilidža i Novi Grad.

Aktivnosti na uređenju riječnih korita i dalje su u toku. U 2018. godini Ministarstvo privrede KS je obezbjedilo određena sredstva za realizaciju projekata regulacije vodotoka.

Program provođenja mjera korištenja i uređenja poljoprivrednog zemljišta u plavnim područjima KS obuhvata projekte uređenja riječnih korita u cilju smanjenja štetnih uticaja poplava na poljoprivrednom zemljištu, te zaštite stanovništva i materijalnih dobara.

7.3 Otpad

U 2018. godini pokrenute su brojne aktivnosti na realizaciji mjera iz Plana upravljanja otpadom KS. U saradnji Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS i KJKP „Rad“ realizuje se Projekat uvođenja odvojenog prikupljanja otpada u individualnim stambenim objektima u KS. U okviru ovog projekta u 2018. godini je realizovana druga faza projekta, koja je rezultirala nabavkom 3000 kanti od 240 l i jednog vozila za prikupljanje otpada iz individualnih stambenih objekata, a otpočela je realizacija treće faze projekta koja predviđa nabavku 1.000 posuda 240 l i 1.000 posuda 120 l, te opreme za sortirnicu u okviru RCUO Smiljevići. U ovom projektu KJKP „Rad“ realizuje i program edukacije vezano za selektiranje i reciklažu otpada, dok se putem NVO sektora realizuju kampanje na prevenciji i smanjenju količina otpada. Zavod za planiranje razvoja KS je nosilac realizacije projekta Izrada općinskih elaborata o lokacijama reciklažnih dvorišta, niša i zelenih otoka u

svim općinama KS, sa lociranjem u prostorno-planskoj dokumentaciji i investicijskim planom. U toku 2018. godine urađena je II faza elaborata „Projekcija razvoja“ i pristupilo se izradi III faze koja se odnosi na pripremu investicijskog plana.

U 2018. godini aktivnosti pretvaranja deponije Smiljevići u RCUO, koje su realizovane putem Zavoda za izgradnju KS, odnosile su se na uspostavu funkcije otplinjavanja, uspostavu redovnog monitoringa procjednih voda, instalaciju pilot uređaja za testiranje različitih tehnologija, izgradnju deponije inertnog materijala, izradu geomehaničkog elaborata i glavnog projekta proširenja tijela deponije od centralnog ka čeonom dijelu. Aktivnosti KJKP „Rad“ su se odnosile na uspostavu protoka kroz postojeće objekte uređaja za tretman procjednih voda do definitivnog odabira sistema za tretman procjednih voda, razdvajanje kafilerijskih otpadnih voda i rekonstrukciju postojećih septičkih jama, izgradnju postrojenja za recikliranje građevinskog otpada u okviru deponije inertnog materijala, izgradnju dvije jame grobnice za otpad životinjskog porijekla, te izgradnju plohe od 3.000 m².

Rekonstrukcija i ponovno puštanje u pogon uređaja za prečišćavanje procjednih voda zahtijeva ispunjenje određenih preduvjeta i razmatranje niza tehničkih problema vezanih za definisanje recipijenta, sastava i količina procjednih voda, kao i izbora adekvatne tehnologije. Deponija Smiljevići ima otežavajuću okolnost, jer nedostaje izgrađen kanalizacioni sistem na koji bi se priključio predtretirani efluent. Za ove specifičnosti i urgentnost rješavanja problema, Operativni tim za sanaciju deponije definisao je zahtjev za rješavanje problema izgradnje kolektora i određivanje recipijenta za postrojenje za prečišćavanje procjednih voda, tj. određivanje nivoa prečišćavanja u skladu sa važećom propisima. Na osnovu izvještaja eksperata iz BiH i eksperata Svjetske banke, donesena je odluka da nivo prečišćavanja procjednih voda bude ispust u sistem javne odvodnje.

Programom aktivnosti u 2018. godini predviđen je jednogodišnji monitoring kvaliteta i količina procjednih voda. Na osnovu tih rezultata bit će obezbijedena relevantna baza podataka, na osnovu koje će se moći dalje izvršiti tehničko-tehnološki odabir prečišćavanja procjednih voda i rekonstrukcija postrojenja. Monitoring će trajati do maja 2019. godine.

U cilju smanjenja količina građevinskog otpada koje se odlažu na plohama za komunalni otpad, izgrađena je deponija i postrojenje za reciklažu građevinskog otpada u okviru RCUO Smiljevići, za koju je prije otvaranja neophodna nabavka kompaktora i buldožera.

Veliki problem predstavlja odlaganje otpada životinjskog porijekla, koji se odnosi na nusproizvode životinjskog otpada, ali i veterinarski otpad, za koji ne postoji infrastruktura. Jedna od mjera Registra nusproizvoda i otpada životinjskog porijekla u Kantonu Sarajevo u prelaznom periodu je izgradnja dvije jame grobnice na RCUO za životinjski otpad.

U 2018. godini završena je izgradnja sistema za otplinjavanje sa središnjeg dijela odlagališta (aktivne plohe 2008.-2018. godina) sa 30 bušotina i ugrađena su 2 biofiltera. Do dobijanja dozvole za rad postrojenja za proizvodnju električne energije od FERK-a, deponijski plin je preusmjeran na baklju gdje se spaljuje. Realizacijom ovog projekta su u velikoj mjeri neutralizirani neugodni mirisi od deponijskih gasova, koji su emitovani u atmosferu bez ikakvog tretmana, nakon što je devastiran sistem otplinjavanja tokom iskopavanja u čeonom dijelu deponije 2014. godine, vršenog po zahtjevima Tužilaštva BiH.

Dana 25.10.2018. godine otvoreno je, u okviru RCUO Smiljevići, reciklažno dvorište površine 3000 m², s tim da je 1600 m² ispod nadstrešnice.

Pokrenute su aktivnosti vezano za izbor tehnologije tretmana otpada u okviru RCUO Smiljevići kroz izradu Studije opravdanosti izgradnje kogenerativnog postrojenja i postrojenja za mehaničko-biološki tretman otpada.

7.4 Prirodno naslijeđe

Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša zajedno sa Kantonalnim Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo je pokrenuo aktivnosti na izradi "Stručnog obrazloženja za proglašenje zaštite prioriternih pojedinačnih spomenika prirodne baštine iz oblasti hidro-geološkog i geomorfološkog spomeničkog naslijeđa Kantona Sarajevo", a sve sa ciljem uspostavljanja pravne zaštite pojedinačnih prirodnih vrijednosti koje su od izuzetnog značaja za čitav KS.

Budući da je u 2018. godini istekao Plan upravljanja Zaštićenim pejzažem "Bijambare", otpočeće aktivnosti na izradi novog upravljačkog dokumenta i za ovo zaštićeno područje. U toku 2018. godine izrađen je Glavni projekat Edukacijskog centra i smještajnog objekta u okviru Zaštićenog pejzaža "Bijambare", kojim je data procijenjena visina potrebnih sredstava za realizaciju svih neophodnih radnji na uspostavi Eko kampa na ovom području. Otpočela je procedura dodjele u zakup poslovnog prostora (restorana) i otvorenog prostora ispred objekta (ljetne bašte) Edukaciono-informativnog centra. U tom kontekstu, u oktobru je objavljen javni konkurs, ali je isti poništen budući da nijedna ponuda nije zadovoljila formalno-pravne uslove. Javni konkurs ponovo je objavljen krajem decembra, te se u 2019. godini očekuje nastavak aktivnosti na izboru ponuđača.

Izdvojena su sredstva za pripremu glavnog projekta Parka minijatura "Bosansko kraljevstvo" u ZP "Bijambare", za koji je Općina Ilijaš izdala urbanističku saglasnost. Intenzivnije aktivnosti u smislu uspostavljanja ovog parka (čija je lokacija predviđena u okviru obuhvata budućeg Eko kampa) očekuju se u 2019. godini.

Što se tiče planova upravljanja, u izvještajnom periodu pokrenuto je više postupaka javne nabavke usluge izrade planova upravljanja SP "Vrelo Bosne" i ZP "Bentbaša", a realizaciju otežavaju žalbe koje su u većini slučajeva neosnovane, a pri tome su firme koje iste podnose nekompetentne za obavljanje predmetnih usluga. Do donošenja ovih dokumenata na snazi su privremene upravljačke smjernice, koje je donio Upravni odbor KJU za zaštićena prirodna područja za oba područja, uz saglasnost Ministarstva.

Pripremljena je i revizija Plana upravljanja Spomenikom prirode "Skakavac", kao jedna od mjera Projekta "Analize stanja i preispitivanje kategorije zaštićenih područja Kantona Sarajevo", koji je prethodno realizovan u saradnji sa Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo i Prirodno-matematičkim fakultetom.

Na području ZP "Trebević", nakon realizacije aktivnosti na izmještanju dijela vodovodne mreže za potrebe izgradnje javne česme i toaleta, te donošenja urbanističke saglasnosti, u 2018. godini izrađen je Glavni projekat, te je predmet u proceduri izdavanja građevinske dozvole. Međutim, potrebno je riješiti imovinsko-pravne odnose, budući da je KJP "Sarajevo šume" d.o.o. Sarajevo kroz katastar uvršten kao posjednik parcela na kojima je planirana predmetna izgradnja. Ministarstvo je dalo saglasnost za rekonstrukciju nekadašnjeg restorana Vidikovac, koji se nalazi u neposrednoj blizini Trebevičke žičare. Okončan je i projekat izgradnje javne rasvjete na lokalitetu Prvi šumar- Ravne, čiji je nosilac realizacije bio Zavod za izgradnju Kantona.

U okviru Spomenika prirode "Vrelo Bosne" provedene su prioritetne aktivnosti na sanaciji i uređenju Velike aleje, što sve skupa realizuje Općina Ilidža po osnovu sporazuma sa KJU za zaštićena prirodna područja. Pripremljen je i Prijedlog odluke Skupštine o davanju saglasnosti za zaključivanje "Ugovora o kupoprodaji nekretnine" čiji je vlasnik privatno lice, s ciljem sprječavanja degradacije vodozaštitne zone i SP "Vrelo Bosne" izgradnjom novih infrastrukturnih objekata i negativnih posljedica koje bi na osnovu toga proistekle. Skupština nije razmatrala Odluku.

Dodatno je povećan stepen zaštite i provjere kontrole u smislu provođenja mjera zaštite prirodnih vrijednosti, koje se u zaštićenim prirodnim područjima nalaze u privatnom vlasništvu, te su vlasnicima odobravane naknade za ograničenja i zabrane kojima su isti podvrgnuti prema Zakonu o zaštiti prirode, kao i pojedinačnim zakonima o proglašenju zaštićenih prirodnih područja.

Kada je u pitanju međunarodna saradnja otpočela je implementacija Projekta URBforDAN-Upravljanje i korištenje urbanih šuma kao prirodnog naslijeđa Dunavskih gradova, u kojem je Ministarstvo pridruženi strateški partner, a ZP "Trebević" fokus područje za KS koji predstavlja jedinstven primjer odnosa i blizine šume kao prirodne baštine i urbanog dijela grada.

7.5 Energijska efikasnost

Povećanja energijske efikasnosti u objektima budžetskih korisnika Kantona Sarajevo

Kada je u pitanju nastavak realizacije Projekta "Zeleni ekonomski razvoj" i njegove komponente „Povećanje energijske efikasnosti javnih objekata u Kantonu Sarajevo“, nakon usvajanja Akcionog plana energijske efikasnosti u javnim objektima KS ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 13/18 i 21/18), otpočela je energijska sanacija sedam javnih objekata u okviru pomenutog Projekta, a koji su većinom odabrani upravo iz Akcionog plana. U tu svrhu, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša je zajedno sa UNDP-ijem, općinama i ostalim sufinansijerima (kantonalna resorna ministarstva, menadžment javnih objekata) obezbijedilo značajna sredstva za provođenje mjera povećanja energijske efikasnosti na objektima JU "Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo", OŠ "Malta", OŠ "Vladislav Skarić", Policijska stanica Novi Grad, OŠ "Behaudin Selmanović", vrtić „Lastavica“, te OŠ "Hilmi ef. Sarić". Aktivnosti na energijskoj sanaciji za pojedine od navedenih javnih objekata su u završnoj fazi, dok se za preostale okončanje radova očekuje najkasnije do sredine 2019. godine.

Realizacija projekata povećanja energijske efikasnosti obuhvatala je, između ostalog, zamjenu dotrajale i energetske neefikasne vanjske stolarije, radove na kotlovnica i grijnim tijelima, termoizolaciju vanjskih zidova i krovova objekata i dr., s ciljem najprije smanjenja negativnih efekata na kvalitet zraka uslijed proizvodnje toplotne energije, zatim racionalizacije troškova za potrošnju energije, uštede budžetskih sredstava i mnogih drugih benefita.

Okolinske dozvole

U periodu 01.01.-31.12.2018. godine zaprimljeno je 65 zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole, iz 2017. godine je preneseno 14 zahtjeva, odnosno rješavano je 79 zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole. Izdata su 33 rješenja o okolinskoj dozvoli, 1 rješenje o odbijanju zahtjeva i 21 zaključak o odbacivanju zahtjeva. U 2019. godinu su prenesena 24 zahtjeva.

Najviše zahtjeva se odnosilo na oblast energetike. Iz predmetne oblasti najveći broj izdatih okolinskih dozvola je bio za benzinske pumpe, a manji broj za kotlovnice. Također, izdate su okolinske dozvole iz prehrambene industrije, poljoprivrede i šumarstva. Veliki broj zahtjeva se odnosio na obnovu okolinskih dozvola, i to za skladišta opasnih supstanci (benzinske stanice).

8. Analiza budžeta i javne administracije

8.1 Analiza javnih prihoda i rashoda

Budžet Kantona Sarajevo obavezujući je okvir djelovanja javnog sektora i u finansijskom smislu predstavlja plan prihoda i rashoda. Izrada i izvršavanje budžeta zasniva se na načelima jedinstva, tačnosti, uravnoteženosti i zakonitosti budžeta, načelu univerzalnosti, efikasnosti ekonomičnosti i transparentnosti. Izrada godišnjeg budžeta zasniva se na budžetskom kalendaru te Dokumentu okvirnog budžeta koji obuhvata najmanje jednu fiskalnu godinu i dvije naredne godine. Strukturu budžetskih sredstava čine porezni i neporezni prihodi, kao dominantni izvori budžetskih sredstava, zatim grantovi, donacije, kapitalni primici i račun finansiranja.

U periodu 01.01. do 31.12.2018. godine ostvareni su prihodi i primici u iznosu 805.551.813 KM, a izvršeni rashodi i izdaci u iznosu 765.006.675 KM. Na osnovu ostvarenih prihoda i primitaka i izvršenih rashoda i izdataka ostvaren je suficit u tekućoj godini u iznosu od 40.545.138 KM, tako da ukupni deficit Budžeta Kantona Sarajevo na dan 31.12.2017. godine iznosi -33.814.442 KM.

Tabela 89. Ukupno ostvareni prihodi

Prihodi	2014		2015		2016		2017		2018		Indeks 2018/ 2017
	Iznos	%	Iznos	Iznos	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	
Prihodi od poreza	530.240.933	80,8	567.417.812	83,7	583.065.789	85,6	626.590.036	84,1	699.306.048	87,4	111,6
Neporezni prihodi	64.270.958	9,8	66.616.566	9,8	75.254.154	11,1	81.557.006	10,9	80.478.994	10,1	98,7
Tekući transferi i donacije	16.444.467	2,5	14.617.979	2,2	16.516.131	2,4	15.601.850	2,1	14.857.749	1,9	95,2
Kapitalni transferi					552.300	0,1	2.370.180	0,3	4.518.463	0,6	190,6
Prihodi od interni transakcija							755.797	0,1	684.971	0,1	90,6
Kapitalni primici	1.146.236	0,2	920.825	0,1	880.378	0,1	300.487		710.653		236,5
Račun finansiranja	37.431.872	5,7	27.853.253	4,1	4.544.900	0,7	17.799.830	2,4	4.994.935		28,1
Višak primitaka od direktnog zaduživanja	6.944.788	1,1	262.641								
Ukupno	656.479.254	100,0	677.689.076	100,0	680.813.652	100,0	744.975.186	100,0	805.551.813	100,0	108,1

U 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini najveći udio ostvarenih prihoda se ostvarivao preko poreznih prihoda, od 80,8% do 87,4% u 2018. godini, ostvareni prihodi od poreza su veći za 11,6% u odnosu na ostvarenje 2017. godine.

Kad je riječ o budžetskim rashodima, evidentan je rast sa 740.270.842 KM u 2017. na 765.006.675 KM u 2018. godini.

Tabela 90. Ostvareni budžetski rashodi

Rashodi	2014		2015		2016		2017		2018		Indeks 2018/ 2017
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	
Plaće i naknade troškova zaposlenih	250.248.689	40,3	253.038.269	38,2	250.191.378	36,5	258.546.837	34,9	274.411.655	34,9	106,1
Doprinosi poslodavaca i ostali doprinosi	25.281.685	4,1	25.417.187	3,8	25.378.622	3,7	26.183.270	3,5	27.742.310	3,6	106,0
Izdaci za materijal i usluge	48.891.680	7,9	50.455.287	7,6	55.049.296	8	54.309.996	7,3	59.205.732	7,7	109,0
Tekući transferi	222.738.070	35,9	250.135.569	37,7	232.185.875	33,9	247.471.974	33,4	256.189.582	33,5	103,5
Izdaci za obaveze po kreditima	3.706.696	0,6	5.088.929	0,8	5.193.059	0,8	4.477.629	0,6	3.587.173	0,5	80,1
Kapitalni transferi	32.114.594	5,2	29.909.876	4,5	52.284.230	7,6	77.050.958	10,4	63.419.046	8,3	82,3
Izdaci za nabavku stalni sredstava	22.699.578	3,7	20.221.563	3	28.530.541	4,2	33.250.927	4,5	40.943.989	5,4	123,1
Sredstva za pozajmljivanje	1.256.000	0,2	2.400.000	0,4	1.350.000	0,2	1.282.000	0,2	3.100.000	0,4	241,8
Otplate dugova	13.920.607	2,2	26.457.719	4	34.667.961	5,1	37.697.251	5,1	36.407.188	4,8	96,6
Tekuća rezerva											
Višak rashoda nad prihodima											
Ukupno	620.857.599	100,0	663.124.399	100,0	684.830.962	100,0	740.270.842	100,0	765.006.675	100,0	103,3

U strukturi rashoda, najveće učešće u ukupnim rashodima se odnosi na plaće i naknade troškova zaposlenih, koji u strukturi ukupnih rashoda imaju trend pada od 40,3% ukupnih rashoda u 2014. godini do 34,9% u 2018. godini. Tekući transferi bilježe povećanje u procentualnom učešću u ukupnim godišnjim rashodima, sa 35,9% u 2014. godini na 37,7% u 2015. godini, dok u 2018. godini su smanjeni za 4,3%. Izdatci za otplatu dugova su rasli sa 13,9 miliona KM u 2014. godini na 36,4 miliona KM u 2018.

Tekući transferi koji se finansiraju iz budžeta Kantona najčešće se odnose na tekuće transfere neprofitnim organizacijama, tekuće transfere pojedincima, učešća i subvencije javnim preduzećima, učešća i transferi drugim nivoima vlasti, te drugi tekući rashodi.

8.2 Program javnih investicija¹⁵

U Zakonu o budžetima Federacije BiH posebna pažnja posvećena je Programu javnih investicija, koji predstavlja instrument za upravljanje i izvještavanje o razvojnim programima i projektima-javnim investicijama. Javne investicije predstavljaju dio sredstava budžeta planiranih za ulaganja u značajno povećanje sredstava nefinansijske imovine kroz sticanje infrastrukture, građevinskih objekata, zemljišta i opreme.

Program javnih investicija KS (PJIKS) priprema se svake godine po roling sistemu, koji usvaja Vlada KS. Osnovni cilj izrade PJIKS je usklađivanje razvojnih projekata sa realnim izvorima finansiranja. Program sadrži tekuće i kandidovane projekte, a čijom realizacijom treba da se doprinese kvaliteti života građana i sigurnosti.

¹⁵ Program javnih investicija KS, Informacija dostupna na stranici Zavoda za planiranje razvoja KS

Investicije-projekti se odnose na sva područja djelatnosti (sektore) od obrazovanja, infra i suprastrukture do socijalne sigurnosti i zaštite okoliša.

Ukupan broj projekata javnih investicija (tekućih i kandidovanih) u 2018. godini je 149 i veći je za 13,7% u odnosu na ukupan broj projekata u 2017. godinu.

Ukupna planirana vrijednost projekata javnih investicija (tekućih i kandidovanih) u 2018. iznosi preko 1 milijarde KM što je povećanje za 8,1% u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 91. Pregled promjena osnovnih podataka iz PJKS

Status projekata	2014			2015			2016			2017			2018		
	Broj projek.	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	Budžet (mil. KM)	Broj projek.	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	Budžet (mil. KM)	Broj projek.	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	Budžet (mil. KM)	Broj projek.	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	Budžet (mil. KM)	Broj projek.	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	Budžet (mil. KM)
Tekući ukupno	87	760	80,2	68	717,1	108,2	26	210	31,7	32	315,2	31,8	43	446,2	35,4
Ukupno učešće KS	84	366,2	33,7	64	314	26,6	23	94,7	14,3	28	129,1	23,5	41	215,7	20,5
Drugi izvori finansiranja	41	393,9	46,6	46	403,1	81,5	17	115,1	17,4	21	186,1	8,3	2	230,4	14,8
Učešće KS (%)	96,6	48,2	42	94,1	43,8	24,6	88,4	45,1	45	87,5	41	73,8	95,3	48,4	58
Učešće drugih izvora finansiranja (%)	47,1	51,8	58	67,6	56,2	75,4	65,3	54,9	55	65,6	59	26,2	4,7	51,6	42
Kandidovani ukupno	42	264,1	43,9	39	200,8	4,6	40	439,2		99	689,7		106	640,7	
Tekući i kandidovani projekti	129	1.024,10	124,1	107	918	112,8	66	649	31,7	131	1.005	31,8	149	1.086,9	35,4

Tabela 92. Pregled promjena osnovnih podataka iz PJKS, indeks 2018/2017.

Status projekata	Broj projekata	Planirana vrijednost projekta	Budžet
Tekući ukupno	134,4	141,6	111,3
Ukupno učešće KS		167,1	87,2
Drugi izvori finansiranja		123,8	178,3
Učešće KS (%)		118,0	78,6
Učešće drugih izvora finansiranja (%)		87,5	160,3
Kandidovani ukupno	107,1	92,9	
Tekući i kandidovani projekti	113,7	108,1	111,3

U ukupnoj planiranoj vrijednosti tekućih projekata u 2018. godini (446 miliona KM) sredstva Budžeta KS učestvuju sa 48,4% i iznose 215 miliona KM. Sredstva Budžeta KS u odnosu na 2017. godinu veća su za 67,1% ili 86,6 miliona KM.

U 2018. godini drugi izvori finansiranja iznose 230 miliona KM ili 23,8% i veći su za 44,3 milion KM. Ukupno planirana vrijednost kandidovanih projekata iznosi 640,7 miliona KM u 2017. godini i manja je za 7,1% u odnosu na 2017. godinu. Za realizaciju projekata u 2018. godini ukupno planirana sredstva svih projekata iznose oko 35,4 miliona KM, i sva sredstva se odnose na tekuće projekte.

II Implementacija Strategije

Uvod

Pregled provedbe Strategija razvoja Kantona Sarajevo za 2018. godinu (u daljem tekstu Pregled) priprema se u svrhu informisanja svih relevantnih aktera o realiziranim strateškim mjerama i aktivnostima u prethodnoj godini te se odnosi samo na elemente vezane za provedbu mjera u 2018. godini. Pregled je pripreman kao zaseban dokument, ali čini dio cjelovitog Izvještaja o razvoju Kantona Sarajevo za 2018. godinu.

Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo je na osnovu prikupljenih informacija, odnosno na osnovu izvještaja o radu ministarstava, izvještaja o implementaciji projekta za 2018. planiranih Akcionim planom 2018-2020. godina (u daljem tekstu AP 2018-2020.), koje su dostavila ministarstva preko članova Kantonalnog odbora za razvoj za implementaciju Strategije (u daljem tekstu KOR), izradio Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine za 2018. godinu.

Nakon Uvodnog dijela Pregleda predstavljena je struktura strategije, dat kratak sažetak AP-a 2018-2020., ukupan pregled provedbe Strategije za 2018. godinu. U posebnom dijelu dat je pregled provedbe Strategije po ciljevima i prioritetima za 2018. godinu kroz analizu i praćenje Strategijom utvrđenih indikatora , kao i pregled finansijskih ulaganja za 2018. godinu.

9. Struktura strategije

Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. se sastoji od dva ključna dijela: strateškog i programskog okvira.

Strateški okvir

U ovom dijelu dat je izvod iz detaljne situacione analize, sektorska analiza za Kanton Sarajevo u smislu stanja u ekonomiji, socijalnom sektoru, okolišu i javnoj infrastrukturi, trendovi u okruženju, procjena vanjske i unutrašnje okoline za posmatrane sektore, zatim SWOT analiza, ključni strateški izazovi i fokusi za dalji razvoj Kantona Sarajevo. Strateški okvir također sadrži i utvrđivanje vizije razvoja, kao i strateške i prioritarne ciljeve, vezu sa planskim dokumentima viših nivoa i EU dokumenata, kretanje budžetske potrošnje, te osvrt na predhodni period i smjernice.

Na taj način Strategija usmjerava sveukupan razvoj Kantona uzimajući u obzir ekonomsku, društvenu, okolišnu i prostornu dimenziju i na temelju toga utvrđuje viziju razvoja Kantona Sarajevo:

Kanton Sarajevo je evropska, dinamična, kreativna i kulturno raznolika regija ugodnog življenja i unosnog poslovanja

Na temelju strateških fokusa i vizije KS, definisano je pet strateških ciljeva koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomije, okoliša i društva, uz puno uvažavanje interesa lokalne uprave.

Strateški ciljevi koji vode ka ostvarenju vizije razvoja Kantona Sarajevo su:

1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga;
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta;
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa;
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima;
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo;

Programski okvir

Definisani strateški ciljevi se realizuju putem 22 prioritetna cilja, koji su u programskom okviru Strategije razvijeni u mjere, projekte i aktivnosti sa planiranim potrebnim finansijskim sredstvima (indikativni finansijski i terminski okvir), čijom implementacijom će se postići definisani ciljevi razvoja tokom implementacije Strategije. Također, u ovom dijelu definisan je i institucionalni i organizacioni okvir za provedbu Strategije, kao i plan praćenja, izvještavanja, evaluacije i revizije Strategije.

Programski okvir je osnova za praćenje implementacije Strategije razvoja KS do 2020. koji razrađuje realizaciju 22 prioritetna cilja kroz 69 mjera i 238 projekata i predviđa potrebna sredstva. Treba istaći da projekat uključuje niz različitih aktivnosti, koje su praktično podprojekti.

Tabela 93. Programski okvir:

Strateški cilj	Broj			Potrebna sredstva u KM
	Prioritetnih ciljeva	Mjera	Projekta	
1. Poboljšati administrativni poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	6	20	84	141.529.000
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	3	7	27	74.918.000
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	4	16	37	462.300.900
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	4	15	55	700.317.500
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	5	11	35	18.192.300
Ukupno	22	69	238	1.397.257.700

Ukupna planirana vrijednost Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. je 1.397.257.700 KM. Od toga za realizaciju:

- Strateškog cilja 1. planirano je 10,1% (141.529.000 KM),
- Strateškog cilja 2. planirano je 5,4% (74.918.000 KM),
- Strateškog cilja 3. planirano je 33,1% (462.300.900 KM),
- Strateškog cilja 4. planirano je 50,1% (700.317.500 KM) i
- Strateškog cilja 5. planirano je 1,3% (18.192.300 KM).

Prema strukturi izvora finansiranja planirano je da sredstva budžeta učestvuju oko 6,8%, fondovi oko 8%, a mješoviti izvori finansiranja (budžet i drugi izvori finansiranja) sa 86,2% učešća.

Tabela 94. Pregled planiranih sredstava za realizaciju strateških i prioritetnih ciljeva Strategije razvoja KS do 2020.

Strateški cilj/Prioritet		Sredstva u KM
		2016-2020
Strateški cilj 1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga		141.529.000
1.1.	Unaprijediti inovativnost, standardizaciju i izvoznu orijentaciju u proizvodnim i uslužnim industrijama sa potencijalom za izvoz (između ostalih, metalske, drvne, prehrambene, zelene, kreativne industrije itd.)	5.822.000
1.2.	Podržati razvoj konkurentnosti i atraktivnosti KS za ulaganja iz oblasti IKT industrije	17.948.000
1.3.	Povećati konkurentnost turističke destinacije KS	66.129.000
1.4.	Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za brzo privlačenje domaćih i stranih investicija, razvoj poduzetništva i olakšavanje mobilnosti kapitala i ljudskih resursa	36.600.000
1.5.	Restrukturirati sektor komunalne privrede i komunalnih usluga te, ubrzati razvoj zelene industrije i cirkularne ekonomije	230.000
1.6.	Unaprijediti uslove za održivi razvoj ruralnih područja Kantona Sarajevo	14.800.000
Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta		74.918.000
2.1.	Poboljšati usklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada i smanjiti strukturalnu nezaposlenost	68.100.000
2.2.	Implementirati efikasne programe prekvalifikacije i obrazovanja odraslih	2.450.000
2.3.	Razvijati poduzetničku kulturu	4.368.000
Strateški cilj 3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa		462.300.900
3.1.	Osnažiti socijalnu i radnu aktivaciju ranjivih grupa stanovništva i unaprijediti sistem socijalne zaštite za smanjenje siromaštva	10.550.000

Strateški cilj/Prioritet		Sredstva u KM
		2016-2020
3.2.	Reformirati sistem zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga	112.647.900
3.3.	Poboljšati kvalitet i dostupnost obrazovnih usluga za sve ciljne grupe stanovništva	27.483.000
3.4.	Jačati društvenu vrijednost kulture i sporta	311.620.000
Strateški cilj 4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima		700.317.500
4.1.	Osigurati i unaprijediti održivi sistem upravljanja prirodnim resursima i racionalno korištenje prostora	72.150.000
4.2.	Poboljšanje kvaliteta okolišnih komponenti i uspostavljanje integralnog sistema upravljanja otpadom	41.500.000
4.3.	Povećanje energetske efikasnosti i podsticanje korištenja obnovljivih izvora energije	14.357.500
4.4.	Unaprijediti razvoj infrastrukture i dostupnost na cijelom području Kantona Sarajevo	572.310.000
Strateški cilj 5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo		18.192.300
5.1.	Konsolidirati i povećati dugoročnu održivost javnih finansija, te ojačati razvojni kapacitet javnih finansija (budžeta i javnih fondova)	650.000
5.2.	Reformirati javnu administraciju i ojačati odgovornost, efikasnost i razvojni kapacitet administracije	9.032.300
5.3.	Ojačati participaciju građana u upravljanju razvojem KS	150.000
5.4.	Smanjiti korupciju i kriminalitet, povećati bezbjednost građana, te osnažiti funkcionisanje pravne države	7.960.000
5.5.	Pozicioniranje KS u široj regiji i Europi	400.000
Ukupno		1.397.257.700

10. Kratki sažetak Akcionog plana Strategije razvoja Kantona za 2018-2020. godinu

Akcioni plan Strategije razvoja za 2018-2020. predstavlja operacionalizaciju strategije, odnosno sadrži sve mjere i aktivnosti/projekte u okviru strateških i prioritetnih ciljeva planirane da budu implementirane tokom 2018-2020., kao i finansijski okvir potreban za njihovu realizaciju, te određuje dinamiku i nositelje odgovornosti za realizaciju mjera. Ovakav plan omogućava pravovremeno sagledavanje očekivanih troškova potrebnih za realizaciju Strategije, te njihovo korigovanje i prilagođavanje raspoloživim finansijskim izvorima.

AP 2018-2020. planirana je implementacija projekata za koje su potrebna sredstva u iznosu od 719.996.285 KM što čini 51,5% ukupnog indikativnog finansijskog okvira Strategije (1.397.257.700 KM).

Treba istaći da u AP 2018-2020. nisu ušli projekti/aktivnosti za koje nema predviđenih sredstava u ovoj fazi, a koji su planirani Strategijom razvoja Kantona Sarajevo do 2020.

Naravno, te projekte, jer su od značaja za razvoj Kantona Sarajevo, treba uzeti u obzir u pripremi za naredni period implementacije Strategije (AP 2018-2020.).

Akcioni plan korespondira sa Programom javnih investicija KS 2018-2020. i Budžetom Kantona Sarajevo za 2018. godinu, odnosno sve aktivnosti/projekti su dijelom planova rada nadležnih ministarstava Vlade Kantona Sarajevo.

Izradu Akcionog plana pripremio je Zavod za planiranje razvoja KS zajedno sa Kantonalnim odborom za razvoj za proces implementacije (KOR) Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020.

Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. i AP 2018-2020. su usklađeni sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH (Službene novine FBiH, broj 32/17).

Tabela 95. Finansijska sredstva (u KM) potrebna za realizaciju strateških ciljeva tokom 2018-2020.

Strateški cilj	2018	2019	2020	Ukupno 2018-2020	Ukupno 2016-2020	AP 18-20/ ukupno 16-20 (%)
1	19.781.722	32.606.750	27.890.000	80.278.472	141.529.000	56,7
2	5.226.118	7.600.860	7.380.547	20.207.525	74.918.000	27,0
3	31.267.933	73.804.120	87.132.000	192.204.053	462.300.900	41,6
4	154.172.811	204.994.591	57.235.833	416.403.235	700.317.500	59,5
5	5.163.000	2.705.000	3.035.000	10.903.000	18.192.300	59,9
Ukupno	215.611.584	321.711.321	182.673.380	719.996.285	1.397.257.700	51,5

Planiranim sredstvima u iznosu od 719.996.285 KM, za period 2018-2020. godina, najviše se odnosi na projekte Strateškog cilja 4 (57,8%), zatim Strateškog cilja 3 (26,7%), te Strateškog cilja 1 (11,1%). Na projekte Strateškog cilja 2 i Strateškog cilja 5 predviđeno je 4,3% ukupnih sredstava za period Akcionog plana.

Predviđenim sredstvima, prema AP 2018-2020., realizovaće se ili će početi sa realizacijom 139 projekata od ukupno 238 projekata planiranih Strategijom. Od toga u 2018. je planirano, da se realizuje ili počne sa realizacijom, 115 projekata.

Tabela 96. Planirana implementacija Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. prema broju projekata

Strateški cilj	Broj			
	Prioritetnih ciljeva	Mjera	Projekta u 2018	Projekta u 2018-2020
1. Poboljšati administrativni poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	5	17	36	54
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	3	6	18	18
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	4	12	20	21
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	4	15	29	34
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	4	7	12	12
Ukupno	20	57	115	139

U narednoj tabeli data je struktura finansiranja po strateškim i prioritetnim ciljevima i po godinama.

Tabela 97. Planirana struktura finansiranja Strateških i Prioritetnih ciljeva za period 2018-2020.

Pokazatelj	2018		2019		2020		Ukupno 18-20	
	u KM	%	u KM	%	u KM	%	u KM	%
Strateški cilj 1	19.781.722	100,0	32.606.750	100,0	27.890.000	100,0	80.278.472	100,0
Budžet KS	12.675.547	64,1	24.270.000	74,4	26.875.000	96,4	63.820.547	79,5
Općine	215.757	1,1	158.100	0,5	0	0,0	373.857	0,5
Drugi izvori i fondovi	2.840.419	14,4	2.078.650	6,4	1.015.000	3,6	5.934.069	7,4
Nema podataka	4.050.000	20,5	6.100.000	18,7	0	0,0	10.150.000	12,6
Strateški cilj 2	5.226.118	100,0	7.600.860	100,0	7.380.547	100,0	20.207.525	100,0
Budžet KS	805.000	15,4	890.000	11,7	740.000	10,0	2.435.000	12,0
Općine		0,0		0,0		0,0	0	0,0
Drugi izvori i fondovi	4.421.118	84,6	6.710.860	88,3	6.640.547	90,0	17.772.525	88,0
Nema podataka		0,0		0,0		0,0	0	0,0
Strateški cilj 3	31.267.933	100,0	73.804.120	100,0	87.132.000	100,0	192.204.053	100,0
Budžet KS	16.755.500	53,6	66.682.120	90,4	81.341.500	93,4	164.779.120	85,7
Općine	105.000	0,3	100.000	0,1	75.000	0,1	280.000	0,1
Drugi izvori i fondovi	10.107.433	32,3	2.722.000	3,7	1.415.500	1,6	14.244.933	7,4
Nema podataka	4.300.000	13,8	4.300.000	5,8	4.300.000	4,9	12.900.000	6,7
Strateški cilj 4	154.172.811	100,0	204.994.591	100,0	57.235.833	100,0	416.403.235	100,0
Budžet KS	39.641.000	25,7	41.667.000	20,3	27.810.000	48,6	109.118.000	26,2
Općine	3.612.477	2,3	850.000	0,4	500.000	0,9	4.962.477	1,2
Drugi izvori i fondovi	110.919.334	71,9	162.477.591	79,3	28.925.833	50,5	302.322.758	72,6
Nema podataka		0,0		0,0		0,0	0	0,0
Strateški cilj 5	5.163.000	100,0	2.705.000	100,0	3.035.000	100,0	10.903.000	100,0
Budžet KS	3.743.600	72,5	2.490.000	92,1	3.035.000	100,0	9.268.600	85,0
Općine		0,0		0,0		0,0	0	0,0
Drugi izvori i fondovi	1.204.400	23,3	0	0,0	0	0,0	1.204.400	11,0
Nema podataka	215.000	4,2	215.000	7,9	0	0,0	430.000	3,9
Ukupno AP 18-20	215.611.584	100,0	321.711.321	100,0	182.673.380	100,0	719.996.285	100,0
Budžet KS	73.620.647	34,1	135.999.120	42,3	139.801.500	76,5	349.421.267	48,5
Općine	3.933.234	1,8	1.108.100	0,3	575.000	0,3	5.616.334	0,8
Drugi izvori i fondovi	129.492.704	60,1	173.989.101	54,1	37.996.880	20,8	341.478.685	47,4
Nema podataka	8.565.000	4,0	10.615.000	3,3	4.300.000	2,4	23.480.000	3,3

Posmatrajući prema strukturi finansiranja u periodu 2018-2020. od ukupno planiranih 719.996.285 KM, iz Budžeta KS se planira finansirati 349.421.267 KM, odnosno 48,5%, sredstava Općina u iznosu od 5.616.334 KM ili 0,8%, te 341.478.685 KM iz Drugih izvora finansiranja (budžeti viših nivoa vlasti, fondovi, grantovi, donacije...) što je 47,4% od ukupno planiranih sredstava.

AP 2018-2020. za 2018. godinu planirano je oko 215,6 miliona KM. Od toga iz Budžeta KS oko 73,6 miliona KM (34,1%), sredstava općina oko 3,9 miliona KM (1,8%), te iz drugih izvora finansiranja preko 129,4 miliona KM (60,1%), a za 8,6 miliona KM ili 4,0% sredstava nema podataka o strukturi i načinu finansiranja, odnosno naknadno će se utvrditi.

Planirana sredstva u iznosu od 215.611.584 KM, najviše se odnose na projekte Strateškog cilja 4 (71,5%), zatim Strateškog cilja 3 (14,5%), te Strateškog cilja 1 (9,2%). Na projekte Strateškog cilja 2 i Strateškog cilja 5 predviđeno je 4,8% ukupnih sredstava za 2018. godinu.

U okviru **Strateškog cilja 1** najviše sredstava je planirano za realizaciju projekata/aktivnosti podrške razvoja poduzetništa (kreditiranje subjekata male privrede pod povoljnijim uslovima i implementaciju Zakona o poticaju male privrede), te za unaprijeđenje prostornih uslova za razvoj MSP-a u poslovnim zonama i inkubatorima (infrastrukturno uređenje i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u industrijskim zonama u KS), Također, značajna sredstva su planirana za poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede u KS i unaprijeđenje ponude domaćih poljoprivrednih proizvoda (poticaji za primarnu poljoprivrednu proizvodnju, posebno za sirovine potrebne prehrambenoj industriji), kao i za uređenje i održavanje izletišta i drugih turističkih atraktivnih cjelina (sufinansiranje izgradnje poslovno-sportskog centra Trnovo) i podršku informatičkom opismenjavanju u KS.

U okviru **Strateškog cilja 2** najviše sredstava je planirano za realizaciju projekata/aktivnosti za sufinansiranje programa zapošljavanja, odnosno programe sufinansiranja prekvalifikacije, dokvalifikacije, sufinansiranje samozapošljavanja, sufinansiranje zapošljavanja teško upošljivih kategorija (invalidi, demobilisani borci, pripravnici i sl.). Također, značajna sredstva su planirana za razvoj poslovnih modela socijalnog poduzetništva, kroz podršku uključivanju socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada (mladih, žena, invalidnih osoba, boračke populacije...), kreditiranje otvaranja novih radnih mjesta, poticaj doškolvavanju i edukaciji i poticaj za samostalne privredne aktivnosti i boračke zadruge.

Najviše planiranih sredstva **Strateškog cilja 3** se odnosi na realizaciju projekata/aktivnosti za rješavanje stambenih potreba boračkih kategorija, raseljenih porodica, porodica u stanju socijalne potrebe i sl. (kupovina stambenih jedinica, izgradnja zgrada na području Šipa, Tarčina i Ilidže-Gladno polje, za pomenute kategorije), kao i unaprijeđenju obrazovne infrastukture (rekonstrukcija i opremanje školskih objekata, te informatizacija i uvođenje e-zdravstva i unaprijeđenje zdravstvene infrastrukture, kroz izgradnju, rekonstrukciju i opremanje javnih zdravstvenih ustanova.

Od ukupno planiranih sredstava za 2018. godinu najviše je planirano za realizaciju projekata/aktivnosti **Strateškog cilja 4**. Najviše planiranih sredstava odnosi se na izgradnju i rekonstrukciju saobraćajnica i automatsko upravljanje saobraćajem (izgradnja i rekonstrukcija saobraćajnica prema PJI, sanacija i optimizacija javnog gradskog saobraćaja i dr.). Značajan dio sredstava planiran je za realizaciju projekata u sistemu upravljanja i infrastrukture za vodosnabdijevanje (rekonstrukcija i izgradnja vodovodne infrastrukture), kao i podrška za projekte energetske infrastrukture – toplifikacija (rekonstrukcija i proširenje distributivne mreže i zamjena

kotlova, pumpnih sistema – grijanje, izgradnja kotlovnica), zatim podrška projektima energetske infrastrukture – gasifikacija (rekonstrukcija i razvoj distributivne gasne mreže i izgradnje infrastrukture za komprimirani prirodni gas CNG). Dio planiranih sredstava se odnosi i na projekte u sklopu mjere Integralno upravljanje vodnim resursima, odnosno na realizaciju godišnjeg plana i programa sufinansiranja, izgradnje i održavanja vodnih objekata i aktivnosti vezanih za poslove upravljanja vodama prema Zakonu o vodama, kao i projekte sistema upravljanja komunalnim otpadom, gdje se prije svega misli na implementaciju Plana upravljanja otpadom Kantona Sarajevo. Također, značajan dio sredstava je planiran za projekte/aktivnosti podrška projektima utopljanja javnih objekata u KS.

U okviru **Strateškog cilja 5** najviše sredstava je planirano za realizaciju projekata/aktivnosti koji će doprinijeti unaprijeđenju pravnog i strateškog okvira i ojačati kapacitete institucija i javnu svijest u oblasti zaštite okoliša. Također, značajan dio sredstava planiran je i za projekat modernizaciju infrastrukture za upravno-administrativno poslovanje, kroz izradu i provedbu Srednjoročnog plana i investicija u modernizaciju poslovnih prostorija i opreme administracije, policije i pravosuđa.

11. Ukupan pregled provedbe strategije za 2018. godinu

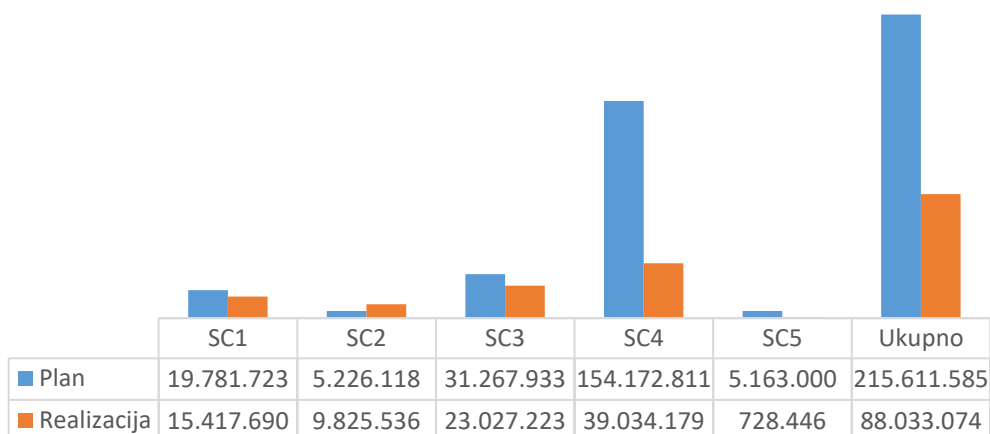
Okvirna potrebna sredstva za realizaciju Strategije u 2018. procijenjena su na 215.611.585 KM. Vrijednost realizovanih projekata/aktivnosti iznosi 88.033.074 KM, odnosno 40,8%.

Od ukupno realizovanih sredstava u iznosu od 88.033.074 KM, najviše se odnosi na projekte Strateškog cilja 4 (44,3%), zatim Strateškog cilja 3 (26,2%), Strateškog cilja 1 (17,5%), te na projekte Strateškog cilja 2 (11,2%) i Strateškog cilja 5 (0,8%).

Tabela 98. Plan i realizacija u 2018. prema strateškim ciljevima

Strateški cilj/Prioritet	Broj projekata		Realizovani/ Planirani projekti u %	Sredstva u KM		Realizovana/ Planirana sredstva u %
	Plan	Realizacija		Plan	Realizacija	
Strateški cilj 1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	36	19	52,8	19.781.723	15.417.690	77,9
Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	18	12	66,7	5.226.118	9.825.536	188,0
Strateški cilj 3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	20	13	65,0	31.267.933	23.027.223	73,6
Strateški cilj 4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	29	24	82,8	154.172.811	39.034.179	25,3
Strateški cilj 5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	12	4	33,3	5.163.000	728.446	14,1
Ukupno	115	72	62,6	215.611.585	88.033.074	40,8

Plan i realizacija po strateškim ciljevima 2018. u KM

Graf 16.

Sredstvima u 2018. godini, u odnosu na planirano, realizovalo se:

- 77,9% sredstava planiranih za Strateški cilj 1,
- 188,0% sredstava planiranih za Strateški cilj 2,
- 73,6% sredstava planiranih za Strateški cilj 3,
- 25,3% sredstava planiranih za Strateški cilj 4,
- 14,1% sredstava planiranih za Strateški cilj 5.

U okviru **Strateškog cilja 1** najviše sredstava utrošeno na realizaciju projekata/aktivnosti koji će povećati konkurentnost turističke destinacije, odnosno za poboljšanje turističko resursne osnove Olimpijskih planina Igmana i Bjelašnice i uređenje i održavanje izletišta i drugih turističkih atraktivnih cjelina. Također, značajna sredstva su uložena za razvoja poduzetništa (kreditiranje subjekata male privrede pod povoljnijim uslovima), te za unaprijeđenje prostornih uslova za razvoj MSP-a u poslovnim zonama i inkubatorima (unaprijeđenje infrastrukture postojećih i izgradnja zona u KS), kao i za poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede u KS i unaprijeđenje ponude domaćih poljoprivrednih proizvoda (poticaji za primarnu poljoprivrednu proizvodnju, posebno za sirovine potrebne prehrambenoj industriji).

U okviru **Strateškog cilja 2** najviše sredstava je utrošeno za realizaciju projekata/aktivnosti za sufinansiranje programa zapošljavanja, odnosno programe sufinansiranja prekvalifikacije, dokvalifikacije, sufinansiranje samozapošljavanja, sufinansiranje zapošljavanja teško upošljivih kategorija (invalidi, demobilisani borci, pripravnici i sl.). Također, značajna sredstva su utrošena u projekte podrške uključivanja socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada (mladih, žena, invalidnih osoba, boračke populacije...), kao što su kreditiranje otvaranja novih radnih mjesta, podsticaj doškoloavanja i edukacije, kao i podsticaj za samostalne privredne aktivnosti i boračke zadruga. U okviru ovog cilja treba spomenuti da je uspostavljan Razvojni fonda za finansiranje zapošljavanja.

Najviše planiranih sredstva **Strateškog cilja 3** se odnosi na realizaciju projekata/aktivnosti u cilju rješavanja stambenih potreba boračkih kategorija, raseljenih porodica i porodica u stanju socijalne potrebe, po principu socijalnog stanovanja na području Kantona Sarajevo za razdoblje 2016-2020., zatim na izgradnju, rekonstrukciju i opremanje javnih zdravstvenih ustanova, te za poboljšanje kvaliteta i dostupnost obrazovnih usluga za sve ciljane grupe stanovništva, kroz osiguranje uslova za naučno-istraživački rad na visokoškolskim institucijama. Također značajna sredstva u 2018. godini su uložena u projekte povećanje informacijske pismenosti stanovništva - nabavka opreme za realizaciju projekta "Elektronski dnevnik", kao i za promociju kulturnog življenja i dostupnosti kulturnih ustanova (jačanje kvaliteta kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija, te za podršku razvoju sportske infrastrukture (Izgradnja sportskog centra sa otvorenim bazenom na Dobriniji).

Od ukupno utrošenih sredstava u 2018. godini najviše se odnosi na realizaciju projekata/aktivnosti **Strateškog cilja 4**. Najviše je utrošeno na izgradnju i rekonstrukciju saobraćajnica i automatsko upravljanje saobraćajem (rekonstrukcija, izgradnja i održavanje saobraćajnica i sanacija i optimizacija javnog gradskog saobraćaja). Značajan dio sredstava utrošen je na projekte u sklopu mjere Inegralno upravljanje vodnim resursima, odnosno na realizaciju godišnjeg plana i programa sufinansiranja, izgradnje i održavanja vodnih objekata i aktivnosti vezanih za poslove upravljanja vodama prema Zakonu o vodama, kao i na projekte/aktivnosti izgradnje, rekonstrukcije, sanacije i održavanja šumske infrastrukture. Također, u 2018. značajno je utrošeno za realizaciju projekata energetske efikasnosti javnih objekata, kroz podršku projektima utopljanja javnih objekata u zdravstvu, obrazovanju, kao i stambenim jedinicama, te na projekte/aktivnosti sistema upravljanja i infrastrukture za vodosnabdijevanje.

U okviru **Strateškog cilja 5** najviše sredstava je utrošeno za realizaciju projekata/aktivnosti koji doprinose unaprijeđenje pravnog i strateškog okvira i jačanju kapaciteta institucija i javne svijesti u oblasti zaštite okoliša (edukacija i promocija o značaju očuvanja okoliša i prirode) i za modernizaciju

infrastrukture za upravno-administrativno poslovanje (izgradnja policijskog objekta za obuku kadrova "Grkarica" Igman i sanacija objekta u Srednjem). Također, realizovane su i aktivnosti na unaprijeđenju sistema upravljanja razvojem u KS (Izrađena Strategija brendiranja Kantona Sarajevo – model izgradnje brenda Kantona Sarajevo).

Za nepune tri godine (2016¹⁶, 2017. i 2018.) implementacije Strategije utrošeno je oko 317,2 miliona KM, odnosno 22,7% od ukupno planiranih sredstava za cijeli period implementacije Strategije do 2020.

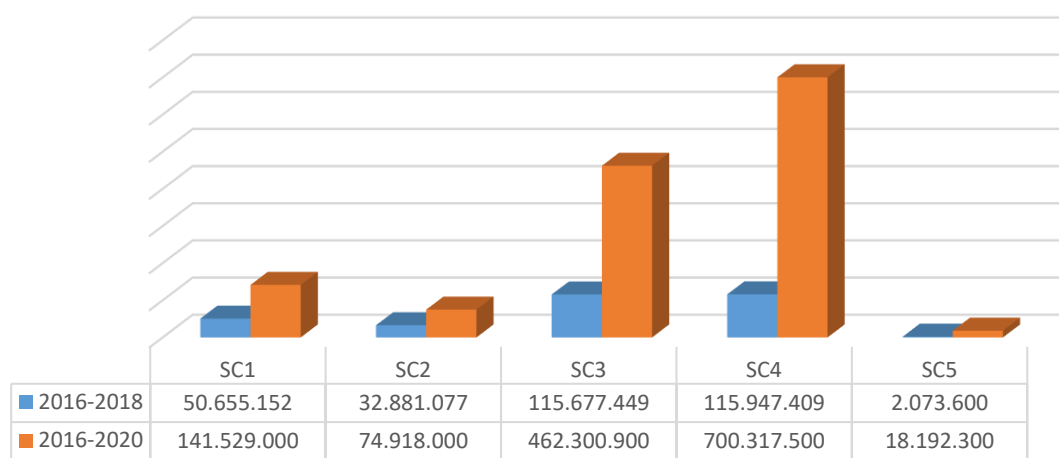
Posmatrajući strukturu po strateškim ciljevima, od 141,5 miliona KM sredstava planiranih za Strateški cilj 1, u nevedenom periodu je realizovano oko 50,7 miliona KM, odnosno 35,8%. Za Strateški cilj 2. do sada je utrošeno oko 32,9 miliona KM, što je 43,9% od ukupno planiranih sredstava (74,9 miliona KM). Za projekte/aktivnosti Strateškog cilja 3. utrošeno je oko 115,7 miliona KM, odnosno 25,0% od ukupno planiranih sredstava (462,3 miliona KM), dok je od 700,3 miliona KM ukupno planiranih sredstava za Strateški cilj 4. do sada utrošeno preko 115,9 miliona KM, odnosno 16,6%. Za Strateški cilj 5. do sada je utrošeno preko 2 miliona KM, što je 11,4% od ukupno planiranih sredstava (skoro 18,2 miliona KM).

Tabela 99. Ukupna realizacija po strateškim ciljevima od 2016. do 2018. godine

Strateški cilj/Prioritet	Sredstva u KM		% dosadašnje implementacije
	Ukupno realizovano 2016-2018	2016-2020	
Strateški cilj 1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	50.655.152	141.529.000	35,8
Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	32.881.077	74.918.000	43,9
Strateški cilj 3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	115.677.449	462.300.900	25,0
Strateški cilj 4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	115.947.409	700.317.500	16,6
Strateški cilj 5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	2.073.600	18.192.300	11,4
UKUPNO	317.234.686	1.397.257.700	22,7

¹⁶ Strategija je usvojena u septembru 2016. godine.

Realizacija od 2016-2018. po Strateškim ciljevima u odnosu na ukupnu Strategiju (u KM)

Graf 17.

12. Pregled provedbe po ciljevima i prioritetima za 2018. godinu

Stvarni rezultati razvoja, koji proizlaze iz implementacije strategije razvoja, mogu biti vidljivi i mjerljivi jedino ukoliko se sistemski provodi praćenje i vrednovanje realizacije strategije. Taj proces omogućava mjerenje nivoa ostvarenja ciljeva, i njihovo poređenje za ciljnim vrijednostima ukazuje u kom pravcu se realizira Strategija. To daje i mogućnost za poduzimanje pravovremenih mjera u cilju uspješnije implementacije Strategije.

Izveštaj o implementaciji Strategije pruža uvid u realizaciju pet definiranih razvojnih strateških ciljeva, uz praćenje efekata implementacije Strategije na ukupan razvoj kantona pomoću seta indikatora koji su sastavni dio Strategije i koji na vidljiv i mjerljiv način oslikavaju stepen realizacije zadatih strateških ciljeva. U Strategiji je utvrđen set indikatora za strateške i prioritetne ciljeve.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 1. utvrđena su tri indikatora i set indikatora za šest prioritetnih ciljeva.

Tabela 100. Indikatori Strateškog cilja 1. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
Strateški cilj 1								
Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga		Indeks razvijenosti KS	138,6	138,4	136	136,2	2,03 ¹⁷	143,2
		BDP/per capita u KM	14.672	15.004	15.340	15.949	16.712	17.600
		Rang – Lakoća poslovanja prema WB	104	107	79	81	86	60
Prioritetni ciljevi (SC1)								
1.1.	Unaprijediti inovativnost, standardizaciju i izvoznu orijentaciju u proizvodnim i uslužnim industrijama sa potencijalom za izvoz (između ostalih, metalske, drvne, prehrambene, zelene, kreativne industrije itd.)	Indeks fizičkog obima prerađivačke industrije	101,7	96,4	97,5	109,2	106	102,1
		Učešće izvoza prerađivačke industrije u ukupnoj industriji (%)	67,1	69,9	72,7	79,3	74,9	69,1
		Iznos ostvarenih investicija u prerađivačkoj industriji u 000 KM	64.163	54.737	93.829	111.728	*	88.211
		Broj zaposlenih u sekundarnom sektoru 31.12.	23.697	23.057	22.819	23.495	25.521	24.717
		Pokrivenost uvoza izvozom (%)	24,9	28,1	28,3	34,5	32,9	30,5
		Razvoj nauke tehnologije i inovativnosti (izdvajanje iz budžeta - % BDP)	0	0,12	0,14	0,23	0,20	1,5
1.2.	Podržati razvoj konkurentnosti i atraktivnosti KS za ulaganja iz oblasti IKT industrije	Iznos ostvarenih investicija u IKT industriji u 000 KM	143.950	102.146	81.930	87.773	*	190.000
		Broj poslovnih subjekata u IKT industriji	836	836	924	967	1.093	1.050

¹⁷ Nova metodologija proračuna indeksa razvijenosti u Federaciji utvrđena je prema „ Uredbi o izradi indeksa razvijenosti U Federaciji Bosne i Hercegovini“ (Službene novine FBiH broj 17/19).

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
		Broj zaposlenih u IKT industriji	7.489	7.506	7.767	7.862	9.313	11.000
		Prosječna neto plaća u IKT industriji	1.270	1.222	1.266	1.289	1.340	1.500
1.3.	Povećati konkurentnost turističke destinacije KS	Broj posjeta turista	301.319	364.116	407.567	482.494	570.795	450.000
		Broj noćenja turista	579.553	692.655	822.045	967.372	1.113.419	950.000
		Broj poslovnih subjekata u hotelijerstvu i ugostiteljstvu	2.699	2.670	2.829	2.819	3.014	2.810
		Iznos ostvarenih investicija u hotelijerstvu i ugostiteljstvu u 000 KM	56.765	59.402	30.934	35.112	*	40.250
1.4.	Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za brzo privlačenje domaćih i stranih investicija, razvoj preduzetništva i olakšavanje mobilnosti kapitala i ljudskih resursa	Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika	77,8	79,0	81,8	84,8	89,1	80,0
		Ukupan iznos ostvarenih investicija u 000 KM	1.111.941	819.914	850.717	862.447	*	1.777.112
		Broj zaposlenih 31.12.	125.921	126.609	130.535	131.172	147.848	140.000
		Iznos prosječne neto plaće 31.12.	1.050	1.032	1.049	1.102	1.134	1.150
1.5.	Restrukturirati sektor komunalne privrede i komunalnih usluga, te ubrzati razvoj zelene industrije i cirkularne ekonomije	Ukupni prihodi u mil. KM	293,1	313,2	299	311	314	311,2
		Gubitak u mil. KM	68,6	62,9	44,2	41,4	37,5	55,0
		Poslovna sredstva u mil. KM	1.501,30	1609,3	1642,9	1.641,90	1.627,26	1.602,2
		Kapital u mil. KM	918,9	921,8	909,2	894,3	885,5	980,5
		Prosječan broj zaposlenih	5.151	4.963	4.904	4.860	4.818	5.035
		Investicije u komunalnu privredu (mil. KM)	7,2	33,7	24,8	16,2	23,9	100,0
1.6.	Unaprijediti uslove za održivi razvoj ruralnih područja Kantona Sarajevo	Prosječan broj zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu 31.12.	919	872	1003	1.012	1.098	930
		Požnjevena površina u ha	4.737	4.413	4.200	4.022	4.423	4.812
		Broj rodni stabala voća	837.807	851.582	841.402	855.822	802.338	852.211
		Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata u 000 m ³	136	144	135	136	141	145
		Ukupan iznos ostvarenih investicija poljoprivrednih gazdinstava u 000 KM	4.595	5.386	5.799	6.293	*	4.230
		Prihod u poljoprivredi i šumarstvu, mil. KM	44,4	42,3	41,0	41,0	41,0	54,0

Napomena * Podatke o ostvarenim investicijama za 2018. godinu Federalni zavod za statistiku objavljuje krajem 2019. godine.

Kanton Sarajevo u 2018. prema novoj metodologiji proračuna indeksa razvijenosti u Federaciji utvrđenoj prema „Uredbi o izradi indeksa razvijenosti u FBiH“ bilježi dva puta veći indeks razvijenosti od prosjeka FBiH (2,03). Indeks razvijenosti sublimira nivoe razvijenosti mjereno prihodom od poreza na dohodak, stepenom zaposlenosti stanovništva, kretanje stanovništva, učešće starog stanovništva te stepen obrazovanja radne snage. Kanton Sarajevo je rangiran na prvom mjestu.

Vrijednost nominalnog BDP/pc je povećana za 13,9% u 2018. godini u odnosu na ostvarenu u 2014. godini.

Indikator koji prikazuje Rang-lakoće poslovanja prema WB pozicionira Sarajevo u 2018. godini na 86. mjesto, što je značajno poboljšanje u odnosu na rang u 2014. godini, kad je bio na 104 poziciji.¹⁸

Indeks fizičkog obima prerađivačke industrije koji se nalazi u sklopu prvog prioritarnog cilja bilježi povećanje u 2018. godini i to za 4,2%.

Indikator koji prikazuje iznos ostvarenih investicija u prerađivačkoj industriji u 2017. godini je povećan za 74,1% u odnosu na 2014. godinu i već sada je veći od procjene za 2020. godinu. Pokrivenost uvoza izvozom u 2018. godini iznosila je 32,9%, što je za 32,1% veće u odnosu na 2014. godinu kad je iznosila 24,9%.

U 2018. godini iz budžeta KS izdvojena sredstva za ulaganje u razvoj nauke tehnologije i inovativnosti čine 0,2% BDP i bilježi se povećanje u odnosu na 2014. godinu, ali to još uvijek nije dovoljno i potrebna su veća izdvajanja da bi se ostvario cilj od 1,5%.

Na jačanje ITK sektora ukazuje rast poslovnih subjekata za 30,7%, kao i povećanje broja zaposlenih za 24,4% u 2018. godini u odnosu na 2014. godinu.

Prema pokazateljima, povećava se konkurentnost turističke destinacije Kantona Sarajevo, broj posjeta turista bilježi povećanje u 2018. godini i to za 89,4%, broj noćenja je zabilježilo rast za 92,1%, broj poslovnih subjekata u hotelijerstvu i ugostiteljstvu se povećao sa 2.699 u 2014. godini na 3.014 u 2018. godini što predstavlja rast od 11,6%.

Prema pokazateljima broj zaposlenih osoba u 2014. godini bio je 125.921, dok je u 2018. zabilježeno povećanje za čak 21.927 zaposlenih ili 17,4%.

Ukupni prihodi u komunalnoj privredi su povećani za 7,1% u 2017. godini, dok su prihodi u poljoprivredi i šumarstvu u 2018. godini zabilježili smanjenje za 7,7% u odnosu na 2014. godinu.

Posebno je značajno poboljšanje pokazatelja smanjenja gubitka u komunalnoj privredi u 2018. godini gdje je zabilježeno značajno smanjenje u odnosu na prethodne godine i to za 45,3% u odnosu na 2014. godinu.

Oblast u kojoj su bila potrebna velika ulaganja je komunalna privreda, indikator u sklopu petog prioritarnog cilja koji prikazuje investicije u komunalnu privredu od 2014. godine do 2018. godine bilježi trend rasta, tako da su investicije u komunalnu privredu povećane sa 7,2 miliona u 2014. na 23,9 miliona KM u 2018. godini.

¹⁸ Lakoća poslovanja analizira koliko je lako, prema važećoj zakonskoj regulativi zemalja, lokalnom poduzetniku otvoriti malo ili srednje preduzeće, a mjeri i prati promjene propisa koji utiču na 11 područja životnog ciklusa preduzeća: osnivanje preduzeća, dobivanje građevinskih dozvola, priključenje električne energije, registraciju imovine, mogućnost kreditiranja, zaštitu investitora, poresku politiku, međunarodnu trgovinu, izvršenje ugovora, rješavanje nesolventnosti i zapošljavanje radnika.

Kod šestog prioritenog cilja u 2018. godini prosječan broj zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu bilježi povećanje za 19,4% kao i ukupan iznos ostvarenih investicija poljoprivrednih gazdinstava je povećan u odnosu na prethodnu godinu, dok ostali pokazatelji bilježe smanjenje u odnosu na 2014. godinu. Opća ocjena je da je kod strateškog cilja 1 u postizanju šest prioritetnih ciljeva u 2018. godini zabilježeno je poboljšanje većine pokazatelja u odnosu na 2014. godinu. Poseban značaj i razvoj u odnosu na prethodne godine je pozicioniranje Sarajeva na rangu lakoće poslovanje, povećanje konkurentnosti turističke destinacije KS gdje svi indikatori bilježe značajno povećanje, kao i osnaživanje ITK sektora.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 2. utvrđena su četiri indikatora i set indikatora za tri prioritetnih ciljeva.

Tabela 101. Indikatori Strateškog cilja 2. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
Strateški cilj 2								
Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	Radna snaga		197.336	199.322	199.698	197.497	210.409	202.232
	Stepen zaposlenosti radnog kontingenta(%)		41,8	43,2	44,5	45,5	51,6	49,5
	Stopa nezaposlenosti (%)		36,2	36,4	34,6	33,6	29,7	30,1
	Prosječna neto plaća 31.12. (KM)		1.050	1.032	1.049	1.102	1.134	1.150
Prioritetni ciljevi (SC2)								
2.1.	Poboljšati usklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada i smanjiti strukturalnu nezaposlenost	Broj zaposlenih osoba - 31.12.	125.921	126.777	130.535	131.172	147.848	140.117
		Broj nezaposlenih osoba - 31.12.	71.415	72.545	69.163	66.325	62.561	62.115
		Učešće dugoročno nezaposlenih osoba u ukupno nezaposlenim (%)	78,4	77,8	78,3	78,2	67,4	60
		Učešće zaposlenih osoba sa VSS u ukupno zaposlenim (%)	29,3	29,9	30,4	31,6	33,1	33
2.2.	Implementirati efikasne programe prekvalifikacije i obrazovanja odraslih	Sredstva za aktivne mjere zapošljavanja, u KM	5.750.010	9.291.624	9.243.844	14.934.931	13.967.966	12.000.000
		Broj lica obuhvaćenih aktivnim mjerama zapošljavanja	1.045	1.446	1.885	2.379	2.529	2.000
		Sredstva za obuku i prekvalifikaciju	-	196.600	120.241	264.215	132.000	300.000
		Broj osoba koje su završile obuku i prekvalifikaciju	-	131	80	64	69	200
2.3.	Razvijati preduzetničku kulturu	Broj poslovnih subjekata/1.000 stanovnika	72,5	73,6	81,8	68,4	89,1	80
		Stopa zaposlenih žena (%)	55,1	56,2	56,7	61,1	63,2	40,2
		Stopa nezaposlenih mladih (%)	56,0	58,1	53,8	45,5	40,4	18
		Broj nezaposlenih osoba sa invaliditetom	1.106	1913	1897	1.917	1.836	909

Radna snaga, koja predstavlja zaposlene i nezaposlene povećana je za 6,6% u 2018. godini, a stepen zaposlenosti radnog kontigenta za 3,8% u odnosu na 2014. godinu. Stopa registrovane nezaposlenosti u 2018. godinu i dalje je visoka iznosila je 29,7%, ali smanjenja u odnosu na 2014. kada je iznosila 36,2%.

U odnosu na godišnji prosjek broja zaposlenih došlo je do povećanja broja zaposlenih za 17,4%, a na kraju 2018. godine zabilježeno je smanjenje nezaposlenih za 12,4% u odnosu na 2014. godinu. Učešće dugoročno nezaposlenih osoba u ukupno nezaposlenim su smanjena za 14%, dok učešće zaposlenih osoba sa VSS u ukupno zaposlenim bilježe povećanje za 13%.

Izdvojena sredstva za aktivne mjere zapošljavanja su u 2018. godini povećana za oko 8,2 milion KM, odnosno za skoro tri puta više sredstava nego u 2014. godini. Povećan je broj lica obuhvaćenih aktivnim mjerama zapošljavanja sa 1.045 u 2014. godini na 2.529 u 2018. godini. Sredstva koja su izdvojena za obuku i prekvalifikaciju u 2018. godini iznosila su 132.000 i u odnosu na 2017. godinu smanjena su za 132.215 KM, a broj osoba koje su završile obuku i prekvalifikaciju u 2018. godini je veći za 5 lica.

Broj poslovnih subjekata na/1.000 stanovnika u 2018. godini bilježi povećanje za 23% u odnosu na 2014. godinu. Stopa zaposlenih žena bilježi trend rasta u posmatranom periodu, tako je u 2018. godini iznosila je 63,2, (u 2014. je 55,1%), a stopa nezaposlenih mladih je smanjena sa 56% u 2014. na 40,4% u 2018.

Opća ocjena je da kod strateškog cilja 2 u postizanju tri prioritetna cilja u 2018. godini zabilježeno poboljšanje većine pokazatelja u odnosu na 2014. godinu. Raste zaposlenost, sredstva aktivnih mjera za zapošljavanje daju efekte, stopa zaposlenih žena i mladih se povećala, razvija se poduzetnička infrastruktura. No i dalje je stopa nezaposlenosti iznimno visoka.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 3. utvrđena su tri indikatora i set indikatora za tri prioritetnih ciljeva.

Tabela 102. Indikatori Strateškog cilja 3. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
Strateški cilj 3								
	Stvoriti uslove za uključujući društveno-ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	Stepen socijalne isključenosti stanovništva (%)	48,5	46,8	51,4	44,3	42,9	40,0
		Broj učenika osnovnih i srednjih škola/1.000 stanovnika	120,7	115,0	124,2	126,6	128,3	130
		Stopa smrtnosti dojenčadi (u ‰)	6,35	6,98	5,78	6,94	6,64	6,0
Prioritetni ciljevi (SC3)								
3.1.	Osnažiti socijalnu i radnu aktivaciju ranjivih grupa stanovništva i unaprijediti sistem socijalne zaštite za smanjenje siromaštva	Broj djece u predškolskim ustanovama	4.004	3.856	4.206	4.221	4.204	5.000
		Prosječno mjesečno izdvojena sredstva iz Budžeta po korisniku zaštite po zakonu (u KM)	114,8	121,9	129,2	132,3	136,5	130
		Učešća u budžetu Izdvojenih sredstva za zaštitu po osnovu zakona (u ‰)	9,5	8,6	8,6	7,9	7,9	Ispod 9%
		Stopa dugoročne nezaposlenosti (u ‰)	78,4	77,8	78,3	78,2	67,4	60
		Udio nezaposlenih demobilisanih branitelja, članova por. pog. branitelja, ratnih vojnih invalida i ostalih invalida u ukupno nezaposlenim (u ‰)	15,5	14,4	14,2	14,0	13,8	10,0
3.2.	Reformirati sistem zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga	Broj stanovnika/1 ljekara PZZ	755	788	731	758	732	1.170
		Broj stanovnika/1 stomatologa	2.418	2.510	2.332	2.392	2.589	1.960
		Broj punktova u PZZ/100.000 stanovnika	36,9	36,3	39,5	39,9	32,6	40
		Broj stanovnika/1 tim porodične medicine	2.095	2.072	2.109	2.114	1.988	Ispod 2.000
		Obuhvat stanovnika zdravstvenim osiguranjem (%)	95,8	102,6	103,2	102,3	102	98,5

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
		Stopa morbiditeta	1,26	1,25	1,33	1,19	1,21	Ispod 1,1
3.3.	Poboljšati kvalitet i dostupnost obrazovnih usluga za sve ciljne grupe stanovništva	Prosječan broj učenika u osnovnim školama na 1 kompjuter	29,1	21,4	19,7	17,0	20,5	20
		Prosječan broj učenika u srednjim školama na 1 kompjuter	11,5	7,8	9,5	9,6	9,3	8
		Prosječan broj učenika u osnovnim školama na 1 pristup internetu	41,0	27,8	26,0	21,3	23,4	28,2
		Prosječan broj učenika u srednjim školama na 1 pristup internetu	14,9	9,0	11,4	10,6	10,6	10,1
		Prosječan broj kompjutera po 1 osnovnoj školi	24,1	30,4	31,3	35,8	34,2	35
		Prosječan broj kompjutera po 1 srednjoj školi	58,1	73,7	62,8	64,3	60,6	90
		Broj studenata (Univerzitet KS i privatne visokoškolske ustanove)	34.069	34.673	32.214	28.755	28.253	35.500
		Izdvajanje iz Budžeta za obrazovanje (prema COFOG klasifikaciji, 097) (u%)	0,75	0,75	0,75	0,78	0,81	1,5
		Broj stranih studenata	2.712	2.676	2.044	1.950	1.554	5.000
3.4.	Jačati društvenu vrijednost kulture i sporta	Broj učesnika u sistemu sporta	30.100	30.100	30.200	30.200	30.200	30.300
		Izdvajanja iz budžeta za sport (u %)	0,49	0,53	0,53	0,65	0,91	0,6
		Broj projekata kulturne/ kreativne industrije – apliciranih prema EU fondovima (EU kreativna)	0	0	0	0	0	10
		Podrška neprofitnim organizacijama iz kulture i sporta, učešće u Budžetu (u%)	0,9	0,5	0,9	1,07	1,03	1,1
		Ukupan broj posjetilaca pozorištu i koncertima filharmonije/broj stanovnika (učešće u %)	16,8	17,1	21,1	18,5	*	20

Napomena *Publikaciju „Kultura i umjetnost 2018“, Federalni zavod za statistiku objavljuje u novembru 2019. godine

Procjenjeni pokazatelj socijalne isključenosti ukazuje na smanjenje obuhvata stanovnika koji se po nekom vidu mogu smatrati socijalno isključenim (nezaposleni, penzioneri, korisnici socijalne zaštite, lica sa invaliditetom i lica ometena u fizičkom i psihičkom razvoju itd), tako je u 2018. stepen socijalne isključenosti 42,9%, dok je 2014. bio 48,5%.

Prema pokazateljima za 2018. godinu broj učenika u osnovnim i srednjim školama na 1.000 stanovnika se povećao i to za 6,3%, također i broj djece u predškolskim ustanovama bilježi povećanje za oko 5%, u odnosu na 2014..

Vrijednost stope dojenačke smrtnosti je povećana u 2018. godini u odnosu na 2014. i sa ovom stopom dojenačke smrtnosti KS nalazi se u kategoriji vrlo niskog dojenačkog mortaliteta.

Prosječno mjesečno izdvojena sredstva iz Budžeta po korisniku zaštite po zakonu (korisnici socijalne zaštite, civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom) u 2018. povećala su se za oko 19%, dok je pokazatelj učešća u budžetu izdvojenih sredstva za zaštitu po osnovu zakona smanjena za 16,8%, u odnosu na 2014. godinu.

Stopa dugoročne nezaposlenosti (udio dugoročno nezaposlenih u ukupno nezaposlenim) u 2014. je bila 78,4% i smanjila se na 67,4% u 2018., također i udio nezaposlenih demobilisanih branitelja, članova porodica poginulih, branitelja, ratnih vojnih invalida i ostalih invalida u ukupno nezaposlenim, je smanjen na 13,8% u 2018. godini u odnosu na 2014. kada je iznosio 15,5%.

Reforma sistema zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga u sklopu ovog strateškog cilja, pokazatelj broja stanovnika na jednog ljekara u 2018. godini ukazuje na poboljšanje, odnosno smanjuje se broj stanovnika na jednog ljekara, dok broj stanovnika na jednog stomatologa bilježi povećanje. Broj punktova u primarnoj zdravstvenoj zaštiti se smanjuje u 2018. godini u odnosu na broj stanovnika, a i značajno se smanjuje broj stanovnika (ukupno stanovništvo) prema jednom timu porodične medicine

Zdravstveno stanje stanovnika praćeno stopom morbiditeta, koja predstavlja broj oboljelih u odnosu na ukupno stanovništvo, se poboljšava, a stopa morbiditeta se smanjila sa 1,26 u 2014. na 1,21 u 2018. godini..

Dostupnost obrazovnih usluga u osnovnim i srednjim školama, mjereno opremljenošću kompjutera u školama, ukazuje na poboljšanje opremljenosti. Naime, prosječan broj učenika u osnovnim školama na jedan kompjuter je smanjen sa 29,1 u 2014. na 20,5 u 2018., kao i u srednjim školama sa 11,5 u 2014. na 9,3 u 2018. godini. Prosječan broj kompjutera po 1 osnovnoj školi povećava se i u 2018. je za 42,0% veći nego 2014., a u srednjim školama zabilježeno je povećanje kompjutera za 4,3%.

U KS povećava se broj broj učesnika u sportu, a i izdvajanja iz budžeta za sport se povećalo sa 0,49% u 2014. godini na 0,91% u 2018. godini. Podrška neprofitnim organizacijama iz kulture i sporta, učešće u izvršenju Budžetu za 2018. godinu je 1,03% i u odnosu na 2014. godinu se povećao za 14,4%. Od ukupnog broja stanovnika, u 2014. godini 16,8% posjetili su pozorište i koncerte filharmonije, a u 2017. godini 18,5% stanovništva.

Opća ocjena je da je došlo do izvjesnog napretka u stvaranju uslova za uključiv društveno ekonomski rast ali i dalje je oko 43% stanovnika po nekom osnovu socijalno isključeno. Reforma sistema zdravstvene zaštite pokazuju pozitivne tendencije u pravcu smanjenja obuhvata stanovnika po jednom ljekaru, a negativne po stomatologu. Opremljenost kompjuterima osnovnih škola je unaprijeđena, ali pokazuje se nešto slabija opremljenost srednjih škola kompjuterima i pristupa učenika internetu.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 4. utvrđena su četiri indikatora i set indikatora za četiri prioritena ciljeva.

Tabela 103. Indikatori Strateškog cilja 4. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
Strateški cilj 4								
Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	Gubici vode ViK (tehnički i administrativni) (%)		75	75,1	75,5	74,5	73,4	60
	Pokrivenost domaćinstava uslugama prikupljanja otpadnih voda – urbano područje (%)		75	78	78	78	78	85
	Količina ukupno odloženog otpada (t/god)		242.132	212.727	207.140	233.865	180.017	220.000
	Količina odvojeno prikupljenog otpada (%):							
	Papir		22	21	31	35	41,4	60
	Plastika		1,8	2	4,3	4,8	5,4	20
	Staklo		0,01	0,0001	16	22	22,4	50
	Količina prikupljenog kućnog otpada (kg/st)		460	454	433	363	380	450
Prioritetni ciljevi (SC4)								
4.1.	Osigurati i unaprijediti održivi	Površina zaštićenih prirodnih područja (ha)	2.930,3	2.930,3	2.930,3	3.091,2	3.091,2	3.091,2

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
	sistem upravljanja prirodnim resursima i racionalno korištenje prostora	Broj postrojenja za tretman otpadnih voda	1	1	2	2	2	2
		Kapacitet (ES)	5.000	5.000	605.000	605.000	605.000	605.000
		Procenat mikrobiološki kontaminiranih i fizičko-hemijskih neispravnih uzoraka vode za piće – bunari BSK, gradski vodovod, Ilijaš, Hadžići	0	0	0	0	6,94	0
		Procenat mikrobiološki kontaminiranih i fizičko-hemijskih neispravnih uzoraka vode za piće – lokalni vodovodi	2,2	*	*	*	8,2	1,9
4.2.	Poboljšati kvalitet okolišnih komponenti i uspostaviti integralni sistem upravljanja otpadom	Srednja godišnja vrijednost lebdećih čvrstih čestica u zraku – autom. Stanica Otoka (PM10) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	59	83	59	49	58	40
		Srednja godišnja vrijednost sumpor dioksida (SO_2) – mobilna stanica Ilidža ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	53	30	32	25	26	50
		Srednja godišnja vrijednost azot dioksida (NO_2) – automatska stanica Alipašina ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	63	32	26	22	26	50
		Broj reciklažnih dvorišta	0	0	0	0	1	5
		Broj izgrađenih niša	951	960	975	**	981	1.050
4.3.	Povećati energetske efikasnost i podstaci korištenje obnovljivih izvora energije	Broj javnih objekata na kojima su realizirane mjere energetske efikasnosti	7	15	20	27	34	150
		Broj objekata u EMIS sistemu	84	109	307	324	329	400
		Broj javnih objekata za koje su urađeni detaljni energetske auditi	4	5	12	22	27	150
4.4.	Unaprijediti razvoj infrastrukture i dostupnost na cijelom području Kantona Sarajevo	Stanovništvo koje je priključeno na vodovod (%)	95,7	96,4	98,0	98,0	98,0	98
		Stanovništvo koje je priključeno na lokalne vodovode (%)	4,3	3,6	2,1	7,0	2,0	2
		Ukupna potrošnja vode po stanovniku (m^3/st)	55,0	57,8	57,7	58,2	58,3	60
		Ukupna dužina vodovodne mreže (km)	1.128	1.128	1.200	1.224	1.157	1.200
		Ukupna dužina kanalizacione mreže (km)	1.378	1.237	***	1.393	1.393	1.600
		Potrošnja energije/energenata (GWh)	4.119	4.607	4.535	4.620	4.736	4.400
		Potrošnja energije po stanovniku (MWh/st)	9,3	3,1	3,1	3,3	3,3	10
		Ukupna dužina distribut. gasne mreže (svih nivoa pritisaka) (km)	1.330	1.332	1.340	1.350	1.366	1.360
		Broj kupaca sa potrošnjom prirodnog gasa	54.050	53.734	54.953	55.220	56.382	56.000
Uređene površine grobalja kojima upravlja KJKP „Pokop“ (m^2)	721.438	721.438	721.438	721.438	753.628	761.438		

Napomena *Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenom djelatnosti u Kantonu Sarajevo od 2015. do 2017. godine ne prati ove indikatore.

**U 2017. podatak nije objavljen.

***U 2016. podatak nije objavljen.

Pokazatelji uticaja definisani za strateški cilj 4. pokazuju određene promjene u odnosu na početnu vrijednost iz 2014. godine. Pokrivenost domaćinstava uslugama prikupljanja otpadnih voda na urbanom području povećana je za 3%, te je od velikog značaja i povećanje količina odvojeno prikupljenog otpada sa 23,8% na 69,2%.

Puštanjem u rad centralnog postrojenja za tretman otpadnih voda Butile koje je dimenzionirano za biološko opterećenje od 605.000 ES (ekvivalentnih stanovnika) povećan je pokazatelj krajnjeg

rezultata definisan u sklopu prvog prioritetnog cilja, obzirom da je za 2014. godinu isti iznosio 5.000 ES.

U okviru drugog prioritetnog cilja primjećena je promjena u krajnjem pokazatelju rezultata koji se odnosi na srednju godišnju vrijednost sumpor dioksida izmjerenu na mobilnoj stanici Ilidža koja se smanjila za 27 µg/m³ u odnosu na 2014. godine čime nije zabilježeno prekoračenje godišnje vrijednosti od 50 µg/ m³.

Implementacijom projekta „Zeleni ekonomski razvoj“ povećali su se pokazatelji krajnjih rezultata definisani za prioritetni cilj 3. obzirom da se u odnosu na 2014. godinu broj javnih objekata na kojima su realizirane mjere energetske efikasnosti povećao za 27 objekata, broj objekata u EMIS sistemu veći je za 245 objekta i broj javnih objekata za koje su urađeni detaljni energetske auditi povećao se za 23 objekata.

Na temelju podataka za indikatore četvrtog prioritenog cilja, uočava se da dolazi do unaprijeđenja razvoja infrastrukture: povećava se broj stanovnika koji su priključeni na vodovodni sistem i dužina gasne distributivne mreže, kao i dužina vodovodne mreže sa 1.128 km u 2014. na 1.157 km u 2018. godini.

Strateški cilj 4 u posmatranom periodu od 2014. do 2018. godine prema indikatorima bilježi i pozitivne pomake, ali i pomake koji ne idu u ciljanom pravcu. Zaštita okoliša, prostora, prirodnih i infrastrukturnih resursa u poslijeratnom periodu nije bila prioritetno pitanje za tranzicijsku zemlju kakva je Bosna i Hercegovina, dok u posljednjih par godina svijest o zaštiti i poboljšanju okoliša iz godine u godinu se mijenja na bolje. Unaprijeđenje i razvoj infrastrukture je sigurno i dalje cilj koji traži veća ulaganja od ostavrenih u ovom periodu.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 5. utvrđena su četiri indikatora i set indikatora za pet prioritenih ciljeva.

Tabela 104. Indikatori Strateškog cilja 5. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
Strateški cilj 5								
Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	Budžet KS/pc (KM)		1.486	1.627	1.646	1.780	1.920	1.670
	Kapitalna ulaganja iz Budžeta KS/pc (KM)		72,7	72	125	184,1	151,2	80,0
	Rang - grad prema kvalitetu života		161	158	159	159	156	140
Prioriteni ciljevi (SC5)								
5.1.	Konsolidirati i povećati dugoročnu održivost javnih finansija, te ojačati razvojni kapacitet javnih finansija (budžeta i javnih fondova)	Učešće poreznih prihoda u ukupnim prihodima budžeta, u %	86,8	83,7	86,3	84,1	87,4	90,0
		Porezni prihodi/pc (KM)	236	234	287	292	353	270
		Prihodi od rente, u mil. KM	0	0	0	0	0	50
		Realizirane javne investicije, mil. KM	64,3	132,2	118,6	133,8	132,8	80,0
		Poticajne mjere za malu privredu, mil. KM	0	0	3,2	2,0	2,9	5
5.2.	Reformirati javnu administraciju i ojačati odgovornost, efikasnost i	Broj nepotpunih IP obrazaca i bez prateće dokumentacije u kandidovanim projektima (2015)	40	3	2	28	0	0

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	Procjena 2020
	razvojni kapacitet administracije	Projekti u PJI KS sufinansiranih sa općinama (% u ukupnom)	16	15	16	10	16	30
		Broj lokalnih zajednica koje su uključene u PJI KS	0	3	4	4	5	10
		Učešće EU i dr. izvora u strukturi finansiranja JI, u %	66,6	61,4	54,5	53,9	52,7	75
		Broj projekata prema EU i dr. fondovima	0	0	1	1	0	20
5.3.	Ojačati participaciju građana u upravljanju razvojem KS	Mehanizmi saradnje nevladinog i vladinog sektora	nema	nema	nema	nema	nema	ima
5.4.	Smanjiti korupciju i kriminalitet, povećati sigurnost građana, te osnažiti funkcioniranje pravne države	Učešće krivičnih djela prema nepoznatom izvršiocu u ukupno počinjenim (%)	37,1	66,6	42,9	57,1	51,8	30
		Broj maloljetnih počinilaca krivičnih djela	134	72	74	58	64	90
		Broj saobraćajnih nezgoda	10.974	11.475	11.367	10.438	9.258	9.800
		Broj prijavljenih slučajeva korupcije	0	0	41	93	87	20
		Stepen popunjenosti radnih mjesta-Kantonalna uprava civilne zaštite (%)	71,2	70,5	74,1	72,7	71,4	85
		Broj intervencija-Kantonalna uprava civilne zaštite	12.294	11.954	12.954	11.798	13.584	12.000
		Spašena imovina u %	95,7	95	89	95,9	97,7	98
5.5.	Pozicioniranje KS u široj regiji i Evropi	Pokrivenost uvoza izvozom	24,9	28,1	28,3	34,5	32,9	33
		Rast investicija - godišnje, %	8	4,7	3,8	1,4	*	10
		Broj proizvoda sa zaštitnim znakom brenda KS	0	0	0	0	0	10
		Prosječno zadržavanje turista/dan	1,9	1,9	2	2	2	2,1

Napomena * Podatke o ostvarenim investicijama za 2018. godinu Federalni zavod za statistiku objavljuje krajem 2019. godine.

Budžet Kantona Sarajevo po glavi stanovnika za 2018. godinu iznosio je 1.920 KM, i u odnosu na 2014. godinu kad je iznosio 1.486 KM, povećan je za 29,2%. Kapitalna ulaganja iz Budžeta KS po glavi stanovnika u 2018. godini bilježe značajno povećanje u odnosu na 2014. godinu i to za oko 2 puta.

Istraživanja o kvaliteti života u gradovima, Sarajevo pozicionira na 156 mjesto, izvještaj koji sublimira čitav niz pokazatelja ključnih za ugodan i kvalitetan života, što je nešto povoljnije nego u 2014. godini.¹⁹

Na povećanje održivosti javnih finansija ukazuju porezni prihodi po glavi stanovnika koji bilježe tendenciju rasta sa 236 KM u 2014. godini na 353 KM u 2018. godini ili za 49,6%. Realizirane javne investicije za 2018. godinu iznosile su 132,8 miliona KM i u odnosu na 2014. godinu povećane su za preko 2 puta.

¹⁹

Na Mercerovoj listi, koja rangira 231 grad svijeta prema indeksu kvaliteta života, prvo mjesto, već osmu godinu drži Beč, a Sarajevo je u 2018. godini na 156. mjestu. Gradovi se rangiraju na osnovu četrdesetak različitih faktora kao što su: politička stabilnost, infrastruktura, zdravstvena zaštita, obrazovanje, stepen kriminala, mogućnosti za rekreaciju, kulturna ponuda, prirodna okolina.

Web: https://mobilityexchange.mercer.com/quality-of-living?_ga=2.105742147.1370367156.1506606865-605492789.1456915259

Izdvojena su sredstva za poticajne mjere i aktivnosti radi ostvarivanja ciljeva razvoja male privrede (subjekti male privrede, fizička i pravna lica) koje se utvrđuju određenim programom, iznosila su 2,9 mil. KM.

Na jačanje kompetencija i kapaciteta javne administracije ukazuje i kvalitet projekata javnih investicija. U 2018. godini nije bilo kandidovanih projekata sa nepotpunom dokumentacijom, odnosno nepotpunim IP obrascima, za razliku od 2014. godine kada ih je bilo 40.

U PJI KS uključuju se i lokalne zajednice. Tako je pet općina uključene u PJI KS, a 2014. nije bila ni jedna općina. Učešće EU i dr. izvora u strukturi finansiranja JI bilježi tendenciju smanjenja, sa 66,6% u 2014. godini na 52,7% u 2018. godini.

Pitanje sigurnosti građana mjeri se učešćem krivičnih djela prema nepoznatom izvršiocu, što je u ukupno počinjenim je povećano za 40%, a broj maloljetnih počinitelja krivičnih djela značajno smanjen sa 134 u 2014. godini na 64 u 2018. godini.

KS se pozicionira KS u široj regiji i Evropi što ilustruju pokazatelji o rastu pokrivenosti uvoza izvozom na nivou kantona (za 32,9 procentna poena), kao i porastu zadržavanja turista u KS.

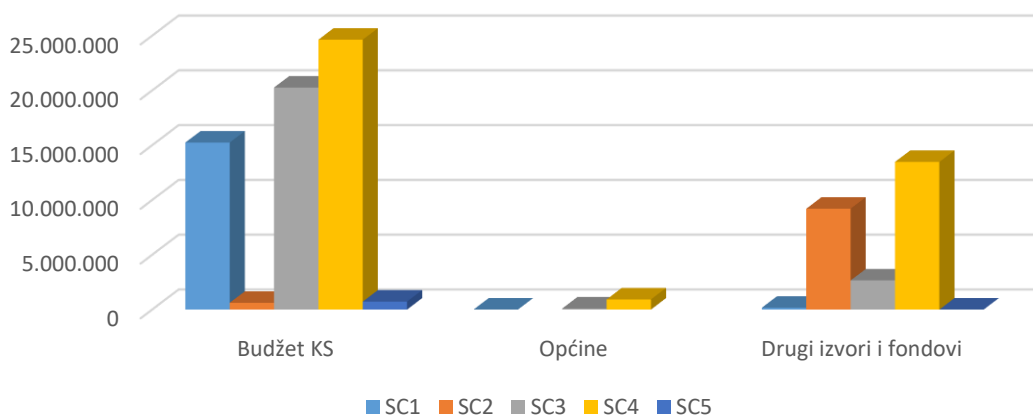
Strateški cilj 5 u posmatranom periodu od 2014. do 2018. godine prema indikatorima bilježi i pozitivne pomake, ali i pomake koji ne idu u ciljanom pravcu. Pitanje održivosti javnih finansija, povećanje kapitalnih ulaganja iz budžeta KS, jačanje razvojnih kapaciteta administracije, rast izvoza su ciljevi koji se kraću prema zadatim. No, pitanje zahvatanje sredstava iz EU fondova, korištenje instrumenta zemljišne politike, brendiranje KS, saradnja nevladinog i vladinog sektora su sigurno ciljevi koji zahtjevaju veći angažman svi aktera u KS.

13. Pregled finansijskih ulaganja za 2018. godinu

Od ukupno 215,6 miliona KM planiranih sredstava. (Akcioni plan 2018-2020.), u 2018. je realizovano preko 88 miliona KM, odnosno 40,8%.

Posmatrajući prema strukturi finansiranja u 2018. od ukupno reliziranih sredstava 88.033.074 KM, iz Budžeta KS je 61.494.070 KM, odnosno 69,9%, iz sredstava Općina u iznosu od 1.026.529 KM ili 1,2%, te 25.512.475 KM iz Drugih izvora finansiranja (budžeti viših nivoa vlasti, fondovi, grantovi, donacije....) što je 29,0% od ukupno realizovanih sredstava.

Realizovano po izvorima finansiranja u 2018.

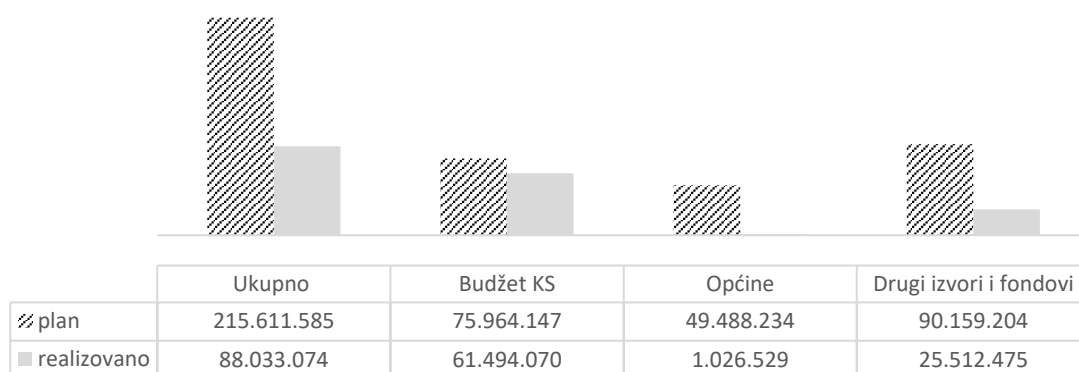

Graf 18.

Tabela 105. Struktura plana i implementacije Strategije prema strateškim ciljevima i izvorima finansiranja u 2018.

	2018				realizovano u odnosu na planirano %
	plan	%	realizovano	%	
Strateški cilj 1	19.781.723	98,9	15.417.690	100,0	77,9
Budžet KS	12.675.547	64,1	15.247.620	98,9	120,3
Općine	215.757	1,7		0,0	0,0
Drugi izvori i fondovi	6.890.419	34,8	170.070	1,1	2,5
Strateški cilj 2	5.226.118	100,0	9.825.536	100,0	188,0
Budžet KS	805.000	15,4	619.997	6,3	77,0
Drugi izvori i fondovi	4.421.118	84,6	9.205.539	93,7	208,2
Strateški cilj 3	31.267.933	100,0	23.027.223	100,0	73,6
Budžet KS	19.099.000	61,1	20.266.343	88,0	106,1
Općine	105.000	0,3	100.000	0,4	95,2
Drugi izvori i fondovi	12.063.933	38,6	2.660.880	11,6	22,1
Strateški cilj 4	154.172.811	100,0	39.034.179	100,0	25,3
Budžet KS	39.641.000	25,7	24.631.664	63,1	62,1
Općine	49.167.477	31,9	926.529	2,4	1,9
Drugi izvori i fondovi	65.364.334	42,4	13.475.986	34,5	20,6
Strateški cilj 5	5.163.000	100,0	728.446	100,0	14,1
Budžet KS	3.743.600	72,5	728.446	100,0	19,5
Drugi izvori i fondovi	1.419.400	27,5		0,0	0,0
Ukupno	215.611.585	100,0			
Budžet KS	75.964.147	35,2	88.033.074	100,0	40,8
Općine	49.488.234	23,0	61.494.070	69,9	81,0
Drugi izvori i fondovi	90.159.204	41,8	1.026.529	1,2	2,1

Plan i realizacija za 2018. po strukturi finansiranja (u KM)

Graf 19.

U narednom dijelu data je analiza finansijskih ulaganja u 2018. godini po strateškim ciljevima i strukturi finansiranja.

Starteški cilj 1. – Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2018. godini utrošeno je preko 15,4 miliona KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učetovala 98,9%, a sredstva Drugih izvora i fondova 1,1%. Ostvarenje plana za 2018. godinu (AP 2018-2020.) je 77,9%.

Starteški cilj 2. – Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2018. godini utrošeno je oko 9,8 miliona KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učetovala 6,3%, a sredstva Drugih izvora i fondova 93,7%. JU Služba za zapošljavanje KS izdvojila je značajna sredstva za implementaciju projekata/aktivnosti ovog cilja. U 2018. godini realizovano je oko 1,9 puta više u odnosu na planirana sredstva iz AP 2018-2020.

Starteški cilj 3. – Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2018. godini utrošeno je preko 23 miliona KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učetovala 88,0%, sredstva Općina 0,4%, te sredstva Drugih izvora i fondova 11,6%. Oko 73,6% je realizovano i implementirano sredstava u odnosu na planirano AP 2018-2020.

Starteški cilj 4. – Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2018. godini utrošeno je preko 39 miliona KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učetovala 63,1%, sredstva Općina 2,4%, te sredstva Drugih izvora i fondova 34,5%. U 2018. godini realizovano je tek 25,3% planiranih sredstava iz AP 2018-2020.

Starteški cilj 5. – Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2018. godini utrošeno je preko 728 hiljada KM. U strukturi finansiranja jedino su učestvovala sredstva Budžeta KS. Ostvarenje plana za 2018. godinu je 14,1%.

ANEKS

Pregled planiranih i realizovanih aktivnosti po strateškim i prioritetnim ciljevima, mjerama, projektima, kao i nosiocima implementacije, strukturi i izvoru finansiranja i vrijednosti planiranih i realizovanih sredstava u 2018. godini

Tabela 106. Planirana i realizovana sredstva za 2018. godinu

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
Strateški cilj 1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga							
Prioritet 1.1. Unaprijediti inovativnost, standardizaciju i izvoznu orijentaciju u proizvodnim i uslužnim industrijama sa potencijalom za izvoz (između ostalih, metalske, drvne, prehrambene, zelene, kreativne industrije itd.)							
1.1.1. Podrška za jačanje kapaciteta izvozno orijentisanih preduzeća u strateškim sektorima privrede (osobito metalske, drvne i prehrambene)	1.1.1.1. Detaljna analiza poslovne izvrsnosti (BEX) i potreba po strateškim privrednim sektorima KS		Ministarstvo privrede KS, PKKS				
	1.1.1.2. Mapiranje i formiranje klastera/lanaca vrijednosti i domaće komponente u prerađivačkoj industriji (metal, drvo, prehrana)	<ul style="list-style-type: none"> Analiza privrednih kretanja u Kantonu Sarajevo, sa smjernicama (Privredna komora Kantona Sarajevo) 		PKKS	15.000	15.000	
	1.1.1.3. Podrška razvoju izvozno orijentiranih firmi u KS	<ul style="list-style-type: none"> Izrada publikacije „Izvozne mogućnosti privrede KS“ 		Budžet KS - Min. privrede			
Mjera				Ukupno	15.000	15.000	
				Budžet KS - Min. privrede			
					15.000	15.000	
1.1.2. Unaprijeđenje konkurentnosti i promocija proizvoda KS	1.1.2.1. Izgraditi sistem tehničke infrastrukture za analizu usklađenosti proizvoda sa standardima i kriterijima EU	<ul style="list-style-type: none"> Obezbijedenje institucionalnih kapaciteta za ocjenu tehničke usaglašenosti izvoznih proizvoda sa zahtjevima EU 		Budžet KS - Min. privrede			
	1.1.2.2. Podrška razvoju brendova domaćih proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> Brendiranje ključnih domaćih proizvoda 		Budžet KS - Min. privrede			
	1.1.2.3. Podrške za učestvovanje na sajmovima u regiji			Budžet KS - Min. privrede			
Mjera					0	0	
1.1.4. Razvoj kreativne industrije KS	1.1.4.1. Stvaranje regulatornog i institucionalnog okvira kreativnih industrija u KS		Ministarstvo kulture i sporta,	Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000	20.000	
	1.1.4.2. Edukacija iz oblasti kreativnih industrija		Ministarstvo privrede	Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000	20.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
	1.1.4.3. Fondacija za kreativne industrije Kantona Sarajevo			Budžet KS- Min. kulture i sporta	10.000		
	1.1.4.4. Formiranje i operativno djelovanje Centra kreativnih industrija KS (CEKRIN)			Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000	20.000	
	1.1.4.5. Sarajevo Design Network			Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000		
	1.1.4.6. Klaster kreativnih i kulturnih industrija Sarajevo			Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000	20.000	
Mjera					110.000	80.000	
1.1.5. Jačanje kapaciteta ljudskih resursa za unaprijeđenje konkurentnosti privrede	1.1.5.1. Obuka menadžmenta preduzeća za strateško planiranje		Ministarstvo privrede, PKKS	Budžet KS - Min. privrede			
	1.1.5.2. Sektorske stručne obuke za jačanje kapaciteta ljudskih resursa u privredi			Budžet KS - Min. privrede			
	1.1.5.3. Uspostavljanje sistema za provedbu analize potreba za edukacijom u malim i srednjim preduzećima			Budžet KS - Min. privrede			
Mjera					0	0	
Prioritet 1.2. Podržati razvoj konkurentnosti i atraktivnosti KS za ulaganja iz oblasti IKT industrije							
1.2.1. Podrška informatičkom opismenjavanju u KS	1.2.1.3. Organizovanje informatičkih klubova/sekcija na kantonalnom nivou za sve osnovne i srednje škole	• Organizovanje IT klubova	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Zavod za informatiku i statistiku KS, SERDA	Nepoznato			
		• Platforma on-line		Nepoznato			
	1.2.1.4. Osnivanje otvorenog Fonda za IKT edukacije za dodjelu stipendija za IKT obrazovanje sa online portalom za transparentno upravljanje fondom			Nepoznato	1.000.000		
	1.2.1.5. Besplatna obuka za osobe koje žele da se prekvalifikuju u IKT industriju			Nepoznato	3.000.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
Mjera					4.000.000	0	
1.2.2. Razvoj kapaciteta za podršku IKT industriji	1.2.2.1. Formiranje upravnog tijela za IKT industriju KS	<ul style="list-style-type: none"> Formiranje razvojnog vijeća 	Ministarstvo privrede, Zavod za informatiku i statistiku KS, SERDA	Nepoznato	50.000		
	1.2.2.2. Uspostavljanje Tehnološkog parka za IKT (izgradnja novih ili korištenje adekvatnih postojećih prostornih kapaciteta)	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja Tehnološkog parka 		Nepoznato			
Mjera					50.000	0	
Prioritet 1.3. Povećati konkurentnost turističke destinacije KS							
1.3.1. Uspostavljanje okvira za razvoj turizma KS	1.3.1.2. Izrada sveobuhvatnog pregleda stanja turističkih atrakcija i Strategije razvoja turizma KS, sa uključenim akcionim planovima za sve oblike turizma, uz definiranje tipskih turističkih proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> Izrada Studije strateški pravci razvoja turizma u KS 	Ministarstvo privrede, Ministarstvo kulture i sporta, općine, Grad	Budžet KS - Min. kulture i sporta	20.000		
	1.3.1.4. Jačanje udruženja u sektoru turizma			Budžet KS - Min. kulture i sporta	30.000		
Mjera					50.000	0	
1.3.2. Uspostavljanje turističkog lanca vrijednosti i sistemska promocija turističke ponude KS	1.3.2.1. Jačanje kapaciteta u turizmu i uvođenje programa cjeloživotnog učenja za turistički sektor	<ul style="list-style-type: none"> Program za kontinuiranu edukaciju djelatnika u turizmu (menadžera, turističkih vodiča, agenata) - Projekat „Edukacija turističkih vodiča Uspostavljanje referentnih centara za provedbu praktične nastave kadrova u turizmu Podrška educiranju i informiranju lokalnog 	Ministarstvo privrede, Ministarstvo kulture i sporta, PKKS, općine, Grad i Turistička zajednica KS	Budžet KS - Min. privrede		47.430	
				PKKS		8.370	
				Ukupno		55.800	
				Budžet KS - Min. privrede			
				Budžet KS - Min. privrede			

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		stanovništva za učešće u razvoju turizma					
Mjera					0	55.800	
1.3.3. Unaprijeđenje infrastrukture za turizam KS	1.3.3.2. Postavljanje turističke signalizacije i usluga	<ul style="list-style-type: none"> Postavljanje turističke signalizacije u zaštićenim područjima (info ploče, putokazi i sl.) 	Ministarstvo privrede, Ministarstvo saobraćaja, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna područja, općine, Grad Sarajevo i Turistička zajednica KS	Budžet KS - KJU za zaštićena područja	3.000	3.000	
	1.3.3.3. Implementacija projekta Trebevičke žičare i održivog razvoja Zaštićenog pejzaža Trebević	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja sanitarnog čvora na području ZP Trebević 		Budžet KS - KJU za zaštićena područja	32.547		
	1.3.3.6. Povećanje standarda, kvaliteta i dodatne ponude	<ul style="list-style-type: none"> Podrška obnovi i uređenju smještajnih jedinica i pratećih sadržaja Poticanje razvoja i unapređenja dodatnih sadržaja (bazeni, wellness, sadržaji za djecu, zabavni i tematski parkovi, izletišta) Podrška korištenju novih tehnologija i "malom zelenom preduzetništvu" Podrška poboljšanju uslova za osobe sa invaliditetom Unaprijeđenje uslova u seoskim domaćinstvima za turiste u ruralnim područjima 		Ministarstva okoliša i turizma FBiH	103.000		
				Ukupno	135.547	0	
				Budžet KS - Min. privrede			
				Budžet KS - Min. privrede			
				Budžet KS - Min. privrede			
Budžet KS - Min. privrede							

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera					138.547	3.000	
1.3.4. Valorizacija prirodne turističko resursne osnove	1.3.4.1. Uređenje i održavanje izletišta i drugih turistički atraktivnih cjelina	<ul style="list-style-type: none"> Sanacija piste za brzo klizanje na Zetri Sufinansiranje izgradnje poslovno-sportskog centra Trnovo Uspostavljanje Edukaciono-rekreacionog EKO KAMP-a u okviru Zaštićenog pejzaža "Bijambare", u okviru kojeg je planiran i Park minijatura BiH. 	Ministarstvo privrede, Ministarstvo za prostorno uređenje, građenje i zaštitu okoliša, Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna područja, općine, Grad	Budžet KS - Min. privrede			
				Budžet KS - Min. privrede	1.000.000	1.000.000	
				Budžet KS - MPUGiZO	350.000	5.875	
	1.3.4.3. Izgradnja turističkog kompleksa Priječko polje (integrirani turistički grad "Buroj Ozone", Bjelašnica)[1]						
	1.3.4.5. Poboljšanje turističko resursne osnove Olimpijskih planina Igmana i Bjelašnice (ZOI'84)	<ul style="list-style-type: none"> Rasvjeta staze na Bjelašnici Proširenje staza i pristupnih puteva za skijanje (zimski sezona); brdski biciklizam (ljetna sezona) Povećanje ugostiteljskih kapaciteta na Bjelašnici i Igmanu (Hotel Igman, Ski hotel, restoran na vrhu Bjelašnice) Izgradnja novih i sanacija postojećih ski staza na Bjelašnici Rekonstrukcija startnog objekta na vrhu Bjelašnice 					
				Budžet KS - Min. privrede			
				Budžet KS - Min. privrede			
				Budžet KS - Min. privrede			
				Budžet KS - Min. privrede	1.000.000	0	
				Budžet KS - Min. privrede	500.000	1.500.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<ul style="list-style-type: none"> Sufinansiranje izgradnje regionalnog vodovoda Hojta-Bjelašnica-Igman Nabavka opreme za organizaciju EYOF-a 2019. godine – KJP "ZOI'84 OCS" d.o.o. Sarajevo 		Budžet KS - Min. privrede	0	2.555.698	
				Budžet KS - Min. privrede	0	500.000	
Mjera					2.850.000	5.561.573	
1.3.5. Unaprijeđenje ponude posebnih oblika turizma na području KS	1.3.5.1. Davanje podrške u obnovi i aktiviranju planinarskih domova te prenamjeni napuštenih objekata		Ministarstvo privrede, općine, Grad Sarajevo, Ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo zdravstva i Turistička zajednica KS	Budžet KS - Min. privrede			
	1.3.5.2. Poticanje obnove građevinske i druge kulturne baštine			Budžet KS - Min. kulture i sporta	400.000	400.000	
				Budžet KS - Min. privrede			
				Ukupno	400.000	400.000	
	1.3.5.3. Podrška izgradnji infrastrukture i opreme za špilje, penjanje uz stijene, vidikovce, adrenalinske parkove, golf terene, biciklističke staze i sl.			Budžet KS - Min. privrede			
	1.3.5.4. Podrška promociji i razvoju vjerskog, sajamskog i kongresnog turizma	<ul style="list-style-type: none"> Sanacija platoa (II faza) KJP Centra Skenderija d.o.o. Sarajevo u cilju unapređenja sajamskog turizma 		Budžet KS - Min. privrede			
1.3.5.5. Podrška za modernizaciju banjskih lječilišta i razvoj wellness centara		Budžet KS - Min. privrede					
Mjera					400.000	400.000	
Prioritet 1.4. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za brzo privlačenje domaćih i stranih investicija, razvoj poduzetništva i olakšavanje mobilnosti kapitala i ljudskih resursa							
1.4.1. Stvaranje dobrog poslovnog	1.4.1.3. Promocija investicionih mogućnosti u KS (Vodič za investitore i	<ul style="list-style-type: none"> Vodič za investitore 	Ministarstvo privrede i	Budžet KS - Min. privrede	50.000	50.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
okruženja i promocija KS kao poželjne destinacije za domaća i strana investiciona ulaganj	Investiciona konferencija Kantona Sarajevo)	Poslovna konferencija Kanton Sarajevo Katalog investicionih projekata Kantona Sarajevo (Privredna komora Kantona Sarajevo)	resorna ministarstva, PKKS, općine, Grad				
Mjera					50.000	50.000	
1.4.2. Podrška razvoju poduzetništva	1.4.2.1. Uspostavljanje kreditno-garantnog fonda	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšan pristup finansijskim sredstvima za MMSP – uspostavljen KGF, povećane investicije iz kreditnih sredstava u industriji • Kreditiranje subjekata male privrede pod povoljnim uslovima; 	Ministarstvo privrede, PKKS, općine	Budžet KS - Min. privrede	200.000	208.174	
				Budžet KS - Min. privrede	1.200.000	2.000.000	
	1.4.2.2. Implementacija Zakona o poticaju razvoja male privrede	<ul style="list-style-type: none"> • Pružanje stručne i savjetodavne pomoći za subjekte male privrede; • Davanje podrške razvoju centara za preduzetništvo, preduzetničkih inkubatora, klastera, tehnoloških parkova i zona male privrede; • Poticanje u korištenju fondova Evropske unije (IPA, Horizon 2020 i drugi fondovi); • Davanje podrške za povećanje zapošljavanja (zaposleno 55 mladih do 30 godina); 		Budžet KS - Min. privrede	80.000	138.430	
				Budžet KS - Min. privrede	800.000	249.660	
				PKKS		65.623	
				Ukupno	800.000	315.283	
				Budžet KS - Min. privrede	150.000	0	
				Budžet KS - Min. privrede	250.000	607.948	
	PKKS	10.500	11.411				

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		<ul style="list-style-type: none"> Podrška kroz projekat EU „Learning By Doing“ (Finansiranje Interreg Danube - Danube Transnational Programme) 		EU fond	59.500	64.666	
		<ul style="list-style-type: none"> Davanje podrške za učestvovanje na sajmovima i programima edukacije; 		Ukupno	70.000	76.077	
		<ul style="list-style-type: none"> Podrška razvoja preduzetništva ciljnih grupa (žensko preduzetništvo, preduzetništvo mladih i preduzetništvo osoba sa invaliditetom); 		Budžet KS - Min. privrede	100.000	0	
		<ul style="list-style-type: none"> Davanje podrške za istraživanje, razvoj i primjenu inovacija, uvođenje savremenih tehnologija, te podrške za edukaciju i prekvalifikaciju; 		Privredna/ Gospodarska komora FBiH		5.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Davanje podrške za uvođenja certifikata i međunarodnih standarda kvalitete; i 		Ukupno	100.000	5.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Davanje podrške zaštiti i revitalizaciji tradicionalnih i starih zanata (obrta) 		Budžet KS - Min. privrede	410.000	48.262	
		<ul style="list-style-type: none"> Organizacija i sprovođenje medijske kampanje prema ciljnim skupinama; 		Budžet KS - Min. privrede	120.000	0	
				Budžet KS - Min. privrede	250.000	56.441	
				Budžet KS - Min. privrede	100.000	124.146	
	1.4.2.3. Podizanje svijesti javnosti i razvijanje pozitivnog stava o preduzetništvu			Budžet KS - Min. privrede	20.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		<ul style="list-style-type: none"> Održavanje konferencija o preduzetničkom učenju; (medijska kampanja, spot i konferencija) Informiranje i edukacija o preduzetničkom učenju za donositelje odluka o obrazovanju u Kantonu Sarajevo, direktore i stručne saradnike odgojno-obrazovnih ustanova koje provode obrazovanje i osposobljavanje, menadžere preduzeća i predstavnike medija Izrada web portala o preduzetničkom učenju 		Budžet KS - Min. privrede	50.000	99.360	
				Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade KS	50.000	36.966	
				Budžet KS - Min. privrede	20.000	0	
Mjera					3.870.000	3.716.087	
1.4.3. Unaprijeđenje prostornih uslova za razvoj MSP-a u poslovnim zonama i inkubatorima	1.4.3.1. Donošenje Zakona o poslovnim zonama u KS i njegovo provođenje u praksi	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljen zakonski okvir za poslovne zone u KS 	Ministarstvo privrede, PKKS	Budžet KS - Min. privrede			
	1.4.3.2. Unapređenje infrastrukture postojećih i izgradnja novih poslovnih zona u KS	<ul style="list-style-type: none"> Infrastrukturno uređenje i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u industrijskim zonama u KS Izgradnja infrastrukture u IZ Luke Ilijaš, 		Budžet KS - Min. privrede	1.250.000	1.930.820	
				Kredit	1.250.000	0	
				Ukupno	2.500.000	1.930.820	
				Općina Ilijaš	215.757		
				FMRPO - Fed. min. razv. poduz. i obrta	75.515		
				Kredit	863.027		
				Ostali izvori	463.877		
			Ukupno	1.618.176	0		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
Mjera					4.118.176	1.930.820	
Prioritet 1.6. Unaprijediti uslove za održivi razvoj ruralnih područja Kantona Sarajevo							
1.6.1. Stvaranje ambijenta za ubrzano ulaganje u ruralni razvoj KS i primjenu LEADER pristupa	1.6.1.1. Mapiranje potencijalnih zona za ruralni razvoj i izrada Strategije ruralnog razvoja KS		Ministarstvo privrede, PKKS, općine (nadležne službe)	Budžet KS - Min. privrede	25.000	0	
	1.6.1.2. Uspostavljanje funkcionalnih institucionalnih kapaciteta za poljoprivredu i ruralni razvoj			Budžet KS - Min. privrede	75.000	0	
	1.6.1.3. Harmonizacija sektora poljoprivrede i ruralnog razvoja sa EU			Budžet KS - Min. privrede	20.000	0	
	1.6.1.4. Izložba poljoprivrednih proizvoda ruralnih područja i etno zanatstva			Budžet KS - Min. privrede	30.000	0	
Mjera					150.000	0	
1.6.2. Poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede u KS i unaprijeđenje ponude domaćih poljoprivrednih proizvoda	1.6.2.1. Unapređenje upravljanja zemljištem kroz dodjelu zemljišta u državnoj svojini koncesionarima za poljoprivrednu proizvodnju		Ministarstvo privrede	Budžet KS - Min. privrede	10.000	0	
	1.6.2.2. Poticaji za primarnu poljoprivrednu proizvodnju, posebno za sirovine potrebne prehrambenoj industriji			Budžet KS - Min. privrede	3.800.000	3.500.000	
	1.6.2.3. Podrška efikasnijem organizovanju i jačanju kapaciteta zadruga i udruženja i povećanje saradnje poljoprivrednika sa istraživačkim i naučnim institutima			Budžet KS - Min. privrede	10.000	0	
	1.6.2.4. Edukacija stanovništva u ruralnim sredinama o načinima uzgoja i certificiranja organske proizvodnje			Budžet KS - Min. privrede	10.000	0	
	1.6.2.5. Podrška korištenju Smart IKT-a u poljoprivrednom dobru i farmama za povećanje konkurentnosti			Budžet KS - Min. privrede	20.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
Mjera					3.850.000	3.500.000	
1.6.3. Podrška razvoju šumarstva i lovstva	1.6.3.1. Uređenje zakonskog okvira o šumama i usklađivanje sa međunarodnim propisima		Ministarstvo privrede, KJP Sarajevo-šume, d.o.o. PKKS	Budžet KS - Min. privrede	5.000	0	
	1.6.3.2. Kadrovsko i materijalno jačanje institucija za oblasti šumarstva			Budžet KS - Min. privrede	50.000	59.410	
	1.6.3.3. Izrada plana gospodarenja šumskim resursima sa primjenom međunarodnih principa i kriterija FSC (Forest Stewardship Standard)			Budžet KS - Min. privrede	40.000	0	
	1.6.3.4. Pružanje stručne i savjetodavne podrške privrednim subjektima iz oblasti šumarstva			Budžet KS - Min. privrede	5.000	10.000	
	1.6.3.5. Podrška uzgoju i zaštiti divljači i lovstvu			Budžet KS - Min. privrede	30.000	36.000	
Mjera					130.000	105.410	
Ukupno strateški cilj 1.					19.781.723	15.417.690	
Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta							
Prioritet 2.1. Poboljšati usklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada i smanjiti strukturalnu nezaposlenost							
2.1.2. Usklađivanje upisne politike u obrazovnim organizacijama i pružanje usluga profesionalne orijentacije	2.1.2.1. Usklađivanje upisne politike za srednje škole i fakultete prema potrebama tržišta rada		Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede, PKKS, SERDA	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva	Tekuća sredstva	
	2.1.2.3. Poticanje upisa učenika u određene stručne škole i fakultete za deficitarna zanimanja (stipendiranje, kreditiranje, studijska putovanja i drugi vidovi stimulacije)	<ul style="list-style-type: none"> Stipendije za učenike za deficitarna zanimanja za upis u prvi razred srednjih škola za stručno obrazovanje i obuku 		Budžet KS - Min. obrazovanja	150.000	250.000	
Mjera					150.000	250.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
2.1.3. Unaprijeđenje saradnje i kapaciteta aktera u sektoru obrazovanja i socijalnog partnerstva u kreiranju i realizaciji politika zapošljavanja	2.1.3.1. Uspostavljanje Koordinacionog tijela za obrazovanje i zapošljavanje u KS po modelu Teritorijalnog pakta za zapošljavanje	<ul style="list-style-type: none"> Donošenje rješenja o uspostavljanju Koordinacionog tijela za obrazovanje i zapošljavanje u KS po modelu Teritorijalnog pakta za zapošljavanje 	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice,	JU Služba za zapošljavanje KS	15.000		
	2.1.3.3. Jačanje saradnje i kapaciteta za posredovanje u zapošljavanju i modernizacija informacionog sistema Službe za zapošljavanje KS	<ul style="list-style-type: none"> Služba za zapošljavanje putem svoje web stranice objavljuje konkurse poslodavaca i njihove potrebe za novim radnicima. Služba je razvila i mobilnu aplikaciju „Zaposli se“ na kojoj se preko mobilnih telefona vrši pretraživanje oglasa poslodavaca. Intezivirana je i saradnja sa poslodavcima. 	Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Ministarstvo privrede, PPKS	JU Služba za zapošljavanje KS	25.000	24.278	
Mjera					40.000	24.278	
2.1.4. Sufinansiranje programa zapošljavanja	2.1.4.1. Program sufinansiranja prekvalifikacija i dokvalifikacija zaposlenika za poznate poslodavce za očuvanje radnih mjesta	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i usvajanje godišnjeg programa 	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede, PPKS				
	2.1.4.2. Program sufinansiranja samozapošljavanja	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i usvajanje godišnjeg programa 					
	2.1.4.3. Program sufinansiranja zapošljavanja teško upošljivih kategorija nezaposlenih lica: invalida, demobilisanih boraca, pripravnika, mladih osoba do 30 godina, osoba starijih od 45 godina, povratnika i dr.	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i usvajanje godišnjeg programa 					

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
	2.1.4.4. Program sufinansiranja mentorstva/uvođenja u rad mladih nezaposlenih osoba bez iskustva	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i usvajanje godišnjeg programa 					
	2.1.4.5. Program sufinansiranja zapošljavanja pripravnika sa VSS	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i usvajanje godišnjeg programa 					
Mjera				JU Služba za zapošljavanje KS	3.258.376	7.672.051	
2.1.5. Podrška posebnim programima smanjenja dugoročne nezaposlenosti	2.1.5.1. Osposobljavanje nezaposlenih lica za aktivno traženje posla uz jačanje specifičnih vještina (komunikacije, prezentiranja, strani jezici, rad na računaru, organizacijske vještine, menadžerske vještine i sl.)	<ul style="list-style-type: none"> Individualna i grupna savjetovanja 	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice,	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva	Tekuća sredstva	
		<ul style="list-style-type: none"> Klub za traženje posla 		JU Služba za zapošljavanje KS	12.000	1.536	
	2.1.5.2. Projekti javnih radova i javnih investicija uz zapošljavanje	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje Razvojnog fonda za finansiranje zapošljavanja 	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade,	JU Služba za zapošljavanje KS	428.742	1.329.724	
	2.1.5.3. Projekti njege starih i iznemoglih lica	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšanje uslova za život starijih i iznemoglih lica 	Služba za zapošljavanje KS,	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
		<ul style="list-style-type: none"> Aktivnosti Mobilnog tima za potrebe i njegu starijih i iznemoglih lica 	Ministarstvo privrede, PKKS	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
		<ul style="list-style-type: none"> Educiranje starijih i iznemoglih lica o njihovim pravima i uslugama socijalne zaštite 		JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
	<ul style="list-style-type: none"> Info-telefon za porodice koje žive u teškim socijalnim uslovima 			JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<ul style="list-style-type: none"> Aktivnosti na otvaranju i uspostavi dnevnih centara za ovu populaciju 		JU Služba za zapošljavanje KS	72.000		
Mjera					512.742	1.331.260	
Prioritet 2.2. Implementirati efikasne programe prekvalifikacije i obrazovanja odraslih							
2.2.1. Razvoj i promocija programa neformalnog obrazovanja (obuke odraslih) u KS	2.2.1.1. Kreiranje i provođenje programa prekvalifikacije i obrazovanja odraslih prema potrebama tržišta rada	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje sektorskih programa obuke pri Privrednoj komori KS 	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, PKKS	JU Služba za zapošljavanje KS	150.000	177.950	
	2.2.1.2. Izrada i realizacija sektorskih nastavnih planova i programa obuke odraslih po zahtjevima privrednih subjekata i u skladu sa EU normama	<ul style="list-style-type: none"> Organizovanje online kurseva za unapređenje vještina odraslih nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada 			10.000		
Mjera					160.000	177.950	
Prioritet 2.3. Razvijati poduzetničku kulturu							
2.3.1. Razvijati poslovne modele socijalnog poduzetništva	2.3.1.1. Priprema Programa razvoja socijalnog preduzetništva i jačanje kompetencija za socijalno preduzetništvo	<ul style="list-style-type: none"> Započeti sa pripremama Zakona o socijalnom poduzetništvu i donošenje Programa razvoja socijalnog preduzetništva i jačanje kompetencija za socijalno preduzetništvo; Analiza postojećeg zakonodavnog sistema, kao podloga za iniciranje 	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo	JU Služba za zapošljavanje KS	50.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		usklađivanje zakonskih promjena s ciljem stvaranja povoljnog okruženja za razvoj socijalnog poduzetništva	privrede, Ministarstvo za boračka pitanja, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, PKKS				
	2.3.1.2. Kreiranje Zakona o socijalnom preduzetništvu	<ul style="list-style-type: none"> U 2017. godini započeta analiza koja će biti osnova za donošenje Zakona o socijalnom poduzetništvu, Provođenje javnih rasprava na temu: <ol style="list-style-type: none"> Javno-privatni dijalog i konsultacije vezane za identificiranje mogućnosti i zapošljavanja, te otklanjanje poslovnih barijera za socijalno isključene kategorije Razvoj sistema podsticanja i olakšica za socijalno poduzetništvo Identifikacija i promocija javno -privatnog partnerstva i poslovnog povezivanja sa potencijalom za kreiranje novih mogućnosti Osiguranje povoljnih uslova za korištenje neiskorišteni javnih resursa i to: poslovnih prostora, građevinskih objekata, poljoprivrednih površina u KS a u cilju razvoja socijalnog poduzetništva u KS. 		JU Služba za zapošljavanje KS	50.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM			
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena	
Mjera								
		5. Javna rasprava o nacrtu zakona o socijalnom poduzetništvu u KS						
	2.3.1.4. Podrška pilot projektima socijalnog preduzetništva uz primjenu različitih poslovnih modela (zadugarstvo, radno-integracijska preduzeća, fondacije, itd...)	<ul style="list-style-type: none"> Na osnovu programa razvoja socijalnog poduzetništva i jačanje kompetencija za socijalno preduzetništvo, podržati pilot projekte (2018) 		JU Služba za zapošljavanje KS	100.000			
	2.3.1.5. Podrška uključivanju socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada (mladih, žena, invalidnih osoba, boračke populacije)	<ul style="list-style-type: none"> Kreditiranje otvaranja novih radnih mjesta 	Ministarstvo za boračka pitanja	Budžet KS - Min. borac. pitanja	60.000	0		
Primitci				250.000	0			
Ukupno				310.000	0			
		<ul style="list-style-type: none"> Podsticaj doškolovanju i edukaciji 			Budžet KS - Min. borac. pitanja	95.000	94.997	
					<ul style="list-style-type: none"> Podsticaj za samostalne privredne aktivnosti i boračke zadruge 	Budžet KS - Min. borac. pitanja	500.000	275.000
Mjera					1.105.000	369.997		
Ukupno strateški cilj 2					5.226.118	9.825.536		
Strateški cilj 3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa								
Prioritet 3.1. Osnajiti socijalnu i radnu aktivaciju ranjivih grupa stanovništva i unaprijediti sistem socijalne zaštite za smanjenje siromaštva								
3.1.1. Reforma Sistema socijalne zaštite – od pasivnog sistema socijalnih transfera ka aktivnim politikama socijalnih investicija i socijalnog uključivanja	3.1.1.2. Analiza pravnog i institucionalnog okvira Sistema socijalne zaštite u KS	<ul style="list-style-type: none"> Usaglašavanje propisa sa donošenjem reformskih propisa sa viših nivoa vlasti 	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, druge relevantne institucije	Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	50.000	50.000		
	3.1.1.4. Uspostavljanje mehanizma za efikasnu koordinaciju u oblasti socijalne zaštite između općina i Kantona Sarajevo	<ul style="list-style-type: none"> Permanentna saradnja i uspostava efikasne elektronske razmjene svih podataka u vezi sa 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit.	6.000			

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		korisnicima svih oblika socijalne zaštite, zaštite porodice sa djecom		raselj. lica i izbjeg			
	3.1.1.5. Izrada višegodišnjeg programa za razvoj ljudskih resursa u centrima za socijalni rad i resornom ministarstvu	<ul style="list-style-type: none"> Izrada novih pravilnika u kojima će biti iskazane potrebe razvoja ljudskih resursa 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	Tekuća sredstva		
	3.1.1.6. Izrada Programa razvoja vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite u lokalnoj zajednici	<ul style="list-style-type: none"> Aktivnosti utvrđivanja kategorija korisnika vaninstitucionalnog zbrinjavanja 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	Tekuća sredstva		
	3.1.1.7. Izrada Programa razvoja mreže socijalne zaštite kroz jačanje međusektorske saradnje sa zdravstvom, obrazovanjem, institucijama tržišta rada i NVO-ima	<ul style="list-style-type: none"> Provođenje aktivnosti kontinuirane i jače saradnje razvoja mreže socijalne zaštite, zaštite porodice sa djecom i rada kroz međusektorsku saradnju sa zdravstvom, obrazovanjem, NVO i drugim relevantnim institucijama 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	Tekuća sredstva		
Mjera					56.000	50.000	
3.1.2. Izrada i implementacija zajedničkog Programa socijalnog uključivanja i radne aktivacije 2017-2020 u općinama i KS	3.1.2.3. Izrada Programa rješavanja stambenih potreba boračkih kategorija, raseljenih porodica i porodica u stanju socijalne potrebe, po principu socijalnog stanovanja na području Kantona Sarajevo za razdoblje 2016-2020.	<ul style="list-style-type: none"> Kupovina stambenih jedinica Izgradnja zgrade za interno raseljene porodice na Šipu, općina Centar (24 stana) 	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, druge, Ministarstvo	Budžet KS - Min. borac. pitanja	2.641.000	2.651.492	
				Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	891.280		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija Kolektivnog centra Hrasnica, općina Ilidža(30 stanova) 	za boračka pitanja i općine	Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	33.600		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja dvije zgrade u Tarčinu, općina Hadžići (18 stanova) 		Centralna Evropska Banka	1.150.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja 6 zgrada u Gladnom polju, općina Ilidža (54 stana) 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	200.000		
				CEB	3.859.000		
				Ukupno	4.059.000	0	
		<ul style="list-style-type: none"> Pojedinačna sanacija/izgradnja stambenih jedinica za 20 interno – raseljenih porodica u općinama KS 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	200.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Obezbijediti zdravstvenu zaštitu u prosjeku mjesečno za 340 raseljenih lica 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	75.120	66.540	
		<ul style="list-style-type: none"> Pomoć u održivom povratku u KS (samozapošljavanje u oblasti poljoprivrede, zanatstva, usluga i sl.) 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	100.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Pomoć u održivom povratku van KS(sanacija komunalne 		Budžet KS - Min. za rad soc. polit.	100.000	20.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		infrastrukture, poljoprivredna mehanizacija, stoka, objekti za stoku, plastenici i sl.) - Sanacija lokalnog puta u općini Rogatica		raselj. lica i izbjeg			
Mjera					9.250.000	2.738.032	
3.2. Reformirati sistem zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga							
3.2.1. Poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenih usluga	3.2.1.2. Uvođenje novih zdravstvenih usluga	• Plan prevencije najčešćih hroničnih masovnih nezaraznih oboljenja i smanjenje onesposobljenosti uslijed istih	Ministarstvo zdravstva, Zavod za informatiku i statistiku KS, Zavod za zdravstvenu zaštitu, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	Budžet KS - Min zdravstva	20.000	0	
		• Plan prevencije i zaštite oralnog zdravlja		Budžet KS - Min zdravstva	10.000	0	
		• Program prevencije i tretmana bolesti ovisnosti od alkohola i drugih psiho-aktivnih supstanci (PAS)		Budžet KS - Min zdravstva	20.000	0	
	3.2.1.3. Informatizacija i uvođenje e-zdravstva	• Softversko rješenje za dostavu laboratorijskih rezultata elektronskim putem (e-mail) na nivou cijelog Kantona uključujući sve laboratorije, doktore i pacijente		Zavod zdravstvenog osiguranja KS	351.000	171.977	
		• Uspostavljanje sistema permanentnih zdravstvenih knjižica/kartica		Zavod zdravstvenog osiguranja KS	7.500	54.480	
	• Definisane i stavljanje u funkciju modula za statističko izvještavanje o	Zavod zdravstvenog osiguranja KS	1.598.000	824.088			

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		sprovedenim zdravstvenim uslugama na nivou cijelog Kantona što bi omogućilo efikasnu kontrolu zdravstvenog sistema					
Mjera					2.006.500	1.050.545	
3.2.2. Unaprijeđenje zdravstvene infrastrukture	3.2.2.1. Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje javnih zdravstvenih ustanova	<ul style="list-style-type: none"> • II faza izvođenja radova na sanaciji toplinskih podstanica u Općoj bolnici • Izgradnja i opremanje Odjeljenja za forenzičku psihijatriju JU Psihijatrijska bolnica KS • UKCS nabavka opreme • UKCS Klinika za opću i abdominalnu hirurgiju, Gastroenterološka klinika (Projekat "B"-Stacionar 12. etaža CMB) • UKCS Klinika za onkološku i glandularnu hirurgiju, Klinika za torakalnu hirurgiju i Neurološka klinika - STROKE UNIT (Projekat "C"-Stacionar 11. etaža CMB) • UKCS Klinika za urologiju, nefrologiju i transplantaciju (Projekat "D"-Stacionar 10. etaža CMB) • UKCS - ostali neizgrađeni dijelovi CMB-a (Projekat "G") 	Ministarstvo zdravstva, Klinički centar, zdravstvene ustanove	Budžet KS - Min zdravstva Kredit Budžet KS - Min zdravstva Budžet KS - Min zdravstva Budžet KS - Min zdravstva Budžet KS - Min zdravstva Budžet KS - Min zdravstva	3.000.000 1.000.000	0 1.322.131	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija JU Dom zdravlja Novi Grad Kumrovac 		Budžet KS - Min zdravstva	350.000	350.000	
		<ul style="list-style-type: none"> KCUS program 6: Jitt, klinika za endokrinologiju, angiologiju i hiperbaričnu medicinu (projekat „E“ – stacionar 09. etaža CMB) 		Budžet KS - Min zdravstva			
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka prioritetne medicinske opreme JU Opća bolnica „Prim.dr Abdulah Nakaš“ 		Budžet KS - Min zdravstva	1.000.000	1.100.000	
		<ul style="list-style-type: none"> „Energetska efikasnost“ – objekat „Neuro-psihijatrije“ 		Kredit- Svjetska banka	1.528.433	1.163.028	
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka medicinske opreme u JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo 		Budžet KS - Min zdravstva	1.060.000	1.899.874	
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija Zavoda za hitnu medicinsku pomoć KS i spec. potrebne opreme 		Budžet KS - Min zdravstva	350.000	273.572	
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija Odjela za pedijatriju u JU Opća Bolnica „Prim.dr.Abdulah Nakaš“ 		Budžet KS - Min zdravstva		200.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka opreme za JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć KS 		Budžet KS - Min zdravstva		90.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka opreme za JU Zavod za medicinu rada KS 		Budžet KS - Min zdravstva		105.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka inzulinskih pumpi za djecu oboljelu od dijabetesa 		Budžet KS - Min zdravstva		297.528	
Mjera					8.288.433	6.801.133	
Prioritet 3.3. Poboľšati kvalitet i dostupnost obrazovnih usluga za sve ciljne grupe stanovništva							

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
3.3.1. Uvođenje i primjena standarda kvaliteta i efikasnosti, te akreditacije školskih programa na svim nivoima obrazovanja	3.3.1.1. Izvršiti izmjene i dopune standarda i normativa za sve nivoe obrazovanja u skladu sa EU standardima u oblasti obrazovanja	<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenje državne mature nakon srednjeg obrazovanja i državnih ispita nakon visokog obrazovanja 	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	Budžet KS - Min Obrazovanja	120.000		
		<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljanje integralnog informacionog sistema u obrazovanju 		Budžet KS - Min Obrazovanja	50.000	50.000	
		<ul style="list-style-type: none"> • Osiguranje uslova za naučno-istraživački rad na visokoškolskim institucijama 		Budžet KS - Min Obrazovanja	4.300.000	4.500.000	
Mjera					4.470.000	4.550.000	
3.3.2. Povećanje informacijske pismenosti stanovništva	3.3.2.2. Izrada plana informatičkog obrazovanja za nastavno osoblje na svim nivoima obrazovanja 3.3.2.3. Uvođenje programa e-škole u osnovnim i srednjim školama u KS	<ul style="list-style-type: none"> • Definisane standarde za elektronski nastavni sadržaj 	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Ministarstvo kulture i sporta, Zavod za informatiku i statistiku KS, SERDA	Budžet KS - Min. obrazovanja	10.000		
		<ul style="list-style-type: none"> • Opremanje računarskih učionica - Nabavka opreme za realizaciju projekta "Elektronski dnevnik" 		Budžet KS - Min. obrazovanja	400.000	1.100.000	
		<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenje jedne „Online sedmica“ u toku školske godine 		Budžet KS - Min. obrazovanja	20.000	Tekuća sredstva	
		<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenje e-učenja/učenja na daljinu 		Budžet KS - Min. obrazovanja	10.000		
Mjera					440.000	1.100.000	
3.3.4. Poboljšanje obrazovanja odraslih	3.3.4.1. Uvođenje koncepta cjeloživotnog obrazovanja u skladu sa EU normama i priznavanje neformalno stečenih znanja i vještina	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška jačanju kapaciteta biblioteka posebno na univerzitetima, Zemaljski muzej, Gazi Husrev-begova biblioteka, za potrebe e--učenja 	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	Budžet KS - Min. obrazovanja	140.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
Mjera					140.000	0	
3.3.5. Unaprijeđenje obrazovne infrastrukture	3.3.5.1. Rekonstrukcija i opremanje školskih objekata	• Sanacija/rekonstrukcija školskih objekata	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, JU Djeca Sarajeva, općine	Budžet KS - Min. obrazovanja	2.350.000	2.350.000	
		• JU O.Š. Izet Šabić (sanacija mokrih čvorova)		Općina Vogošća	30.000	30.000	
Mjera					2.380.000	2.380.000	
Prioritet 3.4. Jačati društvenu vrijednost kulture i sporta							
3.4.1. Promocija i povećanje dostupnosti i kvaliteta kulturnih usluga	3.4.1.1. Promocija kulturnog življenja i dostupnosti kulturnih usluga	• Jačanje kvaliteta kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija	Ministarstvo kulture i sporta	Budžet KS - Min. kulture i sporta	1.000.000	1.000.000	
		• Digitalni vodič za kulturna dešavanja u kantonu Sarajevo		Budžet KS - Min. kulture i sporta	10.000	10.000	
		• Juventafest – Internacionalni festival srednjoškolskog teatra		Budžet KS - Min. kulture i sporta	10.000	10.000	
Mjera					1.020.000	1.020.000	
3.4.2. Podrška razvoju kulturne infrastrukture	3.4.2.1. Razvoj poslovnih modela za povećanje investicija u kulturnu infrastrukturu	• Projekat „Kinoteka BiH“	Ministarstvo kulture i sporta	Budžet KS - Min. kulture i sporta	30.000	30.000	
		• Obuka umjetnika, kulturnih profesionalaca i organizacija u izvedbenim i ostalim umjetnostima, oglašavanju, filmu, TV-u, muzici, interdisciplinarnim umjetnostima, baštini i industriji video igara, za		Budžet KS - Min. kulture i sporta	30.000	30.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<ul style="list-style-type: none"> apliciranje na novi program EU Kreativna Evropa Formiranje Muzejskog kvarta (MQ) svjetskog značaja (Zemaljski muzej, Muzej istorije BiH, Ars Aevi) u Sarajevu Mala scena narodnog pozorišta sa pratećim objektima i smještajnim kapacitetima 		<ul style="list-style-type: none"> Budžet KS - Min. kulture i sporta Budžet KS - Min. kulture i sporta 	<ul style="list-style-type: none"> 200.000 50.000 	<ul style="list-style-type: none"> 200.000 	
Mjera					310.000	260.000	
3.4.3. Promocija sportske kulture i dostupnosti sporta	3.4.3.1. Izraditi i usvojiti Akcioni plan promocije rekreativnog sporta	<ul style="list-style-type: none"> Uvođenje besplatnih termina u salama, sportskim klubovima po rasporedu korištenja i vraćanje sporta u škole KS Potpore sportskim klubovima za uspostavljanje i održavanje mreže stručnjaka/trenera za sportski odgoj od predškolskog doba do starijih od 65 godina 	Ministarstvo kulture i sporta	<ul style="list-style-type: none"> Budžet KS - Min. kulture i sporta Budžet KS - Min. kulture i sporta 	<ul style="list-style-type: none"> 250.000 200.000 	<ul style="list-style-type: none"> 250.000 	
Mjera					450.000	250.000	
3.4.4. Podrška razvoju sportske infrastrukture	3.4.4.1. Izgradnja i unapređenje sportske infrastrukture u KS	<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija bazena na Velikom Polju Izgradnja sportsko-rekreativnog centra Banovac – Gradski stadion Ilijaš 	Ministarstvo privrede, Ministarstvo kulture i sporta,	<ul style="list-style-type: none"> Budžet KS - Min. privrede Budžet KS - Min. kulture i sporta 	<ul style="list-style-type: none"> 350.000 	<ul style="list-style-type: none"> 35.000 	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<ul style="list-style-type: none"> Proširenje sportske sale u Srednjoškolskom centru Ilijaš 	općine, Ministarstvo prostornog uređenje, građenja i zaštite okoliša	Budžet KS - Min. kulture i sporta	50.000	50.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Program izgradnje i rekonstrukcije sportskih ploha u naseljima prema usvojenim planovima 		Budžet KS - Min. kulture i sporta		305.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja sportskog centra sa otvorenim bazenom na Dobriniji 		Budžet KS - Min. kulture i sporta		1.000.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Sportska dvorana na Bjelašnici 		Budžet KS - Min. kulture i sporta	200.000	400.000	
	3.4.4.2. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih kapaciteta KJP Centar Skenderija	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja krova - rekonstrukcija ledene dvorane sa garažama KJP Centar Skenderija d.o.o. 		Budžet KS - Min. privrede			
		<ul style="list-style-type: none"> Sanacija konstruktivnih elemenata objekata koji ugrožavaju sigurnost života i zdravlja ljudi i uklanjanje objekata koji uzrokuju urušavanje konstrukcija KJP Centar Skenderija d.o.o. 		Budžet KS - Min. privrede			
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija dvorane "Mirza Delibašić" KJP Centar Skenderija d.o.o. Sarajevo 		Budžet KS - Min. privrede			
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija, sanacija i redizajn dvorana D1, D2 i D3 KJP Centar Skenderija d.o.o. Sarajevo 		Budžet KS - Min. privrede			
Mjera					600.000	1.790.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
3.4.5. Zaštita kulturno-historijskog naslijeđa	3.4.5.1. Unaprijediti zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa	• Saniranje objekata kulturno-historijske baštine	Ministarstvo za boračka pitanja, Ministarstvo kulture i sporta, Fond memorijala	Budžet KS - Min. kulture i sporta	200.000	200.000	
		• Sanacija spomen-parka Vraca		Budžet KS - Min. kulture i sporta	80.000	129.902	
	3.4.5.2. Unaprijediti očuvanje tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata 92-95.	• Obilježavanje mjesta iz ratnog perioda		Budžet KS - Min. borac. pitanja	150.000		
		• Izgradnja Centralnog spomen-obilježja svim poginulim braniteljima opkoljenog Sarajeva		Budžet KS - Min. borac. pitanja	20.000		
		• Sanacija i stavljanje u funkciju D-B tunela (odnosno spomeničkog kompleksa)		Budžet KS - fond memorijala	500.000	3.500	
				Fond memorijala - vlastita sredstva	195.000	231.746	
				Donacija		6.700	
		Ukupno		695.000	241.946		
		• Sanacija Igmanskog puta spasa		Budžet KS - Min. borac. pitanja	10.000	0	
		• Obilježavanje vatrenih tačaka opsade i odbrane Sarajeva		Budžet KS - Min. borac. pitanja	10.000	0	
	• Obilježavanje mjesta većih stradanja u Sarajevu Armije BiH	Budžet KS - Min. borac. pitanja		10.000	0		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja memorijalnog centar „Žuč“ 		Budžet KS - Min. borac. pitanja	1.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Stavljanje u funkciju i preuređenje objekta restorana "KonTiki" ("Kod Sonje") u spomen-obilježje – Muzej stradanja građana Bosne i Hercegovine, koji bi podsjećao na događaje u periodu 1992-1995. godine 		Budžet KS - Min. borac. pitanja	1.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja Memorijalnog centra Kovači 		Budžet KS - Fond memorijala	50.000	50.000	
				Fond memorijala - vlastita sredstva	180.000	110.315	
				Ukupno	230.000	160.315	
		<ul style="list-style-type: none"> Izrada i postavljanje nišana i spomenika šehidima i poginulim borcima i umrlim braniteljima 		Budžet KS - Fond memorijala	180.000	136.804	
				Fond memorijala - vlastita sredstva	195.000	98.546	
				Općine	75.000	70.000	
				Ukupno	450.000	305.350	
Mjera					1.857.000	1.037.513	
Ukupno strateški cilj 3.					31.267.933	23.027.223	
Strateški cilj 4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima							
Prioritet 4.1. Osigurati i unaprijediti održivi sistem upravljanja prirodnim resursima i racionalno korištenje prostora							

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
4.1.1. Sistem upravljanja prirodnim resursima (biodiverzitet i mineralne sirovine)	4.1.1.1. Inventarizacija i izrada GIS baze podataka raznovrsnosti biljaka, životinja i gljiva sa staništima, uključujući i inventarizaciju invazivnih vrsta	<ul style="list-style-type: none"> Uraditi kategorizaciju i identifikaciju tipova staništa ekosistema u KS sa odgovarajućom bazom podataka 	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo privrede, Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, KJU za zaštićena prirodna područja	Budžet KS - Ustanove			
		<ul style="list-style-type: none"> Uraditi inventarizaciju flore, faune i fungije unutar zaštićenih područja u KS, te unutar prirodnih cjelina utvrđenih Prostornim planom KS za period 2003. 2023. godina 		Budžet KS			
	4.1.1.3. Izrada programa istraživanja i provođenje geoloških istraživanja mangana, olova i cinka, gline, dolomita, krečnjaka i drugih nemetalnih mineralnih sirovina	<ul style="list-style-type: none"> Geološka istraživanja mangana, olova i cinka, gline, dolomita, krečnjaka i drugih nemetalnih mineralnih sirovina 		Budžet KS - Min. privrede			
		<ul style="list-style-type: none"> Hodogram aktivnosti i realizacija zadataka/aktivnosti i prethodnih pitanja potrebnih za realizaciju održivih projekata korištenja mineralnih sirovina u zavisnosti od rezultata geoloških istraživanja 		Budžet KS - Min. privrede			
		<ul style="list-style-type: none"> Planiranje i pripremne radnje za dodjelu koncesije u skladu sa Zakonom o koncesijama, na određenim pogodnim predmetima koncesije u zavisnosti od rezultata geoloških istraživanja i 		Budžet KS - Min. privrede			

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		riješenih prethodnih pitanja i interesa KS					
Mjera					0	0	
4.1.2. Integralno upravljanje vodnim resursima	4.1.2.2. Godišnji plan i program sufinansiranja, izgradnje i održavanja vodnih objekata i aktivnosti vezane za poslove upravljanja vodama prema Zakonu o vodama		Ministarstvo privrede, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, ViK, općine	Budžet KS - Min. privrede	2.000.000	1.671.783	
				Budžet KS - Min. komunalne privrede		4.682.870	
				Ukupno	2.000.000	6.354.653	
Mjera					2.000.000	6.354.653	
4.1.3. Integralna zaštita i očuvanje stabilnosti šumskih ekosistema	4.1.3.1. Integralna zaštita šumskih ekosistema od štetnog utjecaja požara	<ul style="list-style-type: none"> Izrada Kategorizacije i rejonizacije Kantona Sarajevo prema stepenu ugroženosti šuma od požara Sanacija opožarenih površina i površina nastalih uslijed pojave gradacije štetnih insekata ili biljnih bolesti Monitoring biljnih bolesti i štetnika <ul style="list-style-type: none"> Monitoring šumskih zajednica i procjenu zdravstvenog stanja šuma u zaštićenim prirodnim područjima KS 	Ministarstvo privrede KS - Uprava za šumarstvo, KJP „Sarajevo-šume“	Budžet KS - Min. privrede	Tekuća sredstva		
				Budžet KS - Min. privrede	200.000	0	
				Budžet KS - Min. privrede	50.000	60.000	
				Budžet KS - KJU za zaštićena područja		6.973	
				Ukupno	50.000	66.973	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
	4.1.3.2. Provođenje mjera i aktivnosti iz Operativnih planova, planova održavanja i monitoring	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i implementacija Operativnog plana zaštite šuma od bespravnih aktivnosti na području Kantona Sarajevo 		Budžet KS - Min. privrede	Tekuća sredstva		
		<ul style="list-style-type: none"> Izrada i implementacija Operativnog plana za provođenje šumskouzgojnih radova na području Kantona Sarajevo 		Budžet KS - Min. privrede	Tekuća sredstva		
		<ul style="list-style-type: none"> Realizacija projekata pripreme zemljišta za pošumljavanje, čišćenje, okopavanje i popunjavanje novopodignutih kultura, provođenje proreda u kulturama i rasadničke proizvodnje 		Budžet KS - Min. privrede	500.000	151.113	
		<ul style="list-style-type: none"> Analiza trenutne otvorenosti šumskih kompleksa i njihovog stanja po pojedinim šumsko privrednim područjima 		Budžet KS - Min. privrede	Tekuća sredstva		
	4.1.3.3. Izgradnja, rekonstrukcija, sanacija i održavanje šumske infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> Izrada planova otvaranja šuma primarne i sekundarne mreže šumskih komunikacija - u okviru Izvedbenih projekata 		Budžet KS - Min. privrede	Tekuća sredstva		
		<ul style="list-style-type: none"> Izrada glavnih projekata po pojedinim područjima (odjelima/gospodarskim jedinicama) 		Budžet KS - Min. privrede	Tekuća sredstva		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<ul style="list-style-type: none"> Redovna rekonstrukcija, sanacija i održavanje mreže šumske infrastrukture 		Budžet KS - Min. privrede	1.500.000	2.420.000	
	4.1.3.4. Očuvanje stabilnosti i unapređenje šumskih ekosistema	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje zelenih površina putem pošumljavanja 		Budžet KS - Min. privrede	100.000	83.948	
Mjera					2.350.000	2.722.034	
Prioritet 4.2. Poboljšanje kvaliteta okolišnih komponenti i uspostavljanje integralnog sistema upravljanja otpadom							
4.2.1. Unaprijeđenje kvaliteta tla	4.2.1.2. Deminiranje šumskih i poljoprivrednih površina i izrada programa rehabilitacije i prevođenja u poljoprivredno zemljište	<ul style="list-style-type: none"> Označavanje prilaza potencijalnim minskim područjima i daljnje deminiranje nepristupačnih dijelova ZP "Trebević" 	Kantonalna uprava civilne zaštite, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo privrede, Zavod za izgradnju KS	Drugi izvori fin. Budžet KS - Min. privrede	190.000 100.000	0	
				Ukupno	290.000	0	
Mjera					290.000	0	
4.2.2. Unaprijeđenje kvaliteta zraka i zaštita od buke	4.2.2.1. Provođenje mjera/projekata iz Akcionog plana za smanjenje čestičnih tvari u zraku na području KS	<ul style="list-style-type: none"> Uvođenje sistema mjerenja kvaliteta zraka po standardu BAS ISO 17025 Kalibracija od strane akreditiranih laboratorija i redovno servisiranje stanica Analiza prašine i čađi na teške metale i organske polutante Povećanje kvaliteta zraka u BiH kroz promociju 	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Zavod za javno zdravstvo KS	Budžet KS - MPUGiZO Budžet KS - MPUGiZO Budžet KS - MPUGiZO Drugi izvor fin. -Ministarstva	150.000 160.000 100.000 840.000	157.912 395.920	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<p>obnovljivih izvora energije i poboljšanje pristupa sistema daljinskog grijanja</p> <ul style="list-style-type: none"> Izrada Studije izvodljivosti poboljšanja o proširenju sistema daljinskog grijanja u KS 		zaštite okoliša, kopna i mora Republike Italije			
	4.2.2.3. Izrada početne/strateške karte buke	<ul style="list-style-type: none"> Izrada baznog disperzionog modela, integrisanje u GIS ZzPRKS, izrada metodologije za ocjenu uticaja na kvalitet zraka za nove zahvate u prostoru za potrebe Zavoda. Izrada studije mikroklimatske slike sarajevske kotline. Nabavka stanice za monitoring kvaliteta zraka 		Budžet KS - MPUGiZO	250.000		
				Budžet KS - MPUGiZO		32.782	
				Budžet KS - MPUGiZO		35.778	
				Budžet KS - MPUGiZO		181.528	
Mjera					1.500.000	803.920	
4.2.3. Sistem upravljanja komunalnim otpadom	4.2.3.1. Implementacija Plana upravljanja otpadom Kantona Sarajevo	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja zelenih otoka i reciklažnih dvorišta (kabasti otpad, tekstil, gume, EE otpad, akumulatori, ulja i masti) Studija izvodivosti za izbor tehnologije tretmana otada, uključujući i opravdanost izgradnje pogona za mehaničko-biološku obradu otpada MBO 	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture,	Budžet KS - MPUGiZO	3.000.000		
				Budžet KS - MPUGiZO	200.000	150.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka i podjela posuda za odvojeno prikupljanje PET ambalaže i papira u naseljima sa individualnim stanovanjem zapremine 120 l (Planirana je podjela 3.000 kanti 120l, 45 kompostera i 70 reciklažnih kontejnera) 	KJKP „RAD“, općine	Budžet KS - MPUGiZO	200.000	200.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka dva namjenska vozila za prikupljanje PET ambalaže i papira u naseljima sa individualnim stanovanjem 		Budžet KS - MPUGiZO	150.000	150.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka dodatna dva specijalna vozila za pražnjenje zvona ili kontejnera za odvojeno prikupljanje otpada 		Budžet KS - MPUGiZO			
	4.2.3.2. Dovedi stanje deponije komunalnog otpada na sanitarni nivo	<ul style="list-style-type: none"> Izrada projektne dokumentacije za građenje plohe na sanitarnoj deponiji za odlaganje neiskorištenog komunalnog otpada 		Budžet KS - MPUGiZO	25.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja kompostane i nabavljena drobilica za usitnjavanje zelenog otpada sa javnih površina u svrhu kompostiranja na tradicionalan način 		Budžet KS - MPUGiZO	200.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Analiza stanja/efikasnosti sistema tretmana procjednih voda sa odlagališta otpada 		Budžet KS - MPUGiZO	150.000	81.201	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		„Smiljevići“ i uspostavljena djelimično privremena funkcija biološkog prečišćavanja do utvrđivanja konačnog opredjeljenja tehnologije prečišćavanja na osnovu koje će se uspostaviti novo postrojenje.'					
Mjera					3.925.000	581.201	
4.2.4. Sistem zbrinjavanja posebnog otpada	4.2.4.1. Uspostaviti kapacitete za zbrinjavanje građevinskog otpada	<ul style="list-style-type: none"> Nabavka mobilne drobilice manjeg kapaciteta za inertni otpad Uspostava deponije građevinskog otpada, I faza: izvršiti eksproprijaciju zemljišta za izgradnju deponije građevinskog otpada II faza: izgraditi deponiju građevinskog otpada 	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo privrede	Budžet KS - MPUGiZO	500.000		
Mjera					500.000	0	
Prioritet 4.3. Povećanje energetske efikasnosti i podsticanje korištenja obnovljivih izvora energije							
4.3.1. Energetska efikasnost javnih objekata	4.3.1.2. Podrška projektima utopljanja javnih objekata u KS	<ul style="list-style-type: none"> „Realizacija projekata povećanja energetske efikasnosti u objektima budžetskih korisnika koji su utvrđeni u Akcionom planu energetske efikasnosti javnih objekata u KS, kao i u ostalim prioritetnim javnim objektima koji su u nadležnosti KS“. 	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture,	Budžet KS - MPUGiZO	1.000.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti u javnom objektu JU "Psihijatrijska bolnica KS" 	Ministarstvo privrede, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, resorna ministarstva, općine	Budžet KS - MPUGiZO		79.145	
	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti u javnom objektu OŠ "Vladislav Skarić" 	Budžet KS - MPUGiZO			175.397		
	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti u javnom objektu Policijska stanica Novi Grad 	Budžet KS - MPUGiZO			94.754		
	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti u javnom objektu OŠ "Malta" 	Budžet KS - MPUGiZO			150.312		
	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti u javnom objektu OŠ "Behaudin Selmanović" 	Budžet KS - MPUGiZO			30.495		
	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti u javnom objektu vrtić Lastavica 	Budžet KS - MPUGiZO			142.546		
	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti u javnom objektu OŠ "Hilmi ef. Sarić" 	Budžet KS - MPUGiZO			75.266		
	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšanje energetske efikasnosti osnovnoškolskih objekata u Općini Stari Grad Sarajevo 	Općina Stari Grad		2.155.677			
	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti u stambenim objektima na području KS 	Budžet KS - MPUGiZO		600.000			
	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti stambene zgrade 	Namjenska sredstava Fonda za zaštitu okoliša			20.254		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		u ul. 126. Ilijaške brigade br. 12 i 14		Općina Ilijaš			
		• Povećanje energetske efikasnosti stambene zgrade u ul. Trg heroja br. 32		Ukupno	0	20.254	
				Namjenska sredstava Fonda za zaštitu okoliša		144.546	
				Općina Novo Sarajevo			
				Etažni vlasnici			
				Ukupno	0	144.546	
		• Povećanje energetske efikasnosti stambene zgrade u ul. Salke Lagumdžije br. 1,3,5,7		Namjenska sredstava Fonda za zaštitu okoliša		200.000	
				Općina Novi Grad		480.506	
				Ukupno	0	680.506	
		• Povećanje energetske efikasnosti stambene zgrade u ul. Nerkaza Smailagića br. 17		Namjenska sredstava Fonda za zaštitu okoliša		188.761	
				Općina Novi Grad		75.622	
				Etažni vlasnici		48.439	
				Ukupno	0	312.823	
		• Model povećanja energetske efikasnosti u stambenim zgradama na području Kantona Sarajevo		Namjenska sredstava Fonda za zaštitu okoliša		150.000	
		• Povećanje energetske efikasnosti stambene zgrade		Namjenska sredstava		50.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		u Bosansko – podrinjskom Kantonu Goražde		Fonda za zaštitu okoliša			
		<ul style="list-style-type: none"> Povećanje energetske efikasnosti stambene zgrade u ul. Patriotske lige br. 38 		Namjenska sredstava Fonda za zaštitu okoliša		80.000	
				Općina Centar		120.401	
				Etažni vlasnici		40.401	
				Ukupno	0	240.802	
Mjera					3.755.677	2.346.847	
4.3.2. Podsticanje korištenja obnovljivih izvora energije	4.3.2.1. Izrada studije "Potencijalni resursi za proizvodnju i snabdijevanje Kantona Sarajevo toplotnom i električnom energijom"	<ul style="list-style-type: none"> Studija sa separatima - Hidroenergetski potencijal – MHE; Energija vjetra - Vjetroelektrane; Solarna energija; Geotermalna energija; Kogeneracija na bazi prirodnog gasa; Proizvodnja energije na bazi otpada; Proizvodnja biogoriva i kogeneracija na bazi biomase; Električna energija - Prognoza potrošnje i snabdijevanje KS; Snabdijevanje Kantona Sarajevo toplotnom energijom i Integracija, optimizacija i energetska efikasnost 	Ministarstvo privrede KS, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	Budžet KS - Min. Privrede	234.000	93.600	
	4.3.2.2. Izrada Hodograma i realizacija zadataka/aktivnosti i prethodnih pitanja potrebnih za realizaciju održivih energetskih rješenja/projekata i			Budžet KS - Min. Privrede			

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
	aktivnosti prema hodogramu i interesa KS						
	4.3.2.3. Planiranje i pripreme radnje za dodjelu koncesije u skladu sa Zakonom o koncesijama, na određenim pogodnim predmetima koncesije u zavisnosti od outputa Studije, riješenih prethodnih pitanja i interesa KS			Budžet KS - Min. privrede			
	4.3.2.4. Planiranje i pripremanje projekata JPP u skladu sa Zakonom o javno-privatnom partnerstvu, u vezi s određenim pogodnim projektima JPP u zavisnosti od outputa Studije, riješenih prethodnih pitanja			Budžet KS - Min. privrede			
Mjera					234.000	93.600	
Prioritet 4.4. Unaprijediti razvoj infrastrukture i dostupnost na cijelom području Kantona Sarajevo							
4.4.1. Izgradnja i rekonstrukcija saobraćajnica i automatsko upravljanje saobraćajem	4.4.1.1. Rekonstrukcija, izgradnja i održavanje saobraćajnica	• Izgradnja A transverzale	Ministarstvo saobraćaja, Direkcija za puteve, Ministarstvo kumunalne privrede i infrastrukture, KJKP „Rad“, općine. GRAS	Budžet KS - Min. Saobraćaja	571.000	312.486	
		• Izgradnja IX transverzale		Kredit	4.300.000	10.768.555	
		• Rekonstrukcija regionalne ceste R-445 na lokalitetu općine Ilijaš		Primitak	1.000.000	708.642	
	4.4.1.2. Izgradnja i rekonstrukcija podvožnjaka, nadvožnjaka, raskrsnica	• Izgradnja, rekonstrukcija podvožnjaka, nadvožnjaka i raskrsnica		Primitak	1.200.000	365.000	
	4.4.1.3. Izgradnja i rekonstrukcija saobraćajnica po Programu javnih investicija	• I transferzala - Vogošća (procjena)		Kredit	12.000.000		
	4.4.1.5. Sanacija i optimizacija javnog gradskog saobraćaja	• Uvođenje ITS i automatskog upravljanja saobraćajem		Kredit	2.000.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		<ul style="list-style-type: none"> Sanacija, rekonstrukcija i modernizacija tramvajske pruge od „S“ krivine do Ilidže -Proveden postupak javne nabavke za izradu projekta i potpisan ugovor 		Budžet KS - Min. Saobraćaja	2.500.000	81.730	
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja tramvajske pruge od Kružnog toka na Ilidži prema Hrasnici do administrativne granice Republike Srpske, istočno od Hrasnice -Proveden postupak javne nabavke za izradu projekta i potpisan ugovor 		Kredit	500.000	115.467	
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja kontaktne mreže za trolejbuski saobraćaj na koridoru Centar-Vogošća 		Budžet KS - Min. Saobraćaja			
		<ul style="list-style-type: none"> Uvođenje elektronskog sistema poništavanja karata i izgradnja tramvajskih stajališta za kontrolisanu naplatu i postavljanje zaštitne ograde na tramvajskim stajalištima 		Budžet KS - Min. Saobraćaja	8.000.000	7.115.064	
				Budžet KS - Min. Saobraćaja			
		<ul style="list-style-type: none"> Studija saobraćaja za potrebe izrade UP-a 		Primitak	1.000.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka vozila za javni linijski prijevoz u KS 		Budžet KS - Min. Saobraćaja	3.000.000	700.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
				Kredit	1.000.000		
				Ukupno	4.000.000	700.000	
		<ul style="list-style-type: none"> Asfaltiranje puteva u naseljima u Kantonu Sarajevo 		Primitak	250.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Asfaltiranje puteva na području općine Vogošća 		Budžet KS - Min. Saobraćaja	800.000		
				Općina Vogošća	350.000		
				Ukupno	1.150.000	0	
		<ul style="list-style-type: none"> Nabavka nove elektrovučne podstanice za napajanje tramvajske i trolejbuske kontaktne mreže na području općine Stari Grad (projekat izgradnje punionice na prirodni gas CNG) 		Budžet KS - Min. Saobraćaja	500.000		
				Kredit	100.000		
				Ukupno	600.000	0	
		<ul style="list-style-type: none"> Projekat automatskog upravljanja semaforiskim sistemom u Kantonu Sarajevo– Izrada Projektnog zadatka nakon prikupljenih podataka sa terena radi izrade Glavnog Projekta 		Budžet KS - Min. Saobraćaja	500.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Usvojen pravni okvir koji definira oblast JGPP-a u KS 		Budžet KS - Min. Saobraćaja	Tekuća sredstva		
		<ul style="list-style-type: none"> Usvojen pravni okvir adekvatnog tarifnog sistema 		Budžet KS - Min. Saobraćaja	Tekuća sredstva		
Mjera					39.571.000	20.166.945	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
4.4.2. Sistem upravljanja i infrastruktura za vodosnabdijevanje	4.4.2.1. Rekonstrukcija i izgradnja vodoprivredne infrastrukture - Rekonstrukcija vodovodne mreže, prema istom Programu - Rekonstrukcija elektroenergetskih i mašinskih postrojenja i sistema za dezinfekciju vode (prema programu "Sanacija dotrajalih dijelova vodovodnog sistema, ViK, 2008") - Osiguranje novih količina vode (dodati i Filter postrojenje Bosna 3)	<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija pumpne stanice Alipašin most i potisni cjevovod-PS, Bačevo i Centar 	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, KJKP ViK, općine	EBRD Kredit	1.448.334		
		<ul style="list-style-type: none"> Interventni program 2018 		Drugi izvori fin.			
		<ul style="list-style-type: none"> Sanacija prioriternih dijelova vodovodnog sistema (EBRD) 		Kredit EBRD	20.000.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Uključenje Peračkog vrela u sistem vodosnabdijevanja 		Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	3.000.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja vještačke akumulacije na Crnoj Rijeci i vodenog parka na rijeci Željeznici kao alternativnog modela zahvatanja vode- Izrada glavnog projekta 		Ukupno	23.000.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Poboljšanje kvaliteta usluge vodosnabdijevanja – III faza Filter postrojenja Bosna 		Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	300.000		
				Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	1.000.000		
				Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	1.000.000	1.000.000	
				Budžet KS - Min. komunalne	1.600.000	200.000	
	4.4.2.2. Podrška projektima rekonstrukcije i izgradnje vodoprivredne infrastrukture u nadležnosti općina	<ul style="list-style-type: none"> Realizirani projekti sanacije dijelova vodovodnog sistema 					

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
	- Izgradnja vodovodnih objekata i mreže za proširenje vodovodnog sistema prema provedbeno planskoj dokumentaciji			privrede infrastrukture			
				VIK i Općine	820.000		
				Ukupno	2.420.000	200.000	
		• Vodoopskrbni sistem Vratak (Ilijaš)		Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	1.000.000	1.000.000	
				Općina Ilijaš - kredit	250.000	250.000	
				Ukupno	1.250.000	1.250.000	
	4.4.2.3. Optimizacija i modernizacija upravljanja vodovodnim sistemom	• Unaprijeđenje telemetrijskog sistema KJKP Vodovod i kanalizacija Sarajevo		VIK	200.000	200.000	
		• Obaveze prema NRW projektu		Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture		1.581.390	
Mjera					30.618.334	4.231.390	
4.4.3. Sistem prikupljanja i tretman otpadnih voda	4.4.3.1. Održavanje i upravljanje glavnog postrojenja za tretman otpadnih voda „Butila“		Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, KJKP „ViK“, Ministarstvo	Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	1.000	1.000.000	
	4.4.3.3. Izgradnja primarnog kolektora sa prečišćaćem za područje općina Ilijaš, Vogošća, Breza	• Revizija studije izgradnje primarnog kolektora sa postrojenjem za prečišćavanje za područje općina Vogošća, Ilijaš i Breza		Federalno min. okoliša i turizma	5.330.000		
				Općina Vogošća - Kredit	45.305.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		i Izgradnja primarnog kolektora sa postrojenjem za prečišćavanje za područje općina Vogošća, Ilijaš i Breza	privrede + Agencija za vode, općine	Ukupno	50.635.000	0	
	4.4.3.6. Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacione infrastrukture sa ciljem razdvajanja sistema (efikasniji rad postrojenja i čišći vodotoci)	<ul style="list-style-type: none"> Projekti rekonstrukcije i izgradnje kanalizacione infrastrukture u nadležnosti općina 		Općine	500.000		
Mjera					51.136.000	1.000.000	
4.4.4. Energetska infrastruktura – toplifikacija	4.4.4.1. Rekonstrukcija i proširenje distributivne mreže i zamjena kotlova, pumpnih sistema – grijanje	<ul style="list-style-type: none"> Proširenje postojećeg sistema daljinskog upravljanja i nadzora (SCADA sistem) postrojenja KJKP Toplane-Sarajevo Ugrađena toplotna pumpa u sistemu KJKP Toplane-Sarajevo Zamjena kotlova i plamenika u postrojenjima KJKP Toplane-Sarajevo Rekonstrukcija pumpnih sistema u postrojenjima KJKP Toplane-Sarajevo – ugradnja pumpi sa frekventnom regulacijom (I faza) Zamjena distributivnih mreža (toplovodi i vrelovodi) u postrojenjima KJKP Toplane-Sarajevo 	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture KS, KJKP Toplane	Drugi izvori fin.	500.000		
				KJKP Toplane	400.000		
				Ukupno	900.000		
				Drugi izvori fin.	200.000		
				Drugi izvori fin.	1.300.000		
				KJKP Toplane	500.000		
				Ukupno	1.800.000		
				Drugi izvori fin.	120.000		
				KJKP Toplane	50.000		
				Ukupno	170.000		
				Drugi izvori fin.	1.000.000		
				KJKP Toplane	400.000		
				Ukupno	1.400.000		
				4.4.4.2. Izgradnja kotlovnica i postrojenja u KS			

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja kotlovnice snage cca 16 MW na lokalitetu obuhvata Regulacionog plana "Alipašin most VII" 		KJKP Toplane	0		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja kotlovnice snage cca 20 MW na lokalitetu obuhvata Regulacionog plana "Alipašin most VII" 		Ukupno	0		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja postrojenja na drvnu biomasu - sječka 		Drugi izvori fin.	1.200.000		
				KJKP Toplane	500.000		
				Ukupno	1.700.000		
				Drugi izvori fin.	300.000		
				KJKP Toplane	300.000		
				Fond za zaštitu okoliša FBiH	600.000		
				Ukupno	1.200.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja postrojenja za kogeneraciju (5 MW toplotne energije i 5 MW električne energije) 		Drugi izvori fin.	2.000.000		
Mjera					9.370.000	0	
4.4.5. Energetska infrastruktura – gasifikacija	4.4.5.1. Rekonstrukcija i razvoj distributivne gasne mreže	<ul style="list-style-type: none"> Uvezivanje gasnog prstena pritiska p=3(4) bar na području Kantona Sarajevo 	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture KS	Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	2.700.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Razvijanje distributivne gasne mreže u naseljima na prostoru općine Centar 		Općina Centar	88.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreže u naseljima na prostoru općine Novi Grad 		Općina Novi Grad	71.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
					Mjera		
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Ilidža 		Općina Ilidža	53.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Vogošća 		Općina Vogošća	51.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Trnovo 		Općina Trnovo	243.800		
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Hadžići 		Općina Hadžići	100.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukcija sistema katodne zaštite 		Drugi izvori fin.	250.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Zamjena mjerača protoka gasa (II faza) 		Drugi izvori fin.	2.150.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Zamjena ventila na gasnom sistemu Kantona Sarajevo 		Drugi izvori fin.	453.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Modernizacija regulacionih postrojenja prema DVGW regulativi 		Drugi izvori fin.	363.000		
		<ul style="list-style-type: none"> Sufinansiranje i proširenja gasne mreže u KS 		Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture		300.000	
	4.4.5.2. Izgradnja infrastrukture za komprimirani prirodni gas (CNG)	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja javne punionice za komprimirani prirodni gas 		Drugi izvori fin.	480.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		(CNG), kapaciteta 5.000 m ³ /h, u krugu KJKP Sarajevogas					
Mjera					7.002.800	300.000	
4.4.6. Ostala komunalna infrastruktura	4.4.6.1. Sahranjivanje – unapređenje upravljanja grobljima i povećanje kapaciteta	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje kapaciteta za ukop/sahranu na groblju "Vlakovo" - proširenje groblja "Vlakovo" (parcela Kurvanj, površina 39.697m²) Povećanje kapaciteta za ukop/sahranu na groblju "Vlakovo" - proširenje groblja "Vlakovo" (parcela površina 53.053m²) Povećanje kapaciteta za ukop/sahranu na groblju "Vlakovo" - Izgradnja krematorija sa pratećim sadržajem (proširenje postojećeg objekta grobnog ureda i kapela) Povećanje kapaciteta za ukop/sahranu na groblju "Vlakovo" - proširenje parking Izgradnja novog groblja Dolac 	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo privrede, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša	KJKP Pokop	120.000		
				Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	300.000		
				Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	500.000	150.000	
				Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture		150.000	
				Drugi izvori fin.			
	4.4.6.2. Zbrinjavanje pasa lualica	<ul style="list-style-type: none"> Projekat opremanja prihvatilišta pasa lualica 		Budžet KS - Min. privrede	1.000.000	133.590	
Mjera					1.920.000	433.590	
Ukupno Strateški cilj 4					154.172.811	39.034.179	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
Strateški cilj 5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo							
Prioritet 5.1. Konsolidirati i povećati dugoročnu održivost javnih finansija, te ojačati razvojni kapacitet javnih finansija (budžeta i javnih fondova)							
5.1.1. Konsolidacija i povećanje dugoročne održivosti javnih finansija (budžeta i javnih fondova)	5.1.1.1. Uspostavljanje sistema održivog upravljanja dugom na nivou Kantona Sarajevo	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje mehanizama za kvalitetno i pravovremeno planiranje, praćenje i izvještavanje o stanju duga u Kantonu Sarajevo i općinama KS (softversko unapređenje postojeće baze podataka - DTS, edukacija zaposlenih) 	Ministarstvo finansija, Zavod za informatiku i statistiku KS	Budžet KS - Min. finansija	30.000		
Mjera					30.000	0	
Prioritet 5.2. Reformirati javnu administraciju i ojačati odgovornost, efikasnost i razvojni kapacitet administracije							
5.2.1. Razvoj kapaciteta administracije	5.2.1.4. Razvoj e-uprave u Kantonu Sarajevo	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje korištenja elektronskih dokumenata Uspostavljanje informacionog sistema za upravljanje javnim evidencijama 	Ministarstvo finansija, Zavod za planiranje razvoja KS, Zavod za informatiku i statistiku KS, Ministarstvo unutrašnjih poslova	Nepoznato	75.000		
Mjera					125.000	0	
5.2.2. Unaprijediti pravni i strateški okvir i ojačati kapacitete institucija i javnu svijest u oblasti zaštite okoliša	5.2.2.1. Donijeti novu i uskladiti postojeću legislativu	<ul style="list-style-type: none"> Usvajanje i usklađivanje tehničkih pravila Njemačkog stručnog udruženja za gas i vodu – DVGW u sklopu projekta „Harmonizacija tehničke regulative u zemljama jugoistočne Evrope“ 	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo komunalne	Budžet KS - Min. komunalne privrede infrastrukture	378.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
5.2.2.2. Donijeti nove i uskladiti postojeće strateške dokumente i planove		• Urbanistički plan urbanog područja Sarajevo (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća)	privrede i infrastrukture, Ministarstvo privrede, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Kantonalna uprava za inspekcijske poslove, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo	Budžet KS - MPUGiZO	150.000		
		• Urbanistički plan za urbano područje Trnovo		Budžet KS - MPUGiZO	92.000		
		• Urbanistički plan za urbano područje Hadžići		Budžet KS - MPUGiZO	46.000		
		• Urbanistički plan za urbano područje Ilijaš		Budžet KS - MPUGiZO	75.000		
		• Izrada prostornog plana Spomenik prirode Vrelo Bosne i plana upravljanja spomenikom prirode Vrelo Bosne i zaštićenim pejzažom Bentbaša		Budžet KS - MPUGiZO	50.000		
		• Implementacija Kantonalnog plana zaštite okoliša (KEAP)		Budžet KS - MPUGiZO	550.000		
		• "Izrada Zelenog kantonalnog akcionog plana (GCAP)". U okviru GCAP-a planirana je izrada Studije zračnih koridora i uticaja visoke gradnje		Vlada Japana			
		• Izrada Prostornog plana područja posebnog obilježja ZP „Trebević“ i implementacija Plana upravljanja ZP "Trebević"		Budžet KS - MPUGiZO	30.000		
• Prostorni plan područja posebnog obilježja "Regionalni centar za	Budžet KS - MPUGiZO	160.000					

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		upravljanje otpadom (RCOU)-Smiljevići"					
	5.2.2.4. Edukacija i promocija o značaju očuvanja okoliša i prirode	<ul style="list-style-type: none"> Kampanja povećanja javne svijesti stanovništva o značaju očuvanja okoliša i prirode <ul style="list-style-type: none"> Podrška za rad ekološkim udruženjima 		Budžet KS - MPUGiZO	50.000	47.030	
Mjera					1.581.000	47.030	
5.2.4. Modernizacija infrastrukture za upravno-administrativno poslovanje	5.2.4.1. Izrada i provedba Srednjoročnog plana investicija u modernizaciju poslovnih prostorija i opreme administracije, policije i pravosuđa	<ul style="list-style-type: none"> Dogradnja i adaptacija IV policijske uprave MUP-a KS PS Novi Grad Sanacija objekta u Srednjem Izgradnja novog objekta za potrebe Ministarstva Izgradnja policijskog objekta za obuku kadrova "Grkarica" Igman Obnova krova, fasade i prozora na zgradi palate pravde 	Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravde i uprave, vatrogasno društvo	Budžet KS - MUP Budžet KS - MUP Budžet KS - MUP Kredit UKupno Budžet KS - MUP Budžet KS - Min. pravde i uprave	400.000 200.000 795.600 1.204.400 2.000.000 300.000 0	0 200.350 0 0 0 146.066 0	
Mjera					2.900.000	346.416	
Prioritet 5.3. Ojačati participaciju građana u upravljanju razvojem KS							
5.3.1. Unaprijeđenje civilnog dijaloga i izgradnja kapaciteta civilnog društva	5.3.1.2. Uspostavljanje okvira za efikasno djelovanje civilnog društvenog sektora kao razvojnog partnera	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje integralnog web portala i mobilne aplikacije koji bi omogućio prijavljivanje komunalnih problema od strane građana na nivou mjesnih zajednica 	Zavod za informatiku i statistiku KS i Ministarstvo komunalne	Nepoznato	10.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
		<p>uvezan sa sistemima nadležnih komunalnih organizacija i sa njihovim metodama prijava kvarova/incidenata i na taj način</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen sistem rješavanja zahtjeva, kvarova i intervencija sa pružanjem povratne informacije podnosiocu u svim KJKP 	privrede i infrastrukture				
				Nepoznato	80.000		
Mjera					90.000	0	
Prioritet 5.4. Smanjiti korupciju i kriminalitet, povećati bezbjednost građana, te osnažiti funkcionisanje pravne države							
5.4.1. Unaprijeđenje sigurnosti građana	5.4.1.1. Uspostavljanje efikasnog sistema sigurnosti u cilju smanjenja rizika i zaštite institucija i stanovništva od prijetnji po sigurnost	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljanje sigurnosnih kamera na ključnim lokacijama po gradu za detektovanje brzina automobila i za detekciju kriminalnih radnji, pljački i razbojništva 	Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša,	Budžet KS - MUP	300.000	300.000	
	5.4.1.3. Suzbijanje maloljetničke delikvencije	<ul style="list-style-type: none"> • Usvajanje Akcionog plana prevencije nasilja i suzbijanja maloljetničke delikvencije u KS • Nabavka opreme za rad sa maloljetnicima u dvije nove Policijske uprave 	Ministarstvo saobraćaja, Ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Ministarstvo za rad, socijalnu	Budžet KS - MUP	7.000	0	
				Budžet KS - MUP	20.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera							
			politiku, raseljena lica i izbjeglice				
Mjera					327.000	300.000	
5.4.2. Smanjiti obim sive ekonomije	5.4.2.1. Izmjene zakonskih odredbi u cilju smanjenja nivoa poreznih i socijalnih opterećenja privrede po osnovu rada	<ul style="list-style-type: none"> Formirati interresornu grupu, analizirati zakone, podnijeti inicijative (Vlada i Interresorna grupa 2017/18) 	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice,	Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	50.000		
	5.4.2.2. Izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	<ul style="list-style-type: none"> Pokrenuti postupak konsultacije i drugih faza izrade i donošenja zakona 2017/18 	Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede,	Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	50.000		
	5.4.2.4. Uspostava Kantonalnog koordinacijskog tijela za borbu protiv sive ekonomije na području KS	<ul style="list-style-type: none"> Donijeti rješenje o imenovanju Kantonalnog koordinacijskog tijela za borbu protiv sive ekonomije na području KS (Vlada 2017) 	Kantonalna uprava za inspekcijske poslove, Resorna ministarstva, PKKS	Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	10.000		
Mjera					110.000	0	
Prioritet 5.5. Pozicioniranje KS u široj regiji i Evropi							
5.5.1. Kreiranje i upravljanje brendom Kantona Sarajevo	5.5.1.1. Izrada Strategije brendiranja KS - modela izgradnje brenda KS	<ul style="list-style-type: none"> „Izrada strategije brendiranja Kantona Sarajevo – model izgradnje brenda Kantona Sarajevo“ 	Vlada KS, Zavod za planiranje razvoja KS, Ministarstvo privrede, Zavod za informatiku i statistiku KS	Budžet KS - Zavod za planiranje razvoja KS		35.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Plan 2018.	Realizacija 2018	Napomena
Mjera					0	35.000	0
Ukupno Strateški cilj 5.					5.163.000	728.446	
UKUPNO					215.611.585	88.033.074	

0

Pregled tabela

Tabela 1. Osnovni pokazatelji Kantona Sarajevo i FBiH 2018.	15
Tabela 2. Kategorizacija kantona i JLS.....	17
Tabela 3. Nivo razvijenosti Federacije BiH po kantonima u FBiH 2018 (FBiH=1,00).....	17
Tabela 4. Nivo razvijenosti Federacije BiH po JLS u FBiH 2018.	18
Tabela 5. Broj stanovnika.....	19
Tabela 6. Površina i gustina naseljenosti po općinama	20
Tabela 7. Starosna struktura stanovništva u Kantonu Sarajevo	21
Tabela 8. Koeficijenti starosnih struktura u Kantonu Sarajevo.....	22
Tabela 9. Stope vitalne statistike	23
Tabela 10. Vitalni indeks	23
Tabela 11. Bruto domaći proizvod za Kanton Sarajevo, ukupno i per capita	25
Tabela 12. BDP i bruto dodana vrijednost po proizvodnom principu za KS prema KD BiH 2010.	26
Tabela 13. BDP i BDP/pc u općinama KS u periodu 2014 - 2018.	27
Tabela 14. Radna snaga u Kantonu Sarajevo	28
Tabela 15. Radna snaga po općinama Kantona Sarajevo	28
Tabela 16. Broj zaposlenih	29
Tabela 17. Stepen zaposlenosti ukupnog stanovništva	29
Tabela 18. Broj zaposlenih po djelatnostima (KD 2010)	30
Tabela 19. Broj nezaposlenih	32
Tabela 20. Stopa nezaposlenosti	32
Tabela 21. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi u Kantonu Sarajevo.....	33
Tabela 22. Nezaposlenost prema dužini čekanja na posao 31.03.	34
Tabela 23. Plaće	34
Tabela 24. Vanjskotrgovinska razmjena, u 000 KM	35
Tabela 25. Izvoz po područjima KD - proizvodni princip.....	35
Tabela 26. Uvoz po područjima KD - proizvodni princip.....	36
Tabela 27. Ostvarene investicije u nova stalna sredstva po tehničkoj strukturi Kantona Sarajevo u 000 KM	37
Tabela 28. Struktura ostvarenih investicija po tehničkoj strukturi (%).....	37
Tabela 29. Struktura ostvarenih investicija Kantona Sarajevo po djelatnostima	38
Tabela 30. Registrovani poslovni subjekti.....	38
Tabela 31. Registrovani poslovni subjekti na 1.000 stanovnika.....	38
Tabela 32. Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po djelatnostima u KS od 2014. do 2018. godine	39
Tabela 33. Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po sektorima od 2014. do 2018. godine.....	40
Tabela 34. Osnovni finansijski pokazatelji poslovanja poslovnih subjekata i sredstva i izvori sredstava KS i privrede .	41
Tabela 35. Pokazatelji poslovanja u KS od 2014. do 2018.	41
Tabela 36. Pokazatelji poslovanja privrede KS.....	42
Tabela 37. Prihodi poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM	42
Tabela 38. Rashodi poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM.....	43
Tabela 39. Ukupna neto dobit poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM	44
Tabela 40. Gubitak poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM	45
Tabela 41. Bex indeks granske privrede Kantona Sarajevo	46
Tabela 42. Detaljnije rangiranje djelatnosti poslovne izvrsnosti s prognostičkim očekivanjima	47
Tabela 43. Indeksi glavnih industrijskih grupacija u KS i FBiH, 2018/2017.	48
Tabela 44. Indeksi industrijske proizvodnje prema područjima i odjeljcima KD-a u KS i FBiH, 2018/2017.	48
Tabela 45. Osnovni podaci o turizmu u KS.....	51
Tabela 46. Osnovni pokazatelji poslovanja JKP-a u Kantonu Sarajevo	53
Tabela 47. Indeksi 2018/2017. osnovnih pokazatelja poslovanja po KJKP i JKP u KS	54
Tabela 48. Odnos sredstava Budžeta KS i ukupnih prihoda JKP-a	55
Tabela 49. Usporedni pokazatelji predškolskog obrazovanja	56
Tabela 50. Usporedni pokazatelji osnovnog obrazovanja (škole i odjeljenja).....	56
Tabela 51. Usporedni pokazatelji osnovnog obrazovanja (učenici i nastavnici).....	57
Tabela 52. Opremljenost računarima u osnovnom obrazovanju.....	57
Tabela 53. Osnovno obrazovanje, izvedeni pokazatelji (%).....	57
Tabela 54. Usporedni pokazatelji srednjeg obrazovanja (škole i odjeljenja).....	58

Tabela 55. Uporedni pokazatelji srednjeg obrazovanja (učenici i nastavnici)	58
Tabela 56. Opremljenost računarima u srednjem obrazovanju	59
Tabela 57. Srednje obrazovanje, izvedeni pokazatelji (%)	59
Tabela 58. Broj visokoškolskih ustanova, studenata i nastavnika	60
Tabela 59. Pregled korisnika socijalne zaštite, civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom, mjesečni prosjek	60
Tabela 60. Broj korisnika oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona, mjesečni prosjek	61
Tabela 61. Godišnja finansijska sredstva oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona	61
Tabela 62. Korisnici oblika materijalne pomoći zaštite prema broju stanovnika	61
Tabela 63. Pregled kategorija korisnika socijalne zaštite KS	62
Tabela 64. Korisnici socijalne zaštite, materijalni oblici	63
Tabela 65. Sredstva socijalne zaštite, materijalni oblici, mjesečni prosjek	63
Tabela 66. Korisnici i sredstva socijalne zaštite, materijalni oblici, mjesečni prosjek	64
Tabela 67. Pregled korisnika lične i porodične invalidnine, u KS	65
Tabela 68. Registrovana nezaposlenost-demobilisani vojni obveznici, u KS	65
Tabela 69. Zaposleni i nezaposleni u KS, od 2014-2018., kraj godine	66
Tabela 70. Korisnici novčane naknade i zdravstvenog osiguranja u KS	66
Tabela 71. Nezaposlena lica od 15-30 godina starosti u KS, kraj godine	67
Tabela 72. Broj nezaposlenih lica od 15-30 godina starosti po kvalifikaciji, u KS, kraj godine	67
Tabela 73. Zaposleni i nezaposleni u KS po polu, godišnji prosjek	68
Tabela 74. Prirodno kretanje stanovništva u KS period 2014-2018. (%)	68
Tabela 75. Pregled timova porodične medicine po općinama	69
Tabela 76. Pregled stanovnika kroz timove porodične medicine po općinama	70
Tabela 77. Posteljni kapaciteti u bolničkim zdravstvenim ustanovama u Kantonu Sarajevu	70
Tabela 78. Ljekari i stomatolozi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u KS	71
Tabela 79. Osigurana lica u Kantonu Sarajevo	71
Tabela 80. Pregled broja osiguranika po osnovama osiguranja	72
Tabela 81. Podaci o intervencijama	75
Tabela 82. Uporedni pokazatelji saobraćajnih nezgoda i posljedica na području Kantona Sarajevo	76
Tabela 83. Prijevoz putnika i roba	78
Tabela 84. Pregled javnih vodovodnih sistema u Kantonu Sarajevo	79
Tabela 85. Lokalni vodovodi u Kantonu Sarajevo prema broju korisnika	80
Tabela 86. Pregled potrošnje energije/energenata u KS	82
Tabela 87. Pregled potrošnje električne energije po godinama u KS za period	83
Tabela 88. Pregled potrošnje prirodnog gasa po godinama u KS	83
Tabela 89. Ukupno ostvareni prihodi	94
Tabela 90. Ostvareni budžetski rashodi	95
Tabela 91. Pregled promjena osnovnih podataka iz PJKS	96
Tabela 92. Pregled promjena osnovnih podataka iz PJKS, indeks 2018/2017.	96
Tabela 93. Programski okvir:	99
Tabela 94. Pregled planiranih sredstava za realizaciju strateških i prioritetnih ciljeva Strategije razvoja KS do 2020. .	99
Tabela 95. Finansijska sredstva (u KM) potrebna za realizaciju strateških ciljeva tokom 2018-2020.	101
Tabela 96. Planirana implementacija Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. prema broju projekata	102
Tabela 97. Planirana struktura finansiranja Strateških i Prioritetnih ciljeva za period 2018-2020.	102
Tabela 98. Plan i realizacija u 2018. prema strateškim ciljevima	105
Tabela 99. Ukupna realizacija po strateškim ciljevima od 2016. do 2018. godine	107
Tabela 100. Indikatori Strateškog cilja 1. i prioritetnih ciljeva	109
Tabela 101. Indikatori Strateškog cilja 2. i prioritetnih ciljeva	112
Tabela 102. Indikatori Strateškog cilja 3. i prioritetnih ciljeva	113
Tabela 103. Indikatori Strateškog cilja 4. i prioritetnih ciljeva	115
Tabela 104. Indikatori Strateškog cilja 5. i prioritetnih ciljeva	117
Tabela 105. Struktura plana i implementacije Strategije prema strateškim ciljevima i izvorima finansiranja u 2018.	120
Tabela 106. Planirana i realizovana sredstva za 2018. godinu	123

Pregled grafova

Graf 1. Indeks razvijenosti kantona u FBiH u 2018. (%).....	18
Graf 2. Indeks razvijenosti općina u FBiH u 2018. (%)	19
Graf 3. Stanovništvo Kantona Sarajevo po općinama 2018. (%)	19
Graf 4. Starosna struktura stanovništva 2018. (%).....	22
Graf 5. BDP/pc KS i FBiH (u KM)	25
Graf 6. Relativni nivo razvijenosti općina Kantonu Sarajevo prema BDP/pc (KS = 100,0).....	27
Graf 7. Zaposlenost u Kantonu Sarajevo po općinama 2018. (%)	29
Graf 8. Zaposlenost u Kantonu Sarajevo po djelatnostima KD 2010, 2018. (%).....	30
Graf 9. Lokacijski kvocijent djelatnosti u KS prema zaposlenosti	31
Graf 10. Nezaposlenost u Kantonu Sarajevo po općinama 2018. (%)	32
Graf 11. Nezaposlenost prema kvalifikacionoj strukturi u Kantonu Sarajevo 2018. (%)	33
Graf 12. Obim vanjsko-trgovinske razmjene Kantona Sarajevo, 2018.	35
Graf 13. Indeksi ostvarenih investicija u Kantonu Sarajevo 2017/2016. po tehničkoj strukturi	37
Graf 14. Struktura poslovnih subjekata po sektorima, u %	40
Graf 15. Struktura zaposlenih po sektorima, u %	40
Graf 16. Plan i realizacija po strateškim ciljevima 2018. u KM	105
Graf 17. Realizacija od 2016-2018. po Strateškim ciljevima u odnosu na ukupnu Strategiju (u KM).....	108
Graf 18. Realizovano po izvorima finansiranja u 2018.	120
Graf 19. Plan i realizacija za 2018. po strukturi finansiranja (u KM).....	121

Web stranice korištene u izradi Izvještaja

<http://www.fzzpr.gov.ba/>

<http://fzs.ba/>

<http://zis.ks.gov.ba/>

<http://www.bhas.ba/>

<http://www.fzzz.ba/>

<http://www.szks.ba/>

<http://www.kzzosa.ba/>

<http://www.zzjks.ba/>

<http://www.pkasa.com.ba/>

<http://zpr.ks.gov.ba/>

<http://mf.ks.gov.ba/>

<http://mki.ks.gov.ba/>

<http://mpu.ks.gov.ba/>

<http://ms.ks.gov.ba/>

<http://mon.ks.gov.ba/>

<http://mz.ks.gov.ba/>

<http://mks.ks.gov.ba/>

<http://mup.ks.gov.ba/>

<http://mrsri.ks.gov.ba/>

<https://mbp.ks.gov.ba/>

<http://kucz.ks.gov.ba/>

<http://mp.ks.gov.ba/>

<https://mpz.ks.gov.ba/>

<http://www.viksa.ba/>

<http://www.doingbusiness.org/>

<https://mobilityexchange.mercer.com/>

http://mp.ks.gov.ba/sites/mp.ks.gov.ba/files/bilans_energet.potreba2017.pdf

<http://www.fia.ba/>

<http://www.zzjks.ba/>

<http://www.zzjfbih.ba/>

<http://vlada.ks.gov.ba/tim-vlade-i-ured-za-borbu-protiv-korupcije-i-upravljanje-kvalitetom>

<http://skupstina.ks.gov.ba/>